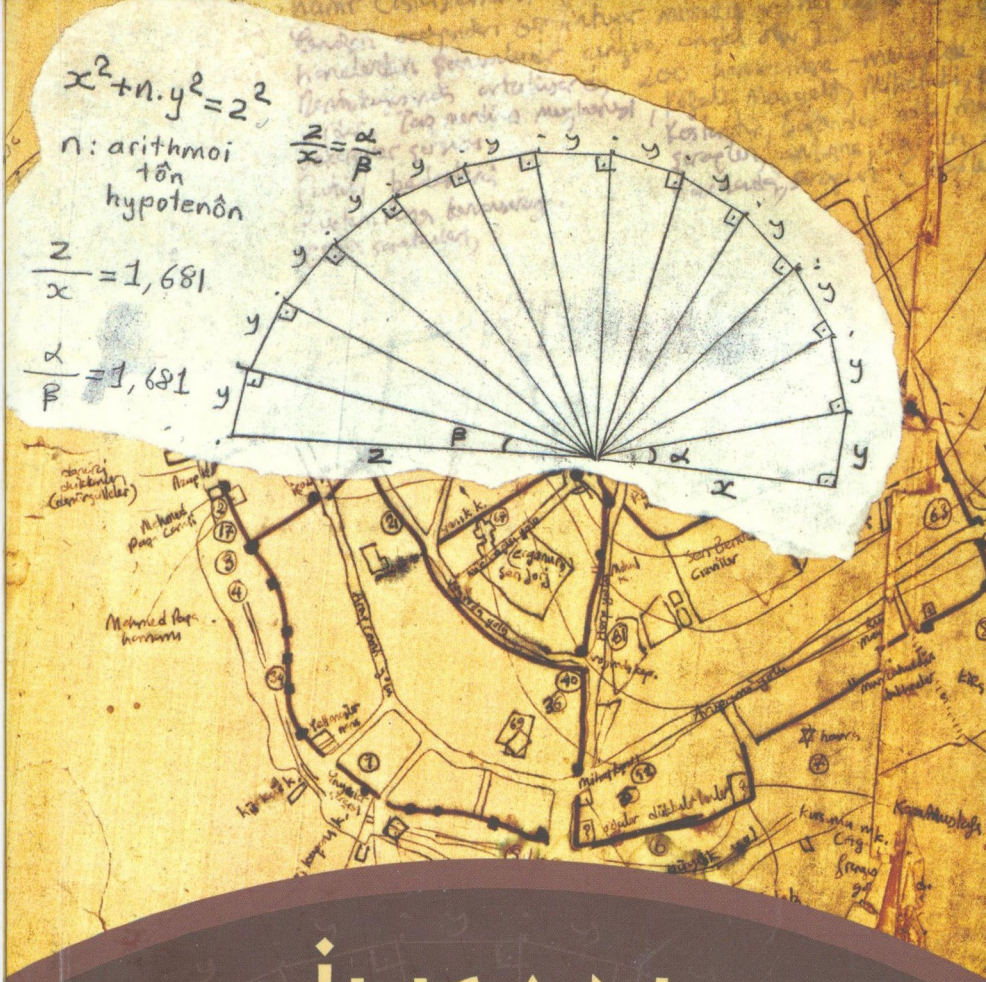
YEDİNCİ GÜN İHSAN OKTAY ANAR

İHSAN OKTAY ANAR

YEDİNCİ GÜN

iletişim

Çizgilerin kürelere, zamanın sonsuzluğa, sonsuzlukların da hayâllere dönüştüğü bir hikâyedir bu. Sıradan insanların sıra dışılığı, bilinen hikâyelerin düşlere dönüşümü, zaafların asîlleşmesi, erdemlerin ardındaki günâhkârlık tüm içtenliğiyle akacak zihinlere. İnsan olmanın en zayıf ve en yüce yanları, bir hikâyenin dokunuşuyla bir kez daha bilinebilir olacak. İhsan Oktay Anar, bu yeni düşüyle sizleri bir kez daha şaşırtacak. Çizgilerde değil kürelerde gezinecek, bilinen zamanların bilinmeyen anlarına yolculuk edeceksiniz. Alışık olmadığınız bu dünyanın kapısından girdiğinizde âşinalık hissedecek, sadeliğin ihtişâmına teslim olmanın rahatlığıyla kendinizi akışta yolculuk ederken bulacaksınız.

ISBN-13: 978-975-05-1086-1
9 789750 510861
iletişim

İHSAN OKTAY ANAR • **Yedinci Gün**

İHSAN OKTAY ANAR 1960 doğumlu. Felsefe bölümünü bitirdi. Öğretim üyeliği yaptı. 2011 yılında emekli oldu. Yayımlanan diğer kitapları: *Puslu Kıtalar Atlası* (1995), *Kitab-ül Hiyel* (1996), *Efrasiyâb'ın Hikâyeleri* (1998), *Amat* (2005), *Suskunlar* (2007).

İletişim Yayınları 1788 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 249
ISBN-13: 978-975-05-1086-1
© 2012 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2012, İstanbul

EDİTÖR Nihat Tuna
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ İhsan Oktay Anar
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Müge Karahan - Melis Oflas
BASKI ve CİLT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

İHSAN OKTAY ANAR

Yedinci Gün

iletişim

Anneannemin hatırasına

Baba

Aklıyla olduğu kadar gözleriyle de gördükleri kendisine fazlaca ağırlık vermiş olacak ki Ulu Hakanımız havagazı lambasını kapattı ve o karanlıkta bir sâyepûşun altındaki yaldızlı koltuğa oturdu. Gecenin o saatinde hâlâ, ipek gömleği, kruvaze yeleği, siyah redingotu üzerindeydi. Fesini çıkardı ve sinâmeki şurubu dolu billûr bardağa uzandı. Besmele çektikten sonra bardağı dikip son damlasına kadar içti. Bu esnâda nedense sol eli başının tepesindeydi. Ulu Hakanımız ilacını içtikten sonra Cenâb-ı Hakk'tan şifâ niyâz eyledi. Çünkü sadece kendisine âit helâ-yı hûmayunun müstahdem tarafından temizlenmesine dört gündür gerek kalmıyordu. Yıldız'dan, Efendimiz'in peklik denilen belâ-yı muazzamadan mustarip olduğuna dâir bir şayia yayılması bir faciâ olurdu. Bereket versin ki müstahdem, şâyân-ı itimât bir helâlzâdeydi. Ancak Efendimiz onun, temizliğinden mesûl olduğu ayakyolunu bizzât kendi hâcetini de def etmek için ara sıra sûistimâl ettiğinden şüphelenmekteydi. Ne var ki Hakanımız'ın tasası elbette ki sadece bu değildi. Hafiye tâifesi ve sansür yoluyla kullarının akıllarını kullanmalarına kı-

sıtlama getirdiğinden, onlar adına her şeye şimdi bizzât kendi karar vermeye mecbûrdu.

Taşıdığı bu kurşun gibi yükle, oturduğu koltukta Hakanımız gözlerini yumdu. Belli ki beynelminel meseleler üzerine derin bir tefekküre dalmıştı. Derken kulağının dibinde bir ses işitti:

"Yı!.. Yyyyı!.. Yyyyyyyyyyyyyyı!.. Yyyı!.. Yı!.."

Efendimiz gözlerini açtı. Redingotunun mendil cebinden kibritini çıkarıp çaktığında, salondaki altun yaldızlı devâsâ mobilyalar bir an ışıldadı. Ağır ağır yerinden doğrulan Ulu Hakan, Rejans üslûbundaki saatli yazı masasına doğru ilerledi. Saatin yanındaki, üç atlant ile temsil edilen üç kollu gümüş şamdandaki mumları teker teker yaktı ve usulca, masanın maun sathındaki bambu sinek raketine doğru uzandı. Tefekkürünü bölen lânet hayvanı telef etmeye kararlı görünüyordu. Sol elinde şamdan ve sağdakinde raket olduğu hâlde karanlığa kulak kabarttı.

Efendimiz salonda ağır ağır ilerlerken mumların titreyen alevinde sedef ya da bağa kakmalı konsollar, bronz yâhut altun kaplama koltuklar ve iskemleler, oymalı ve tezyînatlı komodlar, dolaplar ve çırağpâlar, ışıl ışıl parlayıp parlayıp sönüyorlardı. Nihâyet salonun diğer ucunda, kenarları yılankavi görünen tuhaf ve devasâ bir masa seçilmeye başladı. Ulu Hakan işte bu koskoca masaya iyice yaklaştı ve ansızın üst dişleriyle alt dudağını hınçla ısırdı ve raketi kaldırdı! İtalyan heykeltıraş Valeriyani tarafından aslının yedi yüz ellide biri mikyasında yapılan Dersaadet maketi, Ayasofya'sı, Bâbıâlî'si, Galata Kulesi, tüm câmiileri, tüm kiliseleri, tüm havralarıyla birlikte, hattâ tüm çeşmeleri, tüm dâireleri, garları, atlı tramvayları, postahâneleri, tersânesi ve irili ufaklı bütün binâlarıyla birlikte, aslına tamamen uygun olarak, raketin altındaydı! Hattâ heykeltıraş, yollardaki ve binâlardaki insanları bile es geçmemiş, kadını erkeği, hafiyesi zaptiye-

si, ulemâsı şuarâsı, fukarâsı, delisi divânesi, fırı kopili ile onları da bu dev şehir maketine katmıştı. Ayrıca atlar ile onların çektiği arabalar, ve sokak köpekleri bile unutulmamıştı.

Raket biraz daha kalktı. Aşağı yukarı Bâbıâlî'nin üzerindeydi. Sivrisineği daha iyi görebilmek için Efendimiz ışığı yaklaştırdı. Evet! Bu lânet mahlûk, Eminönü'ne inen yokuşun solundaki iki katlı kâgir binânın duvarına konmuştu. Burası bir matbaaydı ve pencerelerinden giren ziyâ, içeride ertesi günkü gazeteyi dizmekle meşgûl mürettiplerin yüzlerindeki korkuyu aydınlatıyordu. Raket tam iniyordu ki melûn sinek havalanıverdi ve Süleymaniye Câmii'nin arkasında, üç katlı bir cumbalı evin ön duvarına kondu. Ulu Hakan mumların ışığında bu duvarı dikkatle inceledi. Sineğin hemen sağındaki kafessiz pencereden evin haremine bir baktı. İçerideki, kadınıyla cimâda olduğu hâlde müstakbel ve muhtemel veledinin Salihlerden olması için dua okurken korkudan donup kalan adamcağızı gördüğü anda sivrisinek yine uçtu ve bu kez Ayasofya semtinde bir kâşânenin çatısına yakın bir yere konuverdi. Efendimiz şamdanı kaldırdı ve çatı katını inceledi. Burada bir pencere seçince gözünü yaklaştırdı. İçerideki sedirde bir delikanlı kitâp okuyordu. Anlaşılan bu kitâp Erzurumlu İsmail Hakkı Efendi'nin *Marifetnâme*'si idi. Ama Hünkârımız dikkatle bakınca, delikanlının yâhut dinamitörün, bu kitâbın arasına Paris'ten postalanmış bir ihtilâl beyânnâmesi koyduğunu fark etmişti. Aksi gibi sinek yine havalanmıştı. Melûn hayvan, Haliç üzerinde epey bir dolandıktan sonra Cadde-i Kebir'de bir apartmanın dördüncü kat duvarına kondu. Ulu Hakanımız soluğunu tutmuştu. Avını kaçırmak niyetinde değildi. Yüzünü hedefine doğru yaklaştırdı. Balkon penceresinden içeride, bir duvar piyanosu başında orta yaşlı bir bey görünüyordu. Efendimiz piyanodaki partisyona bakınca, "c.h.o.p.i.n.e.t.u.d.e.n.o.2" işâretlerini okudu. Aksilik bu ya! Raket tam iniyordu ki

melün sinek yine uçtu. Bu kez Dolmabahçe'nin yukarısına yöneldi ve kremalı pastayı andıran bir sarayın duvarına kondu. Hakanımız, bu kez sineği kaçırmak niyetinde değildi. Raketi kaldırıp lânet hayvana baktı. Bir pencerenin yanındaydı. Buradan içerisi görünüyordu. Efendimiz içeri bakınca bir elinde üç kollu şamdan, diğerinde de havaya kaldırılmış bir sinek raketi olduğu hâlde tuhaf bir âdemoğlunu gördüğü anda, korkudan yüreciği ağzına geliverdi! Sanki dehşetengiz bir varlık onu izliyordu! Bet beniz atmış bir hâlde, elini kalbine götürürken kapıdaki Arnavut muhafıza bağırdı:

"Tepegöz! Tepegöz! Yetiş!"

Ardından salonun âbidevî şimşir kapısı gümbürtüyle açılıverdi ve olsa olsa manda kaymağı yüksekliğindeki daracık alnının hemen altındaki yumurtamsı gözlerinden biri sağa diğeri sola bakan Arnavut muhafız, emrindeki iki neferle içeri daldı. Bir dördüncüsü de yanaklarını şişirmiş, kapının önünde Yaradan'a sığınıp düdüğünü öttürüyor, ortalığı velveleye veriyordu. Çok geçmeden sarayın bahçesinden de düdük sedâları işitilmeye başladı. Işıklar teker teker yanıyor, Arnavut muhafızlar ellerinde fenerlerle, bahçede ağaçlar arasında koşturuyorlardı. O esnâda sarayın yanından Meyyit Yokuşu'na doğru karanlıkta uyku sersemi dört neferle yürümekte olan jandarma devriyesinin çavuşu, "Eo! Eoo!" diye bir nidâ işitince duraksadı. Sarayın duvarına attığı dirseği ve bir eliyle güçbelâ tutunan tosun gibi bir Arnavut muhafız ona sesleniyordu. Düştü düşecek görünen adamcağızın bacaklarını, belli ki aşağıda üç beş hemşerisi tutmaktaydı. Duvardaki adama çavuş, "Eooo! Ne ola ki!" diye bağırdı. Ancak şişman muhafız, "Teyakkuzdayız. Sen de uyuma. Çevreyi kolla. Sen de mesül olursun. Ona göre ha!" diyebilmişti ki, tâkati tükenen hemşerileri onun kantarda doksan küsür okka çeken bedenini artık kaldıramadıklarından olsa gerek, duvardan paldır küldür düşüp kayboldu. Belki dimağ darlı-

ğı belki de fikir eksikliğinden, aklı fazlaca bâliğ olmayan bir muhafızın işgüzârlığı nedeniyle bu belâya dâhil edilen jandarma çavuşu sunturlu bir küfür savurup, kendilerine bir çatapat bile emanet edilemeyecek çolpa neferlerine tüfek doldur emri verdi. Gel gör ki neferlerden biri, mekanizmayı sürüp kapatayım derken silâhını patlatıp bütün mıntıkayı inletti. Silâh sesinin yankıları daha kesilmemişken, saraya bir fersahtan uzak olmayan jandarma karakolunun kumandanı olan bir mülâzım, telefon âhizesini kulağına götürmüş, bizzât kendisi hak etmişken arkasından piston basılarak terfi ettirilmiş bir üst âmirinin azarlarını ve küfürlerini, sinirden eli ayağı titreye titreye dinliyordu. Bu sırada bir nefer, asabı bozulduğu için zangır zangır titreyen kumandanı havlu sallayarak ferâhlatmakta, diğeri elinde nane ruhu damlatılmış bir bardak su ile hazır beklemekte, zâlim âmiri ise mülâzımın birbirine vuran çenelerinden gelen takırtıyı, telefon hattındaki arızadan kaynaklanan parazit sanmaktaydı. Sandalyeye yığılan mülâzımın bilekleri neferler tarafından ovulurken jandarma karakolunun nizâmiyesinden dörtnala fırlayan bir süvâri müfrezesi, gecenin o karanlığında Gazhâne Yokuşu'na doğru at koşturdu. Taşkışla'yı geçtikten sonra sol taraflarında topçu kışlasının karanlık siluetinin örttüğü o şüpheli şahsı gördüklerinde atlarını yine mahmuzladılar. Havagazıyla aydınlanan Cadde-i Kebir o gece bomboştu. Şüpheli karaltı, Bulgar Konsolosluğu'nun yanında gözden yitti. Müfreze o saatte ıpıssız olan Kabristan Caddesi'nden girip tırıs giderek Cadde-i Kebir'e çıktığında o bölgeden sorumlu olan polis teşkilâtının bir üyesiyle, yani ayaklarında terlikleri olduğu hâlde diz altlarına kadar inen gecelik entarisinin üzerine mavi üniformasını giymiş, kızıl fesli komiser muaviniyle karşılaştı. Verilen istihbaratla apar topar oraya gelmiş görünen adamın arkasında, içlerinden biri avucuna sakladığı cıgarayı ara sıra gizlice ağzına götürüp efkârla du-

manını tüttüren, eli sopalı iki de zaptiye vardı. Jandarma çavuşu tam da civârda şüpheli bir şahıs görüp görmediklerini soracaktı ki, neferlerinden biri heyecanla, "Na! Na! Na! Aha işte orada! Ahacık!" diye bağırarak eliyle, Cadde-i Kebir'in sol tarafındaki sokaklardan birine sapıveren bir gölgeyi işâret etti. Şüpheli şahıs artık polis teşkilâtının mesûliyetindeki mahâlde olduğu için zaptiyeler komiser muavininin emrini beklemeden hemen potinlerini çıkardılar ve Cadde-i Kebir'de yalınayak koşturmaya başladılar. O sırada Alyon Sokak'ta nefes nefese taban tepen şüpheliden dört yüz adım kadar gerideydiler. Gazhâne Caddesi'nden tâ buraya kadar koşan şüphelinin mecâli tükenmiş, dili bir karış dışarı çıkmıştı. Aslında bu adamcağızın o bölgedeki boş bir arsada demlenmekten başka bir suçu günâhı yoktu ama, jandarma müfrezesince dörtnala koşturulan atların toynak seslerini işitince ürkmüş, o karanlıkta ezilmemek için kenara kaçtığında da atlıların üzerine üzerine geldiğini gördüğünde tırakası adamakıllı gıcırdamış ve çâreyi tabana kuvvet kaçmakta bulmuştu. Hele hele jandarmaların ardından bu kez peşine takılıp yalınayak koşturan eli sopalı zaptiyeler, düdüklerini ağızlarına götürüp ciğerlerinin olanca kuvvetiyle boş ve karanlık sokaklara ikide bir cadı çığlığı gibi sedâlar çınlattıklarında zavallının canı ağzına ağzına gelmeye başlamıştı. Bu kez zaptiyelerden kaçan bîçâre, vaktiyle dehşetengiz bir yangının kavurup kül ettiği mıntıkayı geride bırakarak Boğazkesen Caddesi'ne çıkıp Tomtom Sokağı girişinde bir ihtiyarla karşılaşıverince, şüphelinin kendisine doğru koştuğunu zanneden ak sakallı adamın beti benzi attı ve bu kez o da kaçmaya başladı. Belli ki koşan adamın niyeti fenâydı. Arkalarında zaptiyelerin, "Bir değil, iki kişiler! Aman komayın! Tutun!" diye bağırdıkları işitiliyordu. Bir süre koştuktan sonra bacaklarında mecâl kalmayan ihtiyar, arkasındaki zavallı şüpheliye nefes nefese, "Yiğidim!.. Bırak ben zavallı Hı-

dır'ı... Bu güne kadar elime erkek eli değmedi... Aman ne olur... Kurbanın olayım!.." diye yalvarıyordu ki Topçular Caddesi yakınında dizlerinin bağı çözüldü ve elinde bir revolver ile bekleyen serkomiserin ayakları dibine yığılıverdi. Vicdânı az buçuk sızlasa da bu âmir, üç saat önce Padişah Efendimiz'i hedef alan suikast teşebbüsü için, ama suçlu ama suçsuz, iki zanlı yakalamayı başarabilmiş, Dersaadet'te asayişi sağlayamadığı için okkanın altına gitmekten kurtulmuştu. Padişahımız'ın iki düşmanı yakalandığı için zaptiyeler de sevinçli gibiydiler. Hattâ içlerinden biri düdüğünü, ortada fol yok yumurta yokken hâlâ coşkuyla öttürüp duruyordu. Ancak tâ karşıdan, Sarayburnu tarafından farklı bir düdük sedâsı gelince, kelepçe vurulan iki nâmussuz dâhil herkes o tarafa baktı. Sirkeci Garı'na yaklaşmakta olan trenin düdüğüydü bu. Makinistlerinden biri lokomotifin ocağı başında uyuyakalmıştı. Acemî ve bu işe istidâtsız görünen diğeri ise uykusunu açmak için midir, ikide bir valfa uzanıp düdüğü çınlatıyor, ara sıra da kapağı açıp ocakta harıl harıl harıldayan cehennemî ateşe kürek kürek kömür atıyordu. Öyle ki manometrenin kızıl ibresi kadranın yeşil tarafından kırmızıya doğru ardı ardına ölümcül darbeler indiriyor, yuttuğu onca kömürle kudurup çileden çıkmış bir kara canavara benzeyen lokomotif, kapkara bacasından kıvılcımlı kükürtlü nefesini vere vere üzerinde Frenkçe yazılar yazılı zifirî vagonları ıhlaya poflaya çekiyordu. İşte tam Sarayburnu'nda düdüğü ortalığı velveleye vermişti ki, uyanıveren usta makinist civâra bir bakınca derhâl yerinden fırladı ve geri hareket valfını pürtelâş çevirmeye başladı. Çünkü bu hızla giderlerse perona çarpacaklardı. Hâl böyle olunca lokomotifin tekerlekleri durdu ve ardından demir raylar üzerinde kıvılcımlar saça saça bu kez geri geri dönmeye başladı. Giderek yavaşlayan lokomotifin tamponları, perondaki bariyere yumuşakça dokunduğunda hafif bir "Tınnn!" sesi çıktı ve

ardından muhtemel bir faciâyı önleyen mahâretli makinist istim bırakınca peronda ses sedâ kesildi. Sanki istimini salan lokomotif herkese "Susssssss!" demişti. Sabah ezânına az bir vakit kala gelen trenin, o işitilmemesi imkânsız sesi, sessizliğin hüküm sürdüğü Dersaadet'in hemen her tarafından duyulduğundan, sırtlarında hamutlarla bir baldırı çıplaklar kalabalığı gara doğru koşar adım akın etmeye başladı ve trenden inen jaketataylı, melon veya silindir şapkalı beylerle onlar kadar şık hanımlarının, üzerindeki etiketlerde Londra-Paris-Roma-Viyana-Berlin gibi şehirlerin adları yazılı pahalı bavullarını sırtlayıp garın kapısında bekleyen kupa arabalarına ve landolara kadar ehven bir ücrete taşıdılar. Müezzinler sabah ezânını işte o saatte okumaya başlamışlardı. İspitleri altun yaldızlı parlak ve siyah arabaları çeken atların sırtına ardı ardına kırbaçlar inip Avrupa'dan gelen diplomatlar, ataşemiliterler, tüccârlar, borsa simsarları, bu beylerin hanımları ve çocukları Pera'daki lüks otellere doğru yola koyulduğunda, câmiilerde müminler alınlarını zemine koyup secde etmişlerdi bile. Cemaatin son mensubu da günâhlarını yazan sol yanındaki meleğe dönüp ona kim bilir kaçıncı kez, "Esselâmün aleyküm ve rahmetullâh!" dediğinde nedense kuşlar ötmeye başladı. Tan yeri ağardığında gökte martılar çığlık çığlığa uçuşuyor, balıkçılar denize açılmaya hazırlanıyorlardı. Bir süre sonra Şirket-i Hayriye'nin Beylerbeyi Vapuru'nun düdüğü duyuldu. İskeleye yanaşan vapurdan Eminönü'ne, işlerine yetişmek için hiç de acele eder görünmeyen bir memurlar kalabalığı indi ve kendilerini bekleyen arabalara binen bazıları dışında diğerleri, ağır ağır işyerlerine seğirttiler. Gelgelelim Şeyh İsmail Vanî Hazretleri'nin cesedini onlar değil, bir seyyar kahveci bulmuştu, Aksaray'da boş bir arsada.

O zamanlar Dolmabahçe civârında yedi din ve devlet düşmanını aramakla senelerce ve hâlâ meşgûl o zaptiyeler gel-

diğinde, mübârek şeyhin naaşı Fransızca bir gazeteyle örtülmüştü. Komiser gazeteyi kaldırdığında, şeyhin usturayla kazınmış kafasının üst kısmının, ensesi, şakakları ve alnının neredeyse tamamiyle kömürleştiğini görünce afallamadı. Daha öncekiler gibi cesedin üzerinde yakasız bir gömlek ve paçalı dondan başka bir şey yoktu, tıpkı dört gün önce Langa'da bulunan Şeyh Regâib Efendi Hazretleri gibi. Bir de yortudan bir gün önce Ahırkapı'daki yangın yerinde taaffün etmiş olarak rast gelinen Şeyh Abdürrahim Efendi Hazretleri gibi; dahası, Şeyh Musa Efendi ve daha da önce, kafalarının tepesi kömürleşmiş hâlde bulunan yedi şeyh gibi. Orucunda namazında, dinli diyânetli, evrâd çekip mukâbele okuyan, ahıretini mâmûr etme uğruna saç sakal ağartmış hayırlı kademli meymenetli insanlardı. Âmennâ! Söylemeye insanın dili pek varmaz ama şimdi ancak, zabıta teşkilâtının deyişiyle her ceset, müminlerin tâbiriyle her mevtâ, çelebilerin deyimiyle her naaş, külhânîlerin üslûbuyla her leş, yâhut kitâbî tabiplerin ilmî terimiyle her kadavra kadar ehemmiyetleri vardı. Ne var ki alınlarından yukarısı kömürleşmiş şeyhlerin gözü kanlı şahıs ya da şahıslarca canlarına kıyılması, diğer şeyhlerin ve belki de cemaatin bazı mensuplarının, hattâ ve hattâ, mukaddesatçı ve zâhit efendilerin de aynı yolun yolcusu olduğu intibâını uyandırıyordu. Allâhû Teâlâ uğruna çırpınıp debelenen, ayağına üşenmeyip câmiiye giden, Ramazan ayında zahmete girip ter dökerek oruç tuttuktan sonra iftarı eden, Peygamber Efendimiz'in şefaatine mazhar olmak için mücadele veren, kısacası Ahıret için faâliyet göstererek kozunu oynayan kim varsa ecel terleri döküyordu. Dersaadet'in kalburüstü şeyhlerinin başlarının yakılarak telef edilmeye başlanması, yüzlerce kere hâtim indirip, farzı sünneti terâvihiyle binlerce rekat namaz kılarak, Hakk Teâlâ'nın cemâlini görebilmek uğruna Cennet-i Âlâ'ya göçmek için yanıp tutuşan sofu ahâliyi, helâk sırası kendi-

lerine gelecek diye dehşete düşürmüştü. Âlicenâp ve hamiyetperver zât-ı muhteremler dehşet içindeyken, yedi denizin dışarı attığı cibilliyetsiz orostopollar çarşıda pazarda gönülleri ferâh, keyifleri yerinde, ellerini kollarını sallaya sallaya salimen dolaşıyorlardı. Şeyh İsmail Efendi Vanî Hazretleri'nin cesedi başında bekleyenlerden bazı temiz kalpliler kâtilin, işlediği onca hayır ve girdiği bunca sevaptan sonra maktûlü Cennet'e tez vakitte yollamak isteyen bir hayırsever olduğunu söyleseler de, hûrîlerin Kevser şarabı sunduğu bu mekân, yine de palas pandıras gidilecek bir yer değil gibiydi. Çoğunun ağladığına bakılırsa kalabalık da herhâlde bu fikri paylaşıyor, ama bazıları hatıra olsun diye mübârek adamın naaşından bir düğme veya bir tel sakal alabilmek için itişip kakışıyordu. Asabî görünüşlü komiserin bir işâretiyle zaptiyeler, cesedin başına toplanan ahâliyi uzaklaştırdılar. Ama hazretin naaşını taşıyacak araba beklenirken bir martı süzüle süzüle alçaldı ve cesedin yanına konuverdi. Ancak cemaatten o ana kadar ağlayıp yırtınan biri bu martının, Şeyh Efendi'nin mübârek ruhunu yetmiş yedi yıl taşıyan bedenine zarar vereceğini düşünmüş olmalı ki, hayvana bir taş fırlattı. Hâl böyle olunca, yüzünü rüzgâra veren martı kanatlarını çırpıp epey bir gayretle havalandı ve göğe yükseldi. Aşağıda Beyazıt Meydanı görünüyor ve buradaki darağacında, daha dün gece Padişah Efendimiz'e suikasta teşebbüs ettikleri için asılarak idâm edilen, göğüslerine iğnelenmiş mahkeme kararlarıyla, biri ihtiyar iki kişinin cesedi göze çarpıyordu. Batı rüzgârını kanatları altına alan martı Fâtih Câmii'nin minâreleri etrafında bir dolandıktan sonra, süzülerek Yedikule'nin üzerinden geçti. Kâh karadan kâh denizden bir müddet uçtuktan sonra Ayastefanos göründü. Martı, denizden ve demiryolundan sağa sapıp epey bir gidince, kanatlarının altında... Neizübillâh! Demir Minâreler'i gördü. Şu meşhur Demir Minâreler!

Dersaadet'teki mübârek şeyhlerin meçhûl bir cani tarafından künyelerinin silinmeye başlamasından epey önce, hânedânla münasebeti, dedesinin Padişah Efendimiz'le sütkardeşi olmasından öteye gitmeyen bir zât-ı nâmuhterem, Tarabya'da bir yalıyı, yani paşa babasının mütevâzı ikâmetgâhını mesken tutmuştu. Çipil gözleri, ince ve sivri çenesi, yeşil menevişli sarı dişleriyle Paşaoğlu'nu, Allâh övmüş de yaratmış denemezdi pek. Ama bu sapanorya, padişahla akraba olduğunu iddiâ etmekte gâliba haklıydı. Çünkü sol hayâdan gelen meni olduğu kadar sol memeden gelen süt de kendisini hânedâna dâhil edebilir, Boğaz'daki yalısında, Halil İbrahim bereketi içinde, işi iş kaşığı gümüş yaşayabilirdi. Gariptir, tıngırı yolunda olduğundan bir de meslek edinip rızkını doğrultarak fiyaka yapmayı gönlü tok olduğu için gayr-i caiz görür ve öğle ezânına kadar uyanmaz, hattâ zaman zaman güneşin bu vakitte doğduğunu sanırdı. Konya dergâhına alçalıp oradaki dergâhü'r reisi nûrlandıran Şems, dünya ziyâretgâhında semtü'r reise yükselip zenitte gölgeleri ve karaltıları bertaraf etmedikçe Paşaoğlu yatağında gözlerini açmazdı. İşte bu vakitte, yanıbaşındaki gül ağacı sehpadan çıngırağını alıp çıngırdattıktan hemen sonra, kapıda zâten alesta bekleyen Arap uşak oradakilere bir iki bağırdıktan sonra gelip oda aydınlansın diye perdeleri açar, ardından hizmetçinin getirdiği gümüş kahvaltı tepsisini alıp yataktaki Paşaoğlu'nun önüne koyar, beyefendi de artık istiridye çorbası mıdır, antilop yağında kızarmış yumurta mı, yoksa mahlepli çörek mi, Allâh ne verdiyse tepsideki nevâleyle nefsini köreltirdi. Onun bahşettiği rızkı yalayıp yutmak Cenâb-ı Hakk'ın şânını ziyâde ederdi ama, yatağında bir saat kadar daha pinekleyen Paşaoğlu, akla ziyân, kaleme gelmez bir halt yerdi: Evet! Arap uşağın yardımıyla ipek gömleğinin yakasına boyunbağını bağlayıp pantolonunu, yeleğini ve iskarpinlerini giydikten sonra koltuğuna uzanır ve

Asmalımescid'deki bir şarküteriden kuryeyle getirttiği domuz pastırmasını şaraba meze yapardı, hafazanallâh! Çünkü Paşaoğlu, yani Hâlife Efendimiz'in sütkardeşinin öz torunu, dağlara taşlara, Allâhsız idi! Yediği halt bununla da kalmaz, bir yandan da, Râbile nâm bir Fransız'ın kaleme aldığı *Kögrantüa* başlıklı müstehcen eseri, bu kitâp kendisine söve dövüle ezberletilmiş Arap uşaktan dinlerdi. Kim bilir kaç kere *Kur'ân*'ı hatmetmiş zavallı Arap bu âmiyâne eseri kıraat ederken o, bakalım hikâyede daha ne maskaralık olacak diye otuz iki dişini göstererek sabırla bekler, eserin müellifi bir kepazelik anlattı mı Paşaoğlu makaraları koyuverip kahkaha üstüne kahkaha patlatırdı. Arap kitâptaki hikâyeyi anlatırken o, gülmekten zaman zaman tıkanır, suratı önce kıpkırmızı ve sonra da mosmor olur, boğulma tehlikesi baş gösterince de, Paşaoğlu'nun sıhhatinden mesûl olan uşağın benzi öyle atardı ki, o anda görenler zavallı Arap'ı, bir Şimâlî Avrupa kavmine mensup zannederlerdi. Arap uşak namazında orucunda sağlam bir mümindi. Efendisine sâdık olmasına sâdıktı ama bayramlarda onun elini hiç öpmezdi. Çünkü Paşaoğlu'nun bünyesine geçen domuzun mekrûh yağı, öpmesi için uzatılan eldeki ter yoluyla Arap'ın dua eksik olmayan dudaklarına bulaşabilirdi.

Akşamüstüne doğru yalının bahçesine çıkan Paşaoğlu, burada ulu bir çınarın gölgesindeki şezlonga uzanıp kahvesini içer, bir de cıgara tellendirirdi. Vaktiyle yalıya misafir gelen hisli bir şâir bahçeyi o kadar efsunkâr, o kadar albenili bulmuştu ki cânanının billûr teni kadar ak taç yapraklarına seher vakti meleklerin gözyaşı gibi düşen jale pırıltılarıyla nazlı nazlı salınan zambakları, yağmurun ardından beliren ebemkuşağındaki renklerin hepsinden farklı altun sarısı yaseminlerin rayihasına gelen balarılarını, andız, basık tepeli sedir, buğulu mavi ladin ağaçlarında cıvıldayan sakaları, kızılgerdanları, floryaları eserinde tasvîr etmiş, ama kitâp

fazla rağbet görmemişti. Çünkü yalının bahçıvanı, isteyen tabîat âşığına, şiirde anlatılanların hakikîsini, uygun bir ücret mukâbilinde göstereceğine dâir gazeteye ilân vermişti. Meraklısı, Boğaz Vapuru'na binip Tarabya'da indikten sonra, Kantarcı Yolu'nda az biraz yürüyüp yalıya varabilir ve bahçıvana üç beş metelik koklatıp eserde bahsedilen tabîat hârikalarının sahicisini kendi gözleriyle görebilirdi. Gel gör ki bahçeyi gezenlerden bazıları, katırtırnağı, ayıüzümü, kuzukulağı, kediotu, filbahri, tilkitaşağı, aslanağzı gibi nebâtâtın isimlerini neden hayvanlar âleminden aldığına akıl erdirememişler ve sükût-u hayâle uğrayıp paralarını geri istemişlerdi. Gelgelelim Paşaoğlu, âdeta Allâhû Teâlâ'nın yarattığı güzelliği hakkıyla his ve idrâk ettiği için tozutan dâhi bir ressamın fırçasından çıkmış harikulâde bir resme benzeyen bahçeye dudak bükerdi. Sorbon'da tahsil gördüğü için tabiî ilimlere alâka hissetmiş beyefendi için papatyalar, asteraseae, zambaklar liliaseae, güller rosaseae idiler. Kısacası adam, şâir şuarâ takımı gibi hulûskâr, içli, sulu zırtlak değildi ve yalıda baba parasıyla tanzim ettiği laboratuvarında, binlerce şiirin on binlerce mısraında geçen, umutla yüz binlerce cânana ve yavukluya takdim edilen çiçek nevîlerini, bunlara gelen arı, yusufçuk, uçuç gibi böcekleri mikroskop altında inceler, hangi akla hizmetse bir de notlar alırdı. Yalının terasındaki iki yüz yirmi milimlik teleskop bir yana, altısı su, diğerleri kum dolu on iki yangın kovasıyla, duvara asılı kazma, kürek ve kancalı sırıkların muhtemel bir yangın için hazır bekletildiği laboratuvar, Hakk Teâlâ'nın kün emriyle yoktan var olmuş, Ayaltı Âlemi'nden tedarik edilen numûnelerin sırrına varıldığı bir nâmübârek mahâldi. Yüksek tavanlı bu odadaki tezgâhlar üstünde lüzumsuz bir tahlîl terâzisi ve havagazına bağlı iki beki dışında hepsi üfleme camdan büyük ve küçük iki kornü, gaz yıkama balonu, mânâsız bir otuzluk tüp stativi, fuzûlî bir desikatör, kip cihâzı ve

beyhûde yere para dökülerek satın alınmış benzeri edevât-ı kimyevîye kendini gösteriyordu. Ama asıl, pencere tarafındaki büyük tezgâhta, muazzam para hebâ edilerek edinilmiş nâfile bir yüksek voltaj muhavvilesi, akıllara ziyân iki çelik akümülatör, abes bir Tesla muhavvilesi, şerâreler sıçratan zırva bir endüksiyon âleti, reostalar, bobinler, mükessifeler yanında, bir yığın fasarya taklavat-ı elektrikîye tanzim edilmişti. Bununla birlikte en câlib-i hayret tertibât, önünde bir fotografi âleti bulunan, akümülatörlerden birine bağlı, bir anodu olmasına rağmen iki mahrece haiz koskoca cam bir ampuldü. Bir Alman âlimin icadı olan ama Paşaoğlu'nun Beykoz'da cam üfleyen işçilere imâl ettirip içindeki havayı tahliye ettirdiği bu tuhaf lamba, karanlıkta ortalığı aydınlatmıyor, fakat neşrettiği esrarengiz şuâ, önünde bulunan şahsın içine nüfûz edip adamın etinden geçerek arka tarafından çıkıyordu. Gel gör ki şahsın bedeninden geçen şuâ ile, adamın eti kemiği, midesi, ciğerleri, bağırsakları, arkada bir fotografi âletindeki bromür darjan kaplı cam levha üzerine resmediliyordu. Öyle görünüyor ki ilim ve fen, ziynetlerini gizlemeleri buyurulan mümin hanımlara tehlike arz edebilirdi. Hattâ bu icadı işiten mütedeyyin bir terzi, hayır olsun diye kurşunla zırhlanmış ferâceler dikmeye bile kalkmıştı. Ama mesire yerine gitmek üzere bu ağır elbiselerle Yemiş İskelesi'nden beş kadının bindiği kayık denize gömülüvermişti. Fakat yine de Paşaoğlu'nun yediği haltlar pek fuzûlî sayılmazdı. Günün birinde yalıya, zihninin içini görmek isteyen sivri akıllı bir mevlevî çıkıp gelmiş, o da bu tertibâtla adamın kafa fotografisini çekmişti. Ancak cam levhada görülen şey hayrete şâyândı. Baş dönmesinden şikâyetçi olduğu için semâ edemeyen dervişin beyninde bir revolver kurşunu vardı! Nihâyet eş dost, konu komşu yardımıyla mesele anlaşıldı: On yıl kadar önce bir zâbit olan derviş, kumandanı olan kolağasıyla 5.000 kuruşuna Rus ruleti oynamaya

kalkmış, üstelik heyecan olsun diye tabancanın topuna bir değil, iki kurşun koymuştu. Tetiği önce o, sonra da kolağası çekmişti. Sıra yine ona geldiğinde silâh patlamış, şakağında bir delik açılmış, ama Allâh'ın işi bu ya, adam rahmet-i rahmâna kavuşmamıştı. Şimdi sıra kolağasındaydı. Bu zâbit tetiğe asıldığında gümleyen revolverden fırlayan kurşun onu hem canından hem de 5.000 kuruş gibi servet sayılabilecek bir paradan etmişti. Hayatta kalan zâbite bir sünnetçi pansuman yapmış, adam beyninde kurşun olduğu hâlde senelerce bacasını tüttürüp on gömlek eskitmiş, ancak huyu suyu değişmişti. Bir zâbit olması dolayısıyla öfkeli, dediği dedik, sert bir şahıs iken, halîm selim, yumuşak başlı, kuzu misâli biri olup çıkmıştı. Dahası, kendini Allâh yoluna vakfetmiş, fakire fukarâya kul kurban olarak rulette kazandığı serveti hak yolunda sarfetmiş, hattâ Yenikapı Mevlevihânesi'nde çile doldurmuştu.

Dinden imândan çıkıp anasının donunu başına geçirdiğinden midir, zihni Abanoz'a dönen Paşaoğlu, hâşâ, inkâr ettiği Hakk'a değil, müspet ilimlerle uğraşan Avrupa'daki Allâhsız âlimlere sırtını dayamış, kitâp ve makalelerini okuduğu bu adamların abdestlerinden şüphesi olmadığı için bütün benliğini onların sütüne havale etmişti. Fakat gün geçtikçe ne oldum delisi olmuş, kendisine tembihat vermek için yalıya çağrılan Şeyh İzzettin'e "Kerizettin Efendi", Abdulrezzak Kirâmî Hazretleri'ne "Zırtullâhıkirmanî Efendi" ve Şeyh Abdülmabud'a "Abullabut Efendi" diye hitâp edip matrak geçince epey beddua almıştı. Ancak beddua, edilen kadar edeni de çarptığı için olsa gerek, izzet-i nefisleri kırılan şeyhlerin Galata'daki Konsolid Han'dan müştereken aldıkları tahviller kıymet kaybetmiş ve bu mübârek adamların zararı 34.400 kuruşu bulmuştu. Yine de beddua asıl Paşaoğlu'na tesir etmiş, nasıl ki şeyhlerin tâlihi söndüyse, tersine, onunki adamakıllı artmış, gelgelelim bu kez kumar de-

nilen felâket ciğerine işleyerek onu azılı bir kumarbaz yapmıştı. Ne var ki Paşaoğlu, laboratuvarda ilmî bir tecrübenin neticesini beklerken kapıldığı cezbeye, elektrikîye-i sâkine muhassalasının iki topuzu arasında hâsıl olan parlak şerâreleri izlerken girdiği galeyâna, üzerinde çalıştığı harümüntakilî supabın cereyân-ı elektrikîyeyi halâdan yek istikâmette nakletmesi hakkında tefekkür ederken içinin arada bir hop etmesine bakılırsa hâlinden memnun görünüyordu. Ama ilmî tecrübe ve icâtların verdiğinden daha okkalı, daha muazzam bir heyecan vardı ki, bu da o gece yarısı, kumar borcunun İblis için bile nâmus borcu sayıldığı Galata bitirimhânelerinden birindeki barbut masasına, üzerinde paşa babasının imzâsı olan boş bir senedi basmaktı.

İkindi okunurken, yalının kayıkhânesinin bitişiğindeki tombaza yanaşıp palamar bağlamış, uzun bacasından kapkara dumanlar tüttüren on beş metrelik uskurlu küçük istimbot, Paşaoğlu gelip kıç taraftaki şezlonguna oturunca düdüğünü üç kez öttürdü. Palamarı çözen ateşçi yerine inip ocağa kürek kürek kömür attıktan sonra, aslında kule denilebilecek kaptan köşkündeki afili tavırlı genç reis, çınçınlı makina dâiresi telgrafının kolunu ileri itip tam yol verince, istimbot şaha kalktı. Pruvasında beyaz köpüklerle boğazda seyreden teknenin çiçeği burnunda reisi, güzellikleriyle nâm salmış genç kızların bulunduğu yalıların önünden geçerken düdük öttürüp fiyaka yapıyor, bu esnâda fesini öne devirip saçlarını bir düzeltiyor, parmağını ıslattıktan sonra kaşlarını sıvazlıyordu. Ocaktaki ateşi kürek kürek kömürle besleyen yalınayak başı kabak ateşçinin ise böyle bir derdi yoktu. Bileklerine kadar gelen sintine suyu sayesinde, is kurum içindeki adamın sadece ayakları temiz sayılırdı. İcrâ etmek zorunda olduğu meşakkatli iş bedenindeki ter guddelerinin aşırı ifrâzâtına sebebiyet verdiğinden ateşçi, tuzlu balık gibi kokardı. Geceleri karısı pencereye çıkıp

sokakta ateşçiyi gözlese de adamı görmezdi. Çünkü kurumdan kapkara olduğundan adamı karanlıkta görmek kabil değildi. Öte yandan adam eve geldiğinde yaydığı rayiha, kadıncağızı fazlasıyla rahatsız eder, bu yüzden ateşçiyi gusûlhâneye sokup bir yıkardı. Fakat kir, kadını çileden çıkardığı için hamam tasıyla adamın kafasına sık sık vurmadan edemezdi. Gel gör ki bu darbelerin ateşçiye ıstırap verdiğini söylemek doğru olmazdı. Çünkü dimağı gramaj olarak az olsa da adamın gerçekten kalın bir kafatası vardı: Fî tarihinde ateşçinin yarenleri, onu ayartıp kepçeleyerek Galata'daki Rüstem Paşa Hanı'nda tertip edilen kâidesiz bir güreş müsabakasına götürmüşlerdi. Burada, bileğine güvenen gönüllü, ringde pazusunu baldırını şişirip sağa sola bağırarak cesaret ve kuvvet nümâyişi yapan Fransız güreşçiyi yendiği takdirde tam 250 kuruş kazanacaktı! İşte arkadaşları pohpohlayıp pehpehleyerek ateşçiyi ringe iteklemişlerdi. Adamın kafası, Fransız'ın göbeğine kadar geliyordu. Acımasız rakîbi fazla beklemeden ateşçiyi uçkuru ve paçasından tutup ringden dışarı fırlatmış, ama zavallı adamın hayırsız arkadaşları, paramız yanmasın bakalım daha neler olacak diye, kırık sandalyelerin arasında serseme dönmüş ateşçiyi kaldırıp koluna girerek tekrar ringe yollamışlardı. Adamcağız ringe çıktığında Fransız, dizini ateşçinin apış arasına gömmüş, zavallıyı yere yıkmıştı. Herhâlde müsabakanın galibi o idi. Ancak bu esnâda beklenmedik bir şey oluvermişti: Seyircileri kibirle selâmlayan Fransız güreşçinin arkası dönükken ateşçi yerinden doğrulmuş ve koşa koşa gidip rakîbinin kalçasına bir tos atmıştı ama darbenin şiddetiyle alnı kanıyordu. İşte o anda, yani iki metrelik dev Fransız acı içinde yere yığıldığında salondaki seyircilerden bir "Ooooooo!" nidâsı geldi. Fransız, hastahâneye kaldırıldı. Ceviz büyüklüğünde bir kemik, attığı tos sonucu ateşçinin kafasından kopan bir sella turcica parçası, kalça kemiği dört yerden kırılan Fransız güreşçinin kaba etine

saplanmıştı. Tabip, çıkarttığı bu kemik parçasının pencere camını çizdiğini gördü. Mesleği kömür küremek olan ateşçinin kafatası, karbon kimyasının bir hârikası gibiydi. Anlaşılan Türk eyeri, yumuşak Fransız kıçı için fazla sertti.

Paşaoğlu'nun istimbotu tam yol seyrederken, akşamüstü Galata Rıhtımı, bacalarından kapkara dumanlar saçan boğaz vapurlarının yanaştığı iskeleleriyle köprü, semâya uzanan minâreleriyle selâtîn câmiilerin ve Ayasofya'nın siluetleri, Serasker Kapısı'ndaki o kule, Haliç kıyısında artık virâneye dönmüş deniz surları, Fener'deki Patrikhâne ve o güzel okul, Bulgar Kilisesi ve en önemlisi Dersaadet Limanı nihâyet göründü. Britanya İmparatorluğu'na âit, iyi niyet ziyâreti için gelen bir firkateynden mayna edilmiş, bahriyelilerle dolu işkampavyanın pıtpıtları martıların çığlıklarına karışıyor, Boğaz'daki şileplerin düdüklerinden tıpkı, tahta zeminde sürüklenen ağır ahşap masalardan gelen pes sese benzer sedâlar işitiliyor, rıhtımdan maçunaların çıngırtı ve dağdağası, hamalların homurtu ve velvelesi duyuluyordu. Korvet refâkatinde tehlikeli denizleri aşmış bir seyahat gemisinin güvertesindeki gâyet şık beyefendiler ile bembeyaz tenleri akşam güneşinden kararmasın diye şemsiyelerini açmış hanımefendiler, ilk kez geldikleri bu Şark Pâyitahtı'nı pürdikkat, soluk almadan seyrediyorlar, bir yandan da ince uzun kadehlerdeki köpüklü şaraplarını yudumluyorlardı. Galata'daki yük gemilerinde bumbalar sürekli inip kalkarak, Avrupa şehirlerinde imâl edilip sandıklanmış, piyanodan petrol lambasına, barograftan dikiş iğnesine, linotipten matbaa mürekkebine kadar türlü çeşitli mamûl eşyayı rıhtıma indirmekteydiler. Bu malların bedeli nakitle değil, yok pahasına aynî olarak ödeniyordu. Yine bu gemilerin ambarlarına buharlı maçunalar, lüks mallara şehvet duyan açgözlü devlet erkânınca kendilerine verilen imtiyâzla bankerler tarafından taşradan yağmalanan inciri, tütünü, pamuğu tıka

basa yükleyecekler, ayrıca bedelin geri kalanı için de bir tomar senet alacaklardı. Bu sırada Rıhtım Caddesi'ndeki Kafe Univers'in soluk yeşil tentesi altındaki masalarda biralarını içen, yâhut biraz ileride Restoran Franse'de fincanlarından kahvelerini yudumlayıp kruvasan atıştıran tüccârlara, vermiş oldukları rüşvet, hesapladıklarından az çıkan muhasebeciler tarafından rapor veriliyordu. Fabrikasyon mobilyalar, İngiliz dokumaları, duvar saatleri, kristal avizeler, Avusturya imâlâtı fesler, tropik meyve konserveleri, hattâ elbise düğmeleri rıhtımı fethetmişti. Şileplerle getirdikleri malları paraya çeviren tüccârlar herhâlde, fetihten sonra kiliseleri câmiiye çeviren padişah kadar büyük fâtihlerdi. Çünkü bu maceraperest adamlar gerçek birer bilgeydi. Kostantiniye fethedildikten sonra Ayasofya bir cemaat bulmuş, ama Filosofya bulamamıştı.

İstimbotun afili reisi, akşamüstü Galata Köprüsü'nün Eminönü tarafındaki iskelede yolcularını indiren Beylerbeyi Vapuru'na kâh yarım tornistan edip kâh yarım yol ileri vererek gide gele güçbelâ yanaşmış, bu arada çınçınlı makine telgrafındaki talimâtları tatbike çalışan ateşçi kan ter içinde kalmıştı. Vapura geçtikten sonra iskeleye çıkan Paşaoğlu, köprüde kendisini bekleyen kupa arabasına bindikten sonra, "Tokatlıyan'a," der demez, zâten kamçısı havada hazır bekleyen işgüzâr sürücü, "Dehaaa! Deh!" diye haykırıp beygirleri kırbaçladı. Dörtnala koşan hayvanların çektiği araba Galata Köprüsü'nün tahta döşemelerini takırdata tangırdata yıldırım gibi ilerlerken, can derdine düşen ahâli ezilmemek için sağa sola çil yavrusu gibi kaçışıyordu. Dışarıdakilerin sitem ve serzenişlerinden, şikâyetlerinden usanıp dara boğulmuş olacak ki, Paşaoğlu araba penceresinin perdesini çekti. Ayaktakımının sızıldanıp vızıldanmasından afakanlar bastığı için, maroken koltuğun altındaki çekmeceden çıkardığı konyaktan kadehine doldurup biraz dikti. Gümüş tabaka-

sından bir de cıgara alıp yaktı. Bahtiyarlığına bir de cilâ çekmek için çekmecedeki zemberekli müzik kutusunu kurdu ve bir jig dinlemeye başladı. Bunların kendisini gâyet müreffeh ve berhudâr kılacağını zannediyordu. Gelgelelim Öklid'in mefkürevî küresinin tersine, Arz'ınınki inişli yokuşlu, girintili çıkıntılı bir takrîbe olduğu için, doludizgin koşan beygirlerin çektiği kupa arabasının tekerlekleri çukurlara girer girmez içerideki Paşaoğlu, az önce oturduğu koltuğun, kuyruk sokumunun az altına indiğini fark ediyor, tekerlek çıkınca da mâbâdı tekrar aynı yere çarpıyordu. Hele tekerlek bir tümsekten sekmeyegörsün, araba Paşaoğlu'nu yukarı zıplatıyor, o ise bu keşmekeş arasında, bir elinde konyak kadehi olduğu hâlde tutunacak bir yer ararken kıçı yine koltuğu boyluyordu. Ayrıca tümsek sağda ve çukur soldaysa durmadan sol kapıya, bunun tersiyse dâimâ sağ kapıya çarpıyor, kısacası dirlik yüzü görmüyordu. Silkelene sarsıla, savrula silkile epey bir yol gitmişlerdi ki, sürücü dizginlere asılıp içeriye seslendi: "Beyefendi, otele geldik."

Hafiften yağmur başlamıştı. Şâirin dediği gibi tıpkı inci yâhut tıpatıp jale misâli, muttarid, muhteriz ve tâbnâk damlalar, arabanın ratıp camında taptapa ile tıpırdıyordu. Aşağı inen sürücü kapıyı açıp pirinç basamağı indirdikten sonra büyük bir hürmetle yerlere kadar eğildi. Yaradılıştan kılbaz ve piyazcı olan sürücü o güne kadar, hürmetle eğilmenin çok faydasını görmüştü. Bu hareketiyle genellikle bir bahşiş koparır, yâhut karşılık beklemeden yani hayır olsun diye sokakta bir paşanın, bir bankerin ya da bir şeyhin önünde eğildi mi, yerde ara sıra para, altun küpe, hattâ burginyot gördüğü bile olurdu. Ama evetefendimcilik mesleğinde âdeta rakîpsiz olmasına rağmen, şemsiyeyi getirmediği için Paşaoğlu'ndan papara yemişti. Bereket versin ki Tokatlıyan Oteli'nin amiral üniformalı kapıcısı elinde şemsiyeyle koşup gelerek, binânın kapı üstünde yeşil camdan yapılma gösteriş-

li markizin altına kadar Paşaoğlu'na refâkat etti. Yeni mülâzım olmuş bazı bahriyeliler, bir fırkateyni ya da dretnotu kumanda ettiğini zannedip üniformalı kapıcıyı askerce selâmlar, o da gücenmesinler diye nizâmî olduğu sürece selâmlarını alırdı. Ama otelin içi kapıcının kostümünden daha gösterişliydi. Lobinin tavanına asılı her biri en az yarım tonluk kristal avizelerinin ışıltısı, Havana sigarlarından tüten duman içinde az buçuk sönse de bu ortamı asıl, yaylı çalgılardan ibâret bir kuartetin, ama en önemlisi lokanta kısmında bir masada dinleyip sohbet eden revü kızlarının aydınlatıp neşeye boğduğu söylenebilirdi. Paşaoğlu da o tarafa seğirtti ve cadde tarafında bir masaya oturdu. Solundaki masada biri şişman üç İngiliz ve ceketinin göğsüne iliştirdiği rozetteki renklere bakılırsa bir de İtalyan vardı. Ellerini kollarını asla sallamamalarının yanında yüzlerinde kıl bile kıpırdamayan İngilizler, birbirleriyle Ortodoks Hıristiyanlar'ın teksesli ilâhîlerinde olduğu gibi monoton sesle konuşurlarken, onları sadece dinleyen İtalyan, ellerini birbirine vurup şaklattıktan sonra bir kahkaha patlatıyor, bazen gözlerinden yaş geldiği hâlde dizlerini döve döve kıkırdıyor, zaman zaman da katıldığı için yüzü kıpkırmızı kesilip havasızlıktan boğulma tehlikesine mâruz kalıyordu. Sipâriş ettiği krepli sığır konsomesi geldiğinde, Paşaoğlu'nun gözü bu grubun yanındaki masaya kaydı: Hepsi de otuz yaşının altında, biri kadın ikisi erkek üç kişi oturuyordu. Başında siyah kadife şeritli ve beyaz devekuşu tüyüyle bezenmiş hasır şapkası, dik yakalı ipek bluzu ve kısa, bolero ceketiyle güzelce bir kadın, billûr kadehinden yeşil bir içki içiyordu. Kadınla aynı millete veya aynı kavime mensup görünen erkekler ise nedense deminden beri huzursuz gibiydiler. Çok geçmemişti ki, dünya denizlerindeki bütün dretnotların mürettebatını dehşete boğacak azâmetli üniformasıyla kapıcı tarafından içeri alınması imkânsız bir şahıs, yani yar tekmeli fesi, koltuk altları sö-

kük perişân ceketi ve topuklarına basılmış pabuçlarıyla bir meymenetsiz, mutfak kapısından girip tâ buraya kadar gelmeyi başarmıştı. Şef garsonun işâretiyle hizmetkârlar münasebetsiz adamı tam yakalamış götürüyorlardı ki, masadaki iki erkekten sarışın olanı, "Stop!" diye bağırdı ve serbest kalan adamın kendisine verdiği zarfı alıp ona iki altun lira verdi. Beş kişilik bir aileyi iki ay doyuracak bahşişin yüksekliğine bakılırsa, sevinçli bir haber bekliyor olmalıydı. Elleri titrediğine göre heyecan da duyduğu kesindi. Zarfı açtığında yüzü aydınlanıverdi. Ama içinde bir ilân-ı aşka müspet cevap verilen kâğıt yerine sadece toz vardı. Acaba Doğu Hindistan Kumpanyası'ndaki bir tanıdığının cesedi Hindularca yakılmıştı da, küllerini ona mı göndermişlerdi? Cebinden çıkardığı enfiye kutusuna beyaz tozu döken adam, parmağının ucuna bir miktar koyup burnuna çekti. Asitborikle karıştırılmış Rus enfiyesiyle dolu kutuyu uzattığı arkadaşı da öyle yaptı. Paşaoğlu kırmızı şarap soslu deniztarağını tadarken adamlar ve kadın kalkıp gittiler ama az sonra içeriye göbekli, üniformalı ve kalantor bir paşa girdi. Gözleri şehvetten kımıl kımıl parıldayan adamın yanında, ana kuzusu görünen badem bıyıklı mütercimi ve elindeki kırbaca bakılırsa, at sırtında gelmiş yâveri de vardı. İşte bu göbekli paşa doğruca, çıngıraklı kahkahalar atan revü kızlarının yanına gitti ve garsonun kendisi için çektiği sandalyeye oturdu. Yâveri ayakta beklerken, dindar ve abdestli görünen mütercim, paşa tarafından kızlardan birine söylenen aşk sözlerini tercüme ediyordu. Dinine, terbiyesine ve tabîatına uymayan bu işi yaparken o kadar utanıyordu ki, yüzü umûmhânelerin kapısına asılan kırmızı fenerlere dönmüştü. O esnâda paşa daha da azıtıp elini kızın omuzuna koydu. Ardından da mırıncıklamaya başladı. Kız onu ittirse de adam durmuyordu. Hele hele eli, kadınların bebek beslemesine yarayan bir organa doğru kayınca kız çığlık atıp ayağa fırladı. Şef garson gelip

haddini aşan paşanın kulağına bir şeyler fısıldamaya kalkınca, ayakta bekleyen yâverin kırbacı, zavallının suratında şaklayıverdi. Adamcağız mendiliyle yüzünden akan kanı silerken, revü kızlarının hepsi orayı hemen terk ettiler. Kız tarafından reddedilmesini iplemediğini göstermek isteyen paşa da meydan okur gibi sırıtıp sağa sola bir baktıktan sonra tâifesiyle çekip gitti. İctimâiyyât tahsil etmiş, ünsüzlüğüyle ünlü bir filozof olan Bayram Envâr Efendi'nin dediği gibi belki de, erkeğin kadını seçtiği bir cemiyet batarken, kadının erkeği seçtiği cemiyet refâha eriyordu. Bunun doğruluğunu ölçmek için, bedenî sâiklerine gem vuramayan paşayı seçen Padişahımız'ın memleketiyle, aynı paşayı seçmeyen basit bir kızın memleketini karşılaştırmak kâfiydi.

Ahududulu şarlot fazla geldiğinden, Paşaoğlu bir yürüyüş yapmak istedi. Hesabı ödedikten sonra parke taşlarla döşeli Pera Caddesi'ne çıktı. Dinen yağmurun ardından güvercinlerin gurultusu, kumruların gugukları ve tramvayların çanlarının çıngırtıları ve onları çeken atların toynaklarından kopan laklakalar işitiliyordu. Caddenin iki yanında hepsi de gayr-i müslim olan bankerlerin, ecnebî bankacıların, sefâret memurlarının, ticaretle asırlardır meşgûl Levantenlerin, yâd illerden gelip Pera'da mağazalar açan toptancıların ve Frenk komisyoncuların ikâmet ettikleri görklü görkemli apartmanlar dikiliydi. Padişahın kulları asırlar önce göğüslerine saplı oklarla en yüksek kale duvarlarına tırmanabilmiş ve büyük fetihler yapmışlardı. Ama işte bu caddedeki apartmanlar zapt edilmesi imkânsız kalelerdi. Üstelik, ok veya tüfek mazgalları, kızgın yağ dökülen olukları, devâsâ toplarla dolu burçları ile padişah kullarının alışık olduğu diğer kalelerin tersine pek de güzeldiler. Daha doğrusu o kadîm, efsanevî Priap'ın malûm âzâsı gibi dimdik, soğuk görünüşlü ve müzekker kalelerin tehzil ve iğdiş edilmiş hâlleriydiler. Meselâ tasarruf ettiği parayı kendisine veren kişiyi

tez zamanda zengin edeceğini vâdeden simsarın yaşadığı şu apartmanı, tuğla yerine pandispanya ve harç yerine kremşanti, mala yerine krema spatulası ile sanki bir pastacı yapmıştı. Bu binânın aslında dik ve sert olması gereken pencerelerinin üzerine kremayı kavisli sıkarak yumuşacık at nalı kemerler vücuda getirmiş, hattâ desteklesin diye, apartmanın sokağa taşan çıkmasının altındaki bindirmelerin bile salyangozvâri olmasını münasîp görmüştü. Ayrıca tuhaftır, Pera'daki tüm apartmanlar erkekliğe, delikanlılığa sığmayacak kadar süslü, ama doğruyu söylemek gerekirse ziyâdesiyle güzeldiler. Bunun yanında binâların caddeye bakan duvarına, gülümseyen melek şeklinde gömme pilastrolar eklenmişti. Deniz kabukları gibi büklümlü bindirmelerin taşıdığı geniş pencereli çıkmanın üstünde, ahtapot kolları gibi dolamalı bezemeler vardı ki, bunlar bir doğum günü pastasının üzerindeki kıvrımlı bukleli süslemelere benziyordu. Pastacı mimar damı da düşünmüş, yassı ve dâirevî çikolata tabletlerine benzer kiremitlerle kaplamıştı. Ancak bu simsarın âdeta pandispanya, şeker, krema, jöle ve çikolatadan mamûl görünen pasta evini, Rafa El, Mikha El, Gabri El gibi görmüş geçirmiş melekler değil, Hans El ve Gret El gibi daha toy torlak olanları ve elbette, içeri girmesi kapıcının değil, Allâh'ın iznine bağlı olan Azra El ziyâret edebilirdi. Gel gör ki Pera'da öyle melekler dolaşırdı ki, Haliç'in gavur olmayan diğer yakasından bazı ırzı kırık şehvetperestler ve içi eğri hanımbazlar, cins-i latiften olan bu güzellikleri seyretmeye gelirlerdi. Gerçekten de Pera Caddesi'nde, başlarındaki plili ve bağcıklı boneler, üstlerinde bele iyice oturmuş korsajlı, yakası dantelli kadife ceketleri ve ellerinde manşonlarıyla, demode ve yaşlıca hanımların mihrabına, bir imam bile sırtını dönüp ona buna ahlâk dersi veremezdi. Hele hele, balo günleri Tötonya'nın önünde duran landodan, yumuşak omuzlarını ve fildişi boynunu gözler önüne

sermiş geniş ipek dekolte elbisesi ve ortadan ayrılıp fiyango ile süslenmiş bukle bukle alaşiyen saçlarıyla bir âhû inince, onu bakışlarıyla soyan bu uçkuruna gevşek sefihlerin gözlerinde şehevî bir pırıltı peydâ olurdu. Daha iki kuşak önce dedelerinin güttüğü sığır "Oha!.." nidâsının anlamını bildiği hâlde, karılarını karanlık bir zindan yerine kapkara çarşaflara hapseden bu nâmertler, kıza kavalyelik eden delikanlının onlara bakarak neden "Ohze!" diye bağırdığına da akıl erdiremezlerdi. Daha düne kadar beğenip esir pazarından satın aldıkları, ama artık madden ve mânen erişemeyecekleri ak tenli ve papatya misâli kızlar olduğu kadar, vitrinlerde teşhir edilen Avrupaî mallar da bunların ilgisini çekerdi. Çünkü hemen her apartmanın zemin katları, sahiplerinin renk renk tenteler açıp müşteri beklediği dükkânlar ve mağazalarla doluydu. Zenginlik ve onun satın alabilecekleriyle dolu Pera sâkinlerinden, dilenciler hâriç, hizmetçisinden bankerine kadar hemen hepsi giyimli kuşamlı vardakostalardı. Paris modasını takip eden hanımlar gâyet şık iken, beylerin kalıbı kıyafeti, ensesi kulağı yerinde sayılırdı. Bunda pasajlardaki terzilerin, manifaturacıların, ithâl kumaşçıların, Paris modasını haber verip üstelik bir de elbise patronu dağıtan mecmûaların payı yok değildi. Ayrıca, binâların kapı üzerlerindeki rölyef, genellikle bereket boynuzu şeklindeydi. Eskilerin karn-ı rübâ dedikleri bu boynuzdan üzümler, narlar, erikler taşar, binâda bulunmasının bereket getirdiğine inanılırdı. İki başlı kartalların ve arslanların kanatları altındaki veya pençeleri arasındaki top, tüfek, kılınç, tabanca, sancak ve flama gibi hânedân arnalarının burada yeri yoktu. Pera Caddesi'ndeki apartman sâkinleri, kendilerine alâmet-i fârika olarak daha mâsum süsleri, meselâ balık dolu sepetleri, buğday başaklarının çevresindeki tırmık yâhut yabaları, zeytin dallarının çerçevelediği müzik âletlerini ve melekleri tercih etmiş görünmekteydiler. Her apartma-

nın en az bir dâiresinden piyano veya keman sedâsı geldiğine göre mûsikîye de düşkün olmalıydılar. Nitekim, Galatasaray dönemecinde keman çalarak parsa toplayan sanatçı Diyavolidis'e gelip geçen hemen herkes para atmadan edemezdi. Adamın kemanının üstüne ve içine bir aksilik neticesinde, sofoideae familyasına dâhil bir ağacın meyvesinden yapılmış reçel akınca, kemanı yapan sanatçının ismi ancak kısmen okunabilir olmuştu. O her ne kadar âletini, Amati nâm bir İtalyan ustanın yaptığını söylese de, kemanın "f" deliğinden içeri bakanlar, ustanın isminin ilk dört harfini, "a, m, a, t," harflerini görebiliyorlardı. Ama bu kemancı, parsa topladığı fesini asla yere koymazdı. Çünkü Pera, sanatkârâne bir şekilde hınkırıp gırtlağını temizledikten sonra öksürerek yere tüküren, tazyik artsın diye burun deliklerinden birini parmağıyla tıkayıp diğeriyle mahâretle sümküren erken devir taşistlerinin, Arap zamkından daha da yapışkan olduğu için geleceğe kalacak o muhteşem eserlerini yola yapıştırdığı, bilhâssa arka sokaklarda taaffün etmiş köpek ve fare leşlerinden rayihaların yayıldığı bir yerdi. Ama dükkânların önleri ve içleri temizdi. Meselâ Galatasaray'ın karşısındaki Barbuloviç, kendisine âit olmadığı hâlde vitrinde satışa arz ettiği ayakkabıları her iki günde bir fırçalar, cilâlar ve bezle parlatırdı. Asmalımescid ile Tiyatro Sokağı arasındaki Şark Pasajı'nı nedense hep kuaför Kristiş ve Abdullah Biraderler nöbetleşe paspaslatırdı. Avrupa Pasajı çiçekçi Sabuncakis tarafından her Allâh'ın günü çelenklerle tezyîn edilirdi. Hacopulo Pasajı'nın ise, üst katında titiz beyefendilere konserler verildiği için dâimâ tertemiz olması icâp ediyordu. Kafe Konkordiya farelerle baş etmek için zehir kullanırken, Kafe Grandbalkon bu iş için kapanı tercih eder, çünkü zehrin, bir pastahâneye girecek en son şey olduğuna inanırdı. Ancak ârif birinin yazdığı gibi zehir, içilmediği takdirde ömrü belki de on yıllarca uzatan emsâlsiz bir ilâçtı.

Nazar mı değdiğindendir, yoksa az önce mideye indirdiği ahududulu şarlottan mı bilinmez, Paşaoğlu'nun gönlü bulanıyor, öğüreceği geliyordu. Anlaşılan o ki, otel lokantasının aşçıbaşısı onun çarkına etmişti. Canı gidip geliyor, gözleri kararır gibi oluyordu. Şuracıktaki pastahânede maden suyu içip biraz nefeslense fenâ olmayacaktı. Böylece Rus Sefâreti'nin yanındaki pastahâneye girip, beyaz önlüklü şişmanca çocuğa sipârişini verdi. Evvelce dokuz çocuğu kovmuş olan pastacının daha bir ay önce işe aldığı bu oğlan, yakasının ense tarafına esrarengiz bir demir halka dikili beyaz bir önlük giymişti. İşte pastacı el kantarının kancasını bu halkadan geçirip oğlanı havaya kaldırarak her hafta tartıyor, abur cubura düşkün çocuk şişmanlamışsa onun harama el uzattığına hükmedip veled-i zinâyı işten atıyordu. Ancak şimdiki çocuk, işe girmeden önce pantolon ceplerine taş doldurarak ağırlığını, dolayısıyla ustası dükkânda yokken yiyeceği pasta miktarını beş okka kadar artırmıştı. O hafta ne miktarda krema, elmasiye, tartolet, çikolata, kurabiye ve pasta yediyse, o miktarda taşı cebinden çıkarıp atıyor, çocuğun bu irfânı sayesinde ustası, onu her zaman aynı ağırlıkta bulduğu gibi, bir de çırağının kanaatkârlığıyla ona buna övünüyordu. Gerçi çocuğun cebindeki taşlar bitmeye yüz tutmuştu. Ama yine de Allâh kerimdi. Buradan kovulsa bile, cepleri yine, ama bu kez daha fazla taşla dolu olduğu hâlde, Tiyatro Sokağı köşesindeki Valori'nin pastahânesine hicret edebilirdi. Ama bir aydır çalıştığı bu pastahânedeki lezzetleri bırakmak kolay olmayacaktı. Bu yüzden çocuk, kilit vurulmuş cam dolapta muhâfaza edilen Monblanları, Markizleri, Romanofları, Vaşerenleri, Habsburgları, bademli ve çikolatalı rulo pastaları, âşıkâne bir şekilde sık sık seyreder, hulyâlara dalardı. Ne var ki imrendiğinden midir, dudağının kenarından ağız suyu akan çocuğun hissiyâtının tersine Paşaoğlu, otel aşçısının hazırladığı ölümcül tatlı hâlâ midesinde olduğu için, o

anda sığır tezeğinden farksız gördüğü pasta ve turtalara ne zaman baksa, öğürmemek için kendini tutmaktaydı. Dikkatini pastalardan çevirmek için yan masadaki efendiye baktı. Bu orta hâlli zât, tabağındaki çikolatalı rulo pastadan atıştırıyordu. Fakat buruk ve kekre bir şey tatmış gibi yüzünü ekşitmişti. Buna rağmen pastasından atıştırmaya devam ediyor ve suratındaki ekşilik sürüp gidiyordu. Belki adamcağız israfı tasvîp etmediği için, atılmasın diye ekşimiş pastayı zorla yiyordu. Biraz da Tokatlıyan'da ardı ardına devirdiği dört kadeh konyağın verdiği cüretle Paşaoğlu, "Af buyurun efendi! Pastayı beğenmediyseniz geri gönderin, size hemen tazesini getirirler," dedi. Tanışmadığı, ne idüğü belirsiz bir şahsın sebepsiz yere kendisiyle konuşmasını garipseyen adam, "Hayır tam tersi, pasta çok lezzetli. Suratımın kekreliğine bakıp aldanmayın. Galata'da sirkeci Karailyadis'in ticarethânesinde, bu kokuyu teneffüs ede ede otuz üç senedir çalışıyorum. Gençliğimde neşeli ve mütebessimdim, sirke buharı yüzünden suratım böyle oldu," diye cevap verdi. Adamcağızın hâli gerçekten acıklıydı. Yaşı elliyi geçmesine rağmen hiçbir kız evi, "Ekşi suratlı!" diye onu güvey kabûl etmemiş, bu yaşında döl zürriyet sahibi olamamış, ama en kötüsü, eline bir kadın eli değmemişti. Adamın hayat hikâyesini dikkatle dinlerken altı bardak maden suyu içen Paşaoğlu, onun aynı zamanda mahâretli bir poker oyuncusu olduğunu da öğrendi. Çünkü oyunda kartlar dağıtılırken yüzü ekşidiği için, rakîpleri, adamın eline kötü kâğıt geldiğine hükmediyor, ne zaman rest çekse blöf sanıp görüyorlardı. Bu istidadı sayesinde daha şimdiden pokerde bir servet biriktirmiş sirkeci az daha bir gayretle, patronu Karailyadis'in imzâladığı senetleri oradan buradan toplayacak ve adamı kendisine borçlu kılıp onun patronu olduktan sonra, ekşi yüzünde artık güller açacaktı. Zâten tâlih ona yardım etmiş, Şimşir Sokak'taki, Nazilli Meyhânesi'nin arkasındaki kumarhâne sayesinde ce-

bi para görmüştü. Bunun sebebi herhâlde, kendisinin hayırhâlı bir efendi olması yanında, sözünü ettiği kumarhânenin, gündüzleri mescid olarak kullanılmasıydı.

Paşaoğlu da bu kumarhâneye gitmeye karar verdi. Pastahâneden çıktıktan sonra Kaorgopulo Fotoğrafhânesi'nin önünde durdu. Çünkü fotoğrafçı, paşa babasının fotoğrafını agrandisörde büyütüp bir de altun yaldızla çerçevelemiş, kıl yağ olsun diye vitrinine koymuştu. İtin uğursuzun uğrak yeri olan kumarhâneye gitmeye kararlı olan Paşaoğlu'nun yine de içi ürperdi. Söylentisi tez zamanda paşa babasına geldiğinde paparayı yerdi. Gel gör ki böyle bir ihtimâl bile, rizikoya girmenin vereceği hazzı artırmak için kâfiydi. Paşaoğlu bu heyecanı yaşamak istiyor, çünkü hem kılağısı yeni çekilmiş süngülü bastonuna hem de Derringer imâlâtı yarım inç çaplı ve iki atışlık küçük cep tabancasına güveniyordu. Üstelik maden suları sayesinde gönül bulantısı geçmişti. Akşam ezânları okunmaya başladığında, ekşi suratlı adamın tarif ettiği gibi, karanlıkta yürüyerek Büyük Hendek Sokağı'na vâsıl oldu. İçtiği bardaklarca maden suyu yüzünden, Galata Kulesi'nin ay ışığı vurmayan karanlık bir köşesine sağa sola bakınarak işedi. Oradan da Şimşir Sokak'taki, içeriden mandolin ve gitar seslerinin işitildiği Nazilli Meyhânesi'ne vardı. Câmiinin yanı sıra meyhâne de, yani Allâh'ın evi yanı sıra Şeytan'ın evi de herkese açıktı. Pera'daki geniş ve ferâh salonların tersine, dört beş petrol lambasının aydınlattığı meyhâne dar ve basık tavanlıydı. Hem gürül gürül yanan odun sobasının delik bacasından hem de demkeşlerin cıgaralarından tüten duman nedeniyle tâ karşıda güçbelâ seçilen mastori, duvardaki raflara rakı ve şarap şişelerini dizmiş, önündeki mermer tezgâha ise, piyaz, pastırma, tarama, uskumru dolması gibi mezeleri sıralamıştı. İşte bu daracık mekâna, kirli pireli, bitli çapaklı otuz kırk kadar paspal perişân hırpanî masalara dirsek dirseğe sığışmış kâh ağlayıp

kâh gülerken, ayakta kalan daha müteessifler ise yalnızlığı tercih ederek tezgâhın başına geçmişti. Beyaz önlük giymiş iki komi masalara servis yaparken, elinde Napoliten mandolinle saçı sakalı birbirine karışmış bir ihtiyar yeri göğü çınlatarak Rumca şarkılar söylüyor, daha kırtıpil görünen diğeri ise gitarıyla ona refâkat ediyordu. Duvarda anadan doğma hâlleriyle kadın fotoğrafları vardı. Resme istidâtlı biri, Ramazan ayında ve zaptiyenin yoklamaya geleceği günlerde sustalı bıçağıyla gazeteden ferâce biçiminde kestiği parçaları, cam çerçeveye zamkla yapıştırarak bu kadınları giydirir, zaptiye gidince de resimleri çaydanlık buharına tutup onları usul usul tekrar soyardı. Elbette meyhânede kavga gürültü eksik olmazdı. Bu yüzden kapıda, altında siyah çakşır, üstünde dik yakasına papyon bağlanmış Frenk gömleği ve redingot, ayaklarında ise topuklarına basılmış iki renkli iskarpin olan on yedi yaşlarındaki bir fedâî bekler dururdu. Paşaoğlu'nu da işte bu bıçkın karşıladı. Kılık kıyafetinden onun yağlı müşteri olduğunu hemen anladığı için eğilip hürmetle içeri buyur etti. Derken veresiye içtikleri hâlde bir de sobanın yanına oturanlara doğru yürüyüp hepsini tekme tokat dışarı yallâh etti ve sandalyeyi çekip Paşaoğlu'nu boş kalan bu masaya oturttu. Fedâî bir ıslık çaldıktan sonra komiler çırpına didine Paşaoğlu'nun masasını mezelerle donattılar. Hemen bir şişe rakı ve kadehler geldi. Paşaoğlu, omuzunda havluyla emir bekleyen mastoriye, "Burada pot attıracağımız bir bitirim yeri yok mu?" diye sorunca adam, Paşaoğlu'nun kulağına eğilerek, "Tripo kapalı," dedi. "Bitirimhâne gündüzleri mescid olarak kullanılıyor. Aman Baba şimdi bitirim yerinde mevlit okumakta. Çünkü bu gece Regâib Kandili. Az bekleyiniz. Mevlitten sonra dükkân açılacak."

Paşaoğlu'nun Şimşir Sokak'taki Nazilli Meyhânesi'ne gelmesinden birkaç vakit evvel, Pera'daki Alman Sefâreti'nde, elektrikîyet, elkimya, mihânik ve sâir konularda onlarca ica-

dın ihtirâ berâtını bavulunda taşıyan bir akıl küpü, Arapça ve Türkçe de bildiği için demiryolu yapımında görevlendirilmiş dâhî bir mühendisi, Allâh'ın hiçbir kulu dinlemiyordu, çünkü sesi tıpkı karga gibi çirkindi. İşte bu zeki, akıl kumkuması adam, şarabını keyifle yudumlarken, daha dün bulduğu Arapça bir kitâbı okumaya başlamıştı. Sahaflardan 4 kuruşa alınan bu büyükçe ve ciltsiz kitâbın sayfaları, enine ve boyuna yapıştırılmış hurma yapraklarından ibâretti. Üstelik bu Arapça kitâpta esre üstün gibi işâretler de yoktu. Yanlış işitilen bazı kelimelerin üstü çizilip yanına doğrularının yazıldığına bakılırsa, kitâbı yazdıran ile kaleme alan aynı kişi değildi. Üstelik, zaman zaman akıtılan gözyaşları kitâba dökülüp mürekkebi yer yer dağıtmıştı. İşin garibi, sayfalardan birinde kırmızı bir el izi vardı. İşte bu kitâbın herhangi bir cümlesini okuduktan sonra, mühendisin yüzüne bir hoşnutluktur yayılıyor, okuduğu her sayfayla kanatlanıp âdeta göklere uçuyordu. Her bir cümle onu çocuk gibi sevindiriyor, kitâp bitmesin diye dua ediyordu. Okurken bir yandan da, boşalan kadehine şarap dolduruyor, kitâbın tadını iyice çıkarıyordu. Gönlü açılmış, içi gülmüştü. O güne kadar bundan daha muhteşem bir kitâp okuduğunu hatırlamıyordu. Meyhâneci üçüncü şişeyi de karafa doldurup masasına getirdiğinde saadeti zirveye çıkmıştı. Şarabını yudumlarken şunları okudu:

"Lâ yüahiz ükümüllahü billagvı fiy eymaniküm ve lâkin yüahizüküm bimâ akkad tümüleymân, fekeffaretühü it'âmü aşereti mesakiyne min evsatı mâ tut'imune ehliyküm ev kisvetühüm ev tahriyrü rekâbeh, femen lemyecid fesiyâmü selaseti eyyam, zâlike keffâretü eymâneküm izâ hâleftüm, vahfezu eymaneküm, kezalike yübeyyinullâhü leküm âyâtihi le'alleküm teşkürun."

Elinde şarap dolu kadehi olduğu hâlde bunları kıraat eden adamın içi gülüyor, yere göğe sığamıyordu. Ama şuna rastladığında beyninden vurulmuşa dönecekti:

"Yâ eyyuhelleziyne âmenû innemelhamrü..."

İşte tam da bu satırda, başından aşağı kaynar sular dökülmüş gibi oldu. İçi kan ağlıyor, kara kara düşünüp kendini yiyordu. Okumaya devam etti:

"... velmeysirü vel ensabü vel'ezlamü ricsun min ameliş şeytani fectenibuhü le'alleküm tüflihûn."

Kendisini tamamen iknâ etmiş olan bu kitâba imân eden Alman mühendis, o güne kadar kendisine iyi ve kötü günlerinde refâkat eden şaraptan, vedâ mahiyetinde son bir yudum almak istedi. Fakat az önce okuduğu kitâbın efendisine itâat gereği Kelime-i Şahâdet getirip gözlerinde imân ateşi belirdiğinde, okuduğu kitâpça yasaklanan mekrûh mâînin bulunduğu billûr kadehini duvara fırlatıp bin parça eyledi. Kitâbı sabaha kadar kıraat edip hâtim indirdi. Hâtim duasını bile okudu. Ertesi sabah Arap Câmii'nin çeşmesinde abdest alan üç müminden biriydi. İlgili duaları okuyup tam da ayağını ıslatıyordu ki, meçhûl bir şahıs ensesine şiddetli bir şaplak patlatıp ona yıldızları saydırdı. Ama birinci kişi olan o, vurdumduymazlıktan geldi. Ardından, sol tarafındaki ikinci adamın ensesine şaplak patlatıldı. İşte bu adam da pirelenip, şaplağı oturtan şahsa bir baktıktan sonra merakı sönmüş olmalı ki, ehemmiyet vermeyerek sümküre tüküre abdest almaya devam etti. Ama bu kez en soldaki çeşmede abdest almakla meşgûl üçüncü müminin ensesinde bir şaplak çınladı. Canı yanıp izzet-i nefsi kırılan bu adam ise, bir nâra attıktan sonra çeşme başından fırlayarak, hem şaplak atan müridin hayalarına hem de ona tecrübî yolla ilâhiyât öğreten şeyh efendinin kuyruk sokumuna tekmeyi indirdi, üstelik bir de enselerine enselerine patlatıyordu. Hattâ ikisinin kaçtığını görünce, abdesti namazı bırakıp onları kovalamaya başladı. Bunu yaparken arada bir yerden taş alıp şeyh ile müridine fırlatıyordu.

Daha düne kadar şarap iptilâsından dolayı Zom lakâbıyla çağrılan bu şahsa, Arap Câmii'nin cemaati, memleketin-

den ötürü "Aman Baba" demeye başladı. Ancak siftah ettiği daha ilk namazında ensesine inen şaplak boyun kemiğini örselemiş, Aman Baba sallabaş olmuştu. Sinir tutunca kafası mütemâdiyen sağa doğru sallanıyor, namazda solundaki meleğe selâm vermesi zorlaşıyordu. Zâten solundaki melek onun karga sesini işitmese de olurdu. Ama baba pes etmedi. Mukâvele yoluyla, Şimşir Sokak'taki bir meyhânenin, kumarhâne olarak kullanılan arka odasını mescide dönüştürdü. Bu işi başardığında kendisini, fetihle bir kilise yerine bir kumarhâneyi secdegâha dönüştüren muzaffer bir sultan gibi görüyordu. Fakat asıl muvaffakiyeti bu olmayacaktı.

İşte! Seneler sonra kumar oynamak için Paşaoğlu'nun geldiği Nazilli Meyhânesi'nin arka tarafı, Allâh'ın kitâbını okuduktan sonra şaraba tövbe eden Alman mühendisin, sabah namazından yatsıya kadar mescid olarak kullanma izni kopardığı bu bitirimhâneydi. Buradaki hayatın algoritması şaşmazdı. Akşam namazı edâ edilince meyhâneye gelinir, yatsıya kadar demlenip zom olunur, derken meyhânecinin hazırlatıp çinko kaplattığı gusülhânede kova başı on para sıcak su ücretiyle boy abdesti alınır, yatsı da kılındıktan sonra kumarhâneye girilirdi. Ama Allâh'ın hiçbir kulu, Aman Baba'nın karga sesiyle okuduğu mevlidi dinlemek istemezdi. Paşaoğlu geldiğinde meyhâne bu sayede dolu, başka deyişle, mescid yine bu sayede boştu. Gerçekten de nöbetleşe mescid ve kumarhâne olarak kullanılan yerden gelen ses pek de cırtlaktı. Ama Paşaoğlu bunun üzerinde durmayıp mevlidin bitmesini sabırla bekledi. Nihâyet kapı açıldı ve eziyete katlandıkları için sevaplarının daha da artacağını düşünmüş iki üç kişiyle birlikte Aman Baba da dışarı çıkınca ortalıkta bir kıpırdanma baş gösterdi. Hemen ardından, masalar ve sandalyeler ile, üstlerindeki iskambil kâğıtları az sonra kumarbazların kaderini belirleyecek yeşil çuha örtüler içeriye, yine aynı şahısların kaderini belirleyen Allâhû Teâlâ huzurunda

secde edile edile aşınmış halılar ise dışarıya taşınmaya başlamıştı. Kumarhâneye genellikle, hayatın kendilerine verdiği son kozu oynamak isteyen züğürtler ile belki tutar ümidiyle son barutlarını atmaya mecbûr kokorozlar devam ederdi. Bu yüzden Aman Baba, kısrak gördüğü için dört seyis tarafından zor zaptedilen bir aygırın, nazar değmesin diye mavi boncuk asılı malûm uzvuna konmuş pembe ve nârin bir kelebek gibi masasında oturan Paşaoğlu'nu fark etmemesi imkânsızdı. Elini dostça omuzuna koyarak sordu:

"Ayaktakımından olmadığın belli. Buraya niçin geldin? Heyecan için mi, şansını ölçmek için mi?"

Paşaoğlu, "Her ikisi için," diye cevap verdi. "Hayatımı şans ve heyecan üzerine inşâ ettim."

Baba, "Ortaya para koyup zarları yuvarlamadan önce ne geleceğini bilmediğin için heyecanlanırsın," dedi. "İstediğin sonuç geldiğinde de bunu şans işi sayarsın. Farz et ki Kâinât düşeş gelen iki zar ve yine farz et ki bu zarlar Cenâb-ı Hakk tarafından atıldı; onun şansının ilmi kadar sonsuz olduğunu söyleyebilir misin? Çünkü zarları atmadan önce ne geleceğini biliyordu."

Afallayan Paşaoğlu, "Ben Kâinât'ın şans eseri meydana geldiğine inanırım," dedi.

Baba ise, "Kâinât mâdem ki kendi başına meydana gelebilecek kadar şanslı, onun bir parçası olan senin de aynı şansa sahip olman gerekir," dedi. "Bu nedenle benimle kumar oynamaya herhâlde hayır demezsin."

Paşaoğlu, "Tamam," dedi. "Ne oynayacağız? Barbut mu?"

Baba, "Hayır," dedi. "Kumarın âlâsı olan poker oynayacağız."

Paşaoğlu, "Peki ortaya ne koyacaksın?" diye sordu. "Ben istersem bin lira bile koyabilirim."

Aman Baba ise, "Bizim için değer taşıyan ne varsa onu ortaya sürebiliriz, kabûl ediyor musun?" dedi.

Paşaoğlu bu teklifi başıyla onayladı. Kumarhâneye masalar çoktan yerleştirilmiş ve üstlerine cıgara yanıklarıyla dolu yeşil çuhalar örtülmüştü. Atılan zarların kaç geldiği, dağıtılan kâğıtların tırnaklı olup olmadığı anlaşılsın diye buraya tam dokuz petrol lambası konmuştu. Oturdukları masaya üçüncü olarak bir kadın gazetesinin mürettibi gelmişti. Dördüncü ise bir kadayıf imâlâtçısı oldu. Ortaya birer mecidîye konulduktan sonra oyun başladı. Baba kart istemedi, Paşaoğlu bir kart isterken diğerleri ikişer istemişlerdi. Derken, Paşaoğlu ve diğer iki kişi pas dedikten sonra Aman Baba, "Ortaya Allâh'ın varlığına olan itikadımı sürüyorum," dedi. "Eğer kazanırsam, artık her ne iseler, sizler de itikâtlarınızı tümüyle değiştireceksiniz. İnandığınıza inanmayacak ve inanmadığınıza inanacaksınız."

Bu beklenmedik çıkış yüzünden afallayan diğer iki kişi, ahıretlerini cennetlerini kumarda kaybetmek istemediklerinden oyunu terk ettiler. Geriye Paşaoğlu kalmıştı. Baba ona, "Unutma," dedi. "Ben kazanırsam sen hiçbir şeyin şans eseri olmadığı bu dünyanın Allâhû Teâlâ tarafından yaratıldığını kabûl edip artık bu düstûra göre yaşayacaksın. Ama sen kazanırsan, ben inandığım her şeyi reddedip senin şimdi yaşadığın gibi yaşayacağım."

Heyecanlanan Paşaoğlu'nun ağzından şu söz çıktı:

"Gördüm!"

Derken elini açtı. Floş yakalamıştı. Baba ise ona, "Gördüm dediğin için belki de ahırette Cenâb-ı Hakk'ın cemâlini göreceksin," dedikten sonra elini açtı: Floşruvayali gören kumarbazlar kendi aralarında fısıldaya fısıldaya konuşmaya başlamışlardı. Kumar borcu nâmus borcuydu. Şimdi herkes, oyunu kaybeden Paşaoğlu'nun ağzından çıkacak Kelime-i Şahâdet'e kulak kesilmişti. Nitekim sözünü de tuttu:

"Eşhedü en lâ ilâhe illâllah."

Kalabalıktan bir hamal, "Ama tamamlamadın! Geri kala-

nını da söyle! Kumar borcunu öde!" diye çıkıştı. Bunun üzerine Paşaoğlu, "Allâh'ın varlığını kabûl ettim ve borcumu ödedim," dedi. "Daha ileri gidip Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğunu kabûl etmem için bir sebep yok."

Bunun üzerine Aman Baba içeriden tavla takımını getirmelerini istedi. Ceviz ağacından takım derhâl geldi, zarlar tamam ama oynana oynana cilâlanmış pullardan biri eksikti. Bu alelacâyip kumara dikkat kesilmiş bitirimhâne sâkinlerinden birkaçı eksik pulu ararken, Baba, Paşaoğlu'na, "Sana bir şans daha veriyorum," dedi. "Bu tavla oyununu, ki bir kere oynayacağız, sen kazanırsan eski inancına ve hayatına döneceksin ve ben de az önce masaya sürdüğüm imânımı terk edeceğim. Ama ben kazanırsam sen, Allâh yolunda yürüyen tam bir Müslüman olacaksın, kabûl mü?"

Paşaoğlu başıyla tasdik etti. Zarları da ilk o attı. Başlangıçta fenâ gitmiyordu ama sonunda şansı döndü ve Allâh'ın işine bak ki, Aman Baba onu mars etti.

Derken orada bulunanlar, kumar borcunun nâmus borcu olduğunu gâyet iyi bilen birinin, titrek bir sesle şunları söylediğini işittiler:

"...ve eşhedü enne Muhammeden abduhu ve rasulühu."

Paşaoğlu kumarda kaybettiğini düşünürken Aman Baba onun, Allâh aşkında kazanacağını düşünüyordu. Madara olup boynu bükülmüş Paşaoğlu tam masadan kalkıp kapıya yönelmişti ki, Baba ona, daha demin anasını belleği yetmiyormuş gibi, "Hey! Dur bakalım! Kitâbını unuttun," diye seslendi ve yerinden kalkıp o ciltsiz, sayfaları eprimiş *Kur'ân-ı Kerim*'i Paşaoğlu'nun koynuna soktu. Ancak Allâhü Teâlâ'nın bu rahmeti Paşaoğlu'nun imân tahtasının üzerinde olmasına rağmen, henüz kalbine sirâyet etmiş değildi. İçinde sadece korku vardı. Çünkü sözünü tutmayıp meyhânede kârhânede görünürse, kumar borcunu ödememiş sayılacağı için nâmussuz addedilecek, fiyakası bozula-

caktı. Ama Nazilli Meyhânesi'ni terk edip yağmur bulutları yüzünden gökte bir tek yıldızın bile görünmediği o karanlık gecede, Büyük Hendek Sokak'a çıkan yola sapar sapmaz, boynunda bir demir soğukluğu, kulaklarında ise bir klik sesi duyduğunda yüreği ağzına geliverdi. Bir buçuk okkadan fazla ağırlığıyla koskoca bir kapsüllü Kolt-Dragon'un namlusu boğazına dayanmıştı. Zifiri karanlıkta, "Sökül paraları!" diyen kişinin hırıltılı sesi epey aşağıdan geldiğine göre haydut bodurca olmalıydı. Hırıltılı ve iltihâplı ciğerlerinden anlaşılan marazını ve yetersiz gıdadan kaynaklanan bodurluğunu herhâlde, incecik kollarının ikisiyle birlikte zor kaldırabildiği kapsüllü revolverin azâmeti telâfi ediyordu. Paşaoğlu cüzdanını çıkarırken haydut, "Dua et ki şimşek çakmasın, yoksa seni vururum. Çünkü ışığında beni görür ve karakolda hemen teşhis edersin," demişti. Aksilik bu ya, tam da o anda şimşek çaktı ve titreyen çöp gibi kollarıyla koskoca tabancayı zor kaldıran kara kuru bir medrese mollasının korku içindeki cılız suratı aydınlanıverdi. Önce bir silâh sesi ve ardından da gök gürültüsü duyuldu. Paşaoğlu yere yığıldığında zaptiyeler düdüklerini öttüre öttüre tabanca sesinin geldiği yere koşmaktaydılar. Ama geldiklerinde Paşaoğlu bir şey olmamış gibi doğrulmaya çalışıyordu. Zaptiyeler feneri yaklaştırdıklarında onun göğsünden vurulmuş olduğunu gördüler, ama hiç kan akmıyordu. Koynundaki *Kur'ân-ı Kerim*'i çıkaran Paşaoğlu, tabanca kurşununun kitâba saplandığını gördü. Mermi, kitâbın sonundaki kırmızı el izine kadar ilerlemiş ve o emniyetli yerde durmuştu. Bu olaya şâhit olan bir zaptiye, "'mümin' Arabî'de 'emniyette olan' demektir. Anlaşılan sen tam bir müminsin, Cenâb-ı Hakk bana da seninki gibi kuvvetli bir imân nasîp eylesin! Ver o mübârek elini öpeyim," dedi. Voyvoda Karakolu'nda Paşaoğlu, kendisine tabanca sıkan mollayı fotoğrafından hemen teşhis etti. Abdülnezakettin diye nâm salmış bu medrese kaçkını molla,

Galata'yı kasıp kavuran, nâmlı bir kasa hırsızı, geceleri kuytu yerlerde gasp yapan zorlu bir haydut, muhabbet tellâllarını haraca bağlayan bir ırz düşmanı, zehirli Amazon kurbağasından bin beygirlik buhar makinasına, Britanya tâcında arzu edilen herhangi bir elmastan yarım okka Rus enfiyesine, patlamalı motör gövdesinden Himalaya tuzuna kadar akla ve hayâle gelen ve gelmeyen her şeyi öyle ya da böyle, elbette menfaat karşılığı tedarik edebilecek tıynette biriydi. Adamın yakalanması için bir teşebbüste bulunulmadı, çünkü o zamanki mücrimlerin hemen hepsi gibi bu âdemoğlu da, az sonra bizzât gelip nasıl olsa teslim olacaktı. Hattâ masada mollanın kahvesi bile hazırdı. Nitekim karakola gelirlerken onları ses etmeden zâten yirmi adım kadar geriden takip etmiş Abdülnezakettin az sonra, başı önüne eğik, ellerini önde kavuşturmuş, kendini zaptiyenin insâfına bırakmış hâliyle kapıda belirdi. Ama komiserin orada olduğunu görünce adama sanki can geldi ve koşup karakol âmirinin ellerini öpmeye ve bir yandan da zırıl zırıl ağlamaya başladı. Ancak gözünden yaş geldiği falan yoktu. Belli ki bîçâre, yaşadığı felâketler ve faciâlarla dolu hayatında, yaşlarını son damlasına varıncaya kadar akıtıp kurutmuştu. Komiser ona *Kur'ân*'ı göstererek, "*Kur'ân-ı Kerim* en başta sana rahmet olarak gelmiş. Çünkü sıktığın kurşun bu kitâba saplandı. Yoksa yarın darağacında olurdun," dediğinde, molla *Kur'ân*'ı görmek istedi. Besmele çekip öptükten sonra alnına götürdü ve kitâbı açtı. Sayfalarda, mürekkebi yer yer dağıtan gözyaşı izlerini o da gördü. Sayfalardan birinin en altına "Abdullah bin Abi Serh" ismini fark edince bir fesuphanallâh çekti. Ağzı açılmış, gözleri şaşkınlıktan dışarı uğramıştı. Ağzından şu sözler döküldü:

"Bu kişi Peygamber Efendimiz'in vahiy kâtibidir!"

Orada bulunanlar, kitâptaki gözyaşı izlerini de aynı kişiye bağladılar. Ama son sayfada kırmızı bir el izi vardı. Mihel

Çıkınazı'na hemen adam salındı ve az sonra bu kişi, hayatını el falı bakarak kazanan Madam İsabella ile karakola geldi. Geceliğinin üstüne bir erkek paltosu giymiş falcı, el izindeki çizgilere baktı ve, "Gördüğüm kadarıyla bu kişi yetim," dedi. "Kendisine peygamberlik verilmiş. Allâh için savaşmış. Zâten bu gördüğünüz kırmızı mürekkep değil. Onun kendi kanı. Dişinin kırıldığı ve alnından yaralandığı savaşta akan kan."

Sıkılan kurşun kitâp boyunca ilerlemiş ve son sayfadaki el izinde durmuştu, sanki onu durduran şey bu el idi. Zaptiyelerin tekbir ve salavât getirdikleri işte o anda bir zangırtı, bir gıcırtı işitilmeye başladı. Kalbine doğru gelen kurşun Peygamber Efendimiz'in eli tarafından durdurulan Paşaoğlu'nun omuzları sarsılıp gözleri dudakları seğiriyor, dişleri takırdayıp elleri ayakları titriyordu. Biraz sükün bulduğunda ise, ama bu kez cân-ı gönülden Kelime-i Şahâdet getirdi. Onu dâimâ koruyup kollayacağını, uygun bir ücret mukâbili ne derse yapacağını vâdeden mollayı da affetti. Sabah ezânı okunduğunda Arap Câmii'nde, daha dört saat önce birinin kâtil diğerinin maktül olmasına ramak kalmış iki kişi, hayatlarının ilk namazını yan yana kıldılar.

Paşaoğlu imsâk vaktinden epey sonra Kafe Bizans'a gidip kahvaltısını yapmasının ardından, elini ceketinin sağ cebine soktu. Çünkü altında paşa babasının muteber imzâsı bulunan boş senet buradaydı. Dolmakalemini çıkarıp senede "1" yazdı. Bu Allâh hakkı içindi. Ama günü kurtarmak amacıyla bu kez kendisi için, bu rakamın sağına bir sıfır koydu. Fakat bu miktar ona yetmeyeceği için bir sıfır daha yazma ihtiyacı hissetti. Eğer Allâh izin verir de on yıl yaşarsa bu para ona yetmezdi. O yüzden bir sıfır daha koydu. Ne var ki bu miktar yine de bir câmii yaptırmak için azdı. Böylece üç sıfırcık daha koyduğu senedi öğle vakti Galata'da bir bankere kırdıracak ve bir mümin olarak üstüne vazife olan şeyi yapacak,

yani fennî bir câmii inşâ ettirecekti. Şu farkla ki, fen yoluyla inşâ edilecek bu câmiiden okunan ezânı, sinesinde kalbi ve evinde âhizesi olduğu sürece dünyadaki herkes duyacaktı. Evet! O güne dek bel bağladığı müspet ilimleri ve fenni terk etmek niyetinde olmayan adamın amacı, Allâh'ın resûlüne indirilen kitâbı, Hertz dalgaları neşreden bir cihâz yani mürsile yoluyla cümle âleme irsâl etmek, göndermek idi. Allâh akıl fikir versin! Âmin!

* * *

Vaktiyle Galata'nın İç Azap Kapısı'nda, Ceneviz kavminin asırlar önce inşâ ettiği surlar yıkılırken, dokunulmaması için belediye memurlarına 34 lira koklatılmış, kasvet ve günâh kokan bir kâgir kule vardı. Kulenin hemen bitişiğindeki iki katlı ahşap ev bir kapı ile kuleye açılıyor, böylece ikisi bir bütün teşkil ediyordu. İşte burası, banker ve tefeci Culyano Efendi'nin hem evi hem de bürosuydu. O muhitte bazen korkuyla fısıldaşan çocukların dediği doğruysa, doksanından az göstermeyen tefeci, çocukları ve özellikle çocuk etini çok seviyor, hattâ arkasından ağlamasınlar diye, kemiklerini bile sıyırıyordu. Bu yüzden, hiç de tekin görünmeyen bu kasâvetli binânın kapısına vurup kaçmak, mahâlle çocukları için bir cesaret gösterisi sayılırdı. Culyano'yu kızdırmak için kapıyı ilk kez, Katolik Kilisesi'nde vaftiz edilmesine rağmen günâhlarından tam anlamıyla arınmamış görünen bir veled-i zinâ çalmıştı. Cebinde bir kibrit olduğu takdirde bütün Dersaadet'i o saat yakabilecek tıynette olan velet o kadar yaramazdı ki, rivâyet doğruysa çocuğun içine Şeytan girdiğine hükmedip bir şeytan kovucu çağırmışlar, gelen din adamı âyini başlatmış, ancak çocuğun ağzından o korkunç sesiyle konuşan Şeytan, "Bu yaramazın bedenindeyken çektiğim ıstırabı bir ben bilirim bir de Allâh, fırsat verse çekip gideceğim ama çocuk beni bırakmıyor. Ben onu değil de o be-

ni tutuyor. Ne olur beni ondan kovmak yerine onu benden kovun!" diye sızlanmıştı. Bir gece Culyano'nun evine gizlice girip orayı burayı kurcalayan da bu velet ile iki arkadaşıydı. İki sandığı ve bir fıçıyı üst üste koyarak nefeslikten içeri girmeyi başaran oğlanlar önce gözlerinin karanlığa alışmasını beklemiş, derken menteşeleri dövme demirden, her birine ikişer üçer kilit vurulu, kazulet gibi ve hantal dolapları görmüşlerdi. Kapının karşısında ise yarma çamdan lendûhâ gibi bir masa azmanı vardı. Asırlar önce, tâ karanlık devirlerde kesilip imâlâtçılarının yine asırlar önce öldüğü bu ahşap mobilyalar gibi dimdik sandalyeler de, çocuklara bu tekinsiz mekânda bulunmalarının mahzurlu olduğunu gösteriyordu. Ama tâ buraya kadar gelmişken kuleye bir çıkmadan gitmek olmazdı. Çünkü yapmışken bir işi haysiyetiyle yapmak zorundaydılar. Ayrıca, her ne kadar bebekleri leyleklerin getirdiğini zannetseler de, torunlarına anlatacakları bir hikâyeleri olacaktı. Bunun için kapıyı açıp kule merdivenini tırmanmaya başladılar. Çocuk eti yiyen Culyano Efendi'nin yatağı yukarıda olmalıydı. Kulenin tepesine ulaştıklarında burada bir yatak gördüler. İçlerinden biri sessizce yürüyüp yatağa dokunduktan sonra geri gelmeyi düşündü. Ama yatağa vardığında boş olduğunu gördü. Yanındaki sehpada, bir bardak su içinde Culyano'nun takma dişleri vardı. Ne var ki kapının gürültüyle kapandığını fark ettiklerinde yürekleri ağızlarına geldi! Culyano kapıdaydı ve adamın ağzında diş miş yoktu. Doksan yaşındaki adam çocukların üzerine atıldığında veletler çığlık çığlığa sağa sola kaçışmaya başladılar. Ancak içlerinden birisi yakalandığında diğerleri kaçabildi. Enselenen velet, olaydan iki saat kadar sonra Culyano tarafından ailesine teslim edildi. Gelgelelim çocuğun benzi kül kesilmişti. Zâten bir hafta sonra da öldü. Sağ kalan çocukların anlattığına bakılırsa, tefecinin evinde lokum ve şeker olmaması bir yana, insanın nefsini bastıracak hiç ama hiçbir gıda

maddesi de yoktu. Yiyip içip vur patlasın çal oynasın yaşamadığına göre adam onca parayı ne eylesindi ki?

Sultan Ahmet Umûmî Hapishânesi'nde nâhak yere tam altı ay yatmış, şâyân-ı itimât olduğu pek söylenemeyecek kırk yaşlarındaki bir âdemoğlu, yani çekik gözlü, çıkık elmacıkkemikli ve geniş suratlı o barbar Moğol, foyası er ya da geç ortaya çıkacak o şerefsiz ve yılan İhsan Sait denilen polimci kıranta düzenbaz, işte bu Culyano Efendi'nin bir müddet getir götür işlerine bakacaktı. O sıralar fırıldakçılık yanı sıra heves edip çadır tiyatrosunda onca seyirci arasından gösteriyi izlemeye altı oğlan çocuğuyla gelmiş bir efendinin yedi yaşındaki veledini sahneye çağırmış ve çocuğu dolaba kapattıktan sonra bir hokus pokus numarasıyla oğlanı yok etmişti. Evet, oğlan dolapta değildi, ama başka bir yerde olmalıydı. Ancak veledi tiyatronun hiçbir yerinde bulamamışlardı. Sonunda zaptiye gelmiş ve zabıt tutmuştu. Elbette İhsan Sait çocuk kaçırmaktan tevkif edildi. Karakolda kendisine sorulan ahıret sorularına gâyet dürüstçe, "Nâmussuzum ki oğlan nerede bilmiyorum! Ekmek çarpsın ki veledi sadece dolaba kapattım! Bu basit bir düzenektir. İsterseniz siz de dolaba girin, sizi de kaybedip hemen var edeyim. Yaptığım illüzyondur, sihirle mihirle bir alâkası yoktur!" diyecekti. Ancak İhsan Sait'in bu teklifine, yani dolaba girmeye, "Meçhûl bir yere, belki de ahırete gideriz," diye hiçbir zaptiye yanaşmamıştı. Nihâyet onu hapishâneye attılar. İşin kötüsü, kaldığı koğuşun ızbandut gibi, her fırsatta ondan bundan para kesen zâlim ama gâyet sofu, beş vakit namazında bir ağası vardı. Topladığı parayla yine mahkûmlara yaptırdığı yemeğin en az yarısını mideye indirir, koğuştakilere de artıkları paylaşmak düşerdi. Ancak İhsan Sait gelince bazı şeyler değişir gibi olmuştu: Kendisinden ilk kez haraç isteyince İhsan Sait, elini ağanın, memesi vaktiyle bir falçata darbesiyle kesilmiş kulağına götürmüş ve hem ağanın hem de ko-

ğuş ahâlisinin şaşkın bakışları önünde buradan bir mecidîye çıkarmıştı. Bununla da kalmamış, koğuşta esip savurarak herkesi aç bırakan ağa ne zaman yatsı namazı kılmaya başlasa, adam her secde ettiğinde İhsan Sait, kulağından para çıkardığı gibi, ağanın kıçından da yumurta çıkarıyor ve bunları koğuştaki mahkûmlara dağıtıyordu. Öyle ki, diğer mahkûmlar ağadan ricâ minnet, yatsı namazını sünnetleriyle kılmasını ve vitr namazını asla terk etmemesini istediler. Çünkü adamın her secdesinde midelerine bir yumurta fazladan giriyor, nefislerini az da olsa köreltiyorlardı. Fakat her şeyin bir sonu vardı. İhsan Sait, ağadan artık yumurta çıkaramıyordu. Nitekim bir süre sonra, adamın biri ağayı, yumurtadan kesildi diye fenâ hâlde bıçakladı. Yumurtalar bittiğinde İhsan Sait tahliye edildi. Çünkü dolapta kaybettiği çocuk Şark Ekspresi'nin lüks vagonlarından birinde, cebinde 25 lira kadar parayla bulunmuştu. Bu para çadır tiyatrosuna âitti. Anlaşılan çocuk, dolabın altındaki gizli bölmeye düştükten sonra kaçmıştı. Kendisine bir iki tokat çarpıldıktan sonra anlattıklarına bakılırsa velet, La Jakond adlı resmi görmek için Paris'e gitmekteydi.

Koğuşunda helâ ve gusülhânenin olmadığı, bu yüzden gece yarısı sıkışan mahpusların hâcetlerini koğuş duvarlarında giderebildiği hapishânenin pek o kadar temiz bir yer olamayacağı açıktı. Bu nedenle İhsan Sait'in, dizleri ve ağı zâten muşambaya dönmüş dar pantolonunu, omuzları ve koltuk altları sökülmüş ceketini, yakası yağ ve kir içindeki Frenk gömleği ve lime lime olmuş boyunbağını, buna rağmen yeni kalıplanmış gibi duran fesini pislik götürüyordu. İşte bu nâmussuz, hapishâneden tahliye edilir edilmez elini göğsüne götürdü. Hayır! Allâhû Teâlâ'ya şükretmiyordu. Sadece göğüs cebinde, hapishânede üç günlük bir gazeteden kestiği Culyano Efendi'nin verdiği iş ilânı vardı. Bu tefeci, yetiştirmek üzere cin fikirli bir adam arıyordu. Elbette ilânda kulla-

nılan dil daha efendiceydi. Bir kahvede oturup hür olmanın keyfini azıcık olsun bile sürmeden İhsan Sait'in, köprüden geçip Karaköy'den Mesudiye Caddesi'ne doğru kelle koşturması, artık geciktirmeden para babası olma arzusundan kaynaklanıyor gibiydi. İç Azap Kapısı yanındaki binâya geldiğinde bir iki yumruk indirdiği kapı, neden sonra kendiliğinden gıcırdayarak açılıvermişti. İçeri giren İhsan Sait'in ciğerlerine bu tefecinin yazıhânesine sinmiş küf kokusu dolunca adam bir iki öksürdü. Çok geçmeden evi kuleye bağlayan kapının ardından biri, "Sokak kapısını kapat," diye buyurdu. Denilen yapılınca etrafı karanlık bastı. Kulenin kapısı açıldığında elinde üçlü şamdanla Culyano Efendi belirdi. İhsan Sait tam bir şeyler söyleyecekti ki adam, "Şşşşşşt!" diyerek onu susturdu. Masanın çekmecesini açıp bir saatçi gözlüğü alarak gözüne yerleştirdi. Elinde bir de kâğıt vardı. Sağ elindeki şamdanı İhsan Sait'in yüzüne tuttu ve kâğıdı ansızın onun yüzüne doğru kaldırarak gözbebeklerinin büyüyüp büyümediğine baktı. Evet! Dersaadet Su Osmanlı Anonim Şirketi'nin hisse senedini görür görmez İhsan Sait'in gözbebekleri heyecandan adamakıllı büyümüş, velfecri okumaya başlamıştı. Culyano Efendi, "Hele şükür!" dedi. "Elâlemin kâğıt deyip geçtiği bu hazinelere lâyık oldukları kıymeti veren bir muavinim olacak en nihâyet." İhsan Sait ilk imtihanı geçmişti geçmesine ama bir ikincisi daha vardı. Culyano ona koskoca bir dosya içinde yığınla kâğıt verdi. Bunlar Selânik Fes ve Mensucat Fabrikası'nın, Beyrut Havagazı Osmanlı Anonim Şirketi'nin, Haydarpaşa Liman Şirketi'nin, Rumeli Demiryolları ve Dersaadet Tramvay Şirketleri'nin piyangolu veya piyangosuz hisse senetleriydi. İşte İhsan Sait, tıpkı evlere kumaş satmaya giden bohçacıların yaptığı gibi, Kasımpaşa'daki bekâr odalarına gidip orada, çalışarak başlık parası biriktirdikten sonra memleketlerine dönme arzusuyla yanıp tutuşan gariban tâifesine, bu senetlerin tamamını okutacaktı.

O tarihlerde Anadolu'da, Bedirge'den Davulga'ya, Dağardı'ndan Sülüklü'ye, Şambayadı'ndan Medetsiztepe'ye, Ellice'den Yellice'ye, Çayırşeyhi'nden Şabanözü'ne, Kabahaydar'dan Elbeyli'ye, Kızılavrat'a, İvrindi'ye kadar bir çok yörede aşk derdiyle bir hoş olmuş ne kadar delikanlı varsa, kız tarafına verilecek başlık parasını denkleştirmek için trenle Dersaadet'e gelir, çalışır, çalışır, çalışır, gerdeğe girmek için gereken meblağa eriştiklerinde de memleketlerine geri dönerlerdi. Ancak, üçkâğıtçılar tarafından "peygamber öküzü" tâbir edilen bu kişileri daha Haydarpaşa Garı'nda bir dolandırıcılar gürûhu bekler, bu temiz insanların ceplerine dikili yegâne altun liralarını kapmaya çalışırlardı. Nitekim onları Eminönü'ne götürecek yandan çarklı vapur, daha yoldayken, içlerinden sekiz on kişiye satılmış olur, hattâ bu iş için kendilerine bir makbuz bile verilirdi. Derken, Karaköy'e geçtikleri köprü, kalanların üçte birine satılır, diğer üçte bir ise Galata Kulesi'ne râzı olmak zorunda kalırdı. Bu kârlı alışveriş sonunda, teşebbüs ruhu olmadığı için cepkenlerindeki altun liraları muhâfaza etmeyi başarabilmiş topu topu birkaç şapşala ise avuçlarını yalamak düşerdi. İşte bu taşralılar Karaköy'den doğruca Kasımpaşa'ya yürürler ve bir çuval bulgur ile bir tulum peynir sırtlarında ve biri dövüş horozu diğeri kesimlik iki kümes hayvanı ellerinde olmak üzere köylülerini aramaya başlarlardı. Şurası önemli ki bu insanlar, elbiseleri ve konuştukları dil sayılmazsa, Allâhhu Teâlâ onları nasıl yaratmışsa öyleydiler. Tabiîliklerinden bir şey kaybetmiş değillerdi. Kaşınmak, sümkürmek, yestehlemek onlar için ayıp şeyler sayılmazdı. Hattâ bir hayırsever, yüz elliye yakın İvrindili'nin kaldığı evde üç kazan nohut pişirtmiş, onlar da âfiyetle bu yemeği yemişlerdi. Ancak gece yarısı bunlardan bazıları zarta babilof sesinden uyuyamamıştı. Hattâ birkaçı gazdan fenâlaşmıştı. Derken içlerinden biri efkâr cıgarası yakmak için kibritini tutuşturunca evin üst

katı infilâk etmiş, kiremitler göklere saçılmış ve ev sâkinlerinin çoğunda ciddî yanıklar peydâ olmuştu. Fakat birkaç gün sonra hayat normale dönmüş ve bunlar birbirleriyle eskisi gibi şakalaşmaya devam etmişlerdi. En sevdikleri şakalardan biri de, bir el çabukluğuyla içlerinden birinin husyelerini yakalayıverip ona Hamidiye Marşı'nı söyletmekti. İşte İhsan Sait, bu saf insanların ağızlarından girip burunlarından çıkmış, tavına getirip elindeki bütün senetleri kıymetinin çok üstünde yutturmuştu. Bu alışveriş, onların hemen hepsinin başlık parası için bir beş yıl daha çalışması gerekeceği anlamına geliyordu. Öyle ki, bu müddet sonunda köylerine vardıklarında, bir zamanlar körpecik olan yavuklularının yaşlı başlı, pot podul adamlarla evlendiklerini görecekler, satın aldıkları senetler ise sandıklarının dibinde kurtlar tarafından kemirile kemirile en sonunda hurda değerini bile kaybedecekti.

Culyano daha sonraları İhsan Sait'i Konsolid Han'a da yollamaya başladı. Giderken ona, Selânik-Manastır Osmanlı Demiryolu Şirketi şu kadar düşünce bu kadar almasını, Midilli Bankası'nın şu kadar yükselmesini bekleyip ve ardından derhâl satmasını, ve benzeri şeyleri tembih ediyordu. Ayrıca yeni muavinine kulenin altındaki odayı vermişti. İhsan Sait bu dar odada uymaya çalışırken üst katta gezinip duran patronunun ayak seslerini işitiyor ve ihtiyarın teyakkuz durumunda olmasına akıl erdiremiyordu. Bazen bu binâya ihtiyar tefeciye borçlu olanlar da gelmekteydi. Nedense bunların yanında hep bir çocuk olurdu. İhsan Sait önceleri, bu zavallıların kendilerini zâlim tefeciye acındırmak için çocuklarıyla geldiğini sandı. Ama hayır! Tefeci, adamı bir koltuğa oturttuktan sonra, yüzünde sahte bir tebessümle, başını yalancıktan okşadığı çocuk ile bir odaya kapanıyor, çeyrek saat sonunda da bîçâreyi bırakıyordu. Her tefecininki gibi Culyano'nun da alacak defteri kapkara ve adamakıllı kalın-

dı. Formaları dağılmasın diye cildi demir menteşelerle tahkîm edilmiş iki endâze kalınlığındaki bu defterde o güne kadar verilmiş bütün borçlar kayıtlıydı. Borçlar 1452 senesinde başlıyor ve o güne kadar geliyordu. Defteri tutan alacaklı ve borçlu, kayıt bölümüne hem imzâsını atmış hem de mürekkebe batırdıkları parmaklarını basmışlardı. Ama tuhaf bir şekilde, defterde alacaklının bulunduğu kısımdaki imzâ ve parmak izi hep aynı kişiye, yani Culyano'ya âitti. İşte bu durum, İhsan Sait'in hayretini bir nebze celbetmişti. Günün birinde, patronunun çocuklarla kapandığı odaya girdiğinde orada rengi kırmızıya çalmış bir bardak su içinde bir takma diş gördü. Gel gör ki alt damağında hiç diş yoktu; üst damakta ise sadece tam ortada, o da irice ve sivri, bir tek diş göze çarpıyordu. Ancak İhsan Sait, bir menfaat mevzûbahis olmadıkça üstüne vazife olmayan işlere kalkışacak bir zât değildi. Zâten son zamanlarda memur maaşları ödendiği için piyasanın yüzü gülmüş, borçlular birer ikişer gelip hesaplarını kapatmaya başlamışlardı. Ancak bu duruma sevinmesi gereken Culyano'nun nedense yüzü gülmüyor, hattâ zaman zaman eli ayağı titriyordu. İhtiyarın beti benzi kül kesildiğine göre herhâlde gıdasız kalmıştı. İhsan Sait'e de yazıhânede yapacak çok iş çıkmıştı. Tefeciye müşteri bulmak için yeni faiz nispetlerini hesaplamak zorundaydı. İşte bir akşam fazla mesai yaparken aksi gibi kasvet yüklü kapkara yağmur bulutları Dersaadet'in üstüne çökmüş, gökler gürlemiş, şimşekler çakmaya, yıldırımlar düşmeye, hava şakır şakır yağmaya, sokaklardaki tek tük insanlar oraya buraya kaçışmaya başlamıştı. Hava iyice kararınca İhsan Sait bir mum yakıp yazı masasında çalışmaya devam etti. Ancak ne iştir ki sağ yanında pis, sanki bir hayvan leşininki gibi bir koku burnuna gelince yüreği hopladı. Başını çevirip sağ tarafa bakmaya bir türlü cesaret edemiyordu. Derken iştahla açılan ağzı hissettiğinde bir feryâtla yerinden fırlayıp canavarın göğsü-

ne bir yumruk indirdi. Ama bu darbe tesir etmemiş olmalı ki Culyano kendisinden beklenmeyecek bir kudretle onu ittiğinde havada âdeta uçarak sırtını taş duvara çarptı ve gevşek örülmüş duvar çökünce tepesinden aşağı taşlar dökülüp orasını burasını yaralayıp bereledi. Can havliyle yerinden doğrulmaya çalışırken, yıkılan duvarın ardındaki, boynuna bukağı vurulmuş iskeleti ve yerdeki çocuk kalıntılarını fark edince eli ayağı gevşedi. Ama sağ elini sıkmayı başardı. Çünkü bu elinde yegâne silâhı olan kamış kalemini tutuyordu. Culyano ağzını açmış, üst çenesinin tam ortasındaki sivri dişiyle kurbanının şah damarını parçalamak üzere yaklaşıp eğildiği anda, kamış kalem boğazına saplanıverdi ve canavar yere yığıldı. İhsan Sait korkudan hâlâ tir tir titriyordu. Vakit gece yarısını geçince yerinden kıpırdama ihtiyacı hissetti, çünkü yanıbaşındaki canavarın cesedi kokmaya başlamış, üstüne üstlük mum da sönmeye yüz tutmuştu. İhsan Sait dizleri üzerinde sürüne sürüne masaya doğru ilerledi ve çekmecelerden birinden aldığı yedek mumu yakıncaya kadar, korkudan titreyen elleri yüzünden epey kibrit harcadı. Ama az bir zaman geçince bu kez korkudan ziyâde sevinçten titremeye başladı. Çünkü Culyano'nun kasasındaki servet onu bekliyordu. Ne var ki aksilik bu ya, bir kez dizlerinin bağı çözüldüğü için yine dizleri üzerinde emekleye emekleye üst kata çıktı. Ancak canavarın belinden kasa anahtarını almayı unuttuğunu görünce yine aşağı indi. Cesetten inanılmayacak ölçüde iğrenç bir koku yayılıyordu. Anahtarı alıp yukarı çıktı ve kasanın deliğine sokup kapağı açtı. Heyhat ki kapağın ardında bir başka kapak vardı ve bu da şifreliydi. Yine de bu aşılamayacak bir engel değildi. Sadece, düşen kilit piminin sesini işitmesini sağlayacak bir stetoskopa ihtiyacı vardı. Korkudan hâlâ yüreğinin yağının eriyedurduğu ve dişleri takırdadığı, aynı zamanda sevinçten eli ayağı titrediği ve gözlerinin içi güldüğü hâlde, dizleri üzerin-

de tam üç kat aşağıya, zemine indi ve bu sırada sabah ezânını işitti. Aksi gibi bağı çözülen dizlerine bir türlü mecâl gelmiyor, emekleye emekleye ilerlemeye devam ediyordu. Ancak öğle vakti yerinden doğrulmayı başarabildi. Olayın tesirinden kurtulamadığı için tıpkı sarhoşlar gibi bir o duvara bir bu duvara tutuna tutuna Sen Jorj Kilisesi bitişiğindeki Doktor İlyadis'in muayenehânesine gitti ve adamın stetoskopunu üç günlüğü on kuruştan kiraladı. Daha dün gece bir canavarın taarruzuna mâruz kaldığı için yine sallana sallana Culyano'nun mekânına dönerken birkaç sofu zât tarafından güpegündüz sarhoş dolaşmakla ithâm edilip azarlandıysa da onun gözü kasanın içindekilerde olduğu için sataşmaları nazar-ı dikkate almadı. Kulenin ikinci katına çıktığında cesedin adamakıllı çürüdüğünü gördü. Üçüncü katta kasanın başına geçip stetoskopu kapağa dayadı ve şifre tamburasını yavaş yavaş çevirmeye başladı. İlk pim 9 numarada düştü. İkincisi 1'de üçüncüsü yine 9'da sonuncusu ise 5'te düştü ve yatsı okunurken kapağı açtığında, zaman ayarlı üçüncü bir kapakla karşılaştı. Bu kapak on sekiz ay yirmi gün yedi saat on dakikadan önce açılamayacak şekilde ayarlanmıştı. Ancak bunun da çâresi var gibiydi. Gece vakti Kasımpaşa'ya gidip tezgâhlardan birinde çalışan bir ahbabından uygun miktarda aliminyom tozu tedarik etmeyi başardı. Sabah ise Abraham Efendi'nin eczânesinden potasyum permanganat satın aldı. Bunları uygun oranlarda birbirleriyle karıştırıp ispermeçet yağıyla sıvadı ve kasanın üzerine koydu. Alkole batırdığı pamuk ipliğini tutuşturarak bu terkibi ateşledi. İnfilak olmamış ama yanmaya başlayan maddenin neşrettiği harâretle demir kapak erimişti. Birkaç saat sonra kapak soğuduğunda, delikten elini sokarak tomar tomar, 1.900 Şirket-i Hayriye, 14.500 Aydın Demiryolu, 4.900 Bank-ı Osmanî-i Şâhâne hissesini çekip aldı. Aşağı indiğinde canavarın cesedinden geriye sadece kemiklerin kaldığını gördü. Üç

gün sonra o civârdan geçerken, sadece meraktan buraya tekrar gelip iş olsun diye bir baktığında, bu kemiklerin tıpkı peynir şekeri gibi ufalanıp dağıldığını fark edecekti. Herhâlde ihtiyar Culyano'nun kemiklerinin bu kadar zayıf olmasının sebebi, kırmızı olmadıkları için süt ve ayrandan hoşlanmamasıydı.

Konsolid Hanı'nda kendisini bir süre refâh içinde yaşatacak kadar, yani çok az miktarda hisse senedi satan İhsan Sait, cepleri iki üç tomar parayla dolu olduğu ve keyiften ağzı kulaklarına vardığı hâlde tâ Pera Caddesi'ne çıkıp mağaza vitrinlerine bakmaya başladı. Midesi guruldadığı için Restoran dö Pera'ya girip, karnı kadar gözü de aç olduğu için olsa gerek, bir tomar parayı masanın beyaz örtüsü üzerine bastırdıktan sonra garsona, konsome jölesi üzerinde kremalı soğuk pırasa ve patates çorbası, safranlı ıstakoz, acı misket limonu terbiyeli kalkan, sarımsaklı salyangoz böreği, vermutlu denizkulağı eskalopu, ıspanaklı kerevit, baklalı morina filetosu, hindistancevizli sütlü tavuk, şalgam ve mantar soslu güvercin fırın, havuçlu tavşan yahnisi, elmalı ve bademli tart, çikolatalı ve likörlü pasta, armut karamelli sorbe ısmarladı. Bu kadar görgüsüzlüğe belki hakkı vardı, çünkü neredeyse bir aydır sabahları ispirto ocağında bir gıdım yağ, yarım avuç pirinç ve biberle pişirdiği çorbayla karnını doyuruyor ve bir ekmeği üç gün idâre ediyordu. Yemekleri beklerken aynı zamanda onları hayâl de ediyor, bu sebepten dudaklarının kenarından akan ağız suyunu ikide bir, garsonun yaydığı peçeteyle siliyordu. Ismarladığı yemeklerin hep bir anda gelip masanın donatılmasını özellikle tembih etmişti. Dediği de oldu. Masa dolunca bir o tabağa bir bu tabağa saldırıp kıtlıktan çıkmışçasına tıkınmaya başladı. Gel gör ki yarım saat sonra, ancak yarısını yiyebildiği yemekler onun için pek bir mânâ ifâde etmemeye başlamıştı. Derken yiye yiye öyle bir mertebeye erişti ki, bu dünya, hele hele şu likör-

lü pasta ona boş, değersiz, beyhüde gelmeye başladı. Paranın pulun da pek bir önemi yoktu. Değeri olan yegâne şey, hele o anda, birkaç bardak maden suyu olmalıydı. Garsonun getirdiği maden suyunu bardak bardak içerken bir yandan da geğiriyor, az önce yediği yemeklere katılan baharatların kokusu, gırtlağından çıkan gazla birlikte lokantanın atmosferine karışıyordu. Yüklü bir miktarda bahşiş bıraktığı için koluna giren garsonlar onu pencere yanındaki koltuğa kadar götürüp oturttular. Üstüne üstlük bir Havana sigarı da ikrâm ettiler. O sokaktan gelip geçen fukarâyı seyrederken hayatın ne kadar fuzulî olduğunu bir kez daha anlar gibi oldu. Çünkü karnı haddinden fazla toktu. Bir daha hiç acıkmayacağını düşündüğü o anda uyuyakaldı. Ama bu uyku fazla sürmedi. On dakika sonra sıçrayarak uyandığında dışarı fırladı ve doğruca Şark Pasajı'na girip terzilerden birine davetler için bir frak, dört ceket, on pantolon, yirmi gömlek ve iki ipek pijama için ölçü verdikten sonra Galatasaray'ın karşısındaki Barbuloviç Evi'nden on iki çift iskarpin beğendi. Bonmarşe'den boyunbağı, manşet, saniyeli saat, gümüş saplı baston ve üç fes aldı. Bütün sipârişleri Pera Palas'a gönderilecekti. Nitekim kendisi de akşama doğru oraya gitti. Her görgüsüz gibi parayı bastırıp manzaralı bir oda tuttu. Onu odasına götüren oğlana tam bir lira bahşiş verip savdıktan sonra banyo küvetini sıcak suyla doldurup lavantalı sabun tozu boca ederek köpürttü. Küvete girdikten az sonra bütün yorgunluğu geçmiş gibiydi. Bununla birlikte küvetteki sabunlu su, onun dünyevî bedenine sirâyet etmiş pisliği öyle lâyıkıyla çıkarmıştı ki, ertesi sabah temizliğe gelen zavallı hizmetçi, vaktiyle bembeyaz olan küvete yapışan o kapkara yağlı kiri çıkarmak için elinde fırça, akşama kadar didinecekti.

Dövo Sokağı'nda bulunan Buz Sarayı'ndaki balo için 1 altun lira ödemeseydi, İhsan Sait belki ertesi çarşamba gece-

sini de huzur içinde geçirebilirdi. Baloya devlet erkânı, sefirler, tüccârlar, bankerler, kısacası eli geniş, ensesi kalın ne kadar kalantor varsa gelecekti. Eh! Frakı, ipek gömleği, rugan iskarpinleri ve kabarık cüzdanıyla İhsan Sait de artık onlardan biri değil miydi? Cadde-i Kebir'den Dövo Sokağı'na saptığında, baloya lando ile gelmediğine hayıflandı, çünkü böylece daha da hürmet görebilirdi. Kendisine biletini sormadığı için kapıcıya bir mecidîye bahşiş verdikten sonra birkaç mermer basamağı tırmanıp fuayedeki kalabalığın arasına girdi. Tam bu sırada içerideki sahnede kemancı, orkestranın diğer üyelerine "la" sesi verdi. Sazlar bu sesi tekrarlarken fuayedekiler salona seğirtmeye başladılar. İhsan Sait kapılardan birinden geçtiğinde, tavanı gök kubbe kadar yüksek, uçsuz bucaksız, neredeyse okyanus kadar engin salona girdi. Tavandan sarkan her biri üçer tonluk devâsâ avizelerin kristalleri ışıl ışıl, locaların yaldızlı bezemeleri yalap yalaptı. Duvarlarda kadîm Yunan efsanelerini anlatan freskler-de sönük ve ölgün hemen hemen hiçbir renk yoktu. Bembeyaz örtülü masalardaki gümüş yemek takımları pırıl pırıl parlıyor, cepleri ve elbette mideleri dolu olduğu için gamsız gâilesiz görünen hanımlar ve beylerin gözlerinden fer, yüzlerinden nûr, madalya ve nişânlarından, sırma apoletleri ve tören kılınçlarından ise şâşaa saçılıyordu. Arşibal Noks veya Aleksander Fişer işi broş, gerdanlık, küpe, bilezik ve benzeri çıngıl çıtak takınmış hanımların çıngıraklı kahkahaları, tokuşturulan şampanya kadehlerinin çıngırtısını bastırıyor, leziz yemeklerin iştahla yendiği porselen tabaklara çarpan çatal bıçakların ve oradan buraya koşturan çocukların sedâları, billûr avizelerin sarktığı tavanda çınlıyordu. Paşalar, generaller, sefirler ve diplomatlar ne kadar ciddî iseler, onların her biri birer afet olan akça pakça, âhû gözlü, hokka ağızlı kızları da, belki yaşları gereği bir o kadar hayat dolu idiler. İşte, orkestra şefi sehpaya bagetiyle bir iki vurduk-

tan az sonra sahneye ince uzun, mermer tenli ve süzgün bir delikanlı girince kızların hepsi birden, "Hiiiiiiiiiiiiiiiiii!" diye bağırmıştı. Çünkü gelen, yakışıklı İtalyan kontrtenor Korelli idi. Bir alkış tufanıdır kopuverdi. Fenâlaşan bazı kızlar aşk sarhoşluğundan güm güm atan kalplerine belki az buçuk sükûn vermek için ellerini göğüslerine götürüyor, bir ikisi isteri nöbeti geçiriyor, diğerleri ise, "Hiiii!" diye bağırmaktan kendilerini alamıyorlardı. Hele hele yakışıklı Korelli, "Una Furtiva Lagriva" adlı aryayı tegannî etmeye başladığında kızlardan yine bir "Hiiiiiiii!" nidâsı yükseldi. Yakışıklı Korelli'nin mest ettiği kızların bazılarının bilekleri anneleri tarafından ovulmaktaydı. Ne var ki beklenmedik bir şey oldu: Soluk tenli ve süzgün Korelli birdenbire öksürmeye başladı. Kızlar şaşkınlık ve endişe ile ellerini ağızlarına götürmüşlerdi ki, genç adam beyaz ipek mendilini çıkarıp ağzına kapadı ve iki büklüm oluverdi. Orkestradaki sazlar birbiri ardına sustu. Bir iki kişi Korelli'nin koluna girip kaldırdıklarında, mendilinin kanlı olduğu görüldü. Bir konsolos kızı çığlık atıp yere yuvarlandı. Bir başka kızcağız da bağırıyordu: "Korelli mon amur! Jötem! Jötem!" Bir askerî doktor sahneye fırladı ve keşmekeş on dakika sonra dinebildi. Ancak, hayattan zevk almaya alışmış bu tasasız insanlar yarım saat sonra zavallı kontrtenoru unutmuşlardı bile. Babalar kızlara, bu nâzik ve nârin delikanlıya tav olmamalarını, çünkü hayattaki tehlikelerden onları ancak, düelloda façası bozulmuş, yanağında yâhut alnında en az bir kılınç izi olan, kanlı canlı ve paraya önem veren gerçek centilmenlerin koruyacağını anlatmışlardı. Gerçekten de salonda kızlar için böyle kavalyeler çoktu. Kızlar bu beyefendilerle gözgöze gelmeye başladığında orkestra valse girdi: "Pam! Pam! Pam! Bir! Ki! Üç! Pam! Pam! Pam!" Görkemli mûsikî başladı, kavalye tayfası yekindi, hâlbuki sadece kazârâ, kimisi şiveli dişiye, bazısı kakneme sarıldı, beriki güzele düşgeldi,

öteki çirkine rastladı, hovarda mitrayı kavzadı; nevarki maraza çıkmadı, cicili bicili boliça, erine kolunu doladı, hârika terâne süregeldi, elâlem delice eğlendi. Bir! Ki! Üç! Pam! Pam! Pam! Bir! Ki! Üç! ...

"Gümmm! ... Güm! Güm!"

Bir revolver üç kez patlayıverdi. Başındaki yeşil sarığa bakılırsa kendisinin Hazreti Peygamber soyundan geldiğini iddiâ eden kara cübbeli bir adam, gözlerinden öfke kıvılcımları saçtığı hâlde salona girmiş ve tabancasını havaya kaldırıp üç kez tetiği çekmişti. Kadınlar ve kızlar çığlık çığlığa masaların altına girdiler. Cesur olduğunu düşünen birkaç zâbit tören kılınçlarını çekti. Ama baloya ateşli silâh getirmek yasaktı. Yapacakları fazla bir şey yoktu. Kadınlar masaların altından çığlık atmaya devam ediyorlardı. Cübbeli adam buna sinirlenerek, "Kesin feryadı! Kahpeler! Yellozlar! Sürtükler!" diye bağırıp tabancasını tekrar gümletti. Bunun üzerine kadınlar sustu ama masaların altından hıçkırık ve iç çekme sesleri geliyordu. Şimdi salonda bir sessizlik hâkimdi. Cübbeli, "Siz ehl-i dünya beni bilmezsiz, bana Selahattin Tefricî dirler," dedi. "Tekkeme gelüp ilim öğrenmek isteyene, eger lâyıksa sırrın viririm. Siz! Paşalar! Zâbitler! Memurlar! Namaz kılasız! Kurban kisesiz! Maymun misâli, kefereyi taklit etmeyesiz! Amma nah buraya sizin üçün gelmedim. Bir zamanlar kapuma yüz süren Suhulettin dinilen deyyus üçün geldim. Nirede o? Suhulettiiiiin!"

Selahattin Tefricî revolverini bir kez daha gümletince, o sessizlikte tavandaki avizelerin kristalleri şıkırdadı. Çok geçmemişti ki, kalabalık içinden kırmızı fesli, fraklı, düzgün giyimli bir genç, cübbeliye doğru koştu ve adamın ayaklarına kapanarak, "Ey şeyh efendim! Beni affeyle! Ben ettim sen eyleme! Ayağının hem tozu hem toprağı olayım! Ayağına giydiğin pabuç, tahâretlendiğin taş olayım! Beni affeyle!" diye bağıra bağıra ağlamaya başladı. Gencin gözünden

yaşlar, dudağının kenarından salyalar, burnundan sümükler akıyor, hıçkıra hıçkıra ağlamaya devam ediyordu. Ne var ki Şeyh Selahattin Tefricî, ayaklarına kapanan müridine bir baktıktan sonra yere tükürerek, "Kefereye karıştın," dedi. Ardından şu korkunç sözü söyledi: "Seni tekfîr edirem!"

Bu söz üzerine mürît bir böğürtü koyverdi. Şeyh ise çıkışa yöneldi. Tabancasında hâlâ bir kurşun olduğu için onu engelleyen de olmadı. Bir kişi dışında kimse de peşinden gitmedi. O kişi İhsan Sait idi. Balodan sıkıldığı için yeni bir eğlence peşinde olduğu açıktı. Kalabalığı yararak dışarı çıkan İhsan Sait, şeyhin o karanlık gecede Tünel'e doğru gittiğini gördü. Koşarak yetişmeye çalıştı. Şeyhin soldaki kestirmeye saptığını görünce o da bu sokağa girdi. Ama karanlıkta kulağına bir ses geliyordu: "Gırç... Gırç... Gırç... Gırç..." Elli adım ilerisinde kambur bir adam ahşap bir el arabasını aceleyle sürüyordu. Şeyh daha öndeydi ve araba süren kambur sanki ona yetişmek istiyordu. İhsan Sait adımlarını yavaşlattı. Bir süre sonra kambur, arabayı bırakarak şeyhe doğru sinsice yaklaştı ve elindeki bezi adamcağızın ağzına bastırdı. Birkaç saniye sonra şeyh boş sokakta, çuval gibi yere yığılıverdi. Şeyhi koltuk altlarından tutup sürükleyen kambur, kim bilir hangi şeytanî gâye için, adamcağızı arabaya yatırıp görünmemesi için üzerini örttü ve şeyhi arabayla yokuş aşağı Galata'ya doğru taşımaya başladı. İş bununla da kalmadı. Oradan Karaköy'e, Eminönü'ne, Sultanahmet'e, Aksaray'a ve Mevlânâkapı'dan surların dışına... Araba süren kamburu şafak sökene kadar takip eden İhsan Sait, güneş doğduğunda Demir Minâreler'i görüverdi.

Kambur, arabayı 30 adam boyu yüksekliğinde, 200 adım uzunluk ve 50 adım genişliğindeki, Ayasofya kadar muazzam, devâsâ bir ahşap binânın koskoca cümle kapısı önüne doğru sürdü. İşin tuhaf yanı, bu binânın garp tarafında, fabrikalarınkine benzer, tuğladan örülme bir baca tütüyor-

du. Ayrıca binâdan bir buhar makinesinin sesi de gelmekteydi. Minâre denilenler de, mukâvemet esaslarına göre hesaplanıp dikilmiş 13 adet demir direkti ki, bunların her biri, Franşe pâyitahtındaki o dev çelik kuleye benziyordu. Ortadaki direk en uzun olanıydı. İşte bu direkten şimâl, cenüp, şark ve garp taraflarına doğru, aralarında 100 adım kadar mesafe olduğu hâlde üçer direk sıralanmıştı. İşte dört bir yöne uzanan direklerin tepesindeki ufkî kalaslara altışar sıra bakır tel gerilmişti. Bu altışar sıra tel, Yıldız, Kıble, Gündoğusu ve Batı rüzgârlarının etkisiyle titreşip uğulduyordu. Kambur, üstündeki örtüyü çekip hâlâ uyumakta olan Selahattin Tefricî'yi kucağına alarak dev binânın aralık kapısından içeri girdiğinde İhsan Sait, cıgaradan sararmış dişlerini göstererek sırıttı: Kâfi miktarda zengin olduğundan onu artık para değil başka şeyler heyecanlandırıyordu. Tabakasından bir cıgara alıp yaktı ve ellerinin titrediğini gördü, çünkü heyecanlanmıştı. "Âlâ!" dedi. "Demek ki hâlâ yaşıyorum."

Ayastefanos'tan trenle Sirkeci'ye gelen İhsan Sait, Galata'ya geçip Kuledibi'nde 1902 imâlâtı yarı otomatik bir 38 kalibre Kolt ile sekiz adet mermiye yirmi lira verdi. Çünkü son altı ay içinde, kafaları kömürleşmiş olduğu hâlde on iki şeyhin öldürüldüğünü ve Dersaadet Polis Teşkilâtı'nın ne zamandan beri fâili ya da fâilleri aradığını biliyordu. Gâyet iyi bildiği diğer şey ise, emniyet teşkilâtından alacağı mükafât ve şeyhlerin cemaatlerinden koparacağı bahşişin, servetini ve itibârını ikiye katlayacağıydı. Ayrıca bunun için fazla zamanı yoktu. Böylece Pera'da bir Börberi yağmurluk ile uzun konçlu bir çift potin satın aldı. Çünkü hava yağmura dönüyordu. Oteline dönüp uyudu. Ayastefanos'a gidecek son tren Sirkeci'den kalkmadan bir saat önce onu uyandırdılar. Az sonra garda trene binmek üzereydi. Yağmurluğunun cebinde mendile sarılı tabancası, elinde ise, içinde rüzgâra korunaklı bir petrol lambası olan çantası vardı. Yatsıya az bir

zaman kala tren Ayastefanos'a varmak üzereydi. Kompartımanda yalnız olmasına rağmen İhsan Sait, kapıyı açıp dışarıya, gelen giden olup olmadığına baktı ve koltuğuna oturduktan sonra cebinden tabancayı çıkardı. Sekiz mermi bastığı şarjörü silâha taktı ve mermiyi namluya verdi. Silâhın faâl olduğundan iyice emin olmak için sürgüyü çekip merminin atım yatağında olup olmadığına bir baktı. Çok geçmemişti ki dışarıda kondüktörün, "Sen Stefan! Sen Stefan!" diye bağırdığını işitti. Titreyen elleriyle tabancayı mendile sardı ve cebine yerleştirdi. Az sonra perona inmişti. Tren, istasyonu terk ettiğinde yağmur çiselemeye başladı. Şark tarafında bir şimşek parıldadıktan sonra gök gümbürdeyince İhsan Sait'in dizleri titrer gibi oldu. Issız istasyonun saçağı altında çantasından petrol lambasını çıkardı ve kibritini çakıp fitili tutuşturdu. Lambanın kapağını kapatıp, iyice atıştırmaya başlayan yağmur altında perondan demiryoluna indi ve o karanlık gecede şimâle, yani Demir Minâreler'e doğru çamurlu yolda yürümeye başladı. Hedefi yarım saat kadar ilerideydi. Ne var ki bu sırada bir sağanak indirdi. Yağmur şakırdamaya başladı. Derken az ilerisine bir yıldırım düştü ve kulakları sağır eden bir gök gürültüsü dağı taşı inletti. Gürültünün ardından İhsan Sait bir çatırtı duydu. Biraz yürüyünce, devrilmiş, alev alev yanan bir ağaç gördü. Anlaşılan yıldırım bu ağaca isâbet etmişti. Dizleri titreyen adam korkuyla, "Hasbinallâhü ve ni'melvekîl," diye bağırdığı anda uzakta Demir Minâreler'in ışıklarını seçti. On dakika daha yürüdükten sonra on üç demir direğin yanındaki devâsâ ahşap binâya elli adım kadar yaklaşmış ve bir kayanın arkasına sinmişti. Direklere gerili teller şiddetli rüzgârın tesiriyle uğulduyor, birbirlerine çarptıkça o karanlıkta şerâreler peydâ ediyorlardı. Bu koca binânın tuğladan örülme uzun bacasından çıkan yoğun duman o karanlıkta seçilemiyordu ama, baca ağzından o saatte bile sıçrayan kıvılcımlar gâyet net gö-

rünüyordu. Tıpkı gönderdeki bayrak gibi, direklerin her birinin tepesine iple, kuvvetli bir kızıl ziyâ neşreden büyükçe birer petrol lambası çekilmişti. İçeriden en az 400 beygirlik bir buhar makinesinin gürültüsü işitiliyordu. Yanındaki feneri söndüren İhsan Sait cebinden tabancayı çıkardı ve beline sıkıştırdı. Görünmemek için eğilerek, çamura bata çıka dev binânın cümle kapısına doğru koştu. Kilidi açmak için gerçi çakısını hazırlamıştı ama, kapının açık olduğunu görünce buna gerek olmadığını anladı. Biraz asılınca kapı, hep öyle olduğu gibi, gıcırdayarak aralandı. İçeri girince gözleri şaşkınlıktan fal taşı gibi açılmıştı.

İçerisi ara sıra cızırdayan elektrikli birkaç ark lambasıyla az da olsa aydınlatılmıştı. 30 adam yüksekliğindeki ahşap tavanın sağında, her ne kadar isten kararmış olsa da "Allâh" lâfzı, solunda ise silinmeye yüz tutmuş "Muhammed" ismi yazılı olduğuna bakılırsa burası câmii gibi bir mübârek mekân olmalıydı, ama kelepçelenip demet hâline getirildikten sonra yirmisi otuzu duvarlara rapt edilmiş ve metrelerce uzanan elektrik kablolarına ne buyurulurdu? Zemin halılarla kaplıydı, üstelik her biri bir vakitler su içinde 300 lira edecek kıymetli halılardı bunlar, ancak şimdi kısmen ya da tamamen yanmış, üzerlerine kapkara makina yağı dökülmüş, sökülmüş, delinmiş, eprimiş, hebâ ve mahvolmuşlardı. Bunda, tez zamanda aktarılması gereken çatıdan akan yağmur sızıntısının da payı elbette yok değildi. Kapkalın ahşap kirişlerine, guruldayan ve ara sıra patır patır kanat çırpan güvercinlerin yuva yaptığı çatıdan gelen yağmur, sağ ve sol duvarlardaki Kâbe ve Mescid-i Âksa tasvîrlerini de berbat etmiş, küf içinde bırakmıştı. Tavan ve duvarlardaki ince bezemeler de bakımsızlıktan ve ihmâlden nasîplerini almışlardı. Birkaç ayrı yerde, kazma, kürek, balta ve kancalarla birlikte, nicedir değiştirilmediği için metan gazı kabarcıklarının yükseldiği ve rengi artık yeşile çalan su ile dolu yangın kovaları

vardı. Tavandan tâ zemine sarkıp sürtünen bilek kalınlığında bir kablonun, naklettiği şiddetli elektrik cereyânı neticesinde, tuzağa düşmüş çılgın bir ejderha gibi, değdiği yerde elektrikî kıvılcımlar saça saça sağa sola, oraya buraya savrulduğunu gören İhsan Sait, yangına karşı neden bu kadar çok tedbir alındığını anladı. Bütün elektrikî tâkat, buhar makinesinin döndürdüğü, dökme demirden koskoca bir münevvebe tarafından elde ediliyordu. Ağzı bir karış açık olduğu hâlde sağı solu temâşâ eden İhsan Sait, kalayla kaplı bakırdan mamûl, yirmişer adam boyunda tam altı adet pırıl pırıl devâsâ meksefe gördü. Bu hayreti mûcip âlâttan hangisine bakacağını bilemediği için hiçbirini seçip doğru dürüst inceleyemiyordu: Kâh parmak kâh ibrişim kalınlığında bakır kablo veya tellerden yapılma dev bobinler, petek bobinler, ortalarındaki demir nüve ancak bir bucurgatla döndürülüp mühtezleri ayarlanabilecek daha büyük bobinler, parlak pirinç sürgülü reostalar ve sâbit mukâvemetler, maun kaplı kumanda levhalarında ibreleri kıpırdaşan ampermetreler, voltmetreler, şalterler, mütehavvil meksefeler, açık ve kapalı şalterler ve sâir edevât! Kablolardan ve bütün bu techîzâttan bir vınlama işitiliyor, ayrıca buhar makinesinin pistonu gidip geldikçe zemin sarsılıyordu. Etraf, bakır kabloları lehimlerken ateş kadar sıcak havyanın batırıldığı nişadırdan tüten buğudan, bobin tellerini kâğıtla tecritte kullanılan harârete mâruz kalmış Arap zamkının keskin kokusundan, buhar kazanından gelen is, kurum ve dumandan geçilmiyordu. Fakat İhsan Sait o anda, daha önce hiç görmediği bir tür lamba gördü. Bunlar krom kaplı kâidelere oturtulmuş on iki koskoca parlak lambaydı ve pek az ışık veriyorlar ama şiddetli bir ısı neşrediyorlardı. Hattâ camları çatlamasın diye bazıları yağ dolu fanuslarda muhâfaza ediliyordu. Her birinin altından hepsi de parmak kalınlığında en az beş kablo çıkıyor ve bu uğursuz mekânın muhtelif yerlerine doğru uzanıyordu.

İhsan Sait bunların ne işe yaradığını anlayamadı. Ama burası hiç de tekin değildi. Eli beline gitti ve silâhını çıkardı. Kamburu işte o sırada gördü. Allâh'tan o kendisini görmemişti. Çakşırı dizlerine kadar sıvalı adamın ayağında takunyalar vardı. Kıllı baldırlarını pis bir havluyla kuruladığına bakılırsa yeni abdest almış gibiydi. Seccadesini yere yayıp yatsı namazını geç de olsa edâ etti. Ardından buhar makinesinin kazanına seğirtip kürek kürek kömür attı ve nedense, dolaptan bir filit alıp sağa sola uzunca bir süre gül suyu püskürttü. Bunlar bitince kerevetine oturdu ve zâten yanmakta olan nargilesini tüttürmeye başladı. Keyfi yerine gelmiş olacak ki, kerevetin yanındaki sehpada bulunan fonografa Pervuz Hanım'ın kantosunun kaydedildiği silindiri yerleştirdi ve âleti kurdu. Sırtı kendisine dönük olduğu için kamburun bir tehlike arz etmediğine kanaat getiren İhsan Sait, içinde bulunduğu dev binânın, eğer burası câmii benzeri bir yerse ve belki de öyleyse, kıbleye bakan kısmında, hem de tâ yukarıda, iki sütunun taşıdığı sahanlıkta inşâ edilmiş camekânlı bir odanın minber gibi bir mekân olabileceğini düşündüğünde, buradan gelen feryâtları duyar gibi oldu. Odaya basamakları aşınmış ahşap bir merdivenle çıkılıyordu. Elinde tabancası olduğu hâlde merdivenleri yavaş yavaş tırmandı ve sahanlığa adımını attı. Camdan içeriye baktığında burasının bir istimli geminin kaptan köşkünü andırdığını gördü. Gerçekten de burada sapsarı parlak pirinçten iki makine telgrafı seçiliyordu, ama üzerinde "tam yol", "yarım yol", "tornistan", "istop" kısımları yerine 1'den 100'e kadar rakamlar vardı. Diğer makine telgrafının da ondan bir farkı yoktu. Ayrıca ilgili şahsa talimâtları nakletmek için, pırıl pırıl parlayan pirinçten, konik ağızlı ve ikâz düdüklü birkaç muhabere borusu vardı, öyle ki düdüğe üflendiğinde bu canhıraş sedâ, borunun metrelerce uzaktaki diğer ucundan işitilir ve oradaki şahıs borunun başına gelip talimâtları dinlemeye başlayabi-

lir, suâl edebilir ve cevap alabilirdi. Makine telgraflarının üstünde ve yine tavana doğru "Allâh" ve "Muhammed" isimleri yazılmıştı. Bunun da altında marangozluk hârikası sayılabilecek bir masa ve masada ise bir kâide üzerine dikili, mıknatısî sahaya mâruz kalmaması için pirinç bir çemberin tam ortasına dört telle sâbitlenmiş bir mikrofon vardı. Sırtı kapıya dönük olan bir zât yeknesak bir sesle mikrofona şunları söylüyordu: "Allâhümme, erinel' Hakka hakkan, verzuknel' ittibâ-a ileyni, ve erinel'bâtıle bâtılen verzuknel' ictinâbe anhü, ve erinel' eşyae kamâ hiye hakkuhâ."

Odanın sol yanında da Selahattin Tefricî şöyle ağlayıp sızlamaktaydı: "Var ko benceğizi gidem! Ko Selocuğu! Bre etmen! Ziyadesiyle gencem! Torun tosun ne ider! Çoluk çocuk avrat bacı ne ider! Ziyadesiyle altun virirem! Yeter ki tez salasın benceğizi! Ko beni ko! Oyyy!"

Derken mikrofon başındaki zât, kolları oynatıldığında çın çın sedâsı veren makine telgraflarını ayarladıktan sonra, sağ yanındaki muhabere borusunun düdüğüne üfledi ve kapağını açtı. Bir süre sonra borudan kamburun sesi işitildi. Zât, borudan ona şöyle dedi: "Mürsile 90 Kilo Hertz! Âhize 76 Kilo Hertz!"

Çok geçmeden muhabere borusunun düdüğü öttü. Zât kulağını dayayıp dinledikten sonra, talimâtları harfiyen yerine getirilmiş olmalı ki, borudan kambura bağırdı:

"Şalter!"

İhsan Sait, önce bu emri müteakiben kopuveren canhıraş çığlığın kaynağına baktı. Kafasından dumanlar tüten Selahattin Tefricî, karşısında, boynundan ve zangır zangır titreyen el ve ayaklarından kayışlarla bağlı olduğu demir bir sandalyede, başında yine demirden bir tas ve onun altında da, elektriği nakletmesi için ıslak bir sünger olduğu hâlde çığlık çığlığa bağırıyordu. Başındaki demir tasa bilek kalınlığında bir kablo bağlıydı. Tepesindeki voltmetrenin İblis kuyru-

ğu gibi kıpırdaşan kızıl ibresi 30.000'i, ondan daha insâfsız görünen ampermetreninki ise 145'i gösteriyordu. İhsan Sait ne yapacağını şaşırmış, dizlerinin bağı çözülür gibi olmuştu, ayrıca kusacak gibiydi, çünkü mangalda kızaran pirzola cızırtısını andıran bir sedâ, adamcağızın kafasından çıkıyordu. Az sonra etrafı yanık et kokusu sardı. Odada şimdi bir sessizlik hâkimdi, ancak bu çok uzun sürmedi. Muhabere borusundan kamburun sesi duyuldu:

"Kücüh bey, vahiy geldi mi? Çalteri kapatem mi?"

İhsan Sait'in beti benzi atmıştı. Gerçi elinde dolu bir tabanca vardı ama bu silâhı tutan kolu tir tir titriyordu. Ayrıca dizlerinin bağı çözülecek gibiydi ve işin kötüsü, bir de bağırsaklarında aşırı bir faâliyet başlamıştı. Kapıdan, "Davranma yakarım!" diye bağırmak istedi ancak dili tutulmuş olacak ki, ağzından sadece zavallıca bir inilti çıktı. Oradan kaçıp gitmek istiyordu. Gel gör ki bunu bile başarabilecek durumda olmadığını anlayınca yavaşça yere çömeldi. Fakat bu onun ölümü olacaktı. Kas gücüyle değil, sadece irâdesiyle yerden doğrulduğunda, tam arkasında birinin, "Küçüh bey! Dikkat id!" diye bağırdığını işitti. Mikrofon başındaki zât döner dönmez, İhsan Sait onun çukura kaçmış gözlerini ve çökmüş avurtlarını değil çift namlulu Derringer'ini gördüğünde, insanca bir cesaretten çok hayvanca bir vahşetle, bir canavarın saldırdığı kurbana mı yoksa o kurbana saldıran canavara mı âit olduğu pek anlaşılamayacak bir çığlık atarak, hasmının üzerine atıldı. Derringer patladı. Ama alnından kanlar akan İhsan Sait, 38'lik ve sekiz kurşunlu tabancasıyla ateş etmek yerine, kabzasıyla hasmının başına vuruyor, vuruyor, vuruyordu. Ahşap zemine henüz yığılmadığına göre daha ölmemiş olan hasmı onun canına okuyabilirdi. Ama oturduğu berjer sandalyede, kafatası hayvan kuvvetiyle parçalanmış bir hâlde cansız duran bir zât, artık öldüğüne İhsan Sait'i nasıl inandırabilirdi ki?

Yüzünde kadere boyun eğmiş bir ifâdeyle efendisinin yanına ses etmeden giden kambur, boynundan poşusunu çözüp adamın çenesini bağladıktan sonra ellerini açıp Fâtiha okumaya başladı. İhsan Sait yere çömelmiş, nefes nefeseydi. Aklı başına yeni yeni geliyordu. Tabancasını kambura doğrultup, "Sakın davranma! Yakarım!" diye bağırdı. Ama kambur ona aldırmadan duasını okumaya devam etti ve âmin deyip elleriyle yüzünü sıvazladı. İhsan Sait'e bir baktıktan sonra şunu söyledi:

"Ona Başaoğlı dirlerdi."

* * *

Pera'daki Cedidiye Sokağı'ndaki Parnas Fotoğrafhânesi'ni işleten Mösyö Biyor, stüdyosuna uzun boylu bir adam girince, altı gün önce basılmış *Gardiyan* gazetesini okumaya ara verip gözlüklerinin üzerinden bir baktı. Yorgun ve sarsılmış görünen adamın yanında bir kambur vardı. Pera'da yaşayan biri, hele bir fotoğrafçı olarak müşterilerinin tuhaf isteklerine alışmıştı ama böylesiyle ilk kez karşılaşıyordu. Uzun boylu adam, yanındaki kamburun cepheden, yandan birer portresini, ayrıca bir de endâm fotografisini istiyordu. Onları içeri buyur etti ve jelatinbromürlü plâğı keyd-i muzlime koydu. Kamburu bir tabureye oturttuktan sonra, kımıldamamasını temin etmek için baş dayamalığı getirip çenesinin altına yerleştirdi. Magnezyum lambası üç kez patlamıştı. Fotoğrafçı dört mecidîye aldığı için, kırmızı camdan silindiri, fitilini yaktığı lambasına geçirip karanlık odaya çekildikten iki saat kadar sonra, zarf içinde üç fotoğrafı İhsan Sait'e teslim etti. Oradan Büyük Hendek Sokağı'nda, Avukat Leo Şöman'ın bürosuna gittiler. Bekleme salonunda İhsan Sait, kâğıt ve mühür mumu istedi. Bir gece önce olan bitenleri, Paşaoğlu'nun ve onun yardakçısı, Aptülnâzik'ten olma, Durkız'dan doğma, şu alçak, şu nâmussuz, kambur Bevval'in, o

elleri öpülesi, o dini bütün, o mübârek şeyhleri nasıl öldürdüklerini bir bir yazdı. Gerektiğinde polisin kolaylıkla teşhis edebilmesi için çektirdiği fotoğraflarla birlikte bu yazıyı büyük bir zarfa koydu ve kırmızı mühür mumuyla mühürledi. Az sonra Her Şöman'm masasının önündeki maroken koltukta oturuyordu. Kambur Bevval ise başını önüne eğmiş, ayaktaydı.

İhsan Sait, "Bu gördüğünüz şahıs size her salı, o günün gazetesini getirecek," dedi. "Lütfen gazetenin üzerinde hem imzâının hem de mührümün olduğundan emin olunuz. Eğer şahıs herhangi bir salı gelmezse zarfı polise teslim ediniz."

Avukat Şöman'ın bürosundan çıktıktan sonra, İhsan Sait'in ağzından çıkacak bir tek söz ile asılarak idâm edileceğini gâyet iyi bilen Kambur Bevval'a yeni efendisi soruyordu:

"Efendin kim?"

"Artıh başga kim ola ki? Sensin!"

"Dinin düyûnun ne?"

"Her ne buyurursan yapmalı!"

Kul ve efendi Karaköy'e doğru ilerlerlerken tâ Ayastefanos'ta, şu Demir Minâreler'in yanındaki bir ağacın dibinde, ne üzücüdür ki toprağın iki metre altında kefensiz ve tahâretsiz yatan Paşaoğlu'na Münker ve Nekir de benzeri soruları soruyor olmalıydılar. Aslında, Padişah Efendimiz'in sütkardeşi olduğu hâlde iftiralar neticesinde pederi çoktan Bursa'ya sürgün edilen Paşaoğlu'nun âkibetini kumar tutkusu hazırlamıştı. Çünkü pederinin Boğaz'daki köşkünü satan bu adamcağız sağlığında büyük oynuyordu. Pederinin köşkünün satılmasının akabinde, Demir Minâreler'i Hak dinini Hertz dalgalarıyla yayıp cümle âlemin hidâyete ermesi için inşâ ettirmişti. Daha sonra buraya temelli yerleşmişti. Önce sadece bir tek minâre, daha doğrusu anten vardı. Düşük tâkatli kıvılcım mürsilesinden ise ancak mors sinyalleri irsâl

edebiliyor, bu da onu ziyâdesiyle kedere boğuyordu. Çünkü Resûlullâh'ın buyurduğu gibi ezân, insan sesi ile okunmalıydı. Bu nedenle onun günde beş vakit, kurduğu demir antenden dünyanın dört bir yanına neşrettiği mors sinyalleri gerçi Boğaz'daki gemilerin pusulalarını saptırıyordu ama, inşâ ettiği câmiiye ne Hıristiyanlar'dan ne de Yahudiler'den Allâh'ın bir tek kulu geliyordu. Hattâ Hak dininden olanlar bile bir kez olsun uğramış değillerdi. Ancak yolu oradan geçen haddini bilmez bir kambur, bir fersah gerideki bostanda yediği bir iki karpuzun tesiriyle olsa gerek, câmii duvarına işemeyi huy edinmişti. Duvarın hep aynı bölgesine işediğine göre kambur, bazı hayvanat gibi kendi nüfûz sahasını çişiyle işâretleyip kolluyor olmalıydı. İşte Paşaoğlu bu bölgeye bir bakır tabaka yerleştirmiş ve kabloyla bu bakır levhaya elektrik vermişti. Gece olup kambur yine geldiğinde uçkurunu çözdü ve rahatlama umuduyla idrar kesesindeki sıvıyı akışına bıraktı! Sanki bir ifrit, zavallı kamburu zekerinden yakalamıştı! Elektrik cereyânına tutulup zangır zangır titremeye başlayan adam, mübârek bir yerde abdest bozduğu için çarpıldığına inandı. Biraz bu hâdisenin ve biraz da Paşaoğlu'nun parasının etkisiyle Bevval nâm bu kambur, efendisince câmiin hademesi tâyin edildi. Artık bir kişi de olsa câmiin geleni gideni vardı. Ancak iş bununla kalmayacaktı elbet. Paşaoğlu, antenden eşref-i mâhlûkatın sedâsını dünyanın tâ diğer ucuna irsâl azmindeydi. Bunun için bir mühtez icât etti. Bundan gelen sinyali tâdil edip bir müvessiyle tevsî ederek antene yollamak istiyordu. Hârümuntakilî supap üzerinde günler ve gecelerce çalışan Paşaoğlu, Beykoz'da imâl ettirdiği cam borunun içine filamanı, anodu, ızgarası ve katodu yerleştirdikten sonra havasını boşalttı ve borunun ucunu havagazı ateşinde eritip makasla kestikten sonra supabın işlediğini gördü. Supaplardan mebzûl miktarda imâl etti. Bunlarla ihtizâz muhassalaları, bunun sinyalini yükseltecek mü-

vessiler ve mühtez devreleri yaptı. Allâhû Teâlâ'nın mesajını artık kendi sesiyle Ayaltı Âlemi'ne neşredebilirdi. Mikrofonun başına geçip *Kur'ân-ı Âzimüşşân*'ı kıraat etmeye başladı ve sabaha karşı hâtim duasını okudu. Gelgelelim imsâk vaktinden önce sabah namazını okumasına rağmen câmiiye gelen giden yine olmadı. Sadece önde kendisi ve arkada Bevval namaz kılıyorlardı. Gayreti beyhûde olamazdı, muhakkak ki Cenâb-ı Hakk'ın bir bildiği vardı. Ancak bunu Paşaoğlu da bilmek istiyordu. Mürsile yanında, hâşâ, âlemlerin Rabb'inin mesajını alabileceği âhizeyi bu yüzden icât etti. Şark'tan Garb'a, Cenüp'ten Şimâl'e doğru uzanan âhize antenlerini inşâ ettirdi ve bunlardan gelen sinyali mühteze, onu muş'ire bağladı. İşte sinyal bundan sonra müvezzineye geliyor ve sedâ olarak kulaklıktan işitilebiliyordu. Bu nizâmı kurduktan sonra kulaklığı başına geçirdi. Ne var ki tevâlîyi tutturması çok zordu. Beyhûde yere haftalarca uğraştı durdu. Günün birinde gözlerinde delice ışıltılar peydâ oluverdi. Hattâ kambur Bevval bile ondan adamakıllı korkmaya başladı. Paşaoğlu, eğer Allâhû Teâlâ'nın irâde buyurursa kendisiyle konuşacağını ve hâşâ, Kelâmullâh olacağını düşünüyordu. Ama bunun için kalbi yeterince temiz ve imânı da adamakıllı sağlam değil gibiydi. Öyleyse böyle birini ya da birilerini bulmak gerekiyordu: Yani asıl müminleri! Cenâb-ı Hakk'ın vahyi, icât ettiği âhizeyle bu tür zevâta pekâlâ inebilirdi. Dersaadet'te bunlardan çok olmalıydı. Fakat bunlar genellikle aptal olurlardı. Bu nedenle onları iknâ etmek kolay olmayacaktı. Acaba eter koklatıp onları bu câmiiye mi getirseydi? Hem bu onlar için de hayırlı olurdu. Âlemlerin Rabbi'nin vahyini kulaklarıyla bir işittikten sonra kim bilir ne kadar sevinirlerdi! Artık bir divâne olan Paşaoğlu'nun, kambur Bevval'i bu işe nasıl bulaştırdığı pek bilinmiyor, ama Bevval'le kıyaslandığında Sançe Panza, Don Kişot kalırdı. Bevval'in tava gelmesi neticesinde, şehirde eterle uyutulup câmiiye getirildikten

sonra âhizeye bağlanan ilk şeyhin kafası, 30.000 volt ve 145 amperle kömürleşmişti.

Toprağın iki metre altında yatan Paşaoğlu'nun sağlığında bir dediğini iki etmeyen muhterem pederinin, işlediği cürümler ve karıştığı usûlsüzlükler neticesi Yıldız'da bütün itibârını kaybedip Bursa'ya sürgün edildiğini artık bilen İhsan Sait, Bevval'i polise teslim ederek üç beş kuruş mükafât koparmak yerine, bir servete mâl olan içerideki bütün techîzâtı ve dışarıdaki dev antenleriyle bu binâyı geçici olarak işletmeye karar vermişti. Ancak onun hâşâ, Allâhû Teâlâ ile konuşmak gibi bir niyeti yoktu. Çünkü kendini dünyaya adayan bu adamın aklı fikri –o da parayı değil, matematiği sevdiği için– bir servet biriktirmekti. Demir Minâreler'i artık gâyesi için kullanabilirdi. Ama önce elindeki bu yeni imkânı adamakıllı tanıması gerekiyordu. Hertz dalgaları sesin yanı sıra, acaba ona para da taşıyabilir miydi?

Birinci işi, antenden mühteze gelip muş'irden geçtikten sonra tevsî edilen sinyali nakleden kablonun bağlandığı o uğursuz iskemleyi Bevval'e söktürüp attırmak oldu. Bundan sonra oteldeki eşyalarını binâya taşıttı. Derken bütün hayatı değişti: Paşaoğlu'nun yaptığı bu "âhize-mürsile"nin müptelâsı olmuştu. Bu âletin mucidinin bir zamanlar oturduğu sandalyede, kulaklıkları başına geçirdikten sonra muhabere borusundan Bevval'e emirler yağdırıp adama ikide bir dalga boyunu yeniden ve yeniden ayarlatıyor, ancak birkaç kıvılcım mürsilesinden gelen cızırtı ve pıtırtılardan başka bir şey işitemiyordu. Mors elifbesini öğrenip bu mesajların esrarını çözmesi fazla zaman almadı. Hattâ mürsilenin ihtizâz devresine bir maniple bağlayıp birkaç mesaj bile gönderdi. Ancak karşı tarafın âhizesi yeterince hassas olmadığından mıdır, cevap alamadı. Bunu dert etmedi. Fakat günün birinde, gâliba Noel günüydü, kulaklıktan bir keman sesi işitir gibi oldu, sonra birisi konuşmaya başladı. Anlaşılan o ki sinyal bir kı-

vılcım mürsilesinden geliyordu, çünkü konuşan şahsın sesi kesik kesikti. Derken neşriyât bitti. Cesaretlenen İhsan Sait, o masanın ve mikrofonun başında daha uzun saatler geçirmeye başladı. Gecenin geç vaktine kadar sanki o odada değil de, içinde bin bir cins hayvanatın carlayıp cırladığı, gaklayıp vakladığı, gürleyip hırladığı bir ormandaydı. Verdiği emirle Bevval dalga boyunu sürekli değiştiriyor, İhsan Sait durmadan dinliyor dinliyor ve dinliyordu. Hâl böyle olunca kendisinde baş beyin kalmıyor, artık iki üç saatten sonra amanı kesiliyordu. Neredeyse sıfırı tüketmek üzereydi. Gel gör ki bir gece dalga boyu değiştiğinde kulaklığından şuna benzer bir ses işitince gözleri parladı:

"Cızzzzzt! Zızzt! Zzzzt! Pat! Pat! Pıt! Pat! Pızzzzz! Zzzzzzzz! Zzzzzzzzt! T-t! T-t! T-t! Tızzzzzt! İ zvay i fier zzzzt! İ zvay i fier cızzzzzz! Pat! Pat! Pat! Pıt! Tızzzzz! İ zvay i fier cızzzt! Der gevinezzzzzt! Zztderz gevinerzzzt bekomzzzt hunderzzzt mark! Zzzbitezt beanvotnzzzt! Zzzi fon P-tauzend tsvayzzt! Hundertzzt! Pat! Meterzzzzt! Pızzzzzzz! İ zvay i fiertzzz! Pıt! Pat! Pıt! Zzzzzzzz! İh vartezzzt! Daraufşşşt! Cızzz!"

Aldığı ses sinyali, 90 metreye ayarlı, kıvılcımlı olmadığı âşikâr görünen bir mürsileden geliyordu. İhsan Sait masanın çekmecesini açıp kırmızı mühür mumunu aldı ve heyecanla aşağı inip âhizenin mütehavvil meksefesini mühürledi. Aynı şekilde mürsilenin ihtizâz devresini de 120 metre dalga boyuna ayarladıktan sonra mumu eritip damlattı ve mührünü bastı. Tekrar yukarı çıkıp kulaklığı başına geçirdiğinde aynı sesi işitti. Almanca konuşan adam durmaksızın aynı sözleri tekrar ediyordu. Kendi lisânına âit elifbenin beşinci harfinin yanına kâh 2 ve kâh 4 rakamlarını ekleyip duruyor ve artık ne hikmetse meçhûl bir rakîbe meydan okuyordu. Çünkü galibin 100 mark mükafât kazanacağını ısrarla vurgulamaktaydı. Ayrıca bu rakîbe, kendi âhizesine neşriyât yapma-

sı için dalga boyu da bildirmekteydi. İhsan Sait adamın konuşmasını sabaha kadar dinledi. Ama yeni bir şey değil hep aynı şeyleri işitiyordu. Adam, beşinci sırada olan bir şeyin, aynı zamanda ikinci sırada da olduğunu, işte bu ikinci sıradan dördüncüye geçtiğini mi söylüyordu? Eğer böyleyse ufkî olarak beşincide olan, şakülî olarak, ikiden dörde gidiyor olmalıydı. Demek ki ortada bir kare, daha da önemlisi, mükafât da söz konusu olduğuna göre bir oyun vardı. İşin kötüsü bu oyun, İhsan Sait'in hemen hemen hiç ilgi duymadığı bir oyun, yani şatranç olmalıydı!

Ertesi gün Kasımpaşa Yağhâne Sokak'taki Huzur Kıraathânesi'ne doğru yürürken, şatranç denilen hesap oyunundan pek anlamamasına rağmen İhsan Sait'in yüzü gülüyordu. Çünkü Diyârbekir'in Sur Mahâllesi'nden beş yıl önce Dersaadet'e göçen Şarapçı Rebaz'ı burada bulacağından emindi. Hemen herkes gibi Rebaz'ın da acıklı bir hikâyesi vardı. Çünkü bu efendi, üstelik Diyârbekir'de müftü olmaya kararlı bir medrese talebesi iken aşk derdine gark olmuş, bunun için şeyhe gidip ondan derdine bir dermân bulmasını niyâz eylemişti. Tâlih bu ya, şeyhte bu illete devâ sayılacak bir ilâç vardı. Sedirin altındaki bir sandığı çekip açan şeyh, esrarengiz bir iksir şişesi çıkarmıştı, üzerinde şunlar yazılıydı:

CHÂTEAU MARGAUX

Şişenin tıpasını açan şeyh, içindeki kırmızı sıvıdan döktüğü cam kadehi uzatınca Rebaz, hınzırca sırıtan mübârek adamı şüpheyle süzdükten sonra kadehi aldı ve önce içindeki sıvıya bir baktı, çünkü işkillenmişti. Kadehi sallayıp bir döndürdü: Sıvı, kırmızıdan ziyâde kiremit rengine yakındı. Sallandıktan sonra kadehin iç çeperinden aşağıya gözyaşı misâli damlalar akmaktaydı. Adamakıllı pirelenen Rebaz kızıl sıvıyı bir kokladı. Az çok baharatlı, enfes bir kokuydu

bu. Acaba kadehteki sıvı memnû bir iksir olmasındı? Bir yudum aldı ve sıvıyı ağzında döndürdükten sonra belki günâhtır diye tükürdü. Dişetlerinde bir kamaşma yoktu, tam tersi sıvı, ağzında kadife gibi bir tat bırakmıştı. Derken sıvıyı, bitmemesi için âdeta dua ede ede, yudum yudum, yavaş yavaş içti. Bu, kaderin tâ kendisiydi, çünkü artık Lafit Roşild'e bile kıyınet vermeyecek, ama ilk içtiği şarabı asla bulamadığı için Dersaadet'te şişesi 20 paraya satılan âdî Dimitrakopulo şaraplarını tiksintiyle içecek, nâmı lakâbı ayyaşa çıkacaktı. Neyse ki şarap temininde sıkıntı çekmiyordu. Çünkü Allâh vergisi dehâsıyla, boyunun ölçüsünü almak isteyenleri şatrançta en fazla elli hamlede mat edeceğine kalıbını basıyor, bunu gerçekten de başarıyordu. Bir hesabı da vardı: Mat anında ellinci hamleye ne kadar kaldıysa, rakîbiyle o kadar şişe şarabına iddiâya giriyordu. Onun nâmını duyan beyler ve paşalar kıraathâneye gelip Rebaz'la boy ölçüşüyorlar, gel gör ki tokatlanıp gidiyorlardı. Ancak rakîpleri, Rebaz'la oynarken dâimâ eldiven giyerlerdi. Çünkü adam şatranç oynarken burnunu karıştırır ve sümüğünü hep masanın altına yapıştırırdı. Ayrıca adam ikide bir serçe parmağını kulağına sokup fırıldak gibi döndürdükten sonra kiri üstüne sürerdi. Bu yetmezmiş gibi dudağının kenarında hep kırmızı yemek yağı olur, ama bazen bunu gömleğinin yeniyle sildiği de görülürdü. Kışın ise gömleğinin üstüne bir yün aba giyen Rebaz'ın burnundan, soğuğun etkisiyle olsa gerek, bir sümük hüzmesi sarkar, burnunu çekti mi hüzme yukarı doğru yaylanır, ama bir türlü yere damlamak bilmezdi. Bu nedenlerle rakîpleri onun elledığı taşları almak zorunda kaldıklarında, gayr-i sıhhî kalelere, sidikli atlara, kığlı fillere, sümüklü vezirlere ve bitli piyâdelere dokunmaya çekinirler, ama gözlerini, adamın asla mat olmamış, belki de bir Olemp ilâhı kadar ölümsüz şahından da alamazlardı.

İhsan Sait, cebinde gazeteye sarılı bir şişeyle Yağhâne So-

kak'taki Huzur Kıraathânesi'ne girdiğinde Rebaz bir beyzâdeyle şatranç oynamaktaydı. Beyzâde, taşları bizzât ellemek yerine uşağına talimât veriyor, zavallı uşak da istikrâh ederek, tutula tutula cilâlanmış ve iyice yağlanmış taşları efendisinin sahibinin dediği yerlere koyuyordu. Beyzâdenin etrafında bir pehpehçi kalabalığı vardı ki, bu tâife ona, "Efendimiz, veziri ileri sürünüz, rok yapınız, aaa bakın size 'Kışşşşşt!' diyor, terbiyesiz!" gibi lâflar ediyor, anlaşılan bahşiş bekliyordu. Nihâyet Rebaz'ın ağzından şu söz çıktı: "Kış ve mat..." Hem sevinçliydi ama hem de üzgündü. Sevinçliydi, çünkü tam on dokuz şişe şarap kazanmıştı. Üzgündü, çünkü bu şaraplar Şato Margo olmayacaktı. İşte tam bu sırada, gözlerinde ancak mat esnâsında peydâ olan ışıltı, hem de ziyâdesiyle yine belirdi. Çünkü gözleri, İhsan Sait'in bir eliyle dibinden diğer eliyle de ağzından tutup havaya kaldırarak ona âdeta takdim ettiği şişenin üzerindeki etikete sâbitlenmişti. Etikette şunlar yazıyordu:

CHÂTEAU MARGAUX

Rebaz şişedeki memnû iksiri o gece sabaha karşı bitirdi. Ama o gece yarısından hemen sonra, âhizesi olan biri, arz atmosferinde Hertz dalgalarının taşıdığı o garip sözleri kulaklığından şöyle işitebilirdi:

"Hışşşşşşşşştzzz! Pıt! Pıt! Pıt! Pat! Derzzzt geviner bekomtzzt hundertzzzt markkeşşşt! Pat! Pıt! Pat! Pat! Halo! Zzzzt! Halo? Pıt! Pat! Pat! Hışşşşş! Verzzzt zzzind zzzziztt! Mayn namezzzt! Pıt! Pıt! İst-t-t İhsan Sait! Pat! Pat! Zzzzzzzzzzzzt! T-t! Name Herman fonşşşşşşt! Zzzeplin zzzzzt! Şöğnt-t-t zzzi t-t-tsu ttttttttrefen! Zzzzi müsentzzzt dassst termoiyonişen-tt-t ventil erfunden... Zzzt! Zzzt-habenzzzt! Pat! Cızzzzz! Der zignal ist hışşş in ordnungzzzzzzzt! Danke şöğntzzzt! Pat! Pıt! Pat! Hışşş! Lasen zzzi uns şpiğlen-t-t-t-zzzt! Pıt! Pat! Cızzzzz! Efşşş zehzzzt! Hışşşşş!"

İhsan Sait mikrofondan Herman adındaki bu şahısla konuşurken Rebaz'a onun hamlelerini bildiriyor, bu şarapçı da bir şatranç masası başında olduğu hâlde fersahlar ötedeki rakîbiyle oynuyordu. Rakîbini şöyle mat etti:

	Herman	Rebaz
1.	e 2 - e 4	A g 8 – f 6
2.	e 4 - e 5	A f 6 - d 5
3.	A g 1 - f 3	d 7 - d 6
4.	F f 1 - e 2	A d 5 - e 4
5.	F e 2 - f 1	d 6 X e 5
6.	A f 3 X e 5	V d 8 - d 5
7.	A e 5 - f 3	V d 5 - e 4 +
8.	F f 1 - e 2	A f 4 X g 2 +
9.	Ş e 1 - f 1	F c 8 - h 3
10.	d 2 - d 3	A g 2 - h 4 +
11.	Ş f 1 - e 1	A h 4 X f 3 +

İhsan Sait'in keyfi iyice yerine gelmişti. Çünkü Alman, artık her oyundan sonra ortaya konan paranın ikiye katlanmasını teklif ediyordu:

"Zzzztbay! Yedemt! Pıt! Hışşş! Şpiğl vird-t-t-t dasss-t geld-t! Zzz-ferdoplşşşt! T-t! T-t! T-t! Cızzzzzzzzt!"

Birkaç gün sonra İhsan Sait tramvayın sahanlığında sol eliyle demir parmaklığa tutunup boştaki sağ ayağını parke taşlarla döşeli yola sarkıtmış, ikide bir çanını çın çın çalan vâsıtanın Doyçe Bank'a yaklaşmasını bekliyordu. Yüksek Kaldırım'a gelmeden yola atlayıp kazandığı ivmenin tesiriyle birkaç adım koştu ve hem zarurî fizik kanunlarının bir icabı hem de yâver giden şansıyla, kendisini bankanın açık kapısı önünde buluverdi. İçeride her gün deste deste banknotlar, kese kese gümüş ve altun paralar saymasına

rağmen maaşı alt tarafı 300 kuruş olan veznedar, İhsan Sait'in önüne, her birinin ön yüzünde Birinci Fridrih ile İkinci Kayser Vilhelm'in sûretleri, arkasında ise pençelerini açmış korkunç bir kartalın bulunduğu 20 adet gümüş 5 markı bir bir koydu. Allâh nasîp ederse ileride kazanacağı para 200, 400, 800, 1.600, 3.200, 6.400, 12.800 gibi giden rakamlar silsilesinin yekûnu kadar mark olacaktı. O yüzden veznedarın eline sıkıştırdığı birkaç zavallı gümüş para solda sıfır kalırdı. Çünkü terzi mezurasıyla ölçüldüğü kadarıyla altmış santimlik koca bir kafaya sahip Rebaz, şatranç dâhisinin tekiydi. Şatranç müptelâsı Alman, eğer memleketinde iktisatlı davranır ve kadına kıza para yedirmezse, bu gidişle onun sille servetini kasasından boşaltabilirdi. İhsan Sait gülümsedi, ama bu sırada esiveren şiddetli lodos, parke taşlarla döşeli yoldaki onca çöpü, kuruyup tozaklanmış at dışkılarını, pis kâğıt parçalarını tâ havaya savurunca mendiliyle ağzını kapattı. Kulaklarda uğuldayan lodos, Karaköy Meydanı'nın altını üstüne getirmişti. Branda tenteler rüzgârda patırdıyor, atıştırmaya başlayan yağmurla açılan şemsiyeler tersine dönüveriyordu. Ancak bu hercümerc İhsan Sait'in keyfini pek bozmadı. Kapıldığı hayâllerle Köprü'den Eminönü'ne geçerken ardında bir gürültü işitince duraksadı. Dönüp baktığında, tekerleklerinden biri artık nedense dingilden çıktığı için arka tarafı ahşap döşemeler üzerine çöken bir kupa arabasına doğru koşturan kalabalığı fark etti. Anlaşılan atlar bir şeyden ürkmüşlerdi. Kupa arabasını çeken hayvanları irkilten şey bir ceylandı ve gerçekten de, kiremit rengi sırtındaki beyaz benekleri, uzun ve zarif bacakları, iri ve güzel gözleriyle çok sevimli bir hayvandı. Kupa arabasının açılan kapısından inen bey, birine, "Hayvanına mukayyet olamıyor musun utanmaz!" diye bağırmaktaydı. Arabanın fırlayan tekerleğine bakan bey, "Bu zararı nasıl karşılayacaksın terbiyesiz!" diye çıkıştıktan sonra, ortaya gelen polisin kulağına

bir şeyler fısıldadı. Ceylanın sahibi görünen şahıs bir dervişti. Aylardır Allâhû Teâlâ'nın dağlarında gezdiğinden olsa gerek, saçı sakalı birbirine karışmıştı. Diğer dervişlerin tersine, sırtında post yerine, üzerinde sâbit kalemle "125 Lbs." yazılı bir çuval vardı ve gerçekten de fenâ kokuyordu. İhtiyar mı genç mi olduğu anlaşılamayan bu adam, İhsan Sait'i fark edince, gözleri parıldadığı hâlde şöyle nidâ etti:

"Baba! Babacığım!"

Boynuzundan tuttuğu ceylanla İhsan Sait'e yaklaşıp elini öptü. İhsan Sait'in mahcûbiyetten yüzü kızarmıştı. Cemiyet içinde, hiç de gurur duyulamayacak, hayatta kaybetmiş, yegâne elbisesi bir un çuvalı olan meçhûl bir şahıs tarafından elinin öpülmesi, onun gibi bir nâmussuzu elbette mahcûp ederdi. İşin garibi, her ne kadar saçı sakalı târümâr olsa da derviş, tıpkı ona benziyordu. İhsan Sait adamakıllı sıkılarak elini çekti ve, "Tamam tamam! Anlaşıldı! Ne kadar para istiyorsun? Dağlarda hâlâ Allâh'ın peşinde olacağına pazarda para peşinde olsaydın, bu duruma düşmezdin," dedi. Ama derviş, "Baba, beni bir gün tanıyacaksın! Ben oğlun Âlî İhsan!" diye bağırmıştı. Bu sırada polis, evlâtlık iddiâsındaki Âlî İhsan'ın kolunu tutmuş, bas bas bağıran Bey'in arabasına verdiği zararı ödemesini istiyordu. Âlî İhsan bunun üzerine onlara dönüp, "Hiç param yoktur. Yeminliyim. Tam üç yıldır elime tek kuruş değmiş değildir. Ben para denen şeyi ellemem. Dedim ya! Yeminliyim," dedi. Kalabalıktakiler, "Hadi! Hadi! Sana sadaka veren oluyordur!"; yâhut, "Parayla imânın kimde bulunduğu belli olmaz!" gibisinden lâflar ediyorlardı. Bunun üzerine arabası hasar gören Bey, "Ceylanını versin! Para vermese de olur, o hayvandan beş okka et çıkar!" deyince Âlî İhsan, "Hayır! O ceylan bana âit değildir. Dağda peşime takıldı, o hürdür! Benim arkadaşımdır. Onu size bırakmam!" diye bağırmaya başladı. Polisin sopası işte bu anda sırtına indi. Fazla dayanamayan İhsan Sait, yü-

reği sızıldamış olmalı ki, cüzdanından 50 kâime çıkardıktan sonra, öfkeli Bey'e, "Efendim, bu para zararınızı karşılar. Kabûl buyurunuz ve delikanlıyla ceylanını bırakınız," dedi. Öfkeli adamın, üzerinde Padişahımız'ın tuğrası bulunan 20-34223 seri numaralı parayı alıp şikâyetinden vazgeçmesi üzerine polis gitti ve kalabalık yavaşça dağıldı. Ama birkaç kişi hâlâ, fesi kalıplı, fraklı Frenk gömlekli, papyonlu ve rugan iskarpinli baba ile, sırtında sadece bir çuval olan sözde oğluna bakıyordu. Utanıp sıkıldığı için, bir an önce başından savmak istediği hırpanî dervişe, "Paraya ihtiyacın var mı?" diye sordu. Çünkü zengin olduğundan dolayı, onun gibi biri için para, en kolay verilecek şeydi. Ancak evlâtlık iddiâsından vazgeçmeyen derviş, "Hayır baba!" dedi. "Zâten o adama para verdiğini gördüm. Beni yine bu dünyaya borçlu bıraktın. Ama ödeyeceğim." Dervişle kendisini seyredenlerden fenâ hâlde sıkılan İhsan Sait, sözde oğlunun kirli yanağına şöyle bir dokunduktan sonra zavallıyı oracıkta bıraktı. Köprü boyunca ahşap döşemeler üzerinde Eminönü'ne acele adımlarla yürürken, dağlarda dolaşa dolaşa aklını kaçırdığı âşikâr Âlî İhsan arkasından şöyle bağırıyordu:

"Baba! Bu parayı sana ödeyeceğim!"

İhsan Sait Eminönü'ne geçtiğinde oğlu yine bağırdı:

"Babacığım! Bu parayı sana ödeyeceğim!"

Adam Sirkeci Garı'na doğru yürürken oğlu yine bağırmıştı:

"Babacığım! Mutlaka ödeyeceğim!"

Babası gardan içeri girdiğinde Âlî İhsan, minnet duygularıyla, âdeta kendine, şunları fısıldadı:

"Ödeyeceğim."

Derken trenin düdüğü işitildi.

Tren Ayastefanos'a doğru ilerlerken İhsan Sait kompartımanda Bevval'in kendisine ne kadar sâdık kalabileceğini düşünüyordu. Bir defasında odasında mikrofon başındayken tüyleri ürperir gibi olmuş, Allâh biliyor ya, arkasını dönüp

bir bakmaya cesaret bile edememişti: Çünkü elinde havaya kalkmış bir keser olduğu hâlde Bevval'in arkasında olduğundan emindi! Ne demeli! Ecelinin geldiğine inandığından Kelime-i Şahâdet bile getirmişti. Ancak, tahta zemin üzerinde giderek uzaklaşan gıcırtıları işittiğinde, avukatlar ve icâbında açılması için onlara teslim edilen şantaj evrâkını ihtivâ eden mühürlü zarflar var olduğu için Cenâb-ı Hakk'a şükretmişti. Adamın ona diş gıcırdattığı aşikardı. Zâten fırsatını buldu mu zıddına zıddına gider, tembihlerine fazla kulak asmaz, emirlerini yerine getirmeyi de sürüncemede bırakırdı. İhsan Sait, "Haydi Bevval, bir orta kahve yap," demeyegörsün, adamın yüzü alabora oluverir, öfkeden tıkacının attığı her hâlinden belli olurdu. Bevval'in, tüyler ürpertici bir alışkanlığı da, mekânı bellediği mutfakta masatla bıçak bilemekti. Yukarıdaki odasında İhsan Sait, mutfaktan gelen şak şuk sedâlarını işitince kanı donar, elini boğazına götürüp şah damarını bir yoklayıp nabzına bakar, işte bu damarın bir gün deşilip kanının nasıl tavana kadar fışkıracağını düşünüp evhâm edince de aynı eli, bu kez yeis içinde alnına yapışırdı. Neyse ki mutfakta nargilesini tüttürürken Bevval'in kendi kendine söylenip sokurdanma huyu da vardı. Ara sıra ses sedâ etmeden kapıya gidip kulak kabartan İhsan Sait, aşağı yukarı şuna benzer lâflar eden Bevval'in niyetlerine, dolayısıyla kendi âkibetine dâir kıymetli ipuçları edinirdi:

"Yoh gayfe yap! Yoh derliğimi gedir! Dümbüh! Gebeşâki! Yoh dalgayı ayarla! Yok gazana gömür at! Yoh uyuma! Yoh galhma! Hıyarağa! Yoh yimegi bişir! Yoh helâya su döh! Yoh odanın dozunu al! Ibına!"

İhsan Sait günün birinde hem Bevval'i hem de Paşaoğlu'nun kasasında bulduğu galenli bir âhizeyi denemek istemiş ve bu âleti yanına aldıktan sonra Bevval'e, mürsilenin mikrofonunun başına geçip fâsıla vermeksizin, dedesinden dinlediği Hayber Cengi Hikâyesi'ni anlatmasını tem-

bihlemişti. Bakalım adam, İhsan Sait binânın dışındayken onun dediğini yapacak mıydı? Dışarı çıkıp iki ağacın arasına tel gerip bu anteni âhizesine bağlayan İhsan Sait, kulaklığı başına taktıktan sonra gerçekten de adamın söz konusu hikâyeyi, sanki torunları oradaymışlar da onu dinliyormuşlar gibi heyecanla anlattığını işitince, âhizenin sesi artıran kısmı yanı sıra, uşağının da yüksek sadâkatinden sanki emin olmuştu.

Daha sonraki bir gün Ayastefanos'ta trenden indiğinde, Bevval bir beygir koşulu arabada onu götürmek için bekliyor, bir yandan da ağlıyordu. Ancak üzgün sayılmazdı, sadece korkmuştu. Yemin billah ederek efendisine, artık her ne olduysa, o şeyi kendisinin yapmadığını anlatmaya çalışıyor, ama eli ayağı gevşediğinden ağzında dili dönmüyor ve muradı merâmı anlaşılamıyordu. İhsan Sait nihâyet, odasında tâ Paşaoğlu zamanından kalma, Herring-Hol-Mervin imâlâtı çelik kasanın açık olduğunu öğrendi. Bu şifreli kasayı stetoskopla açtığında içinde sadece on beş mecidîye görmüş, şifreyi değiştirdikten sonra da kapağı kapatmıştı. Ancak bu sabah Bevval, odayı temizlemeye giderken ayak sesleri duymuş, eline o meşhur keserini alıp merdivenleri çıktığında da kimsecikleri görememişti. Ama kasanın kapağı sonuna kadar açılmıştı. Ayrıca, dediğine bakılırsa, üstüne bir de zarf konmuştu.

İhsan Sait Bevval'e beygiri kırbaçlamasını söyledi. Kamburun savurduğu kırbacı yer yemez kişneyen hayvanı dörtnala koşturup binâya vardıklarında, nefes nefese kasanın başına giden İhsan Sait, gerçekten de üstünde bir zarfa rastladı. Açıp baktığı vakit, kâğıtta şunun yazılı olduğunu gördü:

OĞLUN ÂLÎ İHSAN'I SAKIN TERK ETME

Suphanallâh! Üstelik bu İhsan Sait'in kendi el yazısıydı. Allâh'ın işine bak ki, zarfın üzerindeki mühür de ona âitti.

Kendini dâimâ geleceği hesaplamak zorunda hissetmiş İhsan Sait'in beyni bulanmıştı. İşin fenâ yanı bu adamın canı tezdi. İşin esrarını oracıkta öğrenemezse meraktan çatlardı. Üstelik, binâya girip tâ kasaya kadar yaklaşan ve bir de kapağı açmakta mahir meçhûl bir şahıs olduğuna göre, varlığı da tehlikede görünüyordu. O gece bir şişe Şato Margo kazanmak için yanıp tutuşan Rebaz çıkıp geldikten sonra, şatranç meraklısı Alman'la muhabere için mikrofonun başına geçti geçmesine ama, bir 200 mark kazandıktan sonra bile aklı hâlâ bu esrarengiz olaydaydı. Rebaz'ı ertesi hafta yine gelmek üzere cebinde şişesiyle yolcu edip Bevval'e de şalteri kapattırdıktan sonra, odasındaki yatağına uzanan İhsan Sait gözlerini yumdu. Gâliba rüya görüyordu: Biri içeride kasanın başında, şifresini daha beş saat önce değiştirdiği tamburayı sağa sola çevirmekteydi. Hâşâ sümme hâşa! Rüya falan değildi bu! Gözlerini açıp yatağından doğrulan İhsan Sait pencereden sızan ay ışığında, kasa kapağının, "Gırrrçççç-çç-ç!" diye menteşelerinde dönüp âdeta kendi kendine, "Güm!" diye kapandığını görünce, beti benzi attı. Neden sonra, içi bir nebze huzur bulur gibi olunca, titremesi azalan elleriyle kibrit çakarak mumu yaktı. Eli yastığının altındaki, aslında eli keserli Bevval için sakladığı 38'lik Kolt'a gitti. Ancak odada kimsecikler olmadığını hissedince vazgeçti. Elinde mumla kasaya bakan İhsan Sait, esrarengiz bir zarfı bu kez içinde, mecidîyelerin tam üstünde gördü. Ama kasada kocaman bir paket de vardı. Allâh'ın hikmeti, zarfta yine aynı şey yazılıydı, hem de onun el yazısıyla:

OĞLUN ÂLÎ İHSAN'I SAKIN TERK ETME

Eli ayağı çözülen İhsan Sait, bu kez mühürlü kâğıt paketi yırtıp açtı. İçinde tuhaf tuhaf, ama gâyet düzgün makina çizimleri vardı. Mum ışığında bir süre inceledikten sonra bunların, silindirleri, 360 derece açılmış bir yelpazeye benzer şe-

kilde sıralı bir motörün çizimleri olduğunu anladı. Pistonları, şerâre fitilleri, müzerriki ve mustafhimesi ve hattâ tahliye supapları, çarşaf gibi kâğıtlara çizilmişti. Silindirleri yelpazevâri sıralanmış motörün, kum kalıplara ve piston halîtalarına varıncaya kadar bütün hesapları yapılmış olmalıydı ki, her bir parçasının ebadı, milimi milimine belirtilmişti. Ne garip ki açıklamalar hem Fransızca hem de İhsan Sait'in bilmediği bir lisânın kargacık burgacık hurûfâtıyla yazılıydı. Ayrıca meçhûl kişi, motör çizimlerine şöyle bir pusula da iliştirmişti:

"Derhâl Galata'daki Japonya Ataşemiliteri ile temasa geç. Silindir blokunu Osaka Silâh Fabrikası'nda yaptır. Şokai Otomobil Kumpanyası'yla da temas kur. Motörü buradaki Kamanosuke Uçiyama'ya yaptır. Krup değil Yahata çeliği kullansın. Nirayama'daki fırını da aliminyom dökümü için hazır tutsunlar. Elindeki parayı buna yatır. Bana güvenmen için sana şunu söyleyeyim: Yarın gümrük resmi yüzde 8'den, 11'e çıkacak. Ancak bu irâdın yüzde 3'ü Rumeli'ye gidecek."

İhsan Sait sabahın ilk horozu ötene kadar aç karnına yedi fincan kahve içti. Bevval beygiri kırbaçlayıp onu Ayastefanos İstasyonu'na götürürken, gece o saatten sonra başı yastık yüzü görmediği için gözleri uykusuzluktan buğuluydu. Düdüğünü öttürüp istasyondan ayrılan tren hızla yol alırken kompartımanın penceresini açıp dirseklerini dayadı. Lokomotifin bacasından havaya saçılan is ve kurum mahmur gözlerine kaçıp yaşartmasına rağmen hâlâ sağ tarafa bakıp ufukta Yedikule'yi seçmeye çalışıyor, gümrük resmi hakkında verilen haberi teyit etmek için sabırsızlandığından, ayaklarını yere vuruyordu. Nihâyet, bir padişahın boğulduğu ve savaş zamanları hesaba gelmez Frenk sefirlerinin tıkıldığı zindanın önünden geçti. Sirkeci'de indikten sonra doğruca Konsolid Hanı'na yollandı. Hayretler olsun ki, neşe ve keder

nidâları tâ uzaktan işitiliyordu! Kâğıt alıp satanlardan bazıları sevinçle, "Hayırlı olsun! Gümrük resmi yüzde 11'e çıktı!" veya "Hayırlara vesile olur inşallâh! Bu gece herkes Sponek Birahânesi'ne davetli!" diye bağırırken, bazıları da başlarını öne eğmiş, kıymeti sıfıra düşen senetlerini öfkeyle yırtıyorlardı. O sırada bir silâh sesi işitildi. Servetini kaybeden biri kendini kafasından vurmuş, Allâh'tan kurşun kafa derisini sıyırıp geçmişti. Başından kanlar aktığı hâlde onun bunun yakasına yapışıyor, "Yandım! Bittim! Her şeyimi kaybettim! Çoluk çocuk artık aç! Mahvoldum!" diye feryât ediyor, kendisine Cenâb-ı Hakk'tan umut kesilmeyeceğini anlatmaya çalışan bir imamı da, silâh sesi kulağını sağır ettiği için işitemiyordu. İhsan Sait ziyâdesiyle tedirgindi. Konsolid Hanı'ndan çıkıp Japonya Ataşemiliteri'nin kaldığı iki katlı ve gösterişli binânın önünden geçti. Pencerede ataşenin çekik gözlü kâtibini gördü. Adam ayaktaydı ve göz göze geldiler. Kâtip nâzikçe başını öne eğip, her ne kadar sokakta ise de, İhsan Sait'e selâm verdi. O da nezaketen selâmı aldı. Bir an duraksadı ve binâya girip o nâzik kâtiple konuşmak istedi. Ancak bunun yerine Yüksek Kaldırım'a yürüdü ve bir fotografi dükkânına girdi. Çıktığında arkasında dükkânın çırağı vardı ve oğlan, bir fotografi âleti, sehpa, magnezyum lambası gibi edevâtı taşıyordu. Gel gör ki İhsan Sait, işkillenmekte pek haklı çıkmayacaktı.

O gece yatmadan önce kasanın tam önüne, bir üç ayaklı sehpa üzerinde, olduğu hâlde fotografi âletini yerleştiren İhsan Sait, bromürlü plağı âlete taktı. Obtüratörün balonuna ikinci bir delik açıp buraya ince bir hortum bağladı. Hortum bir meksefeye gidiyordu. Öyle ki ve balona basıldığı vakit hem fotografi âleti resim çekecek hem de meksefe, elektrik salarak magnezyum lambasındaki flâş tozunu patlatacak, ortalık apansız, gündüz gibi ziyâya boğuluverecekti. İhsan Sait halıyı kaldırıp balonu gizledi. Tertibât hazır olduğu-

na göre artık gönül ferâhlığıyla yatabilir, huzurlu bir uykuya dalabilirdi. Ne var ki, sinirleri biraz bozulduğu için uyumakta zorlanıyordu. Belki faydası dokunur diye gözlerini yumdu. Rüyasında bir mağaradaydı. Bu karanlığın içinde nereden geldiği belli olmayan, garç gurç diye birtakım sesler işitiyor ve enikonu korkuyordu. Mağaranın çıkışını bulmaya mecbûrdu. Durmadan ve durmadan yürüyor, ama karanlıktan bir türlü selâmete çıkamıyordu. İşin fenâsı, dâimâ olduğu gibi arkasına dönüp bir nazar etmekten de ödü patlıyordu. Neden sonra içinden bir ses, "Korkma, arkana bir bak!" deyiverdi. İhsan Sait mağarada, eli ayağı titreye titreye başını gerisine çevirdiğinde mağaranın çıkışını, yani gözlerini kamaştıran o muazzam aydınlığı görüverdi!

Patlayan magnezyum lambasının ziyâsıyla uyanan İhsan Sait, kasanın yine açık olduğunu fark etti. İçindeki koca paketi, hiç ilgilenmeden bir kenara koydu. Mühürlü zarfı sıkıntıyla açtı ve üzerindeki şu ifâdeyi sıkıntı ve bıkkınlıkla okudu:

OĞLUN ÂLÎ İHSAN'I SAKIN TERK ETME

"Bakalım kimmiş bu nâmussuz!" diye söylene söylene, bromürlü plağı, ziyâdan koruyucu kılıfını taktıktan sonra fotografi âletinden çıkardı. Sabahı zor etti. Cebinde plâk olduğu hâlde, Avrupaî saatle 9.00 treniyle Sirkeci'ye gönderdiği Bevval, Abdullah Biraderler'in stüdyosunda yıkanıp agrandize edildikten sonra tâb edilmiş ve üstüne üstlük, hiç gereği yokken altun yaldızla çerçevelenmiş koskoca bir fotoğrafla akşamüstü çıkageldi. Sabahtan beri Bevval'i bekleyen adam heyecanla paketi açtı. Fotoğrafa baktığında gördüğü şahıs, aksi tesâdüf, İhsan Sait denilen nâmussuzun bizzât kendisiydi!

İşin garip yanı, sol yanağında derin bir yara izi vardı. Ama pantolonu ütülü ve iskarpinleri pırıl pırıl olduğu hâl-

de adam, yani kendisi, başparmaklarını pantolon askılarına geçirip kasıldığına bakılırsa, bir de kibirle poz vermişti. Üstüne üstlük, gece kurduğu tertibâtı harekete geçiren obtüratör balonunun halı altında olduğunu adı gibi bildiğinden olsa gerek, âdeta gösteriş ve nâm olsun diye, işte tam buraya, bile bile basmış görünüyordu.

Heyhât! Demek ki İhsan Sait bir somnambül idi. Demek ki gece mışıl mışıl uyuduğunu sanadursun, yatağından kalkıp hâlâ uyuduğu hâlde birtakım haltlar karıştırıyordu ve demek ki seyr-i fil menâm illetinden mustarip bu adamcağız, yani artık nereden ve hangi usûllerle haber aldıysa, gümrük resminin yüzde 11'e çıkacağını bir gün önceden haber vermek sûretiyle yine kendi kendisinin itimadını kazanmaya çalışan bu herifçioğlu, demek ki, seciyesiz bir batakçı, haysiyetsiz bir düzenbaz, ciğersiz bir kaşkarikocu olan İhsan Sait'in yine bizzât kendisiydi. İhsan Sait ne mal olduğunu bilirdi. Onun bütün hayatı, dubara, kafes, güm, bom, kıtır, polim, tıraş, dümen ve katakoftiydi. Bu yüzden kendisini, sonu belli olmayan bir maceraya sürükleyip çaparize getireceğinden çekindiği, o fotoğrafta kibirle poz vermiş tırnaksıza, yani bizzât kendisine, pek itimât etmiyordu. Çünkü İhsan Sait kendi ipiyle kuyuya inmezdi. Kasada bulduğu talimâtları yerine getirse, ihtimâl ki adam kendisine kamış kordu. Bu hamiyetsiz, biriktirdiği bütün serveti anadolu edebilirdi. Her ne kadar bizzât kendisi olsa da, fotoğraftaki madikçinin, tıraş salladığı ve vâdettiği ne varsa, silmesinin yüksek ustura olduğuna kanaat getiren İhsan Sait, Dersaadet'te bir somnambülü yine kendisinden koruyacak kişi olan Hekim Jak Karako'ya muayene olmaya karar verdi. Uyku ölümün kardeşi olduğuna göre, dalacağı depderin bir uyku, fotoğraftaki hâliyle o şahsın ölümü olacaktı.

İhsan Sait, Jak Karako'nun Kabristan Sokağı 28 numaradaki muayenehânesine girdiğinde, vakûr ve izzet-i nefsine

düşkün görünen bu hekim hastasına başını kaldırıp bakmaya bile tenezzül etmedi. Çünkü Sorbon'da dirsek çürütüp tam 12 sene tıp tahsil etmiş, her biri birer allâme olan hocalarca tedîp ve terbiye edilmiş, ciltlerce kitâbı sular seller gibi hıfz edip tıp ilmine vukûf hâsıl etmişti. Bu hâliyle, hele hele Dersaadet gibi bir yerde tek olunca, burnunun büyümesi kaçınılmazdı. İlminde deryâ gibi olduğundan, müşterilerini bir iç dünyaya sahip, şahsiyeti ve umutları ve en önemlisi bir ruhu olan insanlar gibi değil de, kendisine para ödeyecek bedenler olarak görmeyi huy edinmişti. Bu bedenlerin canlı olmasını elbette tercih ederdi. Çünkü ölüler para ödeyemezlerdi. İşte bu yüzden Jak Karako, İhsan Sait'in hüviyetine değil mahiyetine itibâr etti. Onu önce esrarengiz bir şuânın ışıdığı bir perdenin arkasına geçirip bedeninin içine bir göz attı. Ardından stetoskopla orasını burasını dinledi. Gözbebeklerine baktı. Lalettâyin bir insanın akıl sır erdiremeyeceği türlü muayeneden sonra, ona 5 gram sükfredövaleriyen, 3 gram bromürdöpotasyum, 40 gram sirup d'opiyum ve 150 santim mekabında odömelis karışımı bir şurup yazdı. Reçeteyi aynı sokağın karşı tarafındaki Eczâcı Alalu'da yaptıran İhsan Sait, o gece akşam yemeğinden sonra bu ilâçtan bir yerine iki, yatmadan önce de iki yerine dört çorba kaşığı içip derin bir uyku uyumasına rağmen, sabah kalktığında kasanın kapağının yine ardına kadar açık olduğunu gördü, üstelik geceden şifreyi değiştirip sıkı sıkı kapatmasına rağmen!

Üstünde gecelik entarisi, kafasında takke ve ayağında terlikler olduğu hâlde kasanın başına gitti. İçine büyükçe, ama ince bir zarf konmuştu. Biraz sinirlenip sıkılan İhsan Sait zarfı açtı ve, güzeller güzeli Prenses Döjira'nın o fotoğrafını gördüğü anda, yüreciği çarpmaya başladı. Beyaz bir bluz giymiş kadının saçları dalgalı, dudakları biçimli, güzel gözleri, anlaşılan, yeşildi. Prenses gülümsüyor ve yüzünden iyi-

lik akıyordu. Kucağında siyah beyaz ve irice bir kedi vardı. Hayvancağız kollarını prensesin boynuna dolamış, o da objektife bakıyordu. Saçı başı dağınık olan İhsan Sait, gayr-i ihtiyarî, eliyle tepesini sıvazlayıp saçlarını bir düzeltti. Fotoğraftaki prenses onu mest etmişti. Ama zarfta bir de mektup vardı. Aceleyle mektubu açan İhsan Sait, kalbi güm güm ata ata şu satırları okudu:

Cânım Efendim,

Şimdi çok uzaklardasınız. Ama hayır! Sinemde, kalbimin tâ derininde olduğunuzu lütfen biliniz. Sizi dâimâ görüyor, sizi yaşıyor ve sizi seviyorum. Kalbimi aşkınız çarptırıyor, nabzım sizin isminizi durmadan ve durmadan heceleyerek atıyor. Siz damarlarımda akıp beni sarhoş eden şaraptaki hakikatsiniz. Heyhât ki uzaklardasınız! Ama ben aşk kadar sabırsız, âşık kadar da sabırlıyım. Kim olduğumu biliyorsunuz, lütfen sormayınız, en azından bildiğinizi bileceğinizden emin olunuz. Dâimâ sizi sevdim, seveceğim, bekledim, bekleyeceğim. Sizi kalp gözümle görüyorum ve karşılaştığımızda sizi, yanağınızdaki onurlu yara izinden tanıyacağım. Lütfen bana bu nişâne ile geliniz. Sözünü ettiğim nişâne çok önemlidir. Şunu da asla unutmayın: Cennetim sizsiniz. Bir çift kanadım olup cennete yükselmem için kavuşmamız yeter. Sevincim beni kanatlandıracaktır. Aşkın beni uçurması için bir bûseniz yeter. Ama biliyorum ki beni özlemediniz. Çünkü hâlâ beni aslında tanıdığınızı bilmiyorsunuz. Cânım Efendim! Lütfen bana itimât ediniz. Artık yanıma geliniz. Siz olmadan sokaklar, saraylar ve pâyitahtlar boş! Hayat boş! Siz olmadan dünya koskoca bir çöl. Burayı ancak siz bana cennet kılarsınız. Lütfen artık yanıma geliniz. Beni bulmanız ve size kavuşmam için talimâtları yerine getirmeniz yeterli. Bana itimât ediniz. Âşıkların birbirlerine söyledikleri, bu tür yalanlardan değildir. Te-

reddüt ettiğiniz her dakika, her saat, her gün ve her hafta benim için eziyet olacaktır. Sizin için açan çiçeği, yani beni soldurmayınız.

Hasretle,
Prenses Dōjira

Hamiş: Size ancak bir mektup yazabilirim. Lütfen siz de bana sadece bir mektupla cevap veriniz.

Üstelik, bir de gözyaşı lekesi olan bu mektubu okurken İhsan Sait'in eli kolu titriyor, tuttuğu kâğıt sarsıntının etkisiyle hışırdarken, kalbi aşırı heyecandan güm güm atan ve neredeyse dili tutulan adamcağızın ağzından belli belirsiz, "Ibı! Ibı! Ibı! Ibı! Ibı! Ibı!Ibı! Ibı! Ibı!" sesleri çıkıyordu. Çok geçmeden, elinde bizzât şahsına yazılmış aşk mektubu olduğu hâlde diz üstü yere çöktü. Sesleri işiten ve tuhaf bir hâlin olduğunu anlayan Bevval elinde bir bardak suyla çıkageldi ve efendisine içirdi. Az sonra İhsan Sait yatağında istirâhat ediyordu. Mâruz kaldığı hissî sarsıntı onu ziyâdesiyle bîtap düşürmüştü. Alnında sirkeli suya batırılmış tülbent olduğu hâlde yatağında sayıklarken, Bevval elinde havlu sallayarak onu ferâhlatmaya çalışıyordu. Allâh için kambur, o gece efendisine iyi baktı. Ama sabah olduğunda İhsan Sait, o karanlık odadan bir an önce ışığa çıkmak istedi. Çünkü fotoğrafına baktığında gözlerini kamaştıran Prenses'in ateşine yanıyordu. Koluna giren Bevval'in yardımıyla dışarıya çıkan İhsan Sait, bir yalancı keçiboynuzu ağacının altına oturdu. Hava açık, gökyüzü masmaviydi. Uzaktaki akçaağaçların, kavakların, çınarların dallarındaki çakırkuşları, serçeler, çıvgınlar, ispinozlar o sıcakta cıvıldaşıyorlardı. İleride, göçük kenarında bir evciğin yanında, keçiler ve beciklerin iştahla koparıp yedikleri otların hışırtısı işitiliyordu. Kuşlar şakırdarken tâ uzakta bir çocuk koyunları güdüyordu.

O sırada bir kumru gugukladı. İhsan Sait'e uyku bastırmıştı. Kuşların cıvıltısı ve gugukları, çiçeklerin kokusu, aşkını ve kalbindeki tutkuyu alevlendirdi. Hava aşırı sıcaktı. Kumrulaların guguklarını dinlerken, vukû bulan olayları düşünmekten vazgeçti. Onun yerine ufku seyretti. Tutkusu onu utkuya götürecekti. Kuşlar cıvıldaşır ve guguklarken, ona kucak açan aşkının mektubunu cebinden çıkarıp tekrar tekrar okudu. Ama bir an donakaldı! Çünkü gözü mektubun tarihindeydi. Allâh Allâh! Tarihte bir tuhaflık vardı! Olur şey değil ki bu mektup, birkaç gün, birkaç hafta yâhut birkaç sene önce yazılmış değildi. Tarih gâyet güzel bir el yazısıyla şuurlu olarak atıldığına göre bir hata yapılmış denilemezdi. Fesuphanallâh, Prenses Dojira, mektubu mâzide değil, âtide yazmıştı! Heyhât ki ne heyhât! İhsan Sait hayretler içinde kalmıştı. Şu anda ve zamanda, aşkını arz kürenin hiçbir yerinde bulamazdı. Cebinden saatini çıkarıp saniyesine baktı: İbre istikbâle doğru, âşığına kavuşmasına yetecek kadar süratli ilerlemiyordu. Oysa Dojira mâzide ya da bu günde değil, akrep ve yelkovanın ağır âheste ilerlediği gelecek zamandaydı. Bu yûzden gözleri buğulandı, ardından dolu dolu oldu. Nihâyet, açık ve mavi gök altında, elinde kalem kâğıt, şunları yazmaya başladı:

> Prensesim,
> Güzel gözlerinizden damlayan inci, okudukça beni meftûn eden mektubunuza değil, âdeta içimi yakan cehennem alevine damlayıp söndürdü ve sinemdeki yaralara devâ oldu. O gül yaprağındaki şebnem misâli inci ki, ay kadar güzel, ay kadar hüzünlü ve ay kadar yalnız. Bana aşkınızı bahşettiğiniz için ne kadar mesudum, asla bilemezsiniz! Emin olunuz ki, aşk hakikîyse eğer, masallar da hakikîdir ve onların hakikî olduğuna artık inanıyorum. Lütfen bana istediğiniz masalı anlatınız, inanırım. Cüceleri, büyücüleri, devleri an-

latınız, artık inanırım. Beni sevdiğinizi anlatınız, çocuk gibi inanırım. Çünkü güzel gözlerinizden kâğıda damlayan o inci tanesi, benim artık yegâne hazinem ve onu kalbimde saklayacağım. Çünkü kalbim artık sizin için atıyor ve sizin için sükün bulmaya hazır. Tehlikeli de olsa denilenleri yapmaya hazır bir bîçâre ve cennetime, yani size kavuşmaktan başka hiçbir çâresi olmayan bir aşk hastasıyım artık. Fotoğrafınızı görünce bin parça olan sırça şarap kadehinden farkı kalmayan bu âşığınız, sizi âit olduğunuz dünyada yalnız bırakmayacak, gerekirse hayatını fedâ edecektir. Lütfen emin ve müsterih olunuz.

Hamiş: Yanağımda herhangi bir iz yoktur. Tıraş olurken dikkat ederim.

Aşkla,
İhsan Sait

O gece yattığında deliksiz bir uyku çeken İhsan Sait, sabah olduğunda, Prenses Döjira'ya yazdığı mektubu akşamdan içine bırakıp kilitlediği kasanın açık olduğunu gördü ve gülümsedi. Mektubu sahibesine varmıştı.

* * *

Gün battıktan sonra hava iyice soğudu. İhsan Sait ve Bevval, az sonra kapanacak olan köprüden geçip Karaköy'e vâsıl oldular. 38'lik Kolt, ne olur ne olmaz, İhsan Sait'in belindeydi. Bevval ise, Paşaoğlu'ndan yadigâr kalan kasada bulunmuş, içi çizimlerle dolu koskoca esrarengiz paketleri iki koltuğunun altında nefes nefese taşıyordu. Karaköy'de dükkânlar ve mağazalar kepenklerini çoktan indirip ite uğursuza karşı bir de kilit vurmuşlardı. O kapkaranlık meydanda, dimdik ve müstakîm binâların pencerelerinden, parafin lambalarının cılız ve ruhsuz ziyâları sızıyor, bacalarından ise, içerideki dökme demir sobalarda yakılan meşe odu-

nunun dumanı tüterek, artık el ayak çekilmiş sokakları ise ve kuruma boğuyordu. Gazyağı dökülerek anca tutuşturulabilen ıslak odundan tüten buğu, onları bir iki öksürttü. Ardında Bevval olduğu hâlde İhsan Sait, tramvay yolunu takip ederek, muntazam taş bloklarından inşâ edilmiş, tâ tepesindeki, aşağıdaki zavallılara kanatlarını ve pençelerini açmış granit kartallarıyla, muazzam ve müstahkem birer kale misâli, sarp, sulp ve berk bankalar silsilesinin bulunduğu Voyvoda Caddesi'ne saptı. Zifirî karanlığa soğuk ve sümbülî pertev huzmeleri neşreden birkaç havagazı feneri yanı sıra, binâların kapıları üstündeki alınlıklara asılı karpit lambalarının çiğ ziyâlarının da aydınlattığı parke taşlarla döşeli ıslak cadde ıpıssızdı. Midilli Sokak'a saptıklarında manzara değişiverdi. Devâsâ taş binâlar yerlerini nasıl ki sıvaları parça parça dökülmüş, tuğladan köhne ve galîz meskenlere bıraktıysa, onların yerini şimdi virân ve harap olmasına ramak kalmış ahşap evler almıştı. Arnavut kaldırımı döşeli olduğundan, yürüdükleri yol çamurluydu. İşin fenâsı, ejderha gibi haraççıların, cellât misâli kopukların ve yüzü soğuk külhânîlerin kol gezdiği bu ruh karartıcı muhit pek de tekin sayılmazdı. Nitekim taaffün etmiş fare leşleri ve at pisliklerinden buram buram tüten rayiha midelerini kaldırdığında, karanlık içinde, ensesi kilise direği misâli bir bitirimin, meyhânede daha şimdiden üç şişe şarap dipliediği için zom olmuş bir ayyaşı, muştayla dövdüğünü gördüler. Zilzurna olan adamcağız, ağzındaki bütün dişler döküldüğü hâlde şarkı söylemeye hâlâ dili döndüğünce devam etmekteydi. Derken dolunayın şavkı, karanlık sokağın köşesinde bir gaddârenin çeliğinde aksetti ve sunturlu bir küfrün ardından canhıraş bir feryât duyuldu. İşte bu köşeyi döndüklerinde, Allâhû Teâlâ'dan gayrısı için boğazı kesilip cüzdanı ve altun saati çalınmış bir kurbanla karşılaştılar. Yapacakları pek fazla bir şey olmadığından, zekâvete girip kolları ba-

cakları gırtlaklanmış koyun gibi kasılıp titreyen adamcağızı oracıkta bırakmışlardı. Bu muhitte ahvâl-ü şerâit ciddî ve elektrikliydi. Ölüm var dirim var, İhsan Sait tabancasını belinden çıkarıp sürgüyü çekerek mermiyi namluya sürdü ve emniyeti açtı. Az sonra sapacakları Defne Çiçeği Sokak'tan tek tük nâralar geldi. Buradaki birkaç evin cümle kapısına kırmızı fener asılmıştı ki bu da, evlerin zamparalarla mahbûbelerinin randevulaştığı mekânlar olduğunun işâretiydi. Karanlık içinde, tâ uzakta bir meyhâneden kahkahalar, söylenip sokurdanmalar işitiliyordu. İki adam bu ölümcül sokakta yürek Selânik yürürlerken, aksi tesâdüf, bir kuytudan fırlayıveren kopuğun teki karşılarına çıktı. En fazla 20 yaşında gösteren bu terbıyıklı kopuğun altında şalvar, üstünde ise Avrupaî bir ceket vardı. Çorapsız ayaklarındaki yüksek ökçeli kara kunduraların topuklarına basmıştı. Başında yar tekmeli fes, içinde ise boyunbağı bağlanmış, kolalı yakalı bir Frenk gömleği görünmekteydi. Gırtlağındaki âdem elması öne gelecek şekilde çenesini kaldırıp dirseklerini racon icabı alabildiğine açmış, yengeçvâri bir yürüyüşle ve her adımda yaylanarak, onların gittiği noktaya çağanoz gibi çapraz çapraz ilerlemekteydi. Belâya bulaşmamak için biraz yana çekildilerse de kopuk, eliyle İhsan Sait'in göğsüne bastırarak onu durdurdu ve cızırtılı bir sesle, "Burada rafadanları, rafine zazonları sevmeyiz," dedi. "Ne o! Sinyale mi çıktınız?" İhsan Sait, "Hayır," dedi. "Dolaşıyoruz sadece." Kopuk ise, "Bana sıkıp üfleme," dedi. "Bunu kıçının hangi lobundan uydurdun!" İhsan Sait, "Gelmişken birini göreceğiz," deyince, kopuk, "Aç karın, yüksek nalın, salın husyelerim salın!" dedi. "Doldola getirme beni yoksa koparıp eline veririm!" Bunun üzerine İhsan Sait, "Etme eyleme!" dedi. "Aman Bey nâm bir zâtı arıyoruz." Kopuk ise, "Vay paparonlar!" dedi. "Siz kaldırım kargasısınız! Niye arıyorsunuz o şahsı?" İhsan Sait, "Polis değiliz. Ona bir sipârişimiz vardır," dedi. "Hem belki

sana da koklatır." Bu sözü işitir işitmez kopuk, yıldırım gibi davranıp İhsan Sait'in kemerine sıkıştırılmış tabancayı alıverdi ve şarjörü çıkarıp cebine attı. Sürgüyü çekip atım yatağındaki mermiyi de fırlattıktan sonra Kolt'u sahibine geri verdi. Ardından onlara fısıltıyla şöyle dedi:

"Beni takip edin."

Sarhoş ustalarca sümmettedârik inşâ edilmiş, inşallâhla maşallâhla ayakta duran derme çatma evlerin bulunduğu sokakta ilerledikten sonra, Galata'nın yıkılan surlarından arta kalan bir virânenin önüne geldiler. Buranın paslı demir kapısına, seneler ve belki asırlardır inile çıkıla aşınıp cilâlanmış yedi mermer basamakla iniliyordu. Kopuğun yumruklâdığı bu kapı neden sonra açıldı. Geç açılmasının nedeni, kapının arkasında, muhtemel bir polis baskınına karşı bir kol olmasıydı. Ama kol demiri yerine ve büyük bir ihtiyâtsızlıkla, neredeyse tamamen çürümüş bir kalas yerleştirilmişti ki, bu kadîm Rum padişahlarının kendilerine karşı gelen zavallıları idâm ettirdikleri, Latince'deki T harfine benzer bir işkence âleti, yani bir sâlib idi. Burası artık ne hikmetse, duvarlardaki oyuklarda birtakım insan kemiklerinin muhâfaza edildiği bir mahzen-i uzeym idi. Duvarda "Non Est Dolor Sicut Dolor Meus" gibisinden bir yazı kazılıydı. İçeride biri, yani Aman Baba dışında, ejderha gibi yâhut hortlak gibi iki bitirim vardı. Bunlardan ensesi yalı kazığı gibi olan algarina, kopuğun suratına okkalı bir sille çarparak, "Behey avanak!" dedi. "Burayı daha dün bulduk da sığındık! Bu zazonları ne demeye getirirsin buraya! Sırrımızı açık ettin deyyus!" Kopuk lâf anlatmaya çalışırken, soğuk yüzlü diğer külhânî, dün geceden ıslatılmış kuru fasulyeyi pişirmek için, o güne kadar birkaç kişinin karnını deşip façasını bozduğu kasaturasıyla soğan doğruyordu. Bunun için ocak da yakılmıştı. Ama ateş sönecek gibiydi. Bunun için adam, kol demiri vazifesi gören kalasa çivili, üzerinde belli belirsiz INRI yazı-

lı tabelâyı söküp ateşe attı ve kuru fasulye tenceresini ocağa koydu. Az sonra ocak fokurduyor ve kopuk dışarıda erkete beklerken açlıktan mideleri guruldayan iki hapishâne firârîsi iştahla yutkuna yutkuna, tencereyi sırayla tahta kaşıkla karıştırıyordu. Aslında temiz yüzlü olan üçüncü adam, yani Aman Baba da kanun kaçağıydı. Bir mühtedî mühendis olan Aman Baba, aklınca Hâlife Efendimiz'e iltifât etmek için, onun kuvvet yâhut iktidarını buhar beygiri üzerinden hesaplamak gibi bir öküzlük etmişti. Onun Hâlife'yi, hâşâ, beygire benzetmek gibi bir edepsizlik yaptığı hafiyeler tarafından Yıldız'a jurnal edilince işini gücünü bırakmış, kendisi gibi kanundan firâr eden iki arkadaşıyla beraber, belki asırlardır kimsenin ayak basmadığı bu metrük kiliseye sığınmıştı. Bevval'in taşıdığı çizimleri incelerken hapishâne firârîleri kuru fasulyeye pul biber koyup koymamak hususunda kavgaya başlamışlardı. Çünkü içlerinden biri acıyı severken diğeri basur illetinden mustaripti. Nihâyet acıyı bal eyleyen adam, o metrükede bulup aydınlanmak için yaktıkları mermer sunağa itinâyla yerleştirilmiş bir kadîm kâseye fasulye koyup arkadaşına verdikten sonra, kendi damak zevkine göre tencereye bir avuç dolusu pul biber attı. Aman Baba çizimleri incelemekteydi. Bunlardan biri çift kanatlı bir tayyâre plânıydı. Diğeri ise akıllara durgunluk veren bir hava sefînesine âit çizimler ve hesaplardı. Adam, İhsan Sait'e şunları söylüyordu:

"Tayyâreyi yapabiliriz. Ama şu koskoca hava sefînesini yapmak için elindeki paranın neredeyse iki katına ihtiyacımız var. Bu balonun sulbü için aliminyomu nerede bulacak ve parçaları nerede döktüreceksin? Nirayama'daki fırın bu iş için elverişli mi bilemem. Ama her şeyin bir çâresi bulunur, merak etme. Ne var ki ben şimdi bir kanun kaçağıyım. Benim emniyetimi nasıl sağlayacaksın? Haydi, beni inandır bakalım..."

Aman Baba'nın yanından ümitsizlikle ayrılan İhsan Sait, cebine tren parası sıkıştırdığı Bevval'i Ayastefanos'a yolladıktan sonra, yokuş yukarı yürüdü ve az sonra Galatasaray'daki Sponek Birahânesi'nin camlarından sızan ışıkları gördü. Ama ne tuhaf ki, efendiler ve beylerle tıklım tıkışık dolu olmasına rağmen içeride tıs yoktu. Kapıyı açtığında yoğun cıgara dumanı yüzüne dalga dalga vurdu. Salondaki her bir masada en az beşer yedişer şahıs oturmasına ve önlerinde adamın çenesini düşüren koskoca birer bardak bira olmasına rağmen nedense dertleşip hâlleşmek yerine, sükût içinde ağız dil vermiyorlardı. Ortalık o kadar âsûdeydi ki, tahta masaları kemiren kurtların sesi bile işitiliyordu. Garsonun gösterdiği yere oturan İhsan Sait, neden sonra bu sükûnetin esrarını keşfetti. Salonun tam ortasındaki masada, kızıl fesli ve koskocaman kulakları kepçe şeklinde bir şahıs tek başına oturmaktaydı. Âmirinin gözüne girip terfi almak için nizâmî giyinmiş, etrafta mimli bu zâtın, Padişahımız'ın hafiyelerinden biri olduğu belliydi. İşin tuhafı, salondaki konuşmaları takip için tıpkı kediler veya köpekler gibi kulak kepçelerini sağa sola, ileriye geriye, öne arkaya oynatabiliyor, Padişahımız'ın saltanatını tehdit edebilecek bir lâkırdı, bir fısıltı, bir isyân haberi işitip o lâfı eden nâmussuzu saraya fitlemek için can atıyordu. Kulaklarındaki tabîatüstü hassa ile mûsikîdeki bir perdenin on sekizde birini bile hissedebilecek bu hafiyenin önünde bir de kitâp vardı. Güyâ okuyor numarası yapıyordu ama, bir saat geçmesine rağmen kitâbın hâlâ yetmiş ikinci ve üçüncü sayfalarındaydı. Hattâ bu sayfalarda, adamın dudaklarından dökülüp artık çoktan kurumuş bira lekeleri bile görülmekteydi. Ara sıra, hissettirmediğini zannederek, salondaki ahâliye gözünün ucuyla bakıyor, biriyle göz göze geldi mi hemen okuma numarasına devam ediyordu. Ama çok geçmeden tarassut hırsı galebe çalıyor, başını kaldırıp yine şöyle bir kitakse etmeden duramı-

yordu. Aslında hafiye lâkırdı taşımakta haklı sayılırdı, çünkü jurnal başına dört kuruş prim alıyordu ve aksilik bu ya, o gün işleri kesât gitmişti. Üstelik oğlunun düğünü için de paraya ihtiyacı vardı. Ama birahânedeki ahâlinin ağzını bıçak açmıyordu. Nihâyet bir iki öfleyip püfledikten sonra kalkıp hesabı ödemeye yeltendi. Ama onun hafiye olduğunu ve belki yarın öbür gün ona işi düşebileceğini bilen garson ondan para almayınca hafiyenin canı sıkıldı. Herkes meşhur olmayı isterdi. Ancak, meşhur bir casusun evine ekmek götürmesi zor olurdu. Üzgün ve sıkıntılı hafiye kapıdan çıkar çıkmaz, önce, kaynanalarından yakınıp da o âna kadar lâfları boğazlarında düğümlenenler sohbete bismillah dedi. Böylece birahâne müdâvimleri siftah edip hasbıhâle başladılar. Daha bir dakika önce ağzı dili bağlanmış bir kâtip çan çan konuşuyor, hafiye oradayken gıkını çıkarmayan meslektaşı ise lâfı ağzından kapıp tatavayı sürdürüyordu. Bardak bardak içilen biranın etkisiyle sohbet o kadar koyulaşmıştı ki, bir söyleyen iki işitiyordu. Hattâ çalçene biri cır cır konuşmaktan az kalsın, ağustosböceği gibi çat!..latıverecekti! İşte o gece birahânede İhsan Sait, kafasına koyduklarını yapabilmesi için sadece paraya değil, aynı zamanda hürriyete, hür bir ortama da ihtiyâç olduğunu biliyordu. Ne tesâdüf ki, ertesi günkü *İkdam* gazetesinde, o mutlu haberi değil, âdeta Döjira'nın o güzel yüzünü görmüştü.

Saadeti ve saltanatı dâim olsun, Müslümanlar'ın Hâlifesi Devletlû Padişah Efendimiz'in istib... Tövbe! Hâşâ! Efendimiz'in devri bir huzur, sükûn ve sükût devriydi. Huzuru imamlar hutbeleriyle câmiilerde, sükûnu polisler sopalarıyla sokaklarda, sükûtu ise hafiyeler jurnalleriyle şehirde sağlarlardı. Ama günün birinde, Boğaz Vapuru Köprü'ye yanaştıktan sonra Bâbıâlî'nin ürkek, ruhsuz ve ağlamaklı memurları tam da Eminönü'ne çıkmışlardı ki, küçük dili titreyecek şekilde boğazını yırtarcasına bağıran bir gazeteci çocuğun şu

çığlığını işitiverdiklerinde, korkudan elleri ayakları gevşedi:

"Hürriye-aaat! Müsâvâ-aaat! Uhuvve-aaat!"

Yokuşu çıkmak yerine, gazeteci çocukla göz göze gelmemeye itinâ gösterip hemen koşar adım ara sokaklara saptılar. Kurtlanıp pirelenmekte kendilerini haklı görüyorlardı, çünkü bu Efendimiz'in emrindeki hafiyelerin sarkıttığı bir zoka olabilir ve çocuğa, "Ver bakalım bir *İkdam* gazetesi," deyip parayı tosladıklarında, akşama kalmadan Yıldız'a jurnal edilebilirlerdi. Ardından Bekirağa Bölüğü'nde, gün, ay ve seneleri sayarlar, çoluk çocuk, torun tosun aç bîilâç kalırdı. Ne var ki gazeteci velet, her sabah en az elli altmış gazete alan memur tâifesinin kendisinden niçin kaçtığını anlayamadı. Ama koskoca, saçı sakalı ağarmış, kelli felli, kıçlı göbekli adamların koşar adım kaçtığını görünce keyfi yerine gelmişti. Bu yüzden yalınayak onların ardı sıra koşmaya, âdeta memurları kovalamaya başladı. Bir yandan da bağırıyor ve şu çığlıklarla adamcağızları dehşete düşürüyordu:

"Hürriye-aaat! Hürriye-aaat! Hürriyet! Müsâvât! Uhuvvet! Hürriye-aaaaaaat!"

Gazeteci velet, çıplak ayaklarıyla parke taşlı yolda şap şap koşarak memurlara yetişti. Ancak bu esnâda, ihtiyar olduğu için en arkada kalan bir kâtip, kalbi yorulmuş olacak ki, oracıkta yere yığılıverdi. Bir elini göğsüne götürmüş zorla nefes alırken, veled-i zinâ da adamcağızın kulağına avaz avaz, "Hürriye-aaat!" diye haykırıyordu. İşte o sabah Dersaadet'in evhâmlı ahâlisi gönül derdiyle yanan âşıklar gibi iç âlemine kapandı: Acaba gerçekten Padişah Efendimiz insâfa gelmiş de hürriyet mi ilân etmişti? Okuma yazma bilmedikleri hâlde sırf cesaretini ispat için gazete alan birkaç kabadayının ağzını arayanlar bile oldu. *İkdam* gazetesini alan ilk kişiye zavallı bir kurban gözüyle bakıldı ve başına gelmesi muhtemel felâket nedeniyle kendisiyle selâm sabah bir müddet kesildi. Zâten o da korkuyordu. Ama sonra baklayı ağzından

çıkardı ve haberi bir iki kişiye fısladı. Onlar da üç beş arkadaşlarına çıtlattılar. Nihâyet bu şahısların da dili çözüldü ve Padişahımız'ın hürriyet ilân ettiğini önce bir alay insan, derken koskoca bir gürüh öğrendi. Bu cemaatin fertleri, haberi zevcelerine, mahdumlarına, dünürlerine, bacanaklarına, görümcelerine, eltilerine, konu komşuya akoz ettiler. Söylenenler mahâlleden mahâlleye sirâyet etti. Öğlene doğru bütün Dersaadet hürriyetin ilânı haberiyle çalkalanıyordu. Daha birkaç saat önce bu kelimeyi ağzına almaya tırsan ahâli, âdeta lisâna gelmiş, kıraathânelerde, câmii avlularında, devlet dâirelerinde, meydanlarda ve birahânelerde, ara vermeden ve durup oturmadan hürriyetten bahsediyordu. Haklarını yememeli! Önce kelimeleri tartarak, lâfın gümrüğünü vererek konuşuyorlardı. Ama öğleden sonra artık dilleri çözülmüş olacak ki, lâfı birbirlerinin ağzından kapıp uluorta konuşmaya giriştiler. Nihâyet Dersaadet'in muhtelif mahâllerinde, "Yaşasın hürriyet!" âvâzeleri işitilmeye başladı. Hürriyet nâraları, müsâvât nidâları ve uhuvvet vâveylâları dört bir yandan aksediyordu. Üç beş kişilik gürühlar birleşip kolları, kollar kaynaşıp alayları, alaylar da toplaşıp koskoca bir kalabalığı meydana getirdi. İşte bu kalabalık, "Padişahım çok yaşa! Yaşasın hürriyet! Yaşasın müsâvât! Yaşasın uhuvvet!" nidâlarıyla Bâbıâlî'ye yürümeye başladı. Kapı önüne geldiklerinde onları mavi üniformalı, kızıl fesli jandarmalar durdurdu. Ama yaygara ve feryât, vâveylâ ve viyak, bu devlet dâiresinin pencere camlarını zangır zangır zangırdatıyordu. Derken kapıdan çıkan, sırmalı simli göğsünde at nalı gibi nişânlar ve madalyalarla, ihtiyar ve kalantor bir paşa merdivenin üstünde belirince kalabalıktan bir, "Ooooo!" nidâsı yükseldi. Anlaşılan paşa nutuk atacaktı. Uğultu giderek söndü ve paşa şişinip kasılarak konuşmaya başladı. Sanki oradakilere hak etmedikleri bir şey def-i belâ kâbilinden verilmiş de bundan gocunmuş ve sinirlenmiş gibi, ada-

mın kaşı gözü seğiriyordu. Paşa tam konuşuyordu ki bir ara duraksadı. Hattâ bazıları adamcağıza inme indi zannetmişti. Oysa paşa efendi o sıra, bir ecnebî fotoğrafçıya poz veriyordu. Paşanın tafrası ve fiyakası, nutku bittikten sonra da sürdü. Çünkü gazeteciler onunla konuşuyorlardı. Bu sırada trampetler, davullar, kornolar, tubalar, trompetler ve kûslarla koşar adım gelen askerî bando, şeflerinin önünde hazır ola geçti. Az sonra Hamidiye Marşı çalınıyor, kalabalıktakiler de, "Yaşa! Varol!" nidâlarıyla feslerini havaya fırlatıyorlardı.

Bir cebinde *İkdam* gazetesi, diğerinde ise Doyçe Bank'ın hesap cüzdanı olduğu hâlde Ayastefanos'a son trenle dönen İhsan Sait'in keyfi yerindeydi. O akşam mürsile-âhize yoluyla Alman rakîbiyle ve elbette Rebaz'ı sûistimâl ederek, onuncu ve son bir şatranç oyunu oynanacaktı. Cebindeki hesap cüzdanındaki meblağ, tam 51.100 altun mark idi. Eğer Rebaz son müsabakayı da kazanırsa, banka hesabının yekûnu 102.300 mark olacak ve bu parayla da, aşkı ve cânanı Döjira'ya kendisini kavuşturacak planı gerçekleştirebilecekti. Ancak biri İhsan Sait'e beddua etmiş olmalıydı ki, o gece âhizenin kulaklığını başına geçirip randevu saatini sabırsızlıkla bekledikten sonra, âşina olmadığı, gâyet resmî bir ses işitti. Konuşan şahıs, şatranç meraklısı Alman'ın uşağıydı. Adamın sözlerine kulak verince, İhsan Sait'in başından aşağı kaynar sular döküldü: Uşağının dediğine bakılırsa, Alman şu anda Konstantinopolis'e geliyordu. Tren rötar yapmaz ve kısmet olursa, bu sabah Sirkeci Garı'nda olacak ve aynı günün akşamı, Pera'daki Serkl Doryan Klübü'nün salonunda kendisiyle şatranç oynayacaktı. Bir askerî asîlzâde olan pederiyle gelen Alman, ayrıca İhsan Sait'ten kafa kâğıdını da yanında getirmesini ricâ etmekte, çünkü şatranç gibi asîl bir oyuna, kendisi yerine başka şahısları sokan nâmussuzların fazla sayıda olduğunu bin bir özürle belirtmekteydi. O an-

da dünya, İhsan Sait'in gözüne zindan kesildi. Hevesi kursağında kalmıştı. Hiç mi hiç şatranç bilmiyordu. Gerçi hesap adamıydı ama, Rebaz'ın dediğine bakılırsa rakîbi yaman bir oyuncuydu. İşin kötüsü oyun, on sekiz saat sonra başlayacaktı. Sonunda, "Bana İhsan Sait derler, düştüğüm yerden bir avuç toprak almadan kalkmam!" diyerek Rebaz'ı çağırdı ve kendisine şatranç denilen lânet olasıca oyunun kâidelerini, inkişâfları, oyun sonlarını, pat rok nedir artık ne halt varsa hepsini bir bir öğretmesini söyledi. Bu işe başladıklarında sabahın ikisiydi. Az sonra uzaktaki bir çiftliğin horozu, tünediği yerde gözünü açtı. Sabahın ilk horozuydu bu. Dâimâ ezânla birlikte öttüğü için senelerdir kesilmemişti ve eceliyle ölecek gibiydi. İşte bu horoz yaygarayı koyverdiğinde, zamanın iyice tükendiği kafasına dank eden İhsan Sait'in yüreği hop edecekti.

Elinde dizginlerle Bevval arabada beklerken Rebaz, gece uyumadığı için süzgün, bitkin ve argın İhsan Sait'in arkasından bağırmaktaydı:

"Efendi! Efendi! Dur! Daha atın nasıl hareket ettiğini öğrenmedin!"

Uyku sersemi adam, tekerleğe basıp arabaya binince Bevval hayvanı kırbaçladı. İşe bak ki tren de o gün tam saatinde geldi. İşte İhsan Sait, Sirkeci Garı'na yorgun ve tükenmiş olarak indi. Üstelik sakal tıraşı bir yana, yüzünü yıkamayı bile unutmuştu. Aynaya baksa gözlerinin kan çanağı gibi olduğunu görecekti. Her şey bir yana şemsiyesini almayı da unutmuş, aksi gibi bir de yağmur başlamıştı. İşte bu harap adamcağız, sağanak altında ayaklarını sürüye sürüye Köprü'ye yürüdü. Karaköy'de tramvaya bindiğinde oturacak yer bulamamıştı. Nihâyet Cadde-i Kebir'deydi. Sponek Birahânesi'ne girip, zihninin açılması umuduyla bir bira içme gafletinde bulundu ve hemen helâya gidip istifrâğ etti. İşin kötüsü pantolonuna da kusmuk bulaşmıştı. Mendilini almayı

unuttuğunu fark etti. Lekeleri bu yüzden eliyle temizlemeye çalıştı. Yağmurdan sırılsıklam olduğu için, kış olmamasına rağmen yakılan sobanın başında boşalan sandalyeye oturdu. Ama Allâh'ın işine bak ki az sonra soba tütmeye başlamıştı. Çok geçmeden içerisini duman kapladı ve garsonlar bacayla uğraşırlarken müşteriler birer ikişer dışarı kaçtılar. Yağmur hâlâ şakır şakır yağdığı için İhsan Sait dışarı çıkamadı. Ama salon dumandan geçilmediği için gözlerinden yaş geliyor, ikide bir öksürüyordu. Meşe odununun dumanını soluduğu için bir de şiddetli başağrısı tuttu. Kafası zonk zonk zonklarken nihâyet zaman geldi. Avrupaî saate göre tam sekizde, Serkl Doryan'ın önündeydi. Kapının üstündeki o sakallı, boynuzlu ve dehşetengiz mahlûka baktı: Sağında ve solunda melekvâri iki figür olan bu mahlûk sırıtıyordu! İhsan Sait o anda kendine acıdı ve içi cız etti. Mermer merdivenin basamaklarını âdeta bir cenaze gibi bir bir çıktı. Redingotlu kapıcıya kendisini bekleyen Alman'ın adını verip sanki doğduğuna bin pişman, üst kata tırmandı. Tepesine ölü toprağı serpilmiş gibiydi. Müsabakanın yapılacağı salonun kapısı aralıktı ve içeriden Fransızca, İtalyanca, Almanca, Rusça ve İngilizce neşeli konuşmalar ve çıngıraklı kahkahalar işitiliyordu. Kapıdan girdiğinde sırmalı üniformalarının göğsünde at nalı gibi madalyalar ve nişânlarıyla askerî ataşeleri, klapeli gömlek yakaları kolalanmış, ütülü pantolonları, frakları ve güderi eldivenleriyle sefirleri, bu beyefendilerin geniş dekolteli, korse sayesinde incecik belli ve yastıkla abartılmış geniş sağrılı hanımlarını ve kızlarını, ayrıca birkaç paşa ile yâverlerini gördü. Yüklü, yağlı ve yollu, hâlli vakitli kalantorlar da buradaydı. Beyler tok bir sesle konuşup pes kahkahalar atarlarken hanımlar neşeyle fıkırdaşıp kıkırdıyorlar, az sonra servis edilecek şampanyayı sabırsızlıkla bekliyorlardı. Salonun sağında Con Reyd işi XV. Lui tarzı bir camlı dolap, solunda ise Kraliçe Viktorya devrine âit asrî bir ceviz teşhir

dolabı vardı. Mevsimi olmadığı hâlde, bastıran serin hava nedeniyle hazırlanan ve meşe odunlarının çıtır çıtır yandığı gösterişli şöminenin yanında, koskoca bir Sultanabat halısının üstünde, abanozvâri bir sarkaçlı saat görünmekteydi. Zemin ayrıca Tebriz ve Şiraz halılarıyla döşenmişti. Pencerenin yanındaki, Kral Edvard devrine âit, sarımtırak Hint ağacından arabesk motifli bir yazı masası, herhâlde hesap kitâp yapacak âzâlar için oradaydı. Kapının yanına ise, XVI. Lui tarzı konsolun mermer zemini üzerine, Kianlong devrine âit çiçek bezemeli ve üzerinde Çince bir şiir yazılı, koskoca ve ağır, yeşil bir vazo yerleştirilmişti. Pencerenin hemen önünde IV. Vilyam tarzı bir gül ağacı sehpa ve iki yanında da, yine Viktorya tarzı, puf minderli iki sandalye vardı. Sehpanın üzerine, İhsan Sait'in kaderini belirleyecek şatranç takımı konmuş, hattâ beyaz ve siyah mermerden taşlar bile dizilmişti. Tavandaki yaldızlı bezemeler ve billür avize, âzâların tüttürdükleri cıgaraların ve puroların mavi ejderhalar gibi kıvraşıp oynaşan dumanlarından görünmüyordu. Bu hanımlar ve beyler avangart terzilerin kapısını aşındırırken, kapının iki yanında bekleyen uşaklar yüz sene öncesinin modasına göre giydirilmişti. Bu ciddî adamların pudralı beyaz perukaları, ancak dizlerine kadar gelen pantolonları, yırtmaçlı ve uzun kuyruklu ceketleri, baldırlarını saran ipek çorapları ve burunları köşeli, birer parlak tokayla süslü, topuklu ayakkabıları vardı. Öyle ki, iki asır önce bu hâlleriyle Avrupa sokaklarında dolaşsalar, ahâli onları dük yâhut kont zannedebilirdi. Salondakiler ise tam tersi, kıyafet konusunda ifrata kaçmışlar, hele hele hanımlar göğüslerini bağırlarını açmışlardı. Anlaşılan bunu kendileri için bir imtiyâz olarak görüyorlardı. Onlar arasında, bir yandan gözlerindeki çapağı, diğer yandan pantolonundaki lekeleri silmeye çalışan İhsan Sait ise, uşaklardan bile beter durumda gibiydi. İşte bu hâliyle, rakîbi olan Alman'ı aradı ve buldu. Adamın ya-

nında pederi de vardı. Yüzünde sol kaşından sağ yanağına kadar bir kılınç yarası taşıyan bu peder, askerî zâdegân zümresine mensup bir asîldi ve Kayser Vilyam tarzı pos bıyığı, ihtiyara yiğit bir görünüm veriyordu. Katıldığı birçok muhaberede kendisine verilen onca madalya ve nişân onun için mânâ ifâde etmediğinden olsa gerek, boynunda alt tarafı birinci sınıf demir haç vardı. Demir haçlı bu ihtiyar asker ne kadar sadeyse, az sonra İhsan Sait'le şatranç oynayacak olan oğlu o kadar fiyakalıydı. Şatranca meraklı bu zât, mavi tören üniformasına ve kılıncına bakılırsa, pederinin mesleği olan askerliği tercih etmişti. Göğsü silme nişân madalya doluydu. Ama en gurur duyduğu aksesuarı herhâlde, boynuna asılı ve üzerinde "Pur lö Merit" yazılı, altun süslü mavi liyâkat haçı olsa gerekti. Denildiğine göre bunu ancak fazilet sahibi zevâta verirlerdi. Umûmîyetle kadın kız meselesi yüzünden eldivenini suratlarına çarpıp onu bunu düelloya davet eden bu Alman bir de, zürriyetinin kurumasından endişe eden pederince tutulmuş kılınç üstâdları tarafından terbiye edilmişti. Kısacası adam, katakulliye müsâmaha gösterebilecek kişi değildi sanki. Anlaşılan bir mandepsi tezgâhlayan herhangi biri, karşısında hem kılıncıyla onu hem de Bâbıâlî'ye her türlü baskıyı yapabilecek Alman Sefâreti'ni bulurdu. Bu fiyakalı asîlzâde İhsan Sait'e derhâl pasaportunu ibrâz etti. O da Alman'a kafa kâğıdını uzattı ve tokalaştılar. Şatranç müsabakası şampanya içildikten sonra başlayacak ve iddiâsına göre Alman, eğer İhsan Sait'i yenemezse, ortada olan paranın iki katını verecekti. Elbette aynı şart İhsan Sait için de geçerliydi. Bu esnâda Loren-Periye şişeleri geldi. Ancak bir Fransız, şampanya şişesini açtığı anda fırlayan tıpa, İhsan Sait'in sol gözüne isâbet ediverdi! Ancak salondakilerden bazıları bu olayı gülünç bulmuş olacaklar ki kıkırdadılar. İşin kötüsü, uykusuzluktan adamakıllı sersemlemiş ve süklüm püklüm görünen İhsan Sait, kolay bir av olarak oradakilerin dikkati-

ni de çekmişti. Fransa Sefâreti'nde çalışan bir kâtip ona istihzâyla bir soru sordu. İhsan Sait ona bir şeyler söyledi ve Fransız, "Lö fümiye... Lürin... Lanşuva!" dedikten sonra etraftakilerle beraber kahkahalarla güldü. Bunun üzerine salonda bulunan bir paşa, yâverine, "Yahu kâfir bizim adama ne söyledi?" diye sorunca, "Kâfir, bizim adamın La FUA parfümü mü kullandığını sordu. Meğerse FUA, gübre, idrar ve ançüezin baş harfleriymiş," cevabını aldı. Yerin dibine geçen İhsan Sait ezile büzüle kalabalığa arkasını döndü. Duvardaki maun çerçeveli aynada, şampanya tıpasının isâbet ettiği sol gözünün şişip morardığını o anda fark etti. Fransız-Barok tarzı, kırmızı kadife kaplı bir koltuğa külçe gibi çöktü. Yanıbaşında Hint ağacından üç ayaklı bir sehpa ve üzerinde de hizmetçinin bıraktığı gümüş bir çay takımı vardı. O esnâda Rus sefirinin kızı elinde çay fincanıyla bu sehpanın yanına geldi ve eğilip sütlüğü almaya yeltendiği an, dekoltesinden o iri ve beyaz göğüsleri göründü. İhsan Sait sıkılarak başını çevirdi. Ama kızcağız, göğüsleriyle iftihâr ediyor olmalıydı, bu yüzden genç hanımı gücendirmemek için gözünün kuyruğuyla şöyle bir baktığında, sefirin kızı öfkeyle, "Poçemu vı postmotrite ra mayi grudi!" diye bağırdı ve İhsan Sait'in yanağına bir tokat çarptı. Kızın babası da öfkeyle bağırıyor, iki üç kişi bu adamı zor zapt ediyordu. İri göğüslü kızın seksenlik general dedesi de, tekerlekli sandalyesinden "Sasi huy! Zalupa!" diye nâra atarak, göğsünden Kiev Hafif Süvâri Alayı Nişânı'nı kopartıp İhsan Sait'in kafasına fırlattı. Bunu altından Aziz Gregor Haçı ve yedi köşeli Aziz Vladimir Nişânı takip etti. Adamın kokona karısı da çığlık çığlığa, yerden bu madalya ve nişânları birer birer topluyordu. İhsan Sait yüzü pancar gibi kızarmış, ayağa kalkıp geri geri giderken tam arkasındaki koskoca Çin vazosuna çarptı. Paha biçilmez vazo sallanıyordu, öyle ki düştü düşecekti. Hemen geri dönüp devâsâ vazoya sarıldı. Vazo bir türlü dengesini

bulamıyor, işin kötüsü kızın babası da İhsan Sait'in ceketinin yakasını bırakmıyordu. Nihâyet uşaklar vazoyu kâideye oturttular. Sıra şatranç müsabakasına gelmişti. İhsan Sait süt dökmüş kedi gibi pencere yanındaki yerine gitti. Camdan, daha birkaç saat önce oturduğu birahâne görünüyordu.

Serkl Doryan Klübü'nün âzâları, şatranç oyuncularının başına gittiler. Paşa, yâverine yine sordu:

"Oyun başlıyor. Bizim adam rakîbine ne dedi?"

"Oyunu bir taş eksik oynamayı teklif etti paşam. Önce beyaz, istediği taşı çıkaracak, sonra siyah. Ama siyah, beyazınkinden farklı bir taş çıkarmak zorunda. Gâliba Alman kabûl etti. Üstelik bizim adam, misafir diye Alman'a beyazlarla oynama ayrıcalığını da verdi. Bu adam nesine güveniyor?"

Beyaz taşlarla oynayacağı için sevinen Alman, "Danke!" diyerek en uçtaki 'a-2' piyâdesini oyundan çıkardı. Koyulan kâideye göre İhsan Sait farklı bir taş seçmek zorundaydı.

Ve İhsan Sait, şah'ını oyundan çıkardı.

O anda salonda bir uğultu koptu.

Paşa yâverine sordu:

"Neler oluyor? Alman neden söyleniyor?"

"Alman bizim adama, 'Eğer şah'ınızı oyundan çıkarırsanız, sizi nasıl mat edebilirim?' diye soruyor."

"Bizimki ne diyor peki?"

"Bizim adam, 'Bunu nasıl başaracağınızı ben de merak ediyorum,' diyor."

Nihâyet, olmayan bir şah'ı mat edemeyeceğini anlayan Alman, elini kolunu öfkeyle sallayarak bağırıp çağırmaya başladı. Uykusuz, bitkin, aşağılanmış, sol gözü morarmış, kafası ağrıdan zonklayan İhsan Sait, kılı kıpırdamadan Alman'a bakıyordu. Nihâyet Alman'ın, eski bir asker olan pederi oğluna yaklaştı ve üzerinde "Pur lö Merit" yazılı haçı boynundan söküp alarak şöminedeki ateşe attı. Alman çılgınca yerinden fırlayıp ellerini ateşe soktu ve közlerin arasında ma-

dalyasını aramaya başladı. Elleri yandığı için de bir yandan bağırıyordu. Pederi oğlunun durumuna acı acı güldü. Hayatı muharebe meydanlarında geçen bu Prusyalı asîlzâde, herhâlde yenildiğini anlayamayan bir askerin, kazanmayı da bilemeyeceğinden emindi. Ardından yazı masasına gidip, İhsan Sait adına, Doyçe Bank'tan 51.200 altun mark ödeme emri yazıp imzâladı ve oğlunun rakîbine verdi. Salonda bir sessizlik hüküm sürüyor, herkes müsabakanın galibine bakıyordu. İhsan Sait eğilerek bu muhterem pedere selâm verdikten sonra salondan çıktı. Az sonra sokaktaydı. Sevinçten bağırıyordu:

"Heeeyt Döjira! Yeh-haaa!"

Ertesi sabah yanına Bevval'i de alan İhsan Sait, Japonya Askerî Ataşeliği'ndeki randevusuna yetişmek için Bevval'le birlikte trendeydi. Sirkeci'de inip köprüye yürürlerken o dinli diyânetli, o namazında abdestinde, o Hacca gidip Kâbe örtüsüne bir yüz sürmek için yanıp tutuşan, o Hacerü'l Esved'i bir öpmek için can atan kambur Bevval, kendisini erkek yapan sâik nedeniyle olsa gerek, Eminönü Meydanı'nda bir kadının tombul kalçasını mıncıklayıverdi. Hanımefendi çığlık çığlığa bağırırken yetişen kalabalık Bevval'e sille tokat girişti. Az sonra polis gelmiş ve Bevval, sopa üstüne sopa yiyeceği nezârethâneye atılmıştı. Aksilik bu ya, Aman Baba'yı ve yüzlerce mücrimi hapisten çıkaran umûmî af daha dün ilân edildiği için Bevval'in kodesi boylayacağı kesindi. Nitekim ertesi gün tam 6 ay hapis cezasına çarptırıldı ve tahliye edilen mahkûmlar nedeniyle artık bir perili ev kadar boş ve ıssız olan Sultanahmet Hapishânesi'ne tıkıldı. Yediği sopalar onu bîtâp düşürdüğü için ilk gece deliksiz uyudu. Ama ikinci gece bereleri onu uyutmadı. İşe bak ki, karanlıkta zaman da geçmiyordu. Ahlayıp ıhlamalarını dinleyecek, onu teselli edecek bir Allâh'ın kulu bile yoktu. Ne kötü ki, ertesi gün ağrısı sızısı geçince, tâ iki kat aşağıda gardiyanların tavla oy-

nadığı o bomboş hapishânede, yapayalnız olduğunu iyice idrâk etti. Günde sadece, o da haşlanmış arpadan ibâret, bir öğün yemek veriliyor, bir kadının kıçını avuçladığı için de, arpayı getiren ırz ehli gardiyan, zavallının suratına bir iki çarpmadan edemiyordu. Boyuna göre fazla yüksekte olduğu için pencereden bakamazdı. Ama yağmur yağdığı günlerde hapishâne avlusunun ıslak zemininden yansıyan ışık koğuşun tavanında oynaştığında, az buçuk eğlenip oyalanıyordu. Tiryakî olduğu için de, tütünsüzlükten bir hâl olmuştu. Sonraki günler, o boş hapishânede bîçâreyi hafakanlar bastı. Biri cinâyet işlesin, hırsızlık yapsın, ev yaksın da gelip bana arkadaş, can yoldaşı olsun diye Allâhû Teâlâ'dan niyâzda bile bulunmaya başladı. Ama duaları sonraki haftalarda da kabûl olunmayınca artık illallâh dedi. İşin kötüsü bir gün, ağzında cıgarayla gelen gardiyan dumanı zavallının suratına üfledikten sonra sırıtarak, kendisine İhsan Sait adlı biri tarafından gönderilen tütünü tüttürüp, öğle ve akşam birer buçuk porsiyon gelen kebapları ise aşağıda yedi kişi ortak yediklerini, ırz düşmanlarının âkibetinin işte bu olduğunu söyleyince, üstüne bir fenâlık geldi. Sonraki ay bıçak kemiğe dayanmıştı. Kendisinden önceki mahkûmların boş ranzalara yazdığı aşk ve gurbet şiirlerini okuyup ağlamaklı oluyor, helâ kapısı arkasındaki müstehcen resimler ise geceleri şeytanın onu aldatmasına yol açıyordu. Ama boş ve tekinsiz hapishânede gusül abdesti alacak su hak getireydi. Bu yüzden tam 20 gün cenâbet dolaşmış, ancak, yalvar yakar olduğu bir gardiyanın getirdiği, o da bir tencerecik ılık suyla arınmıştı. Üstelik bu suyla daha önce abdest alındığı belliydi. Üçüncü ayın sonuna doğru, yaşadıkları artık şurasına gelmişti. Kadının kıçını avuçladığı için durmadan kendine yuha çekiyor, nefsine gem vuramadığını düşündükçe bre aman diyordu. En fenâsı, gökten nûr yağdığından mıdır yoksa âdemoğlu ıslâh olduğundan mı bilinmez, cürüm işleyen çıkmadığından, ha-

pishâneye bir tek can yoldaşı bile gelmiyordu. Bir sonraki ay bu vaziyeti yüreği götürmemeye başladı. Bomboş hapishânede boğulup bunalıyor, o bitmeyen gecelerde yandım Allâh çağırıyordu. Cezasının bitmesine bir buçuk ay kala gardiyanlardan *Kur'ân-ı Kerim* istedi. Ama onlar, bir ırz düşmanına *Mushaf* veremeyeceklerini beyân ettiler. Ne var ki o, âb-ı ru döküp ayaklarına kapanınca, insaf edip taşbaskı bir *Kur'ân* getirdiler. O da oturdu ve günler boyunca kıraat edip sadece hatmetmekle kalmadı, bir de ezberleyip hâfız oldu. O kadar yanık okuyordu ki, gardiyanlar onun iftira kurbanı bir mâsum olduğunu düşünmeye başladılar. Hattâ bir ikisi, onun firârına göz yumacaklarını bile imâ etti. Ancak buna gerek yoktu. Çünkü tahliyesine altı gün kalmıştı.

Bevval'in Sultanahmet Hapishânesi'nde yattığı süre boyunca, bilhâssa dördüncü aydan itibâren, İhsan Sait Galata Gümrüğü'ne tebelleş olmuştu. Gümrükte para dönüyor ve bir tek düğmesine dokunan şahsın derhâl kodesi boylayacağı avantacı memurlar da İhsan Sait'in işlerini sürüncemede bırakıyorlardı. Sabah uyanıp bir iki saat kahvaltı masasında ve kıraathânede keyif yaptıktan sonra, dâirede ancak öğle vakti yâhut belki daha da sonra arz-ı endâm eden memurlar, pilâçka buldular mı kaçırmazlar, kaparoz yiyip nüfüz ticareti yaparlardı. Zâten bu şahısların seciyeleri de sağlam sayılmazdı. Kısacası daha birer veletken ya dayak ya da mükafât arsızı olduklarından terbiye edilmeleri de kâbil değildi. Cesur olmadıklarından ve teminâtı da bulunmadığı için ticarî bir teşebbüs onlar için korkutucuydu. Bu yüzden, eşin dostun pistonuyla bir dâireye kapağı attıklarında rahat ve emin bir hayat yaşayacaklarına iyice kanaat getirirlerdi. Bulundukları dâirede Padişah Efendimiz'in resmi asılı olduğu için arkalarını devlete dayar, kendilerine işi düşen şahısları, maaşları onların vergilerinden ödendiği hâlde azarlar, hakîr görür, itip kakarlardı. İhsan Sait, elinde koskoca bir tomar

evrâkla geldiği dâirede bu lüpçülerin birinden imzâ koparmak için önce, çürüttüğü minderde dalıp giden, hattâ horuldayan adamı uyandırmak zorunda kalırdı. Derken sinirli bir şekilde gözlerini ovuşturan adama meseleyi arz eder, ama mevzünun biraz uzunca, yani dört beş cümle olması sebebiyle çok geçmeden memurun gözleri dalar, lâf bitince de içi geçmiş ve pineklemeye başlamış olurdu. Memura dokunmak hapis cezasını gerektirdiğinden, İhsan Sait adamı dürtüp uyandıramaz ve başında bazen saatlerce kendiliğinden uyanmasını beklerdi. Gözlerini açsa bile memur sorulara eveleyip geveleyerek cevap verir, malûmât vermek yerine kem küm eder, verse bile işe el sürmez, suyu yokuşa akıtırdı. Altı ay boyunca elinde imzâlı gazeteyle uğrayamayacağı avukata bildirilen Bevval'in hapisteki beşinci ayında, İhsan Sait Galata Gümrüğü'ne daha sık gidip gelmeye başladı. Nihâyet sakal attığı bir imamı dâireye gelmeye râzı ederek, yiyici bir memuru ona iknâ ettirdi ve adam iştahsızca evrâka imzâsını attı. Ama işleri burada durur gibi oldu! Ambardaki malını almak isteyen İhsan Sait, memurlara aba altından değnek bile gösterdi. Kolay kolay göze alamayacağı bir şey olsa bile, belindeki Kolt'u memurun birine teşhir edince adam zar zor imzâyı bastı. Son imzâyı atacak memur ise Nuh diyor peygamber demiyordu. İhsan Sait yemledi, adam cebe attı, yedirdi, adam yuttu. Devlet dâiresinde, yani su yolunda yatan bu memur malın gözüydü. Nihâyet İhsan Sait, yine kaparoz verdiği imamla yamyamın eşiğine yüz sürüp artık imzâyı atmasını ricâ edince adam insâfa gelir gibi oldu. Ertesi sabah ümitle geldiğinde yine yem istedi. Ama kerhen de olsa imzâyı bastı. On gün sonra İhsan Sait, Sultanahmet Hapishânesi'nden yeni tahliye olan Bevval'in sürdüğü arabada Köprü'yü geçiyordu. Arabada, gümrükten çektiği malların sonuncusu olan sandık vardı. Koskoca sandığın üzerinde "CONSTANTINOPLE" ve "YOKOHAMA" şehirlerinin

adı yazılıydı. Ayrıca sandığın üzerine bir de, şablon üzerine filitle boya sıkılarak nakşedilmiş kırmızı bir gül resmi vardı. İhsan Sait bir an önce Ayastefanos'a gitmek istiyordu. İşte Bevval, o ağır sandığın bulunduğu arabayı çeken hayvanın, tâ Ayastefanos'a kadar koştururken nasıl olup da çatlamadığına hâlâ şaşar.

Araba Demir Minâreler'e varınca Bevval, geçen 6 ay içinde buranın eski hâliyle hemen hiçbir alâkası kalmadığını görmüştü. Her şeyden önce o koca binânın, kıbleye bakan güzelim ön cephesi sökülmüş ve buraya hangi akla hizmetse, raylar üzerinde dönen demir tekerlekler vâsıtasıyla açılıp kapanabilecek, her biri 40-50 adam boyunda iki devâsâ kapı rapt edilmişti. "Brrrrrs! Çüşşş!" deyip atları bu kapı önünde durdurduğunda ise içeriden çıkıp gelen adamı pek gözü tuttu denemezdi. Bu adam Aman Dede'ydi. İhsan Sait Bevval'e, "Gir içeri de bak bakalım, gördüğünü beğenecek misin?.." dediğinde bu işte bir hınzırlık sezmişti zâten. Aralı duran dev kapılardan içeri girdiğinde, bir zamanlar Paşaoğlu'nun inşâ ettirdiği o âhize-mürsileden eser kalmadığını gördü. O tavana kadar yükselen koskoca meksefeler, devâsâ bobinler, onca kıymetli âlet edevât hurda fiyatına satılmıştı. Ama neyse ki buhar motörüyle elektrik münevvebesi yerindeydi. Bunun yanında tavandaki demir rayları ve bu raylarda gidip gelebilecek, ayrıca makaralarla indirilip kaldırılabilecek kancaları da gördü. Zemine en büyüğü yirmi adam çapında irili ufaklı ve hepsi de hafif olsunlar diye delikli, tıpkı gemilerin kaburgaları gibi ama daha ince, Nirayama'daki fırında dökülüp işlenen yepyeni ve parıl parıl aliminyom parçalar yığılmıştı. Sağ tarafta ise beş on adam uzunluğunda ve parçalar kadar kalın, dünya kadar ve yine aliminyomdan, üzerleri delikli ve kavis verilmiş çubuk vardı. Bunlarla bir deniz vâsıtası, belki bir sefîne yapılacağa benzerdi, ama nerede yüzdüreceklerdi ki? Ayrıca Bevval, boşalan binânın tavanının,

neredeyse Ayasofya'nınki kadar yüksek ve ulu olduğunu idrâk etti. Bu yücelik algısı nedeniyle olsa gerek, "Elooo!" diye bağırdığında sedâsı tavanda defalarca aksediverdi. Neden sonra, bu koskoca mekânda iki insancığın akıllara durgunluk veren bir işle uğraştığını gördü. Bunlardan biri ihtiyar ama dinç, diğeri ise yeniyetmeydi. Daha sonra bunların aksi bir dede ile delifişek torunu olduklarını öğrenecekti. Ayrıca bir de, kapılara yakın bir yerde akla zarar bir şey gördü. Bu ufkî vaziyette dört adam uzunluğunda, arkası tıpkı yiğitlerin fırlattığı oklardaki telek misâli üç kanatlı ve önüne iki tekeri bulunan hayreti mûcip bir nesneydi. Bu yetmiyormuş gibi yerdeki brandanın üzerinde, aşağı yukarı yarım adam eninde ve ikişer adam boyunda gergin bezle kaplı, içi boş şilte misâli dört garip şey vardı. Bevval bunlardan birini tutup ağırlığını bir tartmayı denedi. Hayret! Tüy gibi hafiftiler, demek ki içleri boştu. O sırada ihtiyar ona bağırdı:

"Sersem! Elleme onu! Onca emeğin içine edecek!"

Bevval'e bu şekilde çıkışan asabî ve hadîd-ül mizâc bir usta olan İdris Dede'nin vaktiyle Saraçhâne'de, âsi ve deliduman torunu Selahattin ile hemen her âleti tamir ettiği bir atölyesi vardı ve tabelâsında şu ibâre yazılıydı:

ÇABUK EL
ÇEŞİT İŞ

Fakat tamiri, ona olsa olsa yirmi para getirecek dört kuruşluk bir saati, izzet-i nefis meselesi yapıp bununla masası başında günlerce meşgûl olması, hattâ hurdacıdan aldığı ve yenisi mağazada zâten yarı fiyatına satılan bir piyanoyla haftalarca uğraşıp vitrinine koyması gibi işleri nedeniyle dükkân sahibine kira borcunu ödeyememiş ve neredeyse yarım asırdır işlettiği atölyesini kapatmıştı. Neyse ki beş ay önce, umûmî afla insan içine çıkan bir mühendis, yani Aman Baba, burnunun ucuyla iri çenesine neredeyse değecek kadar

yakın bu inatçı ihtiyara hiç de reddedemeyeceği bir iş önermişti. Üstelik parası iyiydi. Ama İdris Dede'nin parada gözü yoktu. On parmağında on marifet olan bu zehir gibi ihtiyarı cezbeden şey, maddiyat değil, işin zorluğuydu.

Huysuz ihtiyarın suratı sivilceli torunu ise taş çatlasa 15 yaşındaydı ve camları şişe dibi gibi olan, kir içinde, dokuz numara bir de gözlüğü vardı. Sol yanağındaki sivilceler dâimâ patlak olurdu. Çünkü en ufak bir hatasında bu yanağa, dedesi tarafından bir şaplak çarpılırdı. Dede ve torun fırıldak benzeri, tezgâhtaki mengenelere tutturulmuş, ama ince ve hayli uzun, ahşap bir nesneyi itinâyla zımparalıyorlar, arada bir de kumpasla orasının burasının kalınlığını ölçüyorlardı. Delikanlı zımpara faslına devam ederken, bir yandan da içindeki mûsikîye kulak veriyor olmalıydı ki, dizleri üzerinde yaylanmaktaydı. Derken Aman Baba dışarıdan bağırdı:

"Pervâne hesaba tam uygun raspalandı değil mi? Her kısım gibi bu da muvâzin olmalı."

İdris Dede cevap verdi:

"Merak etmeyesin. Evlâdım gibi raspalayıp gözüm gibi zımparaladım ve defalarca muayene ettim. En fazla 2 gram hata çıkar. Ama bu beyinsiz her şeyi mahvediyordu az kalsın! Bir numara kalın zımpara kullanıyordu. Peygamber öküzü!"

Dedesinin paylaması Selahattin'in ağırına gitmişti. İhtiyarın zıddına basmak için, "Fakat mühendis 'Bu numarayla zımparala,' demedi mi bize? He o dönme olmasına dönme ama, adam mektepli. Senden iyi bilir bu işi," deyince İdris Dede, "Çocuklar başı deli Selo!" dedi. "Gerçi adam mektepli malûmâtlı. Ama ben de bu işin feriştahıyım. Aman'dan dört gömlek fazla eskittim. Pervâneye daha formel süreceğiz. Onun dediğini yaparsak formel zor tutar."

Koskoca pervâneyi tezgâhtan söküp tarttıklarında sadece 1 gram hata çıkmıştı. Şimdi sıra mühim bir işe gelmişti: İh-

san Sait Bevval'e sandık yüklü arabayı içeri sürmesini söyledi. Denilen yapılınca sandığı levyeyle açtılar ve samanların içinde, Şokai Otomobil Kumpanyası'nda imâl edilen, pırıl pırıl kırmızıya boyalı tayyâre motörünü görünce içleri bir hop etti. Derhâl dört dönmeye başladılar: Cezbeye tutulmuş bir hâlde, yukarıdan zincir sarkıtıp kancasına motörün kulpunu geçirdiler. Kanatları henüz takılmamış tayyârenin gövdesini, kuyruğundan ihtimâmla sürükleyip, asılı duran motörün önüne getirdiler. Ön kısmın iç tarafı, ihtizâzı emnesi için mantar kaplıydı. Soluklarını tutarak motörü buraya yerleştirirlerken canları içlerine sığmıyordu. Cıvatalar kılı kırk yararak tek tek sıkıldı, benzin ve yağ boruları, kumanda telleri bağlandı. Tayyâre önden yere kapaklanmasın diye motörün altına bir sehpa kondu. Tesviye ruhuyla gövdenin ufkî vaziyete geldiğinden emin olunduktan sonra pervâne göbeğe takıldı. Ardından pervâne göbeğinin cıvataları çaprazlama ve teker teker sıkıldı. Bir şâkül yardımıyla ayarı yapıldı. Sıra kanatları takmaya gelmişti. Ama titizlik gerektiren bu işler onları yormuştu. Bu yüzden paydos ettiler. Az sonra, Bevval'in pişirdiği nohutla bulgur pilavını mideye indirdikleri için hepsine bir ağırlık çökmüştü. Zâten yatakları tayyârenin yanına çoktan serilmişti. İçtiği ayranın tesiriyle uyku bastıran İhsan Sait yatağına uzandı ve hemen yanıbaşında yatan, Sultanahmet Hapishânesi'nde rahata iyice alışmış Bevval'i dürtükleyip uyandırdı. Homurdanan kamburа, hemen gidip abdest alarak lüzum gelen duaları okuduktan sonra o gece istihâreye yatmasını, ertesi sabah gördüğü rüyayı ona anlatmasını tembihledi. Çünkü bu dindar kamburun, rüyasında istikbâli görebileceği kanaatindeydi. Rahat yatağından kaldırılıp üstelik bir de o ayazda buz gibi suyla abdest almak zorunda bırakılan Bevval, diş gıcırdata gıcırdata, elinde ibrik ve leğenle dışarı çıktı. İhsan Sait, onun dua fısıltılarını dinleye dinleye çoktan uyumuştu. Bevval, "Ya bis-

millah!" dedikten sonra yatağa uzandı ve yorganı boğazına kadar çekti. Az sonra dalıp gitmişti. Hâl böyle olunca, onun usturayla kazınmış kafasının içinde bulunan dimağı da onca hile hurdaya paydos ettiğinden olsa gerek, kambur bir çocuk kadar mâsum, dolayısıyla hakikate açık olmuştu. İşte bu yüzden rüyada kendini, bir melek gibi göklerde gördü. Ama vakit geceydi. Tepede yıldızlar ve dolunay vardı. Buz gibi bir rüzgâr esiyor, zavallının ilikleri donuyordu. Tam bu sırada dolunayın ışığı altında, okyanuslardaki balinalardan misliyle büyük, heybetli ve devâsâ bir hava sefînesi gördü. Sefîne havada asılı kalmış gibiydi. Işıkları sönüktü ve gökte yol almasını sağlayacak pervâneleri belki seneler önce istop etmişti. Pencerelerinin soğuktan çatlamış camlarından bakılsaydı, belki rüzgârın tesiriyle bir sağa bir sola dönen dümen tamburası görülebilirdi. Sefînenin arkasındaki dümenleri ise hava cereyânı sağa sola çevirip yukarı aşağı kaldırıyordu. İstikametini, Kader'in üflediği rüzgârlar tâyin ediyor gibiydi. Ama hava aşırı derecede soğuktu! Bevval uyandığında, yorganının üzerinden kaymış olduğunu fark etti. Leylâk desenli örtüyü üzerine çektikten sonra yine uykuya daldı. Ama bundan sonra gördüğü rüyaları hatırlayamayacak, işin kötüsü, bu nedenle patronu İhsan Sait onun imânından şüphe duymaya başlayacak, belki arkasından lâf bile edecekti.

Ertesi gün, birleştirdikleri üst kanadın altına iki sehpa koyup tayyâreyi bunun altına getirdiler ve kanadı gövdeye içleri titreyerek rapt ettiler. Nihâyet alt kanatları üsttekilerle dikmeler yoluyla birleştirip birer kordapiyano olan çaprazlamaları da usulca gerdikten sonra, sıra tayyâreyi kaplayan beze tilâ vurmaya gelmişti. Asetonlu sıvıyı sürdüklerinde, ertesi sabah bezin fevkalâde gerildiğini gördüler. Kuyruktan ve kanatlardan gelen kumanda tellerini levyeye ve falakaya bağlayıp tendonları germeye başladılar. Torun Selahattin, en ufak bir sakarlığında, dedesi tarafından hem suratına

bir tokat çarpıldığı hem de, "Horoz akıllı! Kaz beyinli! Keşkek Aleyhisselâm!" sözlerine muhatap olduğu için ihtiyara garez bağlıyor, adamın iyi kötü her lâfından mânâ çıkarıyordu. Hele hele, "Behey ibiş! İrtifâ dümeninin telini fazla germişsin!" dediğinde, dedesini az kalsın defterden silecekti ki kendini tuttu ve sırıtarak ihtiyara, "Fakat mühendis, 'Fazla germeyin,' diye tembihledi. Hem o malûmâtlı! Senden daha iyi anlar," dedi. Bunun üzerine İdris Dede, torununun suratına bir şaplak çarptıktan sonra şunları söyledi:

"Bre zihni! Tayyâre havalanıp irtifâ arttığında, soğuktan teller nasıl olsa gerilecek. Avanak seni! Bu kafayla sen, eşek kuyruğu gibi ne uzar ne kısalırsın! Senin elinden iş çıkmaz! İstidatsız eşek!"

Bir kat daha tilâ vurduktan sonra akşam oldu. İşin güzel yanı, Bevval Ayastefanos'tan arabasıyla tandır getirmişti. Yağlı kebabı âfiyetle mideye indirdiler. Yatma vakti gelmişti. Bu arada Bevval, İhsan Sait'e gelip, "Efendi, bu gece de istihâreye yatem mi?" diye sorduğunda hem imânının sağlamlığı hem de göreceği rüyanın çıkacağı konusunda iddiâlı gibiydi. Diğerleri uykuya daldıktan sonra gerçekten de temiz kalbiyle bir abdest aldı. Lâzım gelen duaları okudu ve besmele çekip yatağına uzandı. Sabaha karşı uyandığında, doğruca patronunun yanına vardı. Heyecanla ona, "Efendi! Efendi! Gece rüyamda bi gözel avrat gördüm ki dime gitsin! İyeşil gözlü! Endâmlı. Guccağında da ziyah biyaz bi kedi var idi! Böyle gözel avrat görmedi heç!" deyince, İhsan Sait, Bevval'in suratına bir tokat çarparak zavallıya bağırdı:

"Sus ırz düşmanı! O senin yengen olur!"

O esnâda Aman Baba oradakilere çağrıda bulundu:

"Haydi! Herkes mesai başına!"

Bu ihtâr üzerine son kontrolleri yapmaya başladılar. İş akşamüstüne kadar sürdü. Benzini, yağı ve damıtılmış suyuyla tayyâre, nihâyet hazır gibiydi. Cezbeye kapılmış bir hâl-

de, kuyruğundan çekerek tekerlekleri üzerinde binâdan dışarı çıkardılar. Onca gayret ve zahmetin neticesi, hepsinin el emeği ve göz nûrunun semeresi, işte karşılarındaydı. Gelgelelim bir hata yapar gibi oldular: O güne ve saate kadar tayyâreyi yapmak için kelle koşturduklarından, artık dara gelemiyor ve elleri ayakları durmuyordu. İşin garibi İhsan Sait, bir koçu boynuzlarından sürükleyerek getirdi. Bevval ise elinde bıçakla arkasındaydı. Gözlerini ve üç ayağını bağlayıp kurbancağızı kestiler. İhsan Sait, fırçayı kurbanın kanına batırdıktan sonra, tayyârenin virgül şeklindeki kuyruğuna bir hilal nakşetti. Evet! Gâliba bir hata yapılmak üzereydi! Elleri dursa bile yürekleri durmuyor, heyecanla çarpıyordu. Çünkü motörü, hemen, o anda tecrübe etmek istiyorlardı. Bakalım çalışacak mıydı? Yoksa onca gün ve hafta beyhûde mi didinmişlerdi? Evet! Yakaran bakışlarla kendisine bakan Aman Baba'nın o tehlikeli arzusunu, başını sallayıp tasdik eden canı tez İhsan Sait de bu acelecilerden biriydi. Dinde denildiği gibi, şükür üzereydiler, ama sabır üzere değillerdi. Nefislerine hâkim olamadıklarından motörü hemen bir tecrübe edeceklerdi. Bunun için, zâten hazır bekleyen Selahattin, bir sıçrayışta pilot mahâlline geçip oturdu ve sarsıntıya karşı, kayışlarını bağladı. Camları şişe dibi dokuz numara gözlüğünü mendiliyle sildi. İdris Dede ise pervânenin başına geçmişti.

Aman Baba, suratında, "Acaba isâbetli bir iş mi yapıyoruz?" diye sorar gibi bir ifâdeyle İhsan Sait'e baktı. Ama onun yüzünde gördüğü şey de heyecan ve sabırsızlıktı. Derken bu mühendis, Selahattin'e bağırdı:

"Emniyet mi?"

Delikanlı kontakları muayene ettikten sonra cevap verdi:

"Emniyet!"

Bunun üzerine Aman Baba, "Emmeye dikkat!" diye bağırınca İdris Dede, "Emniyet!" diye cevap verdi.

Ardından Aman Baba, "Emniyet! Benzin!" emrini verdi. Selahattin emir üzerine rötar kolunu tahrik edip benzin musluğunu açtı ve bekledi. Aman Baba İdris Dede'ye, "Emme!" diye haykırınca ihtiyar, pervâneyi firâr kenarından tutup döndürmeye başladı. Bu esnâda torunu motöre benzin şırınga etmişti. Derken nihâî emir verildi:

"Ateş!"

Pilot mahâllindeki Selahattin, el manyetosunu çevirince motörün sedâsı duyuldu:

"Pöt! Pöt!.. Pöt!.......... Pöt!..."

Aman Baba aynı emri yine verdi:

"Ateş!"

"Pöt! Pöt! Pöt! Pööörrrrrrt! Pöt! Pöt!........ Pöt!............"

"Ateş!"

"Pööörrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr!"

Motör gümbür gümbür çalışmaya başlamıştı Herkes sevinçten havalara uçuyordu. İhsan Sait'in ağzı kulaklarındaydı. Aman Baba'nın gözlerinin içi gülüyordu. Ama en çok coşan kişi İdris Dede'ydi. Adamcağız diz çökmüş, ağlıyordu. Ne var ki tayyârenin tekerleklerine dönüp bir bakınca suratı alabora oldu:

"Cennet öküzü! Takozları koymamış!"

Gel gör ki az sonra hiç ummadıkları bir şey olacaktı: Selahattin, gaz koluna dokunup levyeyi de geride tutarak tayyâreyi rule etmeye koyuldu. Diğerlerinin şaşkınlıkları geçince tayyârenin peşinden koşturmaya başladılar. Ancak Selahattin, falakanın soluna basıp bu hava vâsıtasını rüzgâra döndürdü ve koynundan, Galata'da bir optisyene yaptırdığı, camları dokuz numara pilot gözlüklerini çıkarıp taktı. Ardından gaz kolunu yavaş yavaş açıp sürat verdi. Çimenler üzerinde yol alan tayyâre kendi kendine yerden kesilmişti. Artık havadaydı. Aşağıdakiler bağırmaktaydılar:

"Ağaçlar! Ağaçlar! Ağaçlara çarpacak!"

Ancak Selahattin kavak ağaçlarını sıyırdı geçti. Hışırtıyla kopan bir dolu yaprak aşağıya süzülüyordu. Şaşkınlık henüz geçmemişti ki Aman Baba, "İşte! Döndü! Ayastefanos'a doğru uçuyor!" diye nidâ etti. İşin fenâsı hava kararmak üzereydi. Delikanlının gözleri de pek iyi görüyor sayılmazdı. Ayrıca depoda fazla benzin yoktu. Torununun düşeceğinden korkan İdris Dede, "Oyyy! Selocuğum! Sen düşer ölürsen ihtiyarlığımda kim bana bakar? Kıçımı kim temizler? Oyyy!" diye ağlıyordu. Herkesin gözü gökyüzündeydi. Ama hava artık epey karardığı için yuvalarına dönmekte olan kuşlardan başka bir şey göremiyorlardı. Aradan yarım saat geçtikten sonra, siyah iplik beyaz iplikten seçilmez oldu.

İdris Dede, "Oyyy! Şimdiye kadar benzini bitmiş olmalı! Kıçı kığlı öleceğim!" diye ağlıyordu ki, gökten gelen bir motör gürültüsüyle ümitlendiler. Aman Baba, "Benzin varillerini getirin!" diye bağırınca, iki varil benzinin kapaklarını açıp ters çevirerek bu mâîyi akıta akıta 100 adım kadar sürüklediler. Fazla zamanları yoktu. İhsan Sait ve mühendis, dökülen benzini iki uçtan tutuşturunca ortalık aydınlandı. Alevler yukarıdan iki çizgi şeklinde görülüyordu. Çok geçmeden karanlığın içinden, benzini bitti bitecek tayyârenin sedâsı işitildi:

"Pörrrrrrrt! Pöt! Pöt! Pöt!.. Pöt!..... Pöt!..... Pöt!....."

Karanlık içinde önlerinden hayâl misâli, sadece tahliye supaplarından kıvılcımlar fışkıran bir tayyâre silueti süratle geçiverdi ve ardından, tekerleklerinin çimenler üzerindeki hışırtısı duyuldu. Az sonra etrafa tam bir sessizlik çökmüştü. Ellerinde fenerler olduğu hâlde feryât figân ederek hemen tayyârenin olduğunu düşündükleri yere koştular. Allâh'tan, vâsıta sağlam gibiydi. İhsan Sait, sanki hasret kaldığı âşığının bizzât kendisiymiş gibi tayyâreye pervânesinden sarılmış hüngür hüngür ağlarken, Aman Baba da elinde fenerle motör, kanatlar, kuyruk takımı ve gövdeyi muaye-

ne ediyordu. İdris Dede ise pilot mahâlline çıkmış, Allâh yarattı demeden torununun, egzoz dumanı ve motör yağından kapkara olan suratına, şaplak üzerine şaplak çarpmaktaydı.

O gece binânın içinde, kıbleye sırtını vermiş ve dindarlığına dikkat çekmek için bir de külâhına imamlar gibi sarık sarmış olan Bevval, başlarında beyaz birer namaz takkesi olan mühendis Aman Baba, İdris Dede ve torunu, bir de elbette İhsan Sait'ten ibâret, hepsi de bağdaş kurmuş cemaate, öne arkaya sallana sallana yanık sesiyle mevlid-i şerif okuyordu:

"Ol irebiülevvel âyin nicesi
On ihinci kice isneyin kicesi
Ol kice kim toğdu ol hâyrül bişer
Ânesi anda niler kördü niler
Didi kördüm ol habibin ânesi
Bi âcep nür kim küneş birvânesi
Berk urup çıhtı ivimden nâgehan
Göklere dek nür ilen toldu cihân"

Bir ara Selahattin yerinden kalktı, üç beş dakika sonra elinde tepsiyle geldi. Herkes tepsiden birer bardak şerbet aldı. Bevval bardağını ağzına dikip şerbeti bitirdikten sonra mevlide devam etti. Mevlidi dinleyenler elleri dizlerinde, ara sıra huşû içinde sallanıyorlar, ama bazen de arkalarına dönüp, emeklerinin semeresi olan tayyâreye bakmadan da edemiyorlardı. Tayyâreye baktıkları anda, mevlit okuyan Bevval sesini öfkeyle sertleştiriyor, kendisine kulak vermedikleri için onları bu şekilde azarlamış oluyordu. Ama İhsan Sait'in tayyâreye baktığı yoktu. Aslında mevlidi de dinlemiyordu. Çünkü gözünde Döjira'nın hayâli, kalbinde ise onun korlaşmış aşkı tütüyordu.

* * *

Arabî Ânî âbimiz Dâhî Kirâmî Efendi'nin şu barbar Moğol, yani İhsan Sait hakkındaki mülâhazalarını *Târih-i Külhânî*'de şöyle nakletmiştir ki:

"Hava sefînesini artık inşâ edebileceğine kanaat getirdiğinde, o gözleri çekik, elmacık kemikleri çıkık, suratı geniş yezit, yani hayâsız haysiyetsiz İhsan Sait nâm Moğol'un kuşu uyanmış, kendini bir halt sanmaya başlamıştı. İlim, fen, irfân, sanat, din, edebiyat ve daha bir nice zagon ve raconla medenî âlemin adam edemediği bu cibilliyetsizin, kravat bağladığı hâlde esasında asimile bir barbar olduğuna, akıl fikir sahibi her insan sarrafı kalıbını basardı. Çünkü ilâh muharrirler kadar mütevâzı olmayan bu vahşi, kibirle, ilâh değil daha da fazlası, Moğol olduğunu söylüyordu. Ona göre bir Moğol, kendisi dâhil hiçbir ilâha tapmayacak kadar asîldi. Her asîl gibi cesur da olduğundan, sağlamcı ve yüreksiz zavallılara, aslında garantili birer ahıret talimâtnâmesi olan kitâplar indirerek kendi hürriyetini kısıtlayan bir ilâha değil, ne zaman yıldırımlar savuracağı, ne zaman kar yağdıracağı, ne zaman açacağı ve ne zaman dolu boşaltacağı asla tahmin edilemez, o mutlak anlamda hür, Gök Tanrı'ya saygı duyardı. Tövbe! Hava sefînesini inşâ edeceğinden emin olduğu için kıçı kalkan İhsan Sait nâm bu içi kara âdemoğlu kendini, cihân hükümdarı Cengiz'in vefâtını müteâkip imparatorluğun kendisine kavanço edildiği Ogeday zannediyor ve utanmadan damarlarındaki barbar kanıyla övünüyordu. Kendisini işbu dünyanın hâkimi sanan yezit, 'Gökyüzünde nasıl ki bir Tanrı varsa yeryüzünde de bir tek kral olmalı,' diyen Cengiz'den bir adım ileri giderek, Gökyüzü'nün de hükümdarı olmak azmini taşımaktaydı. Bir bozkurt, belki de bir smokinli kurt adam olan bu vahşi, devâsâ kubbeleri göklere yükselen mabetlerin, yıldızlara uzanan kuleleriyle sarayların, yumurta kabuğu inceliğinde o muhteşem Çin vazolarının, kütüphâneler ve içlerindeki yüz binlerce cilt riyâ-

ziyât, fen, ilim, felsefe, mühendislik ve edebiyat eserinin, kısaca medeniyet denilen şeyin bizzât kendisinin, korkaklıklarından dolayı hesap takıntısı olan ve dünya denilen şu gebergâhta, aslında var olmamış, olmayan ve olmayacak olan bir nizâmı arayan sağlamcı ve tabansız bîçârelerce vücuda getirildiği fikrindeydi. Medeniyetin köleler tarafından inşâ edildiğini iddiâ eden iştirâkîyûn mezhebi haksız sayılmazdı. Gök gürleyince dudakları uçuklayan, veba kol gezince elleri ayakları gevşeyen, çığ düşünce yürekleri ağızlarına gelen köle ruhlu bu zavallılar, istikbâllerini sağlama bağlamak için hep kanun peşinde koşmuşlardı. Çünkü dünyanın tahmin edilebilir olmaması ödlerini patlatıyordu. Böylece Sultan Abdülhamid Han Efendimiz'in kullarına bahşettiği emeklilik hakkı lütfunda olduğu gibi sağlamına gittiler ve ilâhî kanunları nizâm belleyip, birer emeklilik keseneği sayılabilecek günlük, haftalık ve aylık ibâdetlerini edâ etmeye başladılar. Çünkü nihâyetinde geç de olsa, büyük bir ikrâmiye alacaklardı. Ancak bu kölelerden aceleci olan bazıları, ilâhî kanunları terk edip, tabîatın kanunlarını keşfetmek için paçaları sıvadı. 'Adı her ne olursa olsun, Efendimiz acaba ne demek istiyor? Onun kanunlarını bilelim ve ihlâl etmeyelim de başımıza iş miş açılmasın!' diyerek cilt cilt ilim kitâpları yazdılar. İşte medeniyeti inşâ eden köle ruhlular nizâm ve efendi peşindeyken, hiçbir kanun tanımayan o hür Moğol, kanun nizâm sallamadan bozkırlarda at koşturuyordu. Böylece kölelere, aradıkları Efendi'yi, yani kendisini takdim etti. Sarayları ateşe verdi, mabetleri yaktı, Çin vazolarını paramparça etti ve şehirleri terk ettiğinde kütüphânelerin alevleri göklere yükseliyordu. İşte her ne kadar tarihçiler aksini iddiâ etseler de, aslında birer ziraatçı sayılan Moğollar, fetih ve tecâvüz yoluyla bu zavallıların soyunu tohumlarıyla ıslâh etmişlerdi. Bu melûn bir de utanmadan, peygamberler nasıl ki din yayıyorsa, dünya fâtihi Moğollar'ın fethettikleri memle-

ketlerdeki kadınlara kendi kanlarından çocuklar doğurtarak, asâleti dünyaya yaydıklarını düşünmekteydi. Ayrıca insan, ancak Moğol kanı taşıdığında hür olabilirdi. Bu nedenle Moğollar, fethettikleri yerlere hürriyeti de götürmüşlerdi. Edepsiz herif bir Moğol'un hem ana hem baba tarafından; Çinliler, Macarlar, Uygurlar, Lehler, Tatarlar, Türkler, Bulgarlar ve Ruslar gibi envâ-i çeşit kavmin ise sadece baba tarafından asîl ve hür olduğunu söylemek terbiyesizliğinde bulunmuştu! Şerefsiz! Ahlâksız! Yılan! Sefil! Melûn! Estağfirullâh! Estağfirullâh! Estağfirullâh! Allâhümmağfirlî mâ kaddemtü ve mâ ahhartü ve mâ esrartü ve mâ a'lentü vemâ esraftü ve mâ ente a'lemü bihî minni entel-Mukaddemüveentel-Muahharu lâ ilâhe illâ ente! Âââh! Âh! Ne barbardı o! Asla tahmin edilemez bu yılan, vaatlerini ve sözlerini hiçbir zaman tutmaz, gerekçe olarak da Dünya'nın nizâmsız, kanunsuz, kâidesiz ve asla ölçülemez olduğunu gösterirdi. Dünya'yı ölçmek için yanıp tutuşan âlimleri, onda bir vezin, bir kâfiye bulmaya çalışan sanatkârları, ve nizâm getirmeye teşebbüs eden üniformalı zorbalarla din adamlarını yan sallardı. Bu şerefsiz Moğol'a göre, Dünya'yı ölçmek isteyen âlimlerin Kâbe'si olan Luvr'da muhâfaza edilen o "platin metre"nin bile fazla kıymet-i harbiyesi yoktu! Çünkü Paris oradaysa, arşın da barbarın apış arasındaydı ve o, bunun doğrultusunda ilerleyerek, öfkeden kuduran bir kurt gibi gırrrrramer ve imlânınkiler dâhil bütün kâideleri iştahla çiğnemeye kararlıydı. Luvr'dakinden farklı olarak onun zehirli yılanı, gerçekleri ölçme değil, değiştirme kudretine sahipti. Fesli yâhut silindir şapkalı olsun veya yeşil sarıklı ya da üniformalı, dört ayak olarak hakikat sandıkları şeye secde eden her kıçı açık maymunun tam arkasında hazır bekleyen bu mütekâmil homo erektüs, onları kevnlerinden gebe bırakıp bağırta bağırta, şu ezelî ve ebedî hakikati ağızlarından doğurtabilirdi: 'Ey Ogeday! Ey yüce Moğol! Sen ekbersin! Biz-

ler ise acınası maymunlarız!' Böylesi maymunlara mahsus hırsızlık ve apartma onda ne arardı! Bu yağmacı mustağnî, yumruk hakkıyla medeniyetin meyvelerini tâlân eder, bir prenses sadece bir barbarın koynunda değer ve anlam taşıdığı için, dölleyip vahşete armağan etmekle onları daha asîl ve daha aslî kılardı. Kendi dengi olanlara kılınç çekmeye, kendisine taş attıkları takdirde platinden sert yılanını maymunların ağzına cevap olarak vermeye ve ulemânın da, şuarânın da, ukelânın da, üdebânın da efkâr-û tefekkürünü sinkâf etmeye hazır bu barbar, habis zihninde sâbit fikir hâline gelen şu hava sefînesinin inşâsı için ne kumpaslar kurmuş, ne fırıldaklar döndürmüştü! İnan olsun, bu sinsi yezidin işleri rast gidiyor, zarları ezel ve ahîr düşeş geliyordu! Ama hürriyetin ilânıyla muhterem pederinin sürgün edildiği Bursa'da ahâli tarafından linç edilip Hakk'ın rahmetine kavuştuğu o Paşaoğlu tarafından inşâ edilen, tavanı Ayasofya'nınki kadar yüksek ve geniş o dev hangar ve elbette içindeki 'şey', nazar-ı dikkati celp etmeye başlamıştı. Hele hele, 600 kelimeyle konuşup dinledikleri hâlde, kelime dağarcığı 6.000 küsûr olan *Kur'ân-ı Kerim*'den feyz ve öşür alan ve Câhiliye Arapları'ndan da câhil mürtecilerin isyânım müteakiben, Hareket Ordusu Ayastefanos'a vardığında! Hürriyeti sevmekten çok, maaşlarını zamanında ödemeyen Padişah Efendimiz'e öfkelerinden dolayı malûm fırkayı kuran ve hem zihinleri hem de üniformaları pejmurde alaylı zâbitlerin kumandası altındaki saçı sakalı karışık ve göğsü bağrı açık hırpanî askerlerin istasyonda mola vermesi, onu tedirgin etmişti. Ancak, elinde kılınçla Bedir'de kervan basan Peygamber Efendimiz'den önce bile, putlarla temsil edilen kendi ilâhlarına dâhi küfreden cesur göçebe Araplar'dan farklı olarak, ekseriyeti borcunu duayla ödeyip öcünü bedduayla alan miskin ve cebîn mürtecilerin isyânı çabuk bastırılmıştı. Ne var ki, hürriyetin getirdiği hercümerc devam ederken şu hava sefînesi emni-

yette sayılmayacaktı. Bu yüzden melün, niyetini saklamanın en kurnazca yolunun, onu gizlemek değil göstermek olduğunu düşündü. Ama herkese değil! Böylece İttihâtçılar ve Masonlar'dan gözüne kestirdikleriyle kıç tokuşturmaya başladı. Zâten her iki câmia da hemen hemen aynıydı. Gerçi, esneyerek uzalıp kısalan ve eğilip bükülen kauçuk cetvellere benzeyen bu fırsatçı zevâtla ne bir şey ölçülebilir ne de kendileri bir başka şeyle ölçülebilirdi. Ancak İhsan Sait denilen melün, sadece ve sadece, menfaatlerini düşünen şahıslara güveneceğini gâyet iyi biliyordu. Onlara teklif edeceği şeyler ve vereceği sözler menfaatlerine uygun olduğu sürece, İttihâtçılar ve Masonlar, Moğol'un kirli emellerine yüksek sadâkatle hizmet edeceklerdi. Bu sûretle, 'Audi, vide, tace!' düstûruna sâdık kalanlardan Ahmet Cemâl, İsmail Enver, Mehmet Talat, Faik Süleyman, Mehmet Âlî gibi asker ve sivil zevâtla aynı çanağa işemeye başladı. Bilhâssa, şimdi ahırete intikal ettiği için nâmını lakâbını vermenin günâh sayılacağı bir zâbitle Pera Palas'ta buluşmuştu. Zâbit tam saatinde içeri girdiğinde, İhsan Sait tarafından kapatılan koskoca yemek salonunun tamamının boş olduğunu gördü. Sadece, ortasındaki nârin vazoda kıpkırmızı bir gülün bulunduğu masada, parlak gümüş şamdanlarda mumlar yanıyor, yanıbaşında ise, kıvrılmış sol kollarında peçetelerle, fraklı üç garson alesta bekliyordu. O esnâda, elinde bir Amati ile hürmetle eğilip selâm verdikten sonra salona giren bir kemancı, gâyet romantik bir nağme çalmaya başlamıştı. Zâbit kumru adımlarıyla masaya yaklaşınca İhsan Sait'in dudak kenarının, avını ürkütmek istemeyen bir gönül avcısı gibi yukarı kıvrıldığını gördü. Cibilliyetsiz Moğol, zâbite kolundan destek olup ona masaya kadar refâkat etmişti. Sandalyesini çekip nârin avını oturttuktan sonra, garsona önce kendi sipârişini verdi ve ardından zâbite, çapkınca tebessüm ederek ne arzu ettiğini sordu. Seçimine bakılırsa zâbit yemekten pek

anlamıyordu. Az sonra sipâriş edilen Lafit'i getiren garson, kalitesini ölçmesi için İhsan Sait'in kadehine biraz doldurdu. Şarap mükemmeldi. Hayâsız Moğol, avı olan bu güvercini ürkütmemek için, apış arasından fışkıracak barbarlığı zor engelliyor, Allâh'tan ki kemancının romantik nağmeleri tehlikeyi gizliyordu. Zâbit, İhsan Sait'in bir zampara olduğundan kurtlanmaya başladığında, hain Moğol kadife kaplı kocaman bir kutuyu masanın üzerine koymuş ve bir donjuan gibi, 'Lütfen kabûl buyurunuz,' dedikten sonra, zâbit kutuyu açarken de, 'Lütfen hemen cevap vermeyiniz! Önce bir düşününüz!' diye ilâve etmişti. Ardından da, duygularını kolay ifâde edemeyen her erkek gibi yüzü kızarmış ve başını önüne eğmişti. İşte bu zâbit kutuyu açtığında hava sefînesinin planlarının bir kısmını gördü. İhsan Sait'in dediğine bakılırsa, inşâsı için hemen her koşulun hâlihazırda mevcut olduğu, 12 ton 'faydalı ağırlık' taşıyabilen, hidrojenle şişirilmiş 16 gaz hücresiyle bu hava sefînesi, bulutlar üzerinden Karadeniz'deki Rus kıyılarını, düştükleri yerde infilâk edip devâsâ kraterler açan 660 puntluk bombalarla vurabilirdi. Melûn barbar fazla konuşmadı, çünkü hava sefînesinin, yemek masasına çarşaf gibi yayılan planlarını elleriyle âdeta okşaya okşaya incelemesine bakılırsa tava gelen zâbitin gözleri, on dörtlük bir genç kızınkiler gibi parlamış, dudaklarına mâsum bir tebessümdür yayılmıştı. Mütebessim dudaklardan, 'Lütfen bundan kimseye bahsetmeyiniz!' sözü çıktığında, Kazanova, avını nihâyet ağına düşürdüğünü anlamıştı! Ahlâksız! Zâbitin yüzündeki saf bâkire tebessümünü, hayatında kurşun yemedikleri için vicdânî ve aklî bikirleri bir barbar tarafından izâle edilmemiş cebîn ve zâlim kâtillerinkine benzetmişti. Gerçi zâbit, bir hürriyet kahramanıydı, ama fedâîlerine gazetecileri öldürme emri verdiğine bakılırsa, Britanya'da 7 asır önce dokunmaya başlanan kumaştan biçilip her seçimde üzerine yeni yamalar vurulan hürriyet

denilen elbise, aklen ve ahlâken yetişkin insanın ölçülerini mezurayla bir kez aldıktan sonra makas yerine giyotin kullanan, ve en kötüsü, müşterilerinin bedenen ve aklen bir çocuk olduğundan habersiz Fransız terzilerine sipâriş edildiğinden midir, ona fazla büyük geliyor olmalıydı. Anlaşılan 'hürriyet', Selânik'ten Dersaadet'e, müzik kulağı pek olmayan evde kalmış bir kız kurusuna koca bulmak için sipâriş edildikten sonra, Galata Gümrüğü'nden fors ve rüşvetle geçen âhenksiz bir piyano gibi gelmişti. Britanya'da yaşlı bir fahişeden doğma o 'bâkire', yani romantik centilmenlerin elde etmek için kendisine nâzikçe kur yaptıkları ve aslında İngiltere'nin gerçek ve meşrû kraliçesi olan 'hürriyet', Dersaadet'e geldiğinde, gayr-i müslim diye nefretle ona bakıp onunla cimâ etmeyenler hâriç, tekâmül bakımından ayılardan hallice abazan gürühları tarafından çarşıda ve pazarlarda, sokaklarda, tacîz ve tecâvüze uğramış, Abanoz Sokak'ın yolcusu olmuştu. İngiltere'deki parlamentoda el üstünde tutulan ve Tanrı'nın değil halkın çocuklarını doğurduğu için Meryem kadar mukaddes olan bu bâkire, Dersaadet'te bir kârhâneden fazla bir şey olmayan mecliste yine halk tarafından bafilenip dâimâ piçler doğurmakta, bu da yetmiyormuş gibi durmadan ve durmadan kendi piçlerinden de gebe kalmaktaydı. Şerefsiz! Yezit! Yılan! Allâhü Teâlâ devletimize, vatanımıza, milletimize zevâl vermesin! Âmin! İllâ ve lâkin İhsan Sait melünu da, kendisine değil başkalarına âit olduğu sürece, hürriyet denilen martavalı ipleyecek kişi değildi. İttihâtçılar'ın kofti yutturmaya evvel Allâh hazır olduklarını, inşâsı tamamlanır tamamlanmaz, kendisini ciğerküşesi Döjira'ya götürecek hava sefînesinin üzerine yatmaya azmettiklerini o da biliyordu. Nitekim beklediği şey, Şanghay'dan gelen vapurun, Sincanlı bir Uygur'un rehberliğinde 47 Çinli ameleyi Galata Rıhtımı'na boşaltmasından birkaç hafta sonra gerçekleşecekti. Rıhtımda ellerinde bavulları, üstlerinde

Avrupaî ama hırpanî elbiseleri ve başlarında kasketleri, hattâ silindirî serpûşlarıyla 'Ya li ku vu mun ku bu çu çi puay koiy yen heon va mon pai koy mo pan!' diye bağrışan ameleleri, Uygur tercüman marifetiyle Köprü'den geçirip trene bindirerek, artık tarih olan Demir Minâreler'e getirmişti. İçinde hava sefînesinin inşâ edileceği o koskoca hangarın yanındaki, mürsile-âhizenin o demir antenleri çoktan sökülmüş ve üç beş kuruşa hurdacılara satılmıştı bile. Ancak dev hangarın yanında, tuğladan örülme yüksekçe bacasıyla kim bilir hangi haltların yeneceği, akıllara ziyân bir imâlâthâne inşâ edilmişti. İşte bu imâlâthânenin kuzey tarafındaki amele barakalarının duvarına, ne hikmetse amonyak tuzu ve Hint yağı dolu, daha açılmamış sayısız varil istif edilmişti. Hâliyle muhiti geniş İttihâtçı zâbitin Haliç'teki tersaneden yolladığı, hemen hepsi de işinin ehli gözüken 90 kadar amele de gelip barakalara yerleştikten birkaç gün sonra, onbaşı emrinde bir manga, dev hangarın 40-50 adım ötesine çadır kurmuştu. Gece herkes uyurken dışarıda çarpılan tokat şaklamalarına bakılırsa onbaşı, hangarı kollamakla görevli muhafızları nöbette uyutmamaya kararlıydı. Ne var ki Aman Baba da ameleleri çalıştırmaya kararlı görünüyordu. Sabah gün doğar doğmaz barakalardan sökün eden ameleler hangara girip tezgâhlarda yerlerini aldılar. İdris Dede ve Selo, başlarından ayrılmıyordu. Sonraki günlerde ve haftalarda, tavandan sarkan elektrik ampulleriyle aydınlatılan hangar, kanal işlenen planyalardan kopan vırıltılarla, aliminyomun kesildiği testere tezgâhlarından gelen cazırtılarla, dişli açılan torna tezgâhlarından yankılanan zırıltılarıyla, taşlama âletlerinden gelen cırıltılarla inim inim inlemeye başladı. Eline ayağına üşenmeyen ameleler, Nirayama'dan gelen aliminyomu, gümbür gümbür gürültüyle çalışan buhar motöründen hareket alan testere tezgâhlarında kestikten sonra kol makaslarıyla çat diye tekrar keserek kaba şeklini veriyor, yırtı-

nıp didinerek çelikten basma kalıplarının kollarına 'Ya Allâh!' asılıp biçimlendiriyor, zâten hafif olduğu hâlde daha da hafiflemesi için kesme kalıplarına nefes nefese, kan ter içinde taşıyarak üzerine delikler açıyorlardı. Bu parçaları rapt etmek için kendilerini paralarcasına, frezede dişli açılıp kılavuzla vida çekiyor, bazen de bir besmele fısıldadıktan sonra, asetilen hamlacıyla baş kaldırmadan lehim yapıyorlardı. Taşlama çarkları cayırtıyla dönerlerken cehennemde kopmuş kıyamet gibi fışkıran kıvılcımlar, dur otur olmayan amelelerin, isten kapkara kesilmiş, ter içindeki suratlarını aydınlatıyordu. Tavanı Ayasofya'nınki kadar yüksek ve geniş hangarda mümin duaları yerine amelelerin, 'Açılın!'-'Aman bre dikkat!'-'Varda savul!'-'Mastarla hamlaçı getiresiz bre!'-'As büke!'-'Bre destur!' nidâları ve torna, planya, matkap tezgâhlarından dört bir yana hücum edip duvarlarda akseden cıyırtılar, patırtılar, tangırtılar ve zırıltılar işitiliyordu. Buhar motörünün devri bazen düştüğü için, ona bağlı münevvebeden gelen elektrik zaman zaman düşüyor, bu nedenle tavandaki ampullerin ışığı bir azalıp bir arttığından, ameleler bazen kendi gölgelerini, bazen de bu gölgelerin tamamı olan karanlık atölyeyi görüyorlardı. Zavallı ameleler onca zahmete girip alın teri dökerlerken şu barbar Moğol ise, hava sefînesinin inşâ işi ve mesûliyetini Aman Baba'ya bırakmış, Pera Palas'taki dâiresinde ferah fahûr yaşıyordu. İtalya'nın Bâbıâlî'ye ültimatomunu bile yan sallayan barbar, Trablusgarp'ın işgâlinde bile istifini bozmamıştı. Sadece haftada bir gün Ayastefanos'a gelip hangardaki işleri denetliyor, en küçük cıvatasının bile, verilen hesaba göre yapılması gereken o muazzam hava sefînesinin bu devâsâ mekân içindeki inşâ macerasını yakından takip ediyordu. Landoyla Cadde-i Kebir'de gezmek, nefis İtalyan yemekleri yiyip leziz Fransız şarapları içmek ve balolara gidip dans etmek mutluluksa, âmennâ öyleydi. Ama Pera Palas'taki dâiresinde, cânı

cânanı Döjira'nın fotoğrafına baktığında, evet, tam o anda ve zamanda, dünyanın en yalnız insanıydı. İşin kötüsü, okyanusun karanlık dipleri kadar yoğun ve âsûde bu yalnızlık, beher gün yüreğinde üç beş dirhem yağ erittiği için, Döjira'nın fotoğrafına artık bakmamaya karar vermişti. Fakat nâfile! Sanki Döjira'nın sûreti, tül gibi şeffâf bir perdeye nakşedilmiş de, o, bütün dünyayı bu perdenin ardından görüyormuş gibiydi. Daha da beteri, kendini içkiye bile veremezdi. Çünkü zâten aşk sarhoşu olan İhsan Sait, bir de içtiğinde yüreği daha bir hızlı çarpıyor, ayaklarına zincirle bağlanan bir kayadan ibâret çâresizliği onu, yalnızlık okyanusunun tâ derinlerine çekiyordu. İttihâtçılar yüzünden hava daha da gerginleşmeye başladığında Ayastefanos'a sıkça gider oldu. Alüminyom iskeleti hemen hemen tamamlanan muazzam hava sefînesi istikbâl –antrparantez, Döjira oradaydı– vâdediyordu. Bu arada Aman Baba ona bir müjde de vermişti. İşlerini bitiren Çinli ameleler ayrılıyorlardı. Gerçekten de, hangarın yanına inşâ edilmiş imâlâthânenin tuğladan örülme bacası artık tütmüyordu. Binânın yanında hepsi de paslı amonyak tuzu ve Hint yağı varilleri ile, daha bir ay önce boşaltıldığı belli olan, üzerlerinde 'diaminohexane, decanedioic acid' gibi tuhaf şeyler yazılı, daha yeni ve boş variller gördü. Çinli amelelerin boşalttığı imâlâthâneye girdiğinde, beklediği şeylerin belki de en mühimi sol tarafta branda ile örtülmüştü. Ayrıca hava sefînesinin 16 gaz hücresi ile balonetler, yine brandaya sarılıp karşı duvara istif edilmişti. Elhamdülillâh her şey yolunda gibiydi. Neylersin ki ertesi hafta gelen haberle keyfi allak bullak oldu: Şeytanın işi yok, Ayastefanos'a, hem de hangarın 1 fersah yakınına hava mektebi kurulmuş, bu yetmiyormuş gibi Fransa'dan 50 beygirlik tek kanatlı iki Döperdesan yanında, Almanya'dan dört Harlen ve İngiltere'den de iki Bristol satın alınmıştı. Korkuya kapılan İhsan Sait derhâl İdris Dede ile Selahaddin'e, bizzât yapıp çadırda

muhâfaza ettikleri tayyâreyi söküp saklamalarını tembihledi. Anlaşılan o ki, ciğerkûşesi Döjira'ya vâsıl olma planı tehlikedeydi. Hele hele Harbiye Nezâreti'nden bazı paşaların ve işin kötüsü, Makbul İskoç Riti Şûra-yı Âlî-i Osmanî üstâd-ı a'zâm-ı Faik Süleyman Paşa'nın, inşâsı henüz tamamlanmamış o muazzam hava sefînesini teftiş için hangara geleceklerini haber aldığında, vaktiyle mangalda kül bırakmayan bu melûn Moğol'un paçaları tutuşmuş, beti benzi atmış, korkudan eli ayağı çözülmüştü! Foyası ortaya çıkmıştı işte! Hani nerede o asîl ve cesur barbar! Hani nerede o bozkırda uluyan vahşi kurt! Haddi varsa gelsin paşalara hesap versin! Hodri meydan! Ama ne haddine! Bu ödlek herif bir de utanmadan, eğer aşk ve muhtemel bir vuslat mevzûbahis olmasaydı, dünyanın en cesur erkeği olacağını söylemişti. Caaart kaba kağat! Ayrıca lâfı döndürüp, bir erkeğin en cesurca davranışının âşık olmak olduğunu da anlatmıştı. Külâhıma anlatsın! Nihâyet yüreksizliğine kılıf uydurmak için teşâüre başvurarak, kendisinin bir hanım tarafından fethedilen bir fâtih olduğunu söylemişti. Nanik! Hahha! Pışşşık! Üstüne üstlük, ipliği pazara çıkan korkak barbar, manitasının attığı aşk okunun yüreğini bizzât delip geçmesi için, birçok insanın tersine zırh mırh kuşanmadığını beyân etmekteydi. Hadi oradan! Naş! Yaylan! Volta volta! Burnu büyümüş insan ne hâllere düşüyor Ya Rabbi! Allâh insanı yükseklerden düşürmesin! Allâh ana baba sözü dinleyenlerden eylesin! Âmin! Fakat heyhat! Maateessüf, anası bu barbarı kadir gecesi doğurmuş olmalı ki, Balkan devletlerinin birbirleri ardına harp ilân etmeye başlamalarıyla yine dört ayak üstüne düşmüştü. Harbe koşan İttihâtçılar, kulislere başlayan Masonlar ve Bâbıâli onu yine unutmuş, haysiyetsizin verilmiş sadakası olmalı ki, kıçını yine kurtarmıştı! Cibilliyetsiz herif yine Pera Palas'ta, Cadde-i Kebir'deki gazino ve tiyatrolarda safâ sürüyor, elden çıkmaya başlayan Rumeli mehlekesine, felâketle-

re ve faciâlara omuz silkiyordu. İhsan Sait denilen bu barbar, millete hâmilik eden ve memleketi selâmete çıkarmaya gayret eden İttihâtçılar'a da, akîdesi bozulup delâlete düşerek günâha giren müminleri Hak yoluna ama rızaî ama zorakî sokmaya ant içmiş sofulara da metelik vermemekteydi. Birinciler silâhlı ve cesur olduklarından siyasî cinâyetlerini uluorta işlerken, borcunu duayla ödeyip öcünü bedduayla alan daha korkak ikinciler, ancak yirmisi otuzu cem olunca, yani imece usûlü, el ele tutuşan nikâhsız bir çifti sokak ortasında linç edebiliyorlardı. İhsan Sait Avrupa'da terbiye almış İttihâtçılar'ı küçümser ve, 'Garba Şarklılar gider,' dedikten sonra da parmağıyla kafasını işâret ederek, 'Garp asıl burası!' diye eklerdi. Ardından palamudunu doğrultarak kocaman başını gösterir ve, 'Şark ise nah budur!' derdi. Ancak Moğol'unkinden farklı olarak Şark, diğerlerinin apış arasında değil, omuzlarının üstündeydi ve fes yâhut yeşil sarık giymiş hâliyle onlarda, 90 yaşındaki bir ihtiyarın artık uyanmayan maslahatı gibi kâh fizikî kâh metafizikî bir uykudaydı. Edepsiz, haysiyetsiz barbar! Ama İttihâtçı ama sofu olsun, din'i ve vatan'ı kurtarmak için yanıp tutuşan Şarklı'nın Hakikat'i bulma yolu, fizikî uykusundan uyandıktan sonra itikadına göre bir istihâre duası okuyup, hemen ardından da din, vatan ve ihtilâl rüyaları görmeyi umduğu metafizikî uykusuna dalmaktı. Şeytan aldattığından olsa gerek, cinâyetlerini işte bu uykuda işler, hamamcı olurdu! Şerefsiz barbar işte bu fikirdeydi! Ancak Moğol, kendi fikirlerini bile kaale almıyordu. Zâten o muazzam hava sefînesi dışında hiçbir şey umurunda değildi. Bulgar kıt'aları Edirne'ye girdiğinde üzülmek şöyle dursun, balo salonlarında, konserlerde, tiyatrolarda toy düğün ediyordu. Hoş, Bulgarlar Çatalca'ya yaklaştıklarında top sesleri tâ Ayastefanos'tan işitiliyordu ama, İhsan Sait bunu da keşlememişti. Nitekim Çatalca hattı Bulgar ordusu tarafından yarılanmamış, mütâreke imzâlanmıştı. Ama

asıl, Edirne geri alındığında Moğol'un eli ayağı gevşedi! Şerefsiz korkak! Ama tırsması için yine de fazla bir sebep yoktu. Çünkü Dersaadet'te bir kör döğüşüdür sürüyor, hırgür ve çıngar almış başını gidiyordu. Yine de barbar, başına gelecekleri kestirememekteydi. Çetrefil işler ve imlâya gelmez hâdiseler arasında hemen herkes tarafından unutulduğundan, bu hengâme İhsan Sait'in işine geliyordu. Lâkin Alman zâbitlerin birkaç ay sonra Dersaadet'e vâsıl olmalarıyla planları bozuldu. Korkusundan artık bütün zamanını hangarda, o koskoca hava sefînesinin başında geçiriyordu. Günün birinde öğle molasında, amelelerin yemeği namazı bırakıp hangardan dışarı koşuşturmaları üzerine dışarı çıktığında keyfi iyice kaçmıştı. Hangara yakın bir yerde duran bir askerî kamyondan, yüzbaşı kumandasında, başlarında sivri uçlu miğferleriyle 20 kadar Alman askeri inmiş ve taarruz edebilecek tayyârelerin def'i için, isâbet ettiği yerde infilâk eden 1 puntluk mermileriyle, seri atışlı bir Maksim Flak makinalı topu, önceden kararlaştırdıkları yere taşıyorlardı. Çukur kazıp kum torbaları ile tahkîm ettikten sonra, 'pom pom' tâbir edilen otomatik topu mesnedine monte ettiler ve tamburasını yerleştirdikten sonra dört kişilik mürettebatı başına geçti. Kendini İhsan Sait'e Yüzbaşı Şültz diye tanıtan ekşi suratlı ve kısaca boylu zâbit, ona buna aldırmadan, sanki kendi memleketindeymiş gibi diğer bir silâhı, yani dakikada 500 mermi atan bir Maksim makinalı tüfeği de yakındaki bir tepeye yerleştirdi. Ardından, pistin yanına koskoca iki çadır kurdurmuştu. 20 asker için fazla büyük ve geniş olan bu çadırların ne işe yaradığı, ertesi sabah göklerde iki Fokker avcı tayyâresi görünüp birbiri ardı sıra piste inince anlaşıldı. Bu avcı tayyârelerinin, Fransızlar'dan aşırılma bir mekanizmayla, pervâne kolları arasından atış yapabilen makineli tüfekleri vardı. Fokkerler bu sahra çadırlarında muhâfaza edilecekti. İhsan Sait'in suratından düşen bin parçaydı.

Vakit geçirmeden, Aman Baba ile İdris Dede'yi çağırdı ve onlarla birlikte hangarın deposuna giderek ışığı yaktı. Yağlı bir brandayı açtıktan sonra iki yedek tamburasıyla birlikte, dakikada 550 mermi atabilen bir Levis makinalı tüfek pırıl pırıl parladı. İhsan Sait'in uzun uzadıya açıklamasına gerek kalmadan, diğer ikisi ne yapacaklarını biliyorlardı. Eyvahlar olsun ki Almanlar'ın kamyonu durmadan gidip geldi ve hava sefîneleri için imâl edilmiş, iki Meybah irtifâ motörü hangara taşındı. İrtifa motörleri, zâten önceden hazırlanmış mesnetlerine monte edilirlerken, yine gidip gelen kamyon, iki 660 puntluk, dört 220 puntluk, altı tane de 128 puntluk bombayı fünyeleriyle birlikte, Ayastefanos açığında demirlemiş şilepten alıp hangara nakletti. Ayrıca cephânesiyle birlikte üç Maksim makineli tüfek de getirmişlerdi. Hangarda, tedirgin olduğu gâyet belli İhsan Sait'in hava sefînesinin başında ameleler dur otur olmadan dört dönerek canla başla çalışırlarken, işe bak ki, Dersaadet'teki paşalar, sırtlarını Almanya'ya yasladıklarından olsa gerek, geçici sulh döneminin tadını çıkarıyorlar, günlerini gün ediyorlardı. Ertesi gün diğerleriyle birlikte bir Alman paşasının da geleceğini haber aldığı için beynine yıdırım düşmüş öküz gibi sersemleyip gök gürültüsü işitmiş kuzu misâli korkan İhsan Sait'in tersine, teftişe gelecek biri Alman dört paşa, sabah erkenden ava gitmiş, öğleye doğru Nezâret'e çizmeleri çamur içinde dönmüşlerdi. Bereket versin ki Alman paşanın emrinde maharetle çizme parlatan bir er vardı. Misafirhânenin salonuna gelmesi emredilen bu er, kendi kumandanı dâhil diğer üç paşanın da çizmelerini parlattı. Er, hakikaten işinin erbâbıydı: Çizmeleri önce kalıplarına geçirip ılık suyla silmiş, kuruduktan sonra sirkeyle üzerlerindeki cilâ kalıntılarını temizleyip iki değil, üç değil, tam dört kat cilâ atmıştı. Ardından ispirtolu pamuğu tutuşturup ateşle cilâyı eritmiş, böylece dört paşanın çizmesi ayna gibi olmuştu. Bu durum Alman

için olağandı, ama Türk paşalar gözlerini çizmelerinden alamıyorlardı. Gerçekten de dışarıdaki iki Mersedes'in şoförleri, marş kolunu çevirip paşaları Ayastefanos'a götürecek otomobillerin 40 beygirlik motörlerini çalıştırdıklarında bile, çizmelerine hayran hayran bakıyorlardı. İki otomobildeki Türk paşalar için sokaklar, virâneler, surlar, bağlar, ormanlar, bostanlar alelâde, ama çizmeleri fevkalâdeydi! Ayasofya kadar büyük hangara nihâyet vardıklarında, zeminin çamurlu olduğunu gördüler ve çizmelerini kirletmemek için taşlara basıp atlaya atlaya hangarın kapısına yaklaştılar. İçeri girdiklerinde, birinin ayağına asetilen hamlacının hortumu takıldı. Diğeri ise o yağlı müvellidülmâ hortumlarına basmamaya gayret ediyor, üçüncü de çelik kalemler, kerpetenler, penseler, tornavidalar arasında ayak basacağı bir zemin arıyordu. İşte o esnâda başlarını kaldırıp tâ yukarı bakmak akıllarına geldi! Vay canına! Allâh! Allââââh! Gaz hücreleri hidrojenle şişirilmiş, doksan küsûr metre uzunluğunda koskocaman bir hava sefînesi, fesuphanallâh! Dört koca pervânesiyle, yirmi metre çapında devâsâ bir zeplin, o muazzam hangarın neredeyse tamamını doldurmuştu! Hafazanallâh! Hava sefînesinin içindeki hidrojen, İsa Aleyhisselâm'ın ruhu gibi göklere yükselmeye azmetse de, her biri gavur ölüsü gibi ağır yüzlerce kum çuvalından zepline bağlı kalın halatlar, onun bu saplantısına gem vuruyordu! Yurdu olan gökyüzüne yükselmeye âdeta can atan bu izzet ve kudret timsâli hava sefînesi, ejderhavâri bir devâsâ bulut gibi, bedeninden zemindeki azman kum torbalarına bağlı olduğu bilek kalınlığındaki halatları, ihtirâsı ve iktidarıyla gıcırdatmaktaydı! Olur şey değil! Gaz hücrelerindeki toplam dokuz yüz bin küsûr metre küp hidrojenle arzın cazibesine meydan okuyan bu rahmânî ve ulvî zeplin, bâkî ve ebedî görünüyor, görkemli bir totem gibi, sanki secde edilmeyi bekliyordu! Pes! Zeplinleriyle övünen Almanya'dan gelen jeneral dâhil bütün

paşaların da ağzı bir karış açık kalmıştı. Anıtsal zeplini daha yakından görmekte gâyet haklıydılar. Gelen heyeti daha kapıdayken büyük bir hürmetle karşılayan İhsan Sait, suratındaki zorakî tebessüme rağmen yine de rahat ve hattâ gevşek görünüyor, çenesini durmadan işleterek tek ayağının üzerinde kırk yalanın belini büküyordu. Hava sefînesini tamamen inşâ ettiği için burnundan kıl aldırmayan Moğol, hindi gibi kabararak onları zeplinin içini gezmeye davet etti. Kumanda kabinine dayanan ahşap yangın merdiveninden tırmanıp içeri girdiklerinde her şeyin hesaplanmış olduğunu gördüler: Camlar soğuğa dayanıklıydı. Dümen tekerleği yumuşak ve safra supaplarını tahrik eden kordonlar sağlamdı. Meyil saati ve safra tablosunun altındaki irtifâ tamburası kolayca dönüyordu. Motör kabinine giden muhabere boruları ve parlak pirinçten kolları çevrildiğinde çın çın sesi veren makine dâiresi telgrafları sağdaydı. İrtifâ saati, 16 gaz hücresi için ayrı ayrı olmak üzere tazyik saatleri, nişângâhıyla birlikte bombaları hedefe bırakacak elektrikli kumanda tablosu, manyetik pusula ve telsiz telgraf, kısacası her aksam çalışıyordu. Ancak, iki Maksim'in, kabinin sağ ve solundaki mesnetlerine henüz rapt edilmediğini görünce barbar, amelelerin ve ustaların ihmâlkârlığına sinirlenmişti. Derken İhsan Sait'in barbarca ihtirâsının şâhikası olan, fen, erk ve fors timsâli anıtsal zeplinin kumanda kabininden yukarıya, mürettebatın arka kabine erişmesini sağlayan omurgaya, yani alavereye çıktılar. 16 gaz hücresinden dördü şişirilmemişti. Bu nedenle, yukarı bakıldığında zeplinin iskeletinin mühendislik hârikası olduğu hemen anlaşılıyordu. Hem motörleri besleyecek benzin tanklarının pompaları ve hem de gaz hücrelerinin emniyet supapları faâldi. Eğilerek ilerleyebildikleri alaverede Alman paşa bomba kapaklarını açtırdı ve 660, 220 ve 128 puntluk bombaları hedefe bırakan selenoitlerin çalışıp çalışmadığına baktı. Derken dâhilî merdivenden zeplinin

tâ üstüne tırmandılar: Çünkü taarruz edecek tayyârelere karşı, Maksimler'den biri oraya monte edilmişti. Ardından arkadaki motör kabinine geçtiler. Almanya'dan gelen, biri sancakta ve diğeri iskeledeki irtifâ motörleri ve manyetolar çalışır durumdaydı. Soğuk havalarda bu motörlere bağlı pervânelerden savrulacak kar, zeplinin zarfına zarar vermesin diye buz zırhları da eksik edilmemişti. Paşalar, gliserinli su dolu, kauçuktan kocaman safra torbalarını, her biri balina misâli gaz hücrelerini tek tek muayene etti. Ancak, Fokkerler'den ve mıntıkanın müdafasından mesûl Yüzbaşı Şültz de onlarla birlikteydi ve İhsan Sait'e, hidrojeni nasıl elde ettiklerini sorduğunda, kızgın demirin üzerinden su buharı geçirmek yerine, anot ile katodu asbest bir zarla ayrılan hücre içinde tuzlu suyun elektrikî tahlîliyle bu gazı sağladıklarını işitince şaştı. İhsan Sait'in dediğine bakılırsa, hücrenin anodundan klor gazı, katottan ise hidrojen çıkıyor, ayrıca yan ürün olarak sodyum hidroksit elde ediliyordu. Ardından Şültz, ateş pahasına satılan, gaz hücreleri için gerekli ve ithâli Almanya'nın iznine bağlı altun dövme derisini nereden bulduğunu sormuş, 'Avs Anatoliyen,' cevabını alınca, bu kurtlu zâbitin şüphesini artırmıştı. Bütün bu gördüklerinden sonra neşeleri yerine gelen paşalar kahkahalar ata ata otomobillere binerek çekip gittiklerinde İhsan Sait teyakkuzda, geceyi bekliyordu. Çünkü geceyi bekleyen bir başkası daha vardı: Bir zeplin yapmak için gerekli altun dövme derisini elde etmek, en az 5.000 sığırın kesilip öd keselerinin daha tazeyken çıkarılarak işlenmesi demekti. Anadolu'da bu kadar sığır nereden bulunacaktı? Bu yüzden Yüzbaşı Şültz, gece yarısından sonra hangara girdi ve elindeki fenerle çevreyi incelemeye başladı. Nihâyet aradığını buldu: Ama bu tuhaf kumaş parçası, zeplindeki hidrojeni muhâfaza eden, sızdırmaz ve insanoğlunun bu iş için o güne kadar bulabildiği en dayanıklı malzeme olan, altun dövme derisi değil,

başka bir şeydi. Cıgara yakmak için dışarı çıktı. Çakmağını çaktığında, bulduğu kumaş parçasını aleve değdirdi, ama hayret! Kumaş yanmıyordu! İşte tam bu sırada, iki madalyanın bulunduğu göğsüne yumuşak bir şeyin bastırıldığını fark etti. Bir yastıktı bu. Başını kaldırdığında, İhsan Sait'i gördü. Tabancasının namlu ağzını yastığa bastıran Moğol tetiği çektiğinde, kimseler silâh sesi işitmemişti. Cesedi yine Bevval taşımıştı, ama sabaha az bir zaman kalması ve nöbetçilerin kol gezmesi nedeniyle Şültz'ü ancak yarım metre derinliğe gömebildiler. İşte bu yüzden, yokluğu ertesi gün anlaşılan Şültz'ü arayan Almanlar'dan biri, yeni kazılmış çukuru fark edip haber verince, göğsünde askerî liyâkat madalyası yanı sıra bir de pilot nişânı ile yeni gelen yüzbaşı sayesinde ceset toprak yüzüne ve cinâyet de su yüzüne çıktı. Kızılca kıyamet işte bundan sonra kopmuştu. Ameleler teker teker sorguya çekildi, suratlarına yumruk tokat çarpıla çarpıla kendilerine ahıret suâlleri soruldu, tıynetleri ve sabıkaları iskandil edildi, içlerinden şüpheli görünenler falakaya yatırıldı, nihâyet on kadarı tevkif edilip götürüldü, bunlardan üçü asıldı, geri kalan yedisi ise müebbeden zindana atıldı. Fakat işin en kötüsü, zeplin artık bir kez görüldükten sonra bir harbin patlak verme ihtimâliydi. Allâh korusun, harp çıkarsa, Harbiye Nezâreti, İhsan Sait'in dişinden tırnağından artırdığı parayla inşâ ettiği bu harp vâsıtasına, o muhteşem zepline, gözünün yaşına bakmaz, alîmallâh el koyardı. Bu yüzden İhsan Sait, Aman Baba ile İdris Dede ve elbette Selahattin'le baş başa verip meseleyi hâlletmeye çalıştı: Zeplin için gerekli hidrojeni elektrikî tahlîlle sağlamış ve tazyikli tanklara doldurmuşlardı. Ama tahlîlden bir de klor gazı elde edilmiş, bunun bir kısmı koskoca bir tanka basılmıştı. İhsan Sait'in ağzından çıkanları duyunca üçünün de gözleri yuvalarından uğradı. Canavar herif! Barbar! Zâten onun ne mal olduğunu önce Bevval anlamıştı! İşlenen cinâyetten on gün

sonra Bevval, at arabasıyla hangara bir mezar taşı getirmiş, ameleler tarafından teklif edilen bütün yardımı reddettikten sonra, o ağır mermeri kucaklayıp içeri, İhsan Sait'in yanma götürdükten sonra, 'Aha! Na bu benim mezar daşım! Artıh sana gulluh etmecem. Yalıında ölecem. Böyle bilesin. Çünkü sen Zulkarneyn'sin!' demişti. Temiz kalpli olduğundan mıdır, ertesi günü Bevval'in ateşi çıkmış, bir hafta boyunca Allâhû Teâlâ'nın adını sayıkladıktan sonra da, bir pazartesi günü vefât etmişti. Onu hangarın arkasına gömdüler ve kendi yaptırdığı mezar taşını başına diktiler. Taşta, 'Hüve'l Fânî' ibâresi göze çarpıyordu. Anlaşılan o ki Bevval, yıllardır kulluk ettiği İhsan Sait'ten bu şekilde intikam alma yolunu seçmişti. Allâh bir, kendisine sadâkatle hizmet eden Bevval'in âhını aldığından dolayı İhsan Sait, başına bir felâket gelmesinden artık iyice korkuyordu. Çünkü, Bevval'in ona yakıştırdığı 'Zulkarneyn' ismi, âdeta bir belâ, hattâ bir bedduadan bile öte bir şeydi. Çişli herif İhsan Sait'i en büyük kötülükle bir tutmuştu. Haklı! Zulkarneyn'di o! Oh olsun! Barbarın bu kötülüğüne münasîp bir şekilde, Alman askerlerinin sayısı da bir manga daha artırılmış ve bunlar emir gereği, zeplinin bulunduğu hangarda nöbet bekler olmuşlardı. Çünkü ne de olsa, burası bir cinâyet mahâlliydi. Acaba diğerleri gibi işlediği bu cinâyet de Moğol'un yanına kâr kalacak mıydı? Aynı zamanda bir tüccâr da olan Peygamber Efendimiz'e inen *Kitâb*'ta dendiği gibi bunlar ne kötü alışverişlerdi! Bu barbar, burnuna üflenen ilâhî ruhu azar azar satıp karşılığında karanlığı alarak, kendini ve servetini değil, asıl şeytanî gölgesini büyütüyordu. Fakat bu fuzûlî işlerle uğraşıp cürümler işlemek yerine, seferberlik ilân edildiği vakit Ayastefanos'ta değil Çemberlitaş'taki o kıraathânede olsaydı, sözde oğlu Derviş Âlî İhsan'ı, Anadolu'nun Nasıriye kasabasından, şişman ve lapacı oğluyla gelmiş şu kurnaz tüccârın yanında görebilirdi. Âlî İhsan'a bu tüccâr, şişman oğlu yerine, yine oğ-

lunun künye ve hüviyetiyle orduya yazılması için, İstanbullu zengin bir beyefendiden hileli zarla kazandığı 50 kâimeyi teklif ediyordu! Âlî İhsan bir an bile duraksamadan mürekkepli işâret parmağını celpnâmeye imzâ diye basmış ve eyvah ki 20-34223 seri numaralı kâimeyi teslim almıştı. Seferberlik ilân edildiği için yaşı tutan her erkek orduya alınıyordu. Sadece gözüne uyku girmeyen asker kaçakları, evlâtlarını uğurlayan gözü yaşlı analar, çenesini bıçak açmayan Balkan Savaşı gazîleri değil, aynı zamanda İhsan Sait de arpacı kumrusu gibi düşünmekteydi. Tedirginliğinin sebebi ise, seferberlik ve dolayısıyla, patlak vermesi kuvvetle muhtemel harp nedeniyle, aşkı cânanı Döjira'ya kavuşmak uğruna inşâsı için senelerdir parasını ve terini akıttığı zeplinin paşalar tarafından cukkalanmasıydı. Bu muazzam hava sefînesi eğer devlet tarafından istimlâk edilirse, aşkına elvedâ demek zorunda kalırdı, Allâh korusun! Nitekim, soğuğun iliklere işlediği, yağmurlu bir günde telefonla Harbiye Nezâreti'ne çağrıldığı vakit, korktuğunun başına geldiğini anlamıştı. O yağmur altında elinde şemsiyesi, nezâretin kapısından avluya girdiğinde, bir mülâzımın, ictimâda askere alınan erlere nutuk attığını görmüştü. Piyâdeler, sırtında kırmızı düğmeli hâkî kaputlar, başlarında Enverî serpüşlar, baldırlarında dolaklarla teçhiz edilmişti. İşte tam bu sırada, acemî erlerden biri yerinden fırlamış, İhsan Sait'e doğru, 'Baba! Baba!' diye bağırarak koşmaya başlamıştı. Her ne kadar tanıyamadıysa da bu şahıs, onun sözde oğlu Âlî İhsan'dı. Peşinden de, onun bu disiplinsiz hareketine kızıp köpüren eli sopalı iki çavuş koşturmaktaydı. Âlî İhsan, onu tanıyamayan sözde babasının yanına geldiğinde ona bir kâime uzattı. Çavuşlardan birinin sopası tam bu sırada sırtına inmişti. Şaşıran İhsan Sait, unutup gittiği sözde oğlu Âlî İhsan'ın verdiği 50 kâimeyi almak gafletinde bulunmuştu ki, çavuşlar zavallı acemî askere sopa üstüne sopa indirmeye başladılar. Kâime-

yi cebine atan İhsan Sait, 'Adam sen de!' dedikten sonra, zavallı meçhûl askeri kendi kaderine terk edip, o yağmur altında çamurlu ictimâ alanını adımlayıp tam karşıdaki binânın merdivenlerini tırmandı ve üst kata çıktı. Bekleme odasında geçen yarım saatten sonra Paşa, yâveri aracılığıyla onu nihâyet dâiresine çağırdı. İhsan Sait içeri girdiğinde Paşa'nın sırtı ona dönüktü. İspanya'da şatolar ve Memâlik-i Osmaniye'de de yedi kubbeli hamamlar kuran mütekebbir ve müteazzım Paşa'yı, her ne kadar akla ziyân olsa da, onun gurur ve ihtirâsını okşayan, ileride karabasan olacak muazzam rüyalardan aşağısı kurtarmaz gibiydi. Yanına salavâtla varılır bu vaziyo paşa, İhsan Sait içeri girdikten sonra yâverin kapıyı kapadığını işittiğinde hiç istifini bozmadan pencereden dışarı bakmaya devam etti. Gerçi dışarıda kayda değer bir şey yoktu, ama anlaşılan Paşa derin bir tefekküre dalmış, muhteşem hayâlleriyle basmakalıp fikirlerini kafasında yoğurmaktaydı. Neden sonra, yüzünü ona dönmeden İhsan Sait'e, 'Hoş geldiniz,' dedi. 'İçinde bulunduğumuz müşkül durum nedeniyle, vatanımız için büyük bir fedâkârlıkla inşâ ettiğiniz hava sefînesini memleket için satın almaya karar verdik. Bedeli olan 25.000 frank size derhâl ödenecektir. Tebliğ ederim.' Hiç şaşırmayan İhsan Sait, 'Nakit olarak mı ödeyeceksiniz?' diye sorunca, Paşa, 'Hayır!' demişti. 'Yüzde beş faizli hazine tahviliyle ödeyeceğiz. Lütfen evrâklarınızı yâverimden alıp, Dolmabahçe'de tasdik ettirdikten sonra, bankadan hakkınızı alınız! Hangarınızı da yarın saat beşe kadar tahliye edip, zeplini Yüzbaşı Hayne'ye zabıtla teslim ediniz. Artık gidebilirsiniz! Güle güle!' Paşa'nın dâiresinden bükük boyunla çıkan İhsan Sait, yâverden evrâkı alıp çantasına yerleştirdi. Avluya çıktığında asker kalabalığı dağılmıştı. Kapının önünde durdurduğu bir faytona binip o yağmur altında Dolmabahçe'ye yollandı. Köprü'ye vardıklarında yağmur durmuştu. Ama gökyüzündeki o kapkara bulutlar, Dersaadet

semâlarını kolay kolay terk edeceğe benzemiyorlardı. Fayton nihâyet saraya vardı. İhsan Sait arabadan indiğinde, sarayın görkemli kapısının tam karşısındaki virân çeşmenin saçağı altında koyun koyuna yatan bir hırpanîler gürûhu gördü. Sırtını duvara verip kalıp gibi serilmiş biri horul horul horuldarken, başını onun omzuna yaslamış diğerinin açılmış ağzından salya sızıyordu. Pinekleyen bir itin yanındaki samanların üzerine bir seksen uzanmış, kafasını yastık niyetine onun karnına yerleştirmiş olanın ise içi geçmişti. İtin diğer yanındaki adam ise, top patlasa bile uyanacak gibi değildi. Diğeri çeşmenin tuğla duvarına omzunu dayamış, sonuncusu ise bu şahsın hemen berisine semeri devirmişti. Cümlesi de davul çalsa işitmez görünüyorlardı. İhsan Sait gerçi gaddar ve acımasız biriydi, ama nedense başının gözünün sağlığı selâmeti için bir sadaka vermeyi münasîp gördü ve Harbiye Nezâreti'nin avlusunda, o tuhaf piyâde erinin eline tutuşturduğu 50 kâimeyi, bu hırpanîlerden birinin kuşağına sıkıştırdı. Allâh kabûl etsin! Ardından, bu zavallılara sadaka uçlandığından mıdır, bütün işleri rast gitti: Sarayda evrâklara gerekli mühürleri vurdurdu ve imzâları attırdı, bankadan her biri 500 franklık tam 500 tahvili teslim aldı. Ama yüreciği güm güm atıyordu. Nasıl atmasın! Canı cânanı Döjira'ya varmasını sağlayacak hava sefînesini, ertesi gün hava kararmadan Almanlar'a teslim etmek mecbûriyetindeydi. Akşam ezânı okunurken trene bindi. Yanında gazetesi de vardı, ama o, gazete mazete okuyacak vaziyette değildi. Sadece kukumav kuşu gibi düşünüyordu. Nihâyet tren Ayastefanos'a vardığında her zamanki gibi, İdris Dede'nin torunu Selahattin'in külüstür otomobiliyle istasyona kendisini karşılamaya geldiğini gördü. Otomobilin karpit lambalarının anca aydınlattığı toprak yolu kısa zamanda kat ettiler. Sonunda hangar ve kimisi çadırlarında, bazısı nöbetteki Alman askerleri gözüktü. Egzozu ikide bir patlayan otomobili dur-

durtan İhsan Sait, Alman çavuşa, o gece bir vedâ ziyâfeti vereceğini söylemişti. Dediğine bakılırsa hangarda, Bomonti Bira Fabrikası imâlâtı 40 kasa bira, 30 okka sucuk ve şu anda zeytinyağında kızartılmakta olan 20 kilo patates vardı. Avrupaî saatle 8'deki ziyâfete, nöbette olsun olmasın, bütün Almanlar davetliydi. Bunları söylerken saat zâten 7:30 idi. Selahattin otomobili hangarın önünde istop ettirdiğinde, içeri giren İhsan Sait, verdiği talimât üzere, monte edilip ayarları yapılan tayyârenin, zeplinin altına rapt edildiğini gördü. Ayrıca 40 kişilik sofra da çoktan hazırdı. Bu iyi ki böyleydi, çünkü Almanlar kendilerine verilen saatten önce sökün etmeye başladılar. Nihâyet saat 8'de, sofrada boş yer kalmamıştı. O muazzam zeplinin hemen altına kurulan masada biralar açıldı ve bardaklara doldurulmadan şişelerden içilmeye, şarkılar söylenmeye, nâralar atılmaya başlandı. İhsan Sait de onlarla birlikte gülüyor, Almanca aşk şarkılarına katılıyordu. Sanki o da askerler gibi sarhoş olmuş gibiydi. Nihâyet, 'Ih habe ayne überaşung für zi!' dedikten sonra yerinden kalktı ve hangarın çıkışına yöneldi. Birkaç Alman askeri onun arkasından bakıyordu. Dışarı çıktığında, duvara bitişik zeplin hangarının şalterlerinin olduğu kulübeye girdi ve bir şalteri indirir indirmez, hangarın o devâsâ kapılarını açıp kapayan elektrikî motörler dişlileri gürültüyle döndürmeye başladı. Koskoca kapılar birbirlerine yaklaşarak, hangarın yegâne girişini kapatıyordu. Alman askerlerinin yüzlerindeki gülümseme dondu kaldı. Kapanmaya başlayan kapıların birbirlerine kenetlenmesine birkaç metre kala masadan fırlayıp kaçmaya çalıştılar. Ama nâfile! Kapılar 'Güm!' diye kapanıvermişti. İhsan Sait ikinci şalteri indirince, hangarı aydınlatan elektrik ampullerinin silmesi sönüverdi ve zavallı Almanlar karanlıkta kaldılar. Neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Ama çoğu yine bir eğlence bekliyor gibiydi. Çünkü güvendikleri İhsan Sait, onlara bir sürprizden söz etmişti. O

anda olup bitenlere birkaçı kahkaha bile attı. Gel gör ki, tepede bir delikten o korkunç 'Fıssssssssssssss!' sesini işittiklerinde irkildiler. Hele hele burunlarına klor gazı kokusu geldiğinde, başlarına ne geldiğini anlayan bir ikisi korkuyla bağırmaya başlamıştı. Gözleri ve genizleri yanmaya yüz tuttuğunda avaz avaz haykırmaya, sonra da deli danalar gibi böğürmeye başladılar. Çünkü canları gidip gidip geliyor, zehirli gazı teneffüs eden bîçâreler ölümle pençeleşiyorlardı. Canhıraş feryâtlardan bütün hangar inlemekteydi. Boğaz yangısından çığlıkları kesilip ciğerleri su topladığında hâlâ ıhlayıp inildeyebilenler yok değildi. Yarım saat içinde, işte bütün bu zavallılar kuyruğu titretmişti. Dinleriyle dinlensinler! Bu zâlimce katliamı yapan barbar Moğol cep saatini çıkarıp baktığında, saat 9'u 3 dakika geçiyordu. Zavallı Almanlar'ın ecel şerbetini içtiğine kanaat getirince şalteri kaldırdı ve hangarın kapıları açılmaya başladığında ortalığa klor kokusu yayılıverdi. Allâh'ın binâsını yıkan kâtil Moğol, açık havada olmasına rağmen zehirli klor gazından etkilenmemek için mendilini çıkarıp ağzını burnunu kapadı ve yarım saat kadar hangarın havalanmasını bekledi. Ardından elektrik ampullerini yaktı. Burnunda mendille içeri girdiğinde 39 Alman askerinin, yeşilleşmiş cesetlerini gördü. Az sonra Aman Baba ve İdris Dede de içeride cesetleri taşıyıp kubura atıyorlardı. Selahattin ise içi kalkıp ikide bir istifrâğ ettiğinden, onlara yardım edecek hâlde değildi. Gece saat 10'a doğru Almanlar'dan iz eser kalmamıştı. İhsan Sait otomobile gidip çantasıyla geri döndü. 'Bunlar size ömrünüzün sonuna kadar yeter,' deyip, 500 franklık tahvillerden 200'ünü Aman Baba'ya, 200'ünü ise İdris Dede'ye verdi. Para hesabından pek anlamayan dede, sayması için tahvilleri torununa uzatmıştı. Kalan 100 tahvili de, olan bitenlerden habersiz, barınaklarında uyuyan amelelere ve ustalara, bu geceki 'son bir iş' karşılığında hemen şimdi dağıtması için Aman

Baba'ya teslim eden İhsan Sait, derhâl dâiresine çıkıp boş bir çanta buldu. Çünkü kucağındaki o siyah beyaz sevimli kediyle sevgilisi Döjira'nın fotoğrafı, mektubu vesâir evrâk oradaydı. Zâten az sonra terk edeceği bu dünyada, geri kalan hiçbir şeyin önemi yoktu. Gel gör ki, içinde bulunduğu mahzurlu vaziyet nedeniyle eli ayağı birbirine dolaşıyordu. Ardından atlı kovalıyormuş gibi zeplin hangarına döndüğünde, 500'er franklık tahvilleri göğüslerine sıkıştırmış amelelerin baş kaldırmadan, İdris Dede nezâretinde, kalan 4 gaz hücresine hidrojen bastıklarını gördü. Topun ağzında olduğunu, öte yandan artık geri dönüş olmadığını gâyet iyi bildiğinden, elleri titriyor, zeplinin altında dört dönüyordu. Ameleler ise işlerine dört elle sarılmış, canla başla çalışarak, altına tayyâre rapt edilmiş hava sefînesini hazırlamaktaydılar. Benzin tankları da doldurulduğunda vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Zeplinin kumanda kabinine önce Selahattin çıktı ve alavereye tırmanıp motör kabinine geçti. İhsan Sait ve İdris Dede ise ahşap merdivenden kumanda kabinine çıktılar. Aman Baba, aşağıda amelelerin başındaydı. Yukarıdaki kumanda ve motör kabinlerinden yirmişer uçlu iniş palamarları sarkıtıldı. Aşağıdaki Aman Baba'nın emriyle 60 kadar amele bu palamarlara asıldı. Aman Baba'nın, 'Hazır ol! Dikkat! Şimdi!' demesiyle, bu iş için görevli ameleler, zeplini kum torbalarına bağlayan halatları baltayla kopardılar. İşte tam bu anda palamarlara var güçleriyle sımsıkı asılan adamların ayakları yerden kesilir gibi oldu. Aman Baba korkuyla, 'Herkes palamarlara!' diye bağırınca geri kalan ameleler de telâşla koşuşturup halatlara asıldı ve tepesi neredeyse hangarın tavanına değen zeplin hasar görmekten böylece kurtuldu. Aman Baba, 'Haydi arslanlarım! Göreyim sizi!' diye haykırdıktan sonra, adamlar kendilerini paralayarak, zeplini hangardan dışarı çekmeye başladılar. Göklere yükselmek için can atan bir ejderhaya benzeyen hidrojen dolu

devâsâ hava sefînesinin halatlarına asıldıkları için, zaman zaman ayakları yerden kesili kesiliveriyor, yerden yükseldikleri böylesi durumlarda, sanki boşlukta koşuyorlarmış gibi bacaklarını sallıyorlardı. Nihâyet dışarı çıktıklarında bu kez kendi terleriyle değil şiddetli yağmurla ıslandılar. Üstelik zeplini oraya buraya kımıldatan şiddetli rüzgâr amelelerin işlerini zorlaştırıyordu. Aman Baba, 'Palamarları sakın bırakmayın! *Kur'ân-ı Kerim*'e nasıl yapıştıysanız halatlara da öyle yapışın! 40 adımımız kaldı!' diye bağırdığında amelelerin çoğunun tâkati tükenmişti. Nihâyet zeplini hangardan yeterince uzağa götürebildiler. Ama hemen hepsi sıfırı tüketmişti. Çok geçmeden zeplindekiler palamarları aşağı bıraktılar. Hava sefînesinin kumanda kabininde, İdris Dede açtığı iskele ve sancak pencerelerindeki mesnetlere makinalı tüfekleri rapt ederken İhsan Sait, makina dâiresi telgrafının kolunu geriye çekti ve muhabere borusundan motör kabinine, 'Selo! İskele ve sancak motörleri marş! Yarım yol ileri!' diye bağırdı. Selahattin manyetoları çevirip irtifâ motörlerini gürül gürül çalıştırınca, zeplinin dört pervânesi birden, 'Flap!..... Flap!.. Flap! Fırrrrrrrrrrrr!' sedâsıyla dönmeye başladı. İhsan Sait kordona asılıp kıç safra tankından su boşaltınca, zeplin bir süre kuyruk havada yol aldı. Ancak dümeni kırıp hava sefînesini, rüzgârın estiği yere döndürdükten sonra, baş safra tankının valfına bağlı kordona, meyil saati 14 dereceyi gösterene kadar asılır asılmaz, aşağıdaki herkesin üzerine zeplinden 'Foşşşşşş!' diye su boşaldı. Zeplin artık olması gerektiği gibi, pupasını rüzgâra vermiş, burun yukarı seyrediyor, o karanlık gecede ve yağmur altında göklere yavaş yavaş tırmanıyordu! Allâh nazardan saklasın, bu koskoca hava sefînesi gerçekten muhteşemdi! Maşâ'allâh, Bârekallâh, lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh! Fakat maateessüf, işte tam bu esnâda, bir tâlihsizlik kapkara yağmur bulutlarını dağıttı ve dolunayın ışığı zeplini bir süre gün gi-

bi açığa çıkardı. Çok geçmemişti ki, az uzaktaki, Alman yüzbaşı ile adamlarının bulunduğu karargâh çadırlarından, 'Alaaaaaaaaarm!' diye bir feryât duyuldu. Az sonra bir işâret fişeği atıldı. Derken, karbon ark lambalı projektörün, gökteki yağmur bulutlarını ve karanlığı âdeta yırtan 800 milyon mumluk ziyâ huzmesi göründü. Bu durum karşısında yüreği ağzına gelen Aman Baba, ne yapacaklarını bilmez hâlde kendisine bakan amelelere, 'Burası az sonra cehenneme dönecek! Beklersek hiçbirimiz sağ kalmayız! Herkes burayı derhâl terk etsin!' diye bağırdı. Adamcağızlar barakalardan o güne kadar biriktirdikleri liraları, beşibiryerdeleri, hisse senetlerini kaptıktan sonra çil yavrusu gibi tabana kuvvet dört bir yana koşuştururlarken, Almanlar'ın projektörü zeplini bulup ona sâbitlenmişti bile! Beş dakika kadar sonra 1 puntluk infilâklı mermiler atan zatülhareke tayyâre defî topunun, o Maksim Flak'ın 'Güm! Güm! Güm! Güm! Güm!' sedâları işitilmeye başlandı. Ama zeplinin kumanda kabinindeki İhsan Sait, elindeki yegâne tenvîr fişeğini aşağı atınca, parlayan magnezyomun o son derece kuvvetli ziyâsı nişâncıların gözünü aldı ve atışları isâbetsiz oldu. Ayrıca düşerken hâlâ parlayan tenvîr fişeğinin ziyâsı mıntıkayı da aydınlattığından, elinde saniyeli saatle bomba nişângâhı başındaki İhsan Sait, dümeni İdris Dede'ye bırakmış ve ihtiyara, '6 derece sancak!.. Şimdi 2 derece iskele!' gibi talimâtlar veriyordu. Nihâyet Almanlar'ın projektörünün üstüne geldiklerinde, 220 puntluk bombayı aşağı bırakan düğmeyi çevirdi ve 10 saniye kadar sonra zeplin, aşağıdan gelen gümbürtüyle sarsıldı. Projektör sönmüştü ama Maksim Flak, ay ışığında hâlâ görünen hava sefînesine ateş etmeye devam ediyordu. İhsan Sait muhabere borusundan motör kabinine, 'Yarım yol tornistan!' emrini verince yine nişângâh başına geçti ve attığı tenvîr fişeği artık söndüğünden, işini sağlama bağlamak için hedefine bu kez üç adet 220 puntluk bomba bıraktı. Birbiri

ardı sıra işitilen patlamalar kabinin camlarını zangırdatmıştı. Derken sancak alabanda edip artık boş olan hangarın üzerine doğru tam yol seyretti. Havanın aydınlanmaya başladığı o saatte, senelerini geçirdiği hangara son bir kez baktı ve nişângâhtan rüzgârı hesaplayıp, 660 puntluk bombaları hangarın ve imâlâthânenin üzerine yolladı. Korkunç patlamalar o kadar şiddetliydi ki, her bir patlamada sarsılan zeplinin zarar görebileceğinden korktu. Aşağı baktığında hangardan, imâlâthâneden, barakalardan eser kalmadığını gördü. Demir Minâreler artık tarih olmuştu! Hava aydınlanıyordu. Tam bu esnâda, İdris Dede'nin, 'Fokker tayyâresi! Saat üç istikâmetinde!' diye korkuyla bağırdığını işitti. Şafak atmış bir hâlde, dümeni bir yandan 90 derece sancağa basarken, bir yandan da motör kabinindeki Selahattin'e, 'Derhâl gözetleme platformuna çık ve makinalı tüfeğin başına geç! Başımız belâda!' diye bağırıyordu. Zeplinin başını tâ uzaktan süratle yaklaşan Fokker'e döndürdüğünde, hava sefînesinin en tepesindeki platforma tırmanmış Selahattin, buradaki silâhı dolduruyordu. Nitekim tayyâre yaklaştığında tetiğe dokunup onu kurşun yağmuruna tuttu. Ama isâbet kaydedememiş olmalıydı ki, Fokker çevrelerinde arı gibi vızır vızır dönüyordu. Nihâyet tayyâreden makinalı tüfek ateşi açıldı. Buna iskele tarafındaki Maksim ile İdris Dede direnmeye çalıştı ama, vızıldayan kurşunlardan biri kabinin camını şangırtıyla dağıtıp 'Pop!' diye bir sesle ihtiyarın göğsüne saplanıverdi. İdris Dede kanlar içinde yere yığılıvermişti. Bu sırada gözetleme platformundaki Selahattin'in, artık nasıl bir tâlih eseriyse, kuyruğundan hasar verdiği tayyâre virile girmiş, döne döne düşmeye başlamıştı. Gel gör ki İhsan Sait, iskele tarafına baktığında tehlikenin geçmediğini dehşetle gördü: İkinci bir Fokker, makinalı tüfeğiyle ateş ede ede üstlerine geliyordu. İşin daha da fenâsı, tepedeki Selahattin, muhabere borusundan kumanda kabinine, cephânesinin

bittiğini haykırmaktaydı. İhsan Sait boruya ağzını yaklaştırıp ona, 'Selo! Hemen aşağı in ve zeplinin altındaki tayyâremize binip şu Fokker'in hakkından gel! Başka çâremiz yok! Ya da en iyisi buradan kaç! Çünkü deden öldü!' diye bağırdı. Muhabere borusunun öteki ucundan bir feryât işitilmişti. İhsan Sait, kabinin penceresinden baktığında geniş bir kavis çizen Fokker'in tekrar taarruz etmek üzere olduğunu gördü. Derhâl kabinin arka penceresine gidip baktı: Selo, zepline asılı tayyâreye binmiş, motöre benzin pompalıyordu. Nihâyet râbıtanın sustasına bastı ve vaktiyle onca emekle yaptıkları tayyâreleri, zepline asılı olduğu mesnetten kurtulup aşağı süzülmeye başladı. Selo manyetoyu çevirir çevirmez motör gürül gürül çalışmıştı. Üstelik Levis makinalı tüfeği ateşe hazırdı. Şükür ki, böyle bir şey beklemeyen Alman pilotun arkasına geçip ateş etmeye başladı. Ancak ne kötü tâlihtir ki Fokker, havada bir takla attıktan sonra Selo'nun arkasına geçip kurşun yağdırdı. Alman pilotun vızır vızır yağdırdığı mermiler, tayyârenin çevresinden geçiyor, bazen de kuyruk takımını, kanatları ve hattâ gövdeyi delip geçiyordu. Bu yetmiyormuş gibi Selo'nun dokuz numara gözlüklerine bir de, kapkara motör yağı sıçradı. Zavallı artık kör gibiydi. Ama yapabileceği son bir şey olduğunu düşündü: Levyeyi çekip tırmanmaya başladı. Alman da onu takip ediyordu. Selo mümkün en fazla irtifâya erişti. Derken, hemen hemen hiçbir şey görmediği hâlde, levyeyi itip aşağıya pike yapmaya, bir yandan da gaz vermeye başladı. Hasmının onu takip ettiğinden emindi. Zemine doğru süratle yaklaşıyordu. Çarpacağı ânı hesapladı. Ardından, bir Kelime-i Şahâdet getirdi ve levyeyi var gücüyle kendine çekip âni bir tırmanışa geçti! Kanatları kopacak gibi gerilip gacırdayan tayyâre şahlanmıştı. O ise havanın tazyikiyle, kanatların gövdeden fırlayıp gitmemesi için dua üstüne dua ediyordu. Temiz kalpli olduğundan mıdır, böyle bir şey olmadı. Ama arkasından

gelen makineli tüfek sesleri kesilmişti. Ceketinin yeniyle gözlüğünü sildiğinde, sürat haddini aştığı için pikeden sonraki o manevraya dayanamadığından, bir kanadı gövdesinden kopmuş Fokker'in, döne döne düştüğünü seçti. Kurtulmuş ve dedesinin öcünü almıştı! Yukarı baktığında ise zeplinin gittikçe yükseldiğini fark etti. Hava sefînesinin kumanda kabininde İhsan Sait, dümeni gündoğusuna kırmış, kıyamet misâli fırtınada ve 800 metre irtifâda, cehennem ateşinin isi gibi kapkara o yağmur bulutuna girmek üzereydi. Nihâyet şeytanın nefesi gibi zifirî karanlık bulutun içinde kayboldu. Kabinin sancak tarafındaki makinalı tüfeği mesnedinden söküp aşağı attı ve pencereyi indirip kapadı. Silâhı aşağı atarken, elinde ve namluda, Aziz Elmo nûrunun parıldadığını fark etmişti. Elektrikîyet-i sâkinenin bir eseri, aynı nûr aşağı sarkan telsiz anteninde, iskele tarafındaki projektörün kenarlarında, ve demirleme halatının uçunda da parlıyordu. 900 bin metreküp hidrojenin kaldırdığı bu devâsâ zeplin, hükümranlık sahasını ihlâl ettiğinden midir, gökleri âdeta çıldırtmıştı. Şiddetli yağmur camları kamçılıyor, aynı anda birkaç yönden birden esen kuvvetli rûzgâr hava sefînesini sarsıyordu. Az sonra bulutun içinde balkırlar oynaşmaya başladı. Karanlık pusu yırtan bir şimşek çakar çakmaz kulakları sağır eden bir gök gürültüsü gümbürdeyiverdi ve kabinin camları zangır zangır zangırdadı. Barikalar çakıp sâikalar düşerken, cadı tütsüsü kadar zifirî ve dev cüssesi kadar kallavî o cehennemî bulutta elvân elvân, altunî ve fırfırî pertevler oynaşıyordu. Motörleri tam yol çalışan zeplinin gürül gürül dönen pervâneleri onu bu fırtınada burun yukarı 14 dereceyle göğe iterken, nihâyet irtifâ saati 1.200 metreyi gösterdi. Pus giderek azalıyordu ve derken güneşin, kumanda kabininin ön penceresinden vuruveren sımsıcak ziyâsı, İhsan Sait'in gözlerini alıverdi. Aşağı baktığında, kıran kırana mücadelesinde altına alıp duman ettiği bulutu

gördü: Genç kız hayâlleri kadar pespembe ve hallâcın attığı pamuk kadar yumuşak göründüğüne bakılırsa hem renk hem de tıynet değiştirmiş olmalıydı. Elhamdülillâh, İhsan Sait kurtulmuş, selâmete yani semâya varmıştı. Derin bir nefes aldı ve zeplin lodos istikâmetine dönene kadar dümeni çevirip kilitledi. Bu arada durmadan, kabinin geri tarafındaki küçük telsiz-telgraf odasından biteviye, 'daadididi/di/daadi//di/daadi/dididididaa/di/didaadi//didaadaadi/didaa/dididi/didaa//dididaa/didaadidi/didaa/daadi//daadidaa/didaa/didaadidi/daadidaa/daadaa/didi/dididi//daadidaadaa/didaa/didaadi/didaadi/didaa/daadidaa//di/dididididaa/didaadidi/didaa/daadidi/didi//di/dididi/dididi/di/daadidaa/didaadidi/di/didaadi/di//dididi/didi/daadidaa/daa/didi/didaadi/di/daadidaadi/di/daadaadi/didi/daadaa//!' sesleri işitilmekteydi. Ancak İhsan Sait telsiz-telgraf odasına girip cihâzın tâkat kablosunu söküp çıkardığında mors sedâları kesiliverdi. Artık ortalıkta bir sessizlik hüküm sürüyordu. Moğol nefes nefese kalmıştı. Bir an duraksadıktan sonra kabinin sancak penceresini açtı. Ardından İdris Dede'nin kanlar içindeki cesedini zemindeki brandaya yatırıp sardı. Telsizin kablolarını söküp iki uçtan bağladıktan sonra pencereye sürükledi. Aşağıda, rüzgârın sürüklediği bulutların arasından zaman zaman deniz görünüyordu. Dua bile okumaksızın ve bir an bile duraksamadan, zavallı ihtiyarın cesedini pencereden aşağı atıverdi. İşte bu anda içi kût ve mut doluverdi. Suratına bir tebessümdür yayıldı. Pencereyi kapatıp tavandaki kapağı açtı ve merdivenden alavereye, oradan da ıhlaya pohlaya, ama sabırsızlıkla, zeplinin tepesindeki gözetleme platformuna tırmandı. Makinalı tüfek buradaydı ve zeplinin rüzgârla ağır ağır salınması nedeniyle yüzlerce mermi kovanı, zeminde bir o yana bir bu yana tıngır tıngır yuvarlanıyordu. Bulutların üzerinde olmak Moğol'un başını döndürmüştü. Ayaltı Âlem'in hercümercinde kıvranan kılbazlara, kalleşlere ve kakavanlara te-

peden bakıp onları aşağı görüyordu. Zeplinin irtifâ saatine bakılırsa bunda haklı da sayılırdı. Sefînenin bile tepesinde poz kesip racon atan barbarı, artık daha aşağısı kurtarmaz gibiydi. Ama onun gözü daha da yükseklerdeydi! Âit olduğu yerin de gökyüzü olduğunu düşünen Moğol'un içindeki o vahşi bozkurt, artık yurdu olan göklere vâsıl olduğundan mıdır, uyanıp barbarın yüreğinde ulumaya başlamıştı. Şarkta yükselen güneş, onun damarlarındaki fetihçi ve vahşi kanı kaynatmaya başladı ve kendisini, eskiden olduğu gibi bir fâtih olarak hissetti. Bulunduğu yerde mırıldandı: 'Ben Ogeday! Gökyüzünün fâtihiyim!' Evet! Cengiz nasıl ki yeryüzünü fethettiyse, Ogeday da gökyüzünü fethetmişti, dolayısıyla o göklerin hükümdarı olmaktan çok, bulutların, yağmurların, şimşeklerin ve kasırgaların ilâhıydı. Bu yüzden kendi ilâhlarına tapınıp vecde gelerek vicdânlarının sesini dinleyen ve iyi ile kötüyü icad eden zavallıların çok ama çok üstündeydi. Bir ilâh olarak onun artık akla da ihtiyacı yoktu, çünkü istemesi yeterdi. Derken bulutların üzerindeki kutsal gökyüzünü ciğerlerine çekti ve kollarını havaya açarak var gücüyle haykırdı: 'Ben Gök Tanrı'yım!' Bunu kendisinden başka işiten olmadı. Çünkü ondan başka hiç kimse artık yoktu ve o Gök kadar tekti, bir o kadar da yalnızdı. Elbette, istediği bu değildi. Sadece aşkı için ilâh olmuştu ve yalnızca aşkı için ilâhlıktan vazgeçecekti. Koynundan Döjira'nın fotoğrafını çıkardı. Onun güzel gözlerine ve kucağındaki sevimli, iri kediye hasretle baktı. Cennetine, yani Döjira'ya kavuşmasına hem asırlar, ama bir bakıma da sadece saatler vardı. Bulunduğu gözetleme platformunda saatlerce, tâ güneş alçalana kadar hem hayâlindeki hem de fotoğraftaki Döjira'yı seyretti. Gece yağmurda ıslanan zeplin, tam yol seyrederken güneş ışığıyla kurumuş, artık hafiflemişti. Evet! Vakit artık gelmişti. Kalbi güm güm atıyordu. Âşığının fotoğrafını koynuna koyduktan sonra bir çırpıda kumanda kabini-

ne indi. Zeminde, tenvîr fişeklerinin bulunduğu kapağı kaldırdığında, içinde senelerce kalacağı tabutu gördü. Kapağı kabinin arkasına fırlattıktan sonra çelik tabutun tamburasını çevirip kapağını açtı. Tazyike dayanıklı lâhdin elektrik ampulü hemen yanmıştı. Tabuttaki tahta kutuyu açıp içindeki iki şırıngayı kontrol etti. Her şey tamamdı. Doğrulup garpta batan o kızıl güneşe son bir defa baktı. Ardından, hem de hiç duraksamadan, safra tanklarını açan kordonlara asıldı ve zeplindeki bütün gliserinli suyu boşaltır boşaltmaz şahlanan sefîne saniyede 24 metre hızla yükselmeye başladı. Fazla zamanı kalmamıştı. Derhâl tabutuna girdi. Dışarı hava sızdırmayan ağır, çelik kapağı kapatıp tamburayı içeriden döndürdükten sonra kilidin tıkırdayıp kapandığını algıladı. Hızla göklere yükselirken 10 dakikalık havasının olduğunu biliyordu. Bunun için tahta kutuyu açıp şırıngadaki gliserolü bedenine zerk etti. Hemen hiç beklemeden ikinci şırıngayı aldı ve, 'Döjira! Aşkım!' diye mırıldandıktan sonra, göğsüne saplayıp bundaki potasyum kloridi, o âna kadar aşkı için atan kalbine akıttı. Ve o anda kalbi durdu. Bu onun mirâcıydı. Çünkü zeplin hızla yükselmeye devam ediyordu. Çok geçmeden o fevkalâde yükseklikte dondurucu soğuk arttı. Kabinin camları korkunç soğuktan çatırdadı ve nihâyet paramparça olunca pencerelerden içeri iğne kadar keskin kar billürları püskürüverdi. Benzin buz kestiği için motörler durunca muhassalanın pervânesi açılmış, irtifâ saati ise 9999 metreden sonra durmuştu. Manyetik pusulanın gliserinli suyu çoktan kaskatı donmuş, kabindeki her şey buzlaşmış, kar gibi bembeyaz olmuştu. Bir süre sonra, çok ama çok yüksekte zeplindeki, formülü ve imâl sırrı çok uzak bir gelecekten gönderilmiş hidrojen hücrelerinin, otomatik emniyet supapları açıldı ve patlamaması için fazla gazı tahliye ettikten sonra ebediyete kadar kapandı. Hava sefînesi tazyik irtifâsına, yani dünyanın en soğuk bölgesine gelmişti. Gökle-

re mirâcından sonra, o korkunç soğukta lahdinin içinde mermer bir ilâh heykeli gibi kaskatı buzlaşan Moğol'un bedeni bu hâliyle, zevâl bulmadan pâyidar kalacaktı. Artık onun semâdaki yolculuğuna pâyân yoktu. Çatırdayarak çakan şimşeklerin canavar pençeleri gibi kavradığı dağ misâli dev bulutlar, saat yönüne yâhut tersine dönen korkunç kasırgalar, volkanlardan püsküren devâsâ kül bulutları artık ebediyen altında kalmıştı. Rüzgâr göklerdeki lâyemut ve lâyezâl mozolesini ister şimâle yâhut cenûba, ister garba veya şarka sürüklesin, gittiği tek yön, Gelecek'in tâ kendisiydi. Ölümsüz olan yegâne ilâh o değildi: Hava karardığı vakit zeplinin altındaki buz sarkıtlarında Ay'ın ışığı parıldadığında, zincire vurulmuş prenses Andromeda'yı kurtaran Perseus da onun gibi gökte dolaşıyordu. Prensesin babası Kral Kifeüs ve annesi Kraliçe Kassiopeya da gök boyunca garba doğru seyretmekteydiler. Harp ilâhı Merih ise Ay'ın yanında, Cevzâ burcundaydı. Ama en önemlisi Zaman ilâhı Satürn, nâm-ı diğer Kronos, çoktan doğmuştu. Az sonra Orion'un iki köpeği, Kelbü'l Asgar ve Kelbü'l Ekber de yükseldi. Büyük Ayı, yâhut Dübbe, Mirak, Fakha, Magriz, Elyus, Meyzer ve Kâid ile Yedi Uyurlar ise şimâlde idiler. Sabaha karşı, kocası Batlamyus'a âşık Berenis'in fedâ ettiği ve Zevs'in göğe yerleştirdiği saç zenitteydi. İşte donmuş bedeniyle gelecekte diriltilmeyi bekleyen İhsan Sait'e bu ilâhlar, günlerce, haftalarca, aylarca ve senelerce yoldaşlık ettiler. Üstelik onu kıskandılar: Çünkü kendileri dâimâ garba giderken o, geleceğe seyahat ediyordu."

OĞUL

Günün birinde Tekvînhâne mâliki, yanında Anadolu'nun bilmem neresinden, kısa ve kalın bacaklı, tıknaz bir merdiven yarmasıyla çıkagelmişti. Sûretle alay olmazdı olmasına, ama markaya itimât diye de bir şey vardı. Tam olarak nereden olduğu bilinmiyor, ama susuz ziraat yapılan, dolayısıyla ahâlinin ziyâdesiyle boş zamanının olduğu, bu nedenle pinekleyip yağ bağladıkları için enselerinin katmerlendiği bir muhitten olsa gerek. Ama bu zâtı hor görmek yanlış olur. Çünkü o bir inkılâpçı torunu idi. İşte bu nedenle, sırf inkılâpçı atalarından dolayı mukaddes ve asîl bir kan taşıyordu. Söz konusu inkılâp ise, sekiz bin sene evvel yapılan ziraat inkılabı idi. Çok daha sonra ortaya konacak diğer altısıyla birlikte bu inkılabın semeresi olan tahılla beslenen birinin, bir Moğol yayını gererek, değil dördünü beşini, bir tek oku bile on adımdan uzağa fırlatma şansı var denemezdi. Ne var ki tâyin edilmiş memurlar diğer inkılâpların faydasını görecek, yani, börtü böcek yılan çıyan gibi ananevî gıdalarla nefsini köreltme yerine, ana babalarına âsi olup toprağa ilk tohumu eken ihtilâlcilerin soyundan gelen şu çiftçi kıraathâ-

nede pineklerken o maaşlılar da, âmirlerinin helâ sonrası tahâretini dilleriyle yapıp nafakalarını devlet bütçesinden doğrultacaklardı. Gel gör ki tâlih, bir inkılâp, belki de ihtilâl ve hattâ bir isyân demek olan ziraat gibi bir faâliyetle meşgûl âsi çiftçiye de yâr olsaydı, o da tahıl tüccârı önünde boyun büküp el pençe divân durmak yerine, vazife ve maaşla devletimizde bir makama kurulup, dâiresine kendi köyünden işi düşen nâmert köylülerini sürüm sürüm süründürüp hayattan kâm alırdı. Üstelik bunun için âmirin yırtık donundan kîr yalamaya bile hazırdı. Hattâ devletimiz onu ecnebî memlekete gönderse de bu inkılâpçı, altun bir kâideye oturtulmuş bir mükafât kazansa bile pek ses etmez, dâiresine dönünce de alkışlara tebriklere sesini çıkarmaz, ama köyüne bir uğradı mı, işte orada davul zurna eşliğinde mangalda kül bırakmazdı. Çünkü onun planları olsa olsa köyün dulu Durkız'ı kuytuda sıkıştırıp mıncıklamak, kümese kasaba pazarından iki tavuk daha almak gibi şeylerdi. Planlar bir yana, hayâlleri ise, ağanın kızı Bestenûr ile gerdeğe girmek, kasabada bakkal dükkânı açmaktı. Bunlar akla uygun şeylerdi. Ama geceleyin gözler yumulup uykuya dalındığında görülen rüyalar! İşte bunlar adamın aklını havsalasını zorlardı: İşerken pipilerinden çiş yerine dizi hâlinde nazar boncukları dökülen veletler! Kafalarındaki boynuzlardan biri orak, diğeri saban demiri olan öküzler! "Gel balabala!" diyen mavi gözlü zenciler! Akıl mantık dışı hemen her şey! İşte âsi köylü, devlet memuru olup da bir mükafât kazandığı için ecnebî memlekete gönderildiğinde, karşılaşacağı şeyler bu üçüncü, havsalaya sığmaz şeylerdi. Zâten mükafâtı alırken bile rüyadaymış, sahici hayatta değilmiş gibi davranırdı. Gerçekte orada bulunması da bir mânâ ifâde etmez, tıpkı rüyada olduğu gibi orada da, bir rehber refâkatinde gezinen turistler misâli, olan biten her şeyi olağan karşılardı. Çünkü nasıl olsa, ha orada bulunmuş, ha rüya tâbirleri lügati oku-

muş, aynı şeydi. Vazifeli olduğu devlet dâiresi ise, ecnebî memleketten daha bir mâkul muhit sayılırdı. Ama en hakikî, en sahici mahâl elbette ki, aldığı mükafâtı kasabanın kuyumcusunda bozdurduktan sonra yedi gün sekiz gece toy düğün edeceği köyü ve oradaki dostlarıyla düşmanlarıydı. Bütün bunları ancak rüyasında görse inanır ve şeyhine yordururdu. Çünkü hayatının değişmeyeceğini gâyet iyi biliyor, buna da kader diyordu. Zâten kader, bir memurun sâbit geliri gibiydi: Fiyatlar yükselip alçalsa bile maaş, yani kader değişmezdi. Aynı şekilde âsi çiftçi de sağlamcıydı. Köy câminde saf'a girerken cemaate bir nazar eder, bunca insanın ahıret konusunda yanılmasının imkânsız olduğunu düşünür, böylece imânı kuvvetlenirdi. Emeklilik kesintisini öder gibi enkantasyonlarını okur, içi ferâhlamış bir hâlde mabetten çıkardı. Çiftçinin hayatı işte böylece sürüp gidiyordu. Ancak bu adamcağızı bir sürpriz beklemekteydi. İşe bak ki o gün, ziraat inkılabı yapanların soyundan gelen âsi çiftçiyi, hayırdır inşallâh, Tekvînhâne'nin mâliki yolda durdurmuştu. Olur şey değil ama, ona Tekvînhâne'de bir iş teklif ediyordu. Üstelik iş garantiydi ve atılma kovulma tehlikesi de yok gibiydi. Ayaltı Âlemi'nin en sağlamcı adamı bile işi kabûl ederdi. Bu yüzden âsi çiftçi bir an bile tereddüt etmeden Tekvînhâne mâlikinin ardına düştü. Birlikte iş mahâlline geldiklerinde, zeminin altındaki kazan dâiresinde harıl harıl yanan ateşin sesini işittiler. Koskocaman bir piston hızla gidip gelerek biyeli itip çekiyor, o da dev gibi bir çarkı fırıl fırıl döndürüyordu. Çarka dönerken vınlayan büyük bir şaft rapt edilmişti. İşte bu şaft takırdayan dişliler vâsıtasıyla, koskoca binânın ortasındaki muazzam plânetaryumda bulunan Güneş'e, Utarit'e, Zühre'ye, Dünya ve Ay'a, Merih'e, Müşteri'ye, Zuhâl'e ve Zodyak'a hareket veren millere bağlıydı. Bu devâsâ makina fâsıla vermeden çalışırken, ameleler de, dönerken gıcırdayıp çatlama tehlikesi arz eden dişlileri yağlı-

yor, tazyik ve sürat saatlerini muayene ediyor, buhar yâhut duman kaçağı olan boruların vanalarını derhâl kapıyor veya açıyorlardı. Kısacası vazifeşinas ameleler sayesinde Tekvînhâne'de her iş aksamadan îfâ ediliyor, bütün muazzam makinanın tekmil aksamı selâmetle çalışıyordu. İşte Tekvînhâne'nin mâliki, âsi çiftçiyi daha sonra koskoca bir odaya aldı ve ona, tâ tavana kadar uzanan, kefeleri boş, o muazzam terâziyi gösterip, "Bak, gördüğün gibi terâzi muvâzene hâlinde. Buradaki her şey, saatin parçaları kadar, belki daha da çok hassastır. Eğer Tekvînhâne'nin bir aksamı iş görmez olursa terâzinin muvâzenesi bozulur ve onu yeniden düzeltmek gerekir. Bu da çok, ama çok zor bir iştir!" Bunları söyledikten sonra kolunu âsi çiftçinin omzuna atarak, Tekvînhâne'deki bütün ameleleri çağırdı ve onlara, "Bu gördüğünüz çiftçi benim Tekvînhâne'deki hâlefimdir! Ve ona itâat edeceksiniz!" dedi. Onlar da "Evet," dediler. Ancak Ateşçi, "O bir çiftçi ve onun işi toprakla, benim işim ise ateşle. Bu yüzden ben ondan üstünüm!" dedi. Bu söz üzerine sinirlenen Tekvînhâne mâliki, "Öyleyse git ateşine! Ve sana uyanlarla birlikte orada kal!" dedi. Ardından âsi çiftçiye dönerek, "Buradan artık sen mesûlsün. Var dilediğini yap. Ama şunu bil ki bu Tekvînhâne bir şirket değildir. Sadece benim mülkümdür. Dolayısıyla bir tek bana karşı mesûlsün," dedi. Derken hizmetindeki ameleler çiftçiye yatacak yerini gösterdiler. Burası temizce bir barakaydı. Ancak âsi çiftçi ziyâdesiyle yalnızdı, bu yüzden memleketinden karısını, babasını, bibisini, anasını, emmisini, ebesini, kayınını, kayınçosunu, biraderlerini, torununu, tosununu, dölünü, döşünü getirtti. Bu akrabalar da hısımlarını, hısımlar ise komşularını getirttiler. Sonuçta Tekvînhâne'de, âsi çiftçi ziyâdesiyle semereli oldu. İşte günün birinde, kazan dâiresindeki Ateşçi, kulağına eğilip onu, "Sen enayiliğine doyma!" diye kışkırttı. Çiftçi bunun nedenini sorduğunda Ateşçi, "Tekvînhâne aslında

bir şirket. Seni işe alan şahsın ortağı olabilirsin. Bak gördün mü? İşleri sana bırakıp gitti! Ne diyeceğim, biliyor musun? Sen bu makinanın ayarını boz! Zâten senin O'ndan ne farkın var? Hattâ daha iyisin. Sen makinanın ayarını tekrar düzeltince O, seni ortağı olarak kabûl etmek zorunda kalır. Şirkete sen de katılırsın," dedi. Âsi çiftçinin gözleri heyecanla parıldamıştı. Sırıtarak hemen bir levye alıp dişlilerin arasına sıkıştırdı. Dişliler bir iki takırdadıktan sonra durdu. Derken oradan buradan kıvılcımlar fışkırmaya, alevler parıldamaya, dumanlar tütmeye başladı. Plânetaryumdaki seyyâreler yine dönüyordu ama, sağda solda borulardan buhar boşalıyor, dişliler ve miller gacırdıyor, ameleler, feryât ve figân ederek koşturuyor, vanaları çevirerek, hiç olmazsa tazyik saatlerinin patlamasını engellemeye, yangın kovalarındaki kumu alevlere dökmeye, kancalar ve baltalarla yanan aksamı söndürmeye çalışıyorlardı. Âsi çiftçi ve akrabaları korku içinde terâzi odasına koştular. Muvâzene bozulmuştu: Dev kefelerden biri aşağıda diğeri yukarıdaydı. Hemen, her şeyin yapılabileceği o Tekvînhâne'de bir kılınç imâl ettiler ve hafif kefeye koydular. Gel gör ki ağır çekti ve bu sefer diğer kefe yukarı kalktı. Bunun üzerine baltalı mızrak ile bir burginyot yapıp diğerine yerleştirdiler. Ama bu defa da o ağır geldi. Hâl böyle olunca, uğraşa didine biri fitilli diğeri çakmaklı tüfenk üretip, kılıncın bulunduğu kefeye koydular, ama yine muvâzene sağlanamamıştı. Nihâyet Tekvînhâne'nin tezgâhında bir kolomborna döktüler ve baltalı mızrağın yanına koydular, ancak kefe yine ağır çekmişti. Ardından olan bitenden dolayı birbirlerini suçlamaya başladılar. Kavgaları için silâhlar zâten hazırdı. Bu kez kefelerin muvâzenesi cesetlerle sağlanmaya çalışıldı. Kurbanlarının kanı aktıkça kefeler hafifleyeceğinden, yeni yeni kurbanlar buldular. Derken revolverlere, humbaralara, dağ toplarına, muazzam obüslere sıra geldi. Sonunda 200 kiloluk tahrip dânesi atan 18 inçlik toplar bile

kefelere kondu. Kefeler bir inip bir kalkıyordu. Artık muvâzene hiç düzelmeyecekti. Cennetlerini kaybetmişlerdi! Yok hayır! Eğer yemyeşil ağaçlar cennetse! Rengârenk ve huzurlu evler ve mabetler cennetse! En önemlisi, meleklerin yaşadığı yer, o masmavi ve engin deniz kadar güzelse! Cennet asla kaybolmazdı! Top nişângâhının başındaki Yüzbaşı Almaşov buna şâhitti. Çünkü kobalt mavisi denizin çok ama çok açıklardan o şirin Trabzon, kıyıda demirlemiş, her biri aşağı yukarı ikişer grostonluk dört paslı askerî nakliye sefînesi ile, mazı ve akçaağaçlar içinde âdeta kaybolan Fâtih Câmii ve çevresindeki, her biri mütevâzı birer mimârî şâheseri olan küçük evler ile, başta Zağnos Paşa'nınki olmak üzere taş köprüleri ve nice câmii ile, Küçük Ayvasıl Kilisesi, hükümet binâları, konaklar, kâşâneler ve semâda uçan martılar ile, evet! İşte bu hâli ile Trabzon o sabah yağmur sonrası, Karadeniz açıklarından bir sulh, sefâ ve selâmet şehri olarak âdeta cennet gibi görünüyordu. Ama görüntüsünün üzerinde ufkî ve şâkulî iki çizgi, bunların üstlerinde ve yanlarında ise, nişângâhın iç taksimât rakamları vardı. Derken sert ve şedit bir ses duyuldu: "Zagruzka! Pastoraniye devyitsot!" Bu karşı konulmaz emrin ardından, suratları isten kapkara dört tomarcı, iki metre uzunluğundaki cehennemî mermiyi kan ter içinde var güçleriyle, 18 inç çapında ve neredeyse bir minâre uzunluğundaki o lendûhâ misâli topun kamasından içeri sürdü. Kamacı hava supabını açtıktan sonra dört parça imlâ hakkı da, kızak üzerinden zorbelâ kaydırılıp dev topun namlusuna dolduruldu. Topun has çelikten mamûl muazzam kama bloğu gümbürtüyle kapanınca nişâncı erler levyelere asılır asılmaz, tareti döndüren ve dev topa irtifâ veren koskoca madenî çarkların çelik dişlileri birbirlerine geçiverdi. "Çata-çata-çat-çat!..... Çat!" sesleriyle ölümcül top hedefe tevcih olurken, son bir "Çaaat!" sesiyle durduğu anda, kule sarsıldığı için mürettebat oraya buraya tutunmuştu.

Kuledeki sessizlik, gözünü nişângâhın iç taksimâtından ayırmayan nişâncının, "Gatovi!" sesiyle bozuldu. Erler ellerini kulaklarına götürüp eğildiler. Ardından deniz topçusu Yüzbaşı Almaşov, "Stelyat!" diye bağırır bağırmaz, devâsâ top, kulakları sağır eden dehşetengiz bir gümbürtüyle patlayıp beşiği üzerinde geri teperek tekrar yerine oturdu ve kule duman içinde kaldığından gümbürtüyü mürettebatın öksürük sesleri takip etti. 300 kiloya yakın trinitrotolüin tahrip maddesi taşıyan cehennemî mermi, Rus dretnot topunun namlu ağzından döne döne çıktığında, tam altındaki deniz sathı, infilâk tazyikiyle yarım kulaç alçalmıştı. Ancak mermi, Trabzon'a asker getiren Hüdeyde nakliye sefînesinin bordasına değil, Padişahımız'ın inşâ ettirdiği cephâneliğin garp tarafındaki tarlaya düşüp infilâk ederek on metre kutrunda bir çukur açtı. Şehirdeki sahil topçusu teyakkuza geçerken Rus dretnotu, rüzgârın sürüklediği sis içinde bir görünüp bir kayboluyordu. Hemen sonra tekmil batarya mukâbil ateşe başladı. Ama Trabzon açığındaki çelik Rus dretnotunda Yüzbaşı Almaşov, "Vsota dva! Astavit tri!" diye bağırdıktan az sonra, o muazzam top, namlusundan ateş, duman ve ölüm kusarak yine gümbürdedi ve dâne, bu kez bordasına isâbet edip infilâk edince alevler içinde kalan sefînenin omurgası, tiz bir gacırtıyla ikiye ayrıldı. O koskoca Hüdeyde, birkaç dakika bile geçmeden iki parça hâlinde dibe batarken meydana getirdiği girdap, sefîneden atlamaya muvaffak olan zavallıları da derinliklere çekmişti. İşte bu sırada, sahil topçusunun menzili dışında ve sisin içindeki Rus harp gemisinin bulunduğu yerde parlak bir yalım peydâ oldu ve hemen ardından aynı yerden infilâk sedâsı tâ tepelerden aksetti. Sis bir ara seyreldiğinde, sahildekiler, Rus dretnotunun pupasındaki yangını fark ettiler. Muharebeyi terk etmiş, şimâle doğru tam yol seyrediyordu. Rus harp gemisini kaçıran Hamidiye ise, üç bacasından hışımlı ve kıvılcımlı kapka-

ra dumanlar püskürttüğü hâlde çeyrek saat sonra garpta burnu dönüp, mavi bir atlas gibi sâkin ve dümdüz denizi keskin bir hançer gibi yarıp mahmuzunun iki tarafından saçtığı öfkeli ve deli köpüklerle tam yol seyrederek, Trabzon açığında bütün heybetiyle görünür görünmez, ahâli sevince boğuldu. Kaçan düşman dretnottakiler haklı olduklarına inanıyorlardı. Çünkü devlet, medenî dünyadaki 2000 senelik şövalyevâri ananeyi ihlâl edip, harp ilân etmeden onların limanlarını bombalamıştı. Ne saf medenî ne de saf barbar olan kırmalarla düşmanları arasındaki fark, seyisi ile şövalye, daha doğrusu onların binek hayvanları arasındaki farkla aynı sayılırdı. Bu yüzden onlara 'şövalye' değil 'aselye', hattâ 'asine!' diye hitâp etmek doğru kaçardı. Ödemeyi taahhüt ettiği borçları bile ödemeyen devletin, 'kredo ki absurdum' düstûrunu asırlar evvel bırakan medenî dünya nezdindeki kredibilitası, evvel zamanın yiğitlik masallarına dayanan abes haysiyeti, bir zamanlar cihân hâkimi olmanın getirdiği fasarya şerefi, mekrûhâne işportasında tenzilâtla bile müşteri bulamaz olmuştu. Ama aslında bu doğru değildi: Rus limanlarına yaklaşmak için gri boyayı, sapa rotaları, sisli havayı değil de, barışı kamuflaj olarak kullanmak, askerî bir alçaklıktı. İşte Rus dretnotu kaçıyordu. Fakat Hüdeyde nakliye sefînesini batırmaya muvaffak olduğunda, sahildekiler bu harp sefînesine küfrü basmışlardı. Çünkü onlar için haklı yâhut haksız olmak değil, birilerinin kendilerine zarar verip vermemesi önemliydi. Yine de Hamidiye çıkagelip o dretnotu hasara uğrattığında düğün bayram etmişlerdi. Ama ordugâhta en çok sevinenler, batan Hüdeyde sefînesinden daha dört saat önce sahile çıkan kıt'aların askerleriydi. Belki şeyhlerinin kerâmeti, belki muskalarının koruyucu hassası, belki ana baba duası ve belki de cıvalı zarları sayesinde tâlihin kendilerine yâr olduğuna, böylece mutlak bir ölümden kurtulduklarına inanan bu askerler, ancak yarım saat gibi kısa

bir müddet ordugâhtaki diğer erat ve zâbitin kıskançlıklarına hedef olmuştu. Çünkü zaman kıymetliydi ve o kış havasında daha geçit resmi bile yapılmamıştı. Derken erbaşlar, Hamidiye'yi seyreden erlere, "Haydi ruhsuzlar! Canlanın! Çadırları sökün! Direkleri ayrı yerde istifleyin! Sen! Kepaze! Bakıp durma öyle! Hiç mi sefîne görmedin! Haydi! Başlatmayın zifirînize orostopollar! Üstünüze ölü toprağı mı serpilmiş! Yallâh! İş başına!" diye haykırırlarken, daha kahvaltı bile yapmayan zavallılardan biri ezkazâ aç olduğunu söylese onu, "Sen hangi dondan fırladın!" diye azarlıyorlardı. Aksi gibi o dondurucu soğukta şiddetli bir sağanak da başlamıştı. İmparatorluğun dört bir tarafından gelmiş erbaştan bir Arap onbaşı, bir yandan ordugâhtaki çadırların sökülmesi için sağa sola emirler yağdırırken, erattan kayış atıp kaçan kurnazlara, lâkırdıya boğup işi savsaklayan sümsüklere, şafakta tuttuğu üç saatlik nöbetten sonra çömelip kuytuda yestehlerken oracıkta uyuyakalan miskinlere, "Yelan elkıs halı halakak! Bedı niktız memhune!" diye haykırıyordu. Bir Acem çavuşu ise, top arabasını toparlağa koşmakta üşengeç ve beceriksiz bulduğu erlere, "Sizi mâdercendeler! Haydeh! Haydeh! Kirhorlar sizi!" diye bağırırken, o yağmur altında erlerden biri, "Ama kumandanım! Yemek bile yemedik!" deyince köpüren adam, "Kirâm dehânet! Maderkahpe!" diye haykırmıştı. Diğer çavuşlar ve onbaşılar, yük semerleri vurulan bir kısım katırlara Alman malı dağ toplarının çelik namlularını, bunların ağır beşiklerini, koca tekerlekleri ve kalın dingillerini, dâne, kovan ve tapalardan ibâret cephânelerini ve edevâtlarını, bazılarına ise makinalı tüfek ve şerit kutularını, şeritlere mermi dizme gereçlerini, mesnetlerini, yedek namlularını yükletiyordu. O köhne, tekerlekleri gıcırdayan erzak ve cephâne arabaları pek itimât telkin etmeseler de bunları çeken beygirler sağlıklı gibiydi. Küçük çaplı dağ topları toparlaklara rapt edilmiş ve cephânelerinin tamamı-

na ve bunlara kadanalar tam koşulmuştu ki, o anda sağanak şiddetini artırdı. Sicim gibi yağmur Enverî hâkî feslerden erlerin burunlarına, bıyıklarına ve çenelerinden sinelerine akıyor, kaputlarından ve beşer kütüklük bulunan palaskalarından dolamalarına ve nihâyet potinlerine sızıp bedenlerinde ıslanmadık yer bırakmıyordu. Yağmur o kadar şiddetliydi ki, rüzgâr karşıdan darbe darbe esince insanın ciğerlerine dalga dalga su kaçıyor, damlalar adamın yüzünde acıtırcasına şakır şakır şakladığından ağzı ve göz kapaklarını açmak ve konuşmak imkânsız hâle geliyordu. Erat arasında resmî geçidin iptal edildiği fiskosu çıkmıştı ki, yağmur önce seyreldi, en sonunda da diniverdi. Gökyüzü açıldığında ictimâ borusu çalıyordu. Bir zâbit, "Resmî geçit olacak!" diye bağırdığında, küçük zâbitler kıt'alarına doğru koştular. Bu sırada askerî bando marş çalmaya başladı. Paşalar ve yüksek zâbitler tentenin altında, resmî geçidi seyredeceklerdi. Bu zevât bekletilmekten hoşlanmazdı. Bu yüzden uzakta bir yerde süvâri taburunun kumandanı, sağda ve solda ikişerli kolla ilerleyen bölüklere, "Bölükler! Dörderle kol! Marş!" diye bağırdı. Bölükler bu nizâma geçince, "Birinci ve üçüncü bölükler! Sola! İkinci ve dördüncü bölükler! Sağa! Çark! Marş!.. Duuuuur! Hizâya geeel! İi-leri!" diye haykırınca tabur, atların, "lak-a lak-a lak-a lak-a lak-a" sesli adımıyla ilerlemeye başladı. Tam yüksek zâbitâna yaklaşmışlardı ki, kumandan, "Tabur! Tırıs! Marş!" diye komut verince askerler hayvanlarını "lak lak lak lak lak lak" tırısa kaldırdılar. Kumandan kılıncını çekmişti. Zâbitânın önünden geçerken, "Sağa bak!" diye bağırdı. Bu sırada askerî bando gümbür gümbür marş çalmaya devam ediyordu. Trompetçiler yanaklarını şişirerek trompetlerini "tat tara ta rii tat tara ta rii" diye üflerken, ıttırâdla orta neferi erat tadât defteri getirdi. Ama davulun "böm bon bön bum" sedâsı ve zillerin "dıs dis tız diz" seslerinden, önleri gönleri yaldız yıldız içinde aziz ve nâçiz jön ve

bön zâbitânın gözünden bu kaçtı. Ancak bu görkemli geçit resmi uzun sürmedi. Gökleri ansızın kapkara bulutlar kapladı ve artık kurşunîye çalan denizin ortasına bir yıldırım düştü. Derken kapkaranlık ve devâsâ bulutta gizlenen kara ve kinli devin kuvvet ve öfkeyle üflediği fırtına ortalığı allak bullak etti. Resmî geçidi seyreden zâbitânın tentesi ve kalpakları tâ denize kadar savruldu. Çok geçmeden yine bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Zâbitler birliklerine, "Koşar adım! Marş! Marş!" emri verdiler. Artık harbe katılma zamanıydı ve cepheye yürüyüş, şu andan tezi yok başlamıştı. Bu yürüyüş kış vakti, dondurucu soğukta birkaç gün sürecekti. Trabzon'dan o sabah ayrılan bu kıt'alar sarp dağ yolundan dörderli kol nizâmında tepelere tırmanırlarken, önden gidenlere âit, Krup mamûlü o muazzam çelik obüslerin balçıklı yolda açtığı derin çukurlar, yürümelerini enikonu zorlaştırıyor, askerler çamura bata çıka ilerliyordu. Ağır malzemenin taşınması ise ayrı bir dertti. 77 milimlik toplara koşulu altışar katır bu ağır ve korkunç silâhları dağdan yukarı taşımaya yetmiyor, bu yüzden o yağmur altında erler de hayvanların kantarmalarına asılmaya, hattâ topları ve toparlakları olanca güçleri ve aç karınlarıyla arkadan itmeye veya önden çekmeye mecbûr kalıyorlardı. Emir gereği malzemeyi ve kıt'aları gece yarısından önce ve iliklere işleyen soğuk havada, zirveye yakın o köye eriştirmek zorundaydılar. Ama her birini sekizer öküzün çektiği şu 155'lik dört toptan, hem de ikisi birden çamura saplanınca, at üzerindeki miralay lugerini kılıfından çıkarıp kurduktan sonra ağzına soktu ve tetiği çekti. Silâh sedâsından ürken at, intihâr eden zâbitin sol ayağı üzengiye takılı olduğu hâlde kişneyip şaha kalktıktan sonra dörtnala koşturmaya başladı. Hayvanı 200 adım ötede durdurabildiler. Birkaç kurnaz, zâbitin tanınmayacak hâle gelen cesedini yol kenarına taşıdıktan sonra atına boyunduruk vurup öküzlerin önüne koştu.

"Yisa! Ha gayret!" derken bu toplardan önce biri, sonra da diğeri çamurdan kurtuluverdi. Hava kararıyordu ama asker daha hiçbir şey yememişti. Herkes o gece varmaları gereken köyde tıkınacağı yemeğin hayâlini kuruyordu. Nihâyet karanlık çöktü ama yine yokuş yukarı ilerliyorlardı. Petrol lambaları yakıldı ve bölükler birbirlerini kaybetmesin diye her grubun önünde ve arkasında eli fenerli neferler görevlendirildi. Çok geçmeden, yorgunluk ve soğuktan artık hissetmedikleri tabanlarının altından gelen "katır kutur kart kırt" seslerinden, kar üzerinde yürüdüklerini anladılar; demek ki zirveye yaklaşıyorlardı. Derken kar önce bileklerine, sonra da dizlerine kadar gelmeye başladı. Nihâyet gece yarısına doğru birkaç cılız ışık göründü. Köye varmışlardı ve en iyi tarafı burası artık düzlüktü. Köyün içine girdiler, ama hiçbir zâbit, "Kıt'a dur!" diye bağırmadı. Çünkü geçtikleri yolun sağında ve solunda, hastalıktan ölmüş birkaç askerin cesedi vardı. Hâlife Efendimizce ilân edilen cihâd davetine riâyet eden bu zavallı askerlerin, müslüman köylüler tarafından neden defnedilmediği belki, mezarlıklarında nesebi gayrı sahîh şahıslar istememelerine bağlanabilirdi. Köylünün evine gelen misafir yer içer, er ya da geç çekip giderdi; ama kabristanına gelirse, ebedîyete kadar orada istirâhat edebilirdi. Gâliba zâbitler de bu fikirdeydiler ki, muhtarın evinden öfkeli bağırış çağırış sedâları işitildi. Aslında askerler kızmakta pek haklı sayılmazlardı. Çünkü ordu, bu harpte donarak ölen binlerce askerin cesedini, ancak yarım asır kadar sonra toplayıp gömecekti. Vatanı uğruna yaşayan birine köpek, yine vatanı uğruna ölene de köpek leşi muamelesi yapmak, gâliba bir devlet geleneğiydi. Fakat bu meselelerle alâkası olmayan o aç, soğuktan tir tir titreyen ve bütün gün yürümekten bîtâp düşmüş askerlerin korktukları başlarına gelmişti: Evet! Köyde hastalık vardı ve buranın suyu asla içilmeyecek, köyde çeyrek saat bile mola verilmeyecekti. İşin

daha da kötüsü, tanyeri ağarana kadar yürünecekti. O şiddetli yağmur altında kara ve balçığa saplanan obüsleri, petrol lambalarının ışığı yardımıyla beygirlerin kantarmalarına ve kolanlarına asılıp çekmeye çalıştılar. Hayvanların toynakları balçıklı karda kayıyor, dizlerine kadar kara batan erler ikide bir batağa kapaklanıyorlardı. Derken bir de tipi çıktı. İşler çığırından çıkmış gibiydi. Hemen hiçbirinin kollarında mecâl kalmamış, debelenip çırpınmaktan hepsinin nefesi daralmıştı. Şafak sökene kadar ölüp ölüp dirildiler ama, dize kadar gelen o karın içinden tonlarca ağırlıktaki obüsleri yürütüp, ikmâl arabaları ve malzeme katırlarıyla birlikte zirveyi aşmaya muvaffak oldular. Rüzgâr kesilmiş, hava açmıştı. Zirveden aşağı baktıklarında, tam altlarında uyuyan muazzam bir bulut gördüler. Kartallar gibi uçurumların ve bulutların tepesindeydiler. Yine de onlar, şehit ve zâbit olmadıkça burada bir taştan birer âbide olarak kalamazlardı. Erlerin canlarını, zâbitlerin ise sicillerini tehlikeye atacağı cephe onları bekliyordu. Bu yüzden duramadılar. Tepeden aşağı inmek karın kayganlığı nedeniyle daha zor olacaktı. Ama öğleye doğru kar kalınlığı azaldı. Öğleden sonra ise artık yine çamur üzerinde ilerliyorlardı. Neredeyse iki gündür yemek yemeyen, uyku uyumayan askerlerin bacaklarında mecâl kalmamış, yorgunluktan nefesleri tükenmişti. Ama en sonunda düzlüğe erişmişlerdi. İşin kötüsü bir 115'lik obüsü çeken öküzlerin ikisi devrilmiş ve mülâzım tarafından alınlarının ortasına ateş edilerek vurulmuşlardı. Askerin bütün ısrarına rağmen öküzleri kesip yemek yerine, cepheye bir an önce erişmek için oracıkta bıraktılar. Derken akşama doğru, balçık içindeki yolun karşısından, cepheden yaralı taşıyan iki kağnı gördüler. Kanlar içindeki, ağlayıp inleyen yaralılar arabalara âdeta tepeleme yığılmıştı. Asker ilerlerken bir büyük zâbit öndeki kağnıya "Duuur!" diye bağırmıştı. Maksadı kağnıların öküzlerini çözüp bu hayvanlara top çektirmek-

ti. Ama sıhhiye onbaşı öküzleri vermek istemiyordu. Onbaşı, "Kumandanım! Yaralıları bu soğukta dağ başında bırakmayın! Hastahâneye gitmemiz gerek. Yoksa ölecekler!" deyince zâbit, "Bu kağnıların öküzleri toplarımızı cepheye kadar çekmezse harbi kaybedebiliriz. Kazandığımız an, bu an olabilir. Bu yüzden size ölmenizi emrediyorum!" deyip atını mahmuzladı. Bu zâbit atını koştururken hayvanın toynakları sadece vıcık vıcık balçığı değil, yoldan daha önce geçen askerlerin gâitalarını da eziyor, kusmuklarını ve fışkılarını sağa sola sıçratıyordu. Onlardan önce bu yoldan cepheye giden binlerce askerden sonra çamur, artık dışkı ve idrar kokmaktaydı. Demek ki cepheye fazla bir şey kalmamıştı. Ancak kimsede can kalmamış, hemen herkes sıfırı tüketmişti. Bununla birlikte, gece yarısına doğru uzakta cılız ışıklar göründü. Bir köye yaklaşıyorlardı. Tabana kuvvet biraz daha yol aldıklarında, gece yarısından çok sonra yirmi hâneli bir köye girdiler ve birbiri ardına, "Mevzûn adım! Marş!.. Yerinde say! Marş!.. Kıt'a dur! Hazrol! Sola-dön! Rahat dur!.. İstirahat et!.. Sağol!" sesleri duyulmaya başladı. Zâbitler evlere, çavuş ve onbaşılar ise ahırlara yerleşti. Karavana çıkmamıştı, zâten herkesin gözünden uyku akıyordu. Bu yüzden erler oracıkta kurdukları çadırlarında uykuya çekildiler. Şafakta, yani üç saat kadar sonra yola çıkacaklardı. Karın doyurmak için en fazla iki buçuk saat uyuyabilirlerdi. Soğukta tir tir titreyerek dalıp gittikleri uyku, alt tarafı bir buçuk saat sürdü. Kalk borusu üfleniyordu. Ama onları güzel bir sürpriz, yani sıcak yemek bekliyordu. Kavurmalı aş ve köylülerden makbuz karşılığı alınan ekmeklerle karınlarını doyuracaklardı. Ancak bir bölükte herkes doymadı. Çünkü dindar bir onbaşı, uykuda kendisini şeytan aldattığı için karavanalardan birinde su ısıttırıp boy abdesti almış, bu yüzden yemek eksik çıkmıştı. Anlaşılan onun için ibâdet hemen herkeste olduğu gibi, Allâh'ın hoşnutluğunu kazanmak için yapılan bir Ma-

sonvâri âyin, belki de itirâf edilemeyen bir büyü idi. Dinine bağlı onbaşı nedeniyle pek doymayan erler ne kadar homurdansalar da ictimâ borusu çalındı ve yürüyüş nizâmına geçildi. Aksi gibi hava kapamış, yağmur çiseliyordu. Verilen moladan sonra az çok kendilerini toplamış askerler çamurlu yolda ilerlerken, dev ve kapkara yağmur bulutları iyice alçaldı ve daha geçen gece elbiselerini kurutmayı başarmış olanları bile ıpıslak etti. Öğleye az bir zaman kala bayır aşağı inmeye başladılar. O kapkara dev yağmur bulutları hâlâ tepelerinde, tâ ufka kadar uzanıyordu. İşte o anda şark tarafında, bulutlardan biri, tam altından aydınlanır gibi oldu. Bu şimşek değildi. Sanki buluta aşağıdan bir anlık, kuvvetli bir ışık tutmuşlardı. Derken bu hâdise tekrarlandı. Askerler şark ufkuna bakıyorlardı. O kapkara yağmur bulutlarının altları bir an parlıyor, sonra yine kapkara kesiliyordu. Bu anda, birbiri ardına, "Duuur!" emirleri işitildi. Askerlerin ayak sesleri ve arabaların tekerlek gıcırtıları kesildi. İşte o sessizlikte, tâ uzaktan, şark tarafında fersahlarca ötedeki cepheden gelen, belli belirsiz, "Dum-bt!..... Dubt!.. Dum-bt!.." seslerini işittiler. Bunlar top sesleriydi. Namlu ağız alevlerinin kuvvetli ışığı, kapkara bulutların altını aydınlattıktan ancak saniyeler sonra patlamaları kulağa geliyordu. Bazı zâbitler dürbünleriyle top sedâlarının geldiği yere bakıyorlardı. Çok geçmeden ortalık, "Âdî adım! Marş!" emirleriyle hareketlendi. Erlerin çoğunun gözünde cesaret parıltıları oynaşıyordu. Bunlar genellikle hiçbir muharebeye katılmamış olanlardı. Bazılarının ise dudakları kıpırdıyor, anlaşılan dua ediyorlardı. Ancak bir iki kişi heyecandan kustu. Ağlayan ise hemen hemen hiç yoktu. Birkaç fersah yolu akşamüstüne kadar kat edip topların sadece sedâlarını değil, zangırtılarını da hissetmeye başladıklarında cepheye vardıklarını anladılar. Bu sırada, beş dakika sonra varacakları tepenin yamacına, 152'lik Rus obüsünün dânesinin düşüp infilâk ettiğini gördüklerin-

de huzursuzlandılar. İnfilâkın şiddetiyle ön taraftaki askerlerin üzerine taş ve kaya parçaları, toz toprak yağmaya başlamış ve yağmaya da devam ediyordu. Öyle ki, aradan iki dakika geçmesine rağmen bu toprak yağmuru sürdü. Tepeden aşağı dört zâbit at koşturuyor, dört manga da onları geriden takip ediyordu. Zâbitlerden ikisi topların yanında durup, ona selâm çakan astına tepeyi işâret etti, derken geldiği yoldan dörtnala geri döndü. Diğer zâbitler piyâde birliklerinin kumandanına heyecanla bir şeyler anlatıyorlardı. Ardından gelen emirle topçu erleri, 77'lik sekiz topu, bu korkunç silâhları çeken hayvanların boyunduruklarına asılıp tepeye çekmeye başladılar. Zirveye ulaştıklarında karşılarında, birbirine paralel kazılmış, boydan boya uzanan Rus siperlerini görüverdiler. Ve üzerlerine yağmur gibi kurşun yağdı. İkisi düştü, biri ölmüş diğeri acılar içinde bağırıyordu. Zirvenin emniyetli tarafına kaçan üçüncüsü, tabancasını çeken topçu zâbiti tarafından vuruldu ve yüzüstü yere kapaklandı. Emirler yağdıran zâbit, topları toparlaklardan söktürdü ve her birini mevzilere yerleştirdi. Bu sırada yanlarında bir 152'li Şnayder dânesi, "Jjjjjj-Gümmmmm!" sedâsıyla patladı. Kulaklarında "Vvvuuuuu!" sesiyle numara erleri, her ne kadar zâbitin emirlerini işitemeseler de ne yapacaklarını biliyorlardı. Topların mahmuzlarını zemine sâbitlediler. Nişângâhları ve manzara dürbünlerini mahfazalarından çıkarıp topların sol tarafına monte ettiler. Ruhluyu ortalayıp topları hizâladılar. Yağmur gibi yağan kurşunlar topların çelik kalkanlarına "tin tin tin tin tin" diye çarpıyordu. Kamacı erleri teker teker kamaları açtılar ve "Hazır!" diye tekmil verdiler. Derken batarya kumandanı, "Tekmil batarya! Barut hakkı 2! Müsademeli! Tepedeki Şnayderler'e! 1.800! Soldan ateş!" diye bağırdı. Toplar, "Gü-Gü-Güm-Gümmm!" sedâlarıyla patladı ve çelik namlular beşik üzerinde geri tepti. Toplardan ateşlenen dâneler Rus mevzilerine düşer düşmez birbiri ardına

infilâk ettiler. Kamacılar levyeleri çektiklerinde boş kovanlar "tıngır tıngır" sesleriyle mahmuza düştüler. Elinde dürbünüyle topçu zâbiti bu kez, "Tapa tavîkli! Yalnız 2! 4 eksilt! Ateş!" diye haykırdı. Top patladıktan az sonra, karşı tepedeki Şnayder'den biri isâbet aldı ve o mahâlde bir hareket başladı. Anlaşılan Rus topçusu mevzi değiştiriyordu. Bu sırada, günlerdir yolda olan, sadece bir öğün yemek yiyebilmiş ve iki saat uyuyabilmiş piyâdeler, daha cepheye gelir gelmez mülâzımlarının emirleriyle siperlere sokuldular. Yine yağmur başlamıştı. Siperlerin, hele onlar gelmeden önce, tam üç gün burada bekleyen askerlerin hâli korkunçtu. İçinde sıçanların yüzdüğü, baldırlarına kadar gelen çirkefin içinde, neredeyse hiç uyumadan zinde askerlerin gelmesini sabırla beklemişlerdi. Ruslar'ı siperlere yaklaştırmamak için günlerce uyumayan bu askerlerin avurtları çökmüş, gözlerinin feri kaçmış, birer kemik torbasına dönmüşlerdi. İşte bu askerler yerlerini yeni gelenlere terk ederlerken, bir de Rus topçusu ateş açmış, düşen dânelerle ortalıkta kan gövdeyi götürür olmuştu. Rus topları siperleri bombalarken, dâneler patladığında göklere saçılan taş ve toprak, belki dakikalarca askerlerin üzerine yağıyordu. İşin kötüsü, helâya gitmenin mümkün olmadığı siperlerde baldırlara kadar gelen çirkef içinde şişmiş cesetler vardı ki, bunlar zaman zaman patlıyor, sağa sola et parçaları saçılıyordu. Hastalık tehlikesi de baş göstermişti. Bu durum daha fazla süremezdi. Herhâlde bunu kumandanlar da biliyordu. İşte belki de bu yüzden, o akşamüstü, hem de o yol yorgunu aç askerlere hücuma hazırlanma emri verildi. Maksimler'in mekanizmaları kuruldu. Mühimmat kutuları açıldı. Şeritlere mermiler dizildi. Bu sırada erlerin başlarının üzerinde kurşun sesleri duyuluyordu. Şiddetli ıslıkla gelen birkaç kurşun kum torbasını delip iki askeri muharebe dışı bırakmıştı. Vızıldayanlar ise, hızları azaldığından pek zararlı değildi. Ara sıra kedi miyavlaması gibi

"Mavvv!" sedâsı neşredenlerin ise, uzaktan geldikleri için korkulacak bir yanları yoktu. Bir faâliyettir sürüyordu. Zâten zâbitler makas dürbünle ne zamandır Rus siperlerini uzun bir süre gözlemişlerdi. Bu siperler çok değil, 50 metre kadar ilerideydi ama arada dört sıra tel örgü vardı. Bu bölgedeki cesetleri, birkaç vahşi köpek öfkeyle gırlayarak çekiştirmekteydi. Bölgeyi aşmaları için çok zâyiât verileceği aşikardı. Tel makasları ise az sayıda olsa gerekti. Çok geçmeden çavuşlar ve onbaşılar, siperlere gelerek, hücum merdivenlerini muayene ettiler. Yanlarında bazı imamlar da göze çarpıyordu. Ardından imamların da ahlâkî nasihatleriyle asker hücuma hazırlandı. Bu sırada topçu çoktandır, destek için bombardımana başlamış, Rus siperlerini dövüyordu. Kumandanlara göre asker hazırdı. Siperlerde zâbitler korku ve heyecan içindeki, bazıları kusan, bazıları ise ağlayan erlere, "Doldur ve kapa! Süngü davran! Süngü tak!" emri verdiler ve ardından, "Hücum merdivenlerine!" diye bağırdılar. Kumandanlarının düdük sesiyle siperlerden ilk anda yüzlerce kişi fırlar fırlamaz, Rus Plemyot makinalı tüfeklerinin "güm-güm-güm-güm-güm-güm-güm!" sedâları işitilmişti. Böylece siperden ilk fırlayan yüzlerce kişiyi, 7.62'lik mermiler yağdıran makinalı tüfekleri delik deşik etti ve bu erler, siperden daha çıkamamış arkadaşlarının üstlerine kanlar içinde teker teker düştüler. Ama tabancalı zâbitlerin emirleri kesindi, bu yüzden ölenlerin üzerlerine basıp siperlerden fırladılar. Bunların da yarısı biçildi. Ama asker çoktu. 7.62'lik Plemyotlar süngü hücumuna geçenleri acımasızca indiriyorlardı. Ancak bu sırada, Rus siperlerini döven topçu mesafeyi kısalttı ve bu kez ateş silindiri Rus siperlerine doğru ilerlemeye başladı. Düşen, bağıran, yaralanan, ölen ve ağlayanlara aldırmaksızın erler adım adım Rus siperlerine doğru ilerliyorlardı. Ne var ki hücum birliklerinin ancak üçte biri sağ kalmıştı. İki siper arasındaki 50 metrelik bölge, tepeleme ölü ve

yaralı doluydu. Üstelik, yağan yağmur, ölü ve yaralılardan akan kanı neredeyse bütün araziye dağıtmış, bu bölge kıpkızıl kesilmişti. Hücum birliği yirmi metre kala koşmaya başladı ve Rus siperlerine girdiler. Bazılarının göğsüne süngü girdi. Ama çoğu sipere doluştu. Rus askerlerini süngülemeye başladılar. Kaburgalara rastladığında çoğu süngü kırıldı. Bu yüzden küreklerini çıkarıp Ruslar'ı kürekle vura vura öldürmeye başladılar. O esnâda topçunun ateş silindiri Ruslar'ın bir gerideki siperlerinde hazır bekleyen ihtiyât birliklerinin üzerindeydi. Fakat Rus topçusu da göz açtırmıyordu. İşte bu anda, olayı uzaktan izleyen bir büyük süvâri zâbiti bağırdı: "Kılınç-çek!" İki saf hâlindeki süvâriler kılınçlarını çekip omuzlarına götürdüler. Aynı zâbit yine bağırdı: "Hazır-ol!" Süvâri erleri kılınçlarını ileri doğrulttular. "Bölükler! Marş!" emriyle ilerlemeye başladılar. "Tırıs! Marş!" diye bağırınca hızlandılar. Derken zâbit, "Dörtnala! Marş!" diye haykırdı. Hemen sonra kumandan haykırdı: "Hücuuum!" Süvâriler at koşturup, askerin hücuma başladığı siperin üzerinden teker teker atladılar. Ön saftakiler birbirlerinden açıldı ve arkadakiler de öndekilerin arasındaki boşlukları doldurup tek saf oldular. Böylece Rus tarafına taarruza geçtiler. Ama burası çoktan piyâde tarafından ele geçirilmişti. Süvârinin şimdiki hedefi Rus bataryaları, yani Şnayderler idi. Dörtnala Şnayderler'e doğru ilerlediler. Dört bataryadan birini ele geçirdiler. Ama onları bir sürpriz bekliyordu. Ansızın, sağ yanlarından, ucu beyaz flamalı uzun mızraklarıyla Kazak süvârilerinin taarruzuna mâruz kaldılar. Gözü dönmüş Kazaklar, mahmuzladıkları atlarını dörtnala onlara doğru koştururlarken, içlerinden biri, "Hiy tevye a rot!" diye küfredip, mızrağını bir süvârinin ağzına daldırıp ensesinden çıkardı. Kılınçlarıyla süvâriler, mızraklı Kazaklar karşısında çâresizdiler. Ama tam da bu sırada korkunç bir gümbürtü işitildi! Bir at beş metre havaya uçtu. Derken ortalıkta, hem

süvârilerin hem de Kazakların kolları, bacakları, gövdeleri ve kafaları uçuşmaya başladı. Topçu bu bölgeyi bombalıyordu. Gerçi süvâriler ölüyordu! Ama olsun! Kazaklar da ölüyordu ya! Nihâyet piyâde, Rus siperlerini işgâl etti. Düşman geri çekilmişti. O dondurucu soğukta kar, işte bu sırada serpiştirmeye başladı. Tek bir silâh sesi bile duyulmaz olmuştu. Ortalıkta artık bir sükûnet hâkimdi. Tâ elli metre geriden, o kaputlu paşa yanında yâverleriyle Rus siperlerine doğru ağır adımlarla gelmeye başladığında, ölülere ve inleyen yaralılara aldırdığı yoktu. Herhâlde bu duyarsızlığı, harbin bir neticesiydi. Ama adamın keyfinin yerinde olduğu anlaşılıyordu. Ancak Rus siperine vardığında, elindeki kürekle vura vura siperdeki Ruslar'dan bir nicesini öldürdüğü için üstüne başına, suratına paçasına kan sıçramış bir er paşaya, "Kumandanım! Şu yaralılara bir bakın! Kolları bacakları artık yok! Dilencilik mi yapacaklar! Biz çiftimizi çubuğumuzu bırakıp buraya geldik! Bu harp kime ne fayda sağlayacak? Bizler kimin için muharebe ediyoruz! Evime sakat dönersem dilencilik mi yapayım!" diye öfkeyle sordu. Kızan paşa ona, "Düşman vatanını işgâl edip karını bacını ananı kerkse, kadınların fahişe olsa, daha mı iyi olur!" diye bağırdı. Bunun üzerine er, "Fahişe para alır, ama karşılığında bedenini verir. Dilenci ise bir şey vermeden, asalak gibi beleşten geçinir. Hangisi daha şerefli! Harpten sonra bu memleketin fahişelerle dolması mı, yoksa dilencilerle mi! Vatan kurtulursa, şeref madalyası verilen bir tek siz şerefli olacaksınız. Oysa biz, vatanı kurtarırken şerefimizi kaybediyoruz!" diye haykırınca, paşa, "Pezeveeenk! Pezeveeenk!" diye bağırarak askeri tokatlamaya girişti. Kar iyice serpiştirmeye başlamıştı. Ardından paşa, yâverine dönerek eri gösterdi ve "İsyân ve isyâna teşvik. İdam edin!" emrini verdi. Ama bu sırada Rus Şnayderleri'nin mevzilendiği tepenin ardından infilâk sedâları işitilince paşa küfrü bastı ve "Ricat ederken erzakları imhâ

ediyorlar. Ben bu kıt'aları nasıl besleyeceğim!" diye söylendi ve yere tükürdü. Tükürüğü zemindeki karı eriterek kayboldu. Hava iyice kötüleşmiş, kar seviyesi daha şimdiden ayak bileklerine kadar varmıştı. O soğukta 77'lik dağ topları, az önce Şnayderler'in bulunduğu tepeye doğru öküzlerle çekiliyordu. Piyâde ise bu tepeden aşağı zâten inmiş, kıt'aların sadece o geceki gıdası olan 60 kadar koyun sayılmazsa, Rus erzak depolarında erzak yerine sadece, iki ton gibi külliyetli miktarda çay ve ancak zâbitlere yetecek kadar şeker bulmuştu. Neyse ki, hava karardığında askerler, içine koyun eti katılmış sıcak, yarı pişmiş buğday çorbasıyla karınlarını doyurdular. Kar yağışı devam ediyordu. Zâbitler mahrûtî çadırlarını kurdururlarken, erlerin çoğu açıkta, battaniyelerine sarınıp uyumak zorunda kaldı. İlk donma vak'aları da o sabah olmuştu. Hâlâ yağmakta olan kar nedeniyle, kalk borusuyla uyanan askerler, üzerlerindeki kalın kar tabakasının ağırlığını hissettiklerinde şaşırmamışlardı. Kahvaltı yoktu, çünkü askere günde sadece bir öğün veriliyordu. Toplan borusuyla ictimâ nizâmı alındıktan sonra tipi başlamıştı. O soğukta neredeyse yarım saat ayakta beklediler. Derken bir mülâzım, bölüğünün başına geçerek, "Ruslar'ı takip ediyoruz. Öncü biziz. İrtibat dördüncü takımda olacak. Bölüğün öncüsü ikinci takım, hemen yola çıkacak. Emir kumanda takım çavuşunda!" emrini verdi. Mülâzım gittikten sonra çavuş, "Birinci takım, hazır ol! Sağa-dön! Tüfek-as! Sola çark-marş! İleri! Âdî adım!" emirleriyle, birliğinin solunda olmak üzere onlarla beraber yola koyuldu. Tepeden aşağı inerken, takım dağınık nizâma geçti. Mavzerlerin sürgüleri çekilip beşer mermili şarjörler basıldı ve sürgüler itilip kapatıldı. Şiddetli tipi devam ediyor, askerlerin zâten buz kesip hissizleşmiş olan kulakları sadece rüzgârın uğultusunu algılıyordu. Dizlerine kadar gelen karda bata çıka, tâ öğle vaktine kadar dağ yolunda yukarı tırmandılar. Sol tarafları uçurumdu. Sağda

ise dağın bembeyaz zirvesi görünüyordu. Tipi daha da sertleşince, erlerin kaybolmaması için çavuş, "Yanaş!" diye bağırdı. Kar elbette ki Ruslar'ın ayak izlerini çoktan örtmüştü. Bunu bilen çavuş, onbaşıyı çağırarak ona, "Yanına bir manga al. Yoldan bir saat ilerleyip keşif yap. Tehlike varsa bekle ve haberci gönder. Tehlike yoksa bizim gelmemizi bekle," dedi. Bunun üzerine onbaşı, yanına on iki er alarak ilerlemeye başladı. Aradan yarım saat geçmişti. Takımın erlerinden biri, onbaşıyı keşfe gönderen çavuşun yanına gelip ona, "Kumandanım! İçimde kötü bir his var!" diye sızlandı. Çavuş, "İyi bir his olacak değil ya! Çünkü harpteyiz," deyince er, "Kumandanım, böyle yerlere çığ düşer," dedi. Çavuş gülerek, "Kar yağıp, güneş açar da tekrar kar yağarsa çığ düşer, câhil!" dedi. Çok geçmemişti ki gök gürültüsü gibi kısa bir sedâ işittiler. Birkaç er, "Çığ geliyor!" diye ardı ardına bağırdı. Derken korkunç bir çatırtı duyuldu ve zirveden, tabaka tabaka değil, koskocaman bir kar bulutunun yeri göğü inlete inlete tam üzerlerine geldiğini gördüler. Az sonra hepsi kar bulutunun içindeydi. Ciğerleri toz gibi karla dolmaya başladı. Bu, korkunç bir ölümdü. Denizden fersahlarca uzakta, boğularak öldüler. Ama yeni yağan kar sesi yuttuğu için, o sırada mangasıyla keşifte olan onbaşı çığ sedâsını işitemedi. Takımdaki arkadaşlarının ölümlerinden habersiz yollarına devam ettiler. Vakit akşamüstüne yaklaşırken, öncü eri elini kaldırıp mangaya durmalarını işâret etti. Hemen yere yattılar. Dağ yolunun sağa kıvrıldığı yerde, hem de soldaki tümsekte kum torbalarıyla tahkîm edilmiş bir makinalı tüfek mevzii vardı. Bunun gerisinde ise bir mahrûtî çadır kurulmuştu. Kapalı havada, çadırda yanan petrol lambasının ışığında iki siluet görmüşlerdi. Kum torbalarının arasındaki Plemyot onları korkutmuştu ama açtılar ve et yemek istiyorlardı. Erlerden biri sırıtarak onbaşıya, "Kumandanım, biz on iki kişiyiz. Onlar ise yedi kişi. Eğer haklarından gelip

yolu açarsak, bir de Plemyot'u ele geçirirsek, mülâzım bize bir lira ikrâmiye ile en az on saat istirâhat verir. Biz on iki kişi de o parayla bir koyun alır, haşlar yeriz!" dedi. Birçok erin yüzüne de umut dolu bir gülümsemedir yayılmıştı. Ancak biri, "Yeterince kan dökülmedi mi! Allâhım! Beni neden yarattın da başıma iş açtın?" diye söyleniyordu. Onbaşı ise bir süre düşündükten sonra, "Tamam," dedi. "İşi el bombalarıyla hâlledeceğiz. İki kişi yolun solundan çadırdakilere ateş açacak. Siz üçünüz! Otuz adım sürünüp yolun sağındaki kayanın ardına geçin. Dört kişi benimle birlikte buradan mevzie doğru sürünecek. Siz üçünüz ise tüfenklerinizi burada bırakın. Arkadaşlarınızdan el bombalarını alıp palaskalarınıza geçirin. Ama önce bomba çubuk kapaklarını açın ki, bilyeleri hemen çekebilesiniz. Mevziin arkasına geçmeyin, yoksa bizim kurşunlar size değer. Siz bombaları fırlatmaya başladığınızda biz de hep birlikte ateş açıp sizi koruyacağız. Haydi! Allâh'a emanet olun!" Bu sözleri işiten et peşindeki askerler sürünerek mevzie yaklaşırlarken, Rus askerleri anlaşılan kendilerini emniyette hissediyorlardı ki hep birlikte, "Volga Volga ma dradnaya!.. Volga Ruskaya reka!" diye hüzünlü bir şarkı söylüyorlardı. Derken o bembeyaz manzara içinde, kapkara el bombaları döne döne uçuşmaya başladı ve Ruslar'dan biri, "Granata!" diye bağırıp, yere düşen el bombasını kavrayarak atıldığı tarafa fırlattı. Gümbürtünün ardından bir süre inlemeler duyuldu. Bu sırada çavuşun adamları mavzerleriyle ateş açmış, ama iki Rus da makineli tüfeğin başına geçip silâhı kurduktan sonra ölüm yağdırmaya başlamışlardı. Kayanın ardından ateş eden iki asker, Plenyot'un namlusundan çıkan kurşunların darmadağın ederek sağa sola saçtığı taş parçalarıyla kanlar içinde yamaçtan yuvarlanıp düştü. Bu sırada bir Rus el bombası çavuşun yanıbaşında, kara gömüldü. Geri fırlatmak üzere çavuş bombayı ararken şiddetli bir patlama oldu. Makinalı tüfeğe tam bir

bomba fırlatılmıştı ki, bir Nagant tabanca patladı ve ardından bomba infilâk etti. Bombanın isâbet ettiği Plenyot'tan dumanlar tütüyordu. Rus askerleri kanlar içindeydi. Ama bir kişi dışında mangadan da eser kalmamış, daha birkaç dakika önce gözlerinde umut kıvılcımları oynaşan herkes ölmüştü. Mangadan kalan son kişi, mavzerine abanarak yerden kalkmaya çalıştı. Ama bu çok zordu. Çünkü bir mermi bacağını sıyırmıştı. Bütün gücünü kullanıp, inleyerek yerinden doğrulmayı başarabildi. Silâhını baston gibi kullanıp bir iki adım attı. Çenesinden aşağı sıcak sıcak bir şey akıyordu. Elini yüzüne götürdüğünde, sol yanağının deşilip aşağı sarktığını fark etti. İnleye inleye ve güçlükle, Rus çadırına gitti. Mavzerinin namlusuyla girişi açtı. İçeride, ölmek üzere olan bir Rus zâbiti vardı. Zâbit ona baktıktan sonra, "Kto ti?" diye sordu. Asker ise ona, "Minya zabut Âlî İhsan," diye cevap verdi. Zâbit, "Vaş otyets?" diye sorunca askerden, "İhsan Sait," cevabını aldı. Zâbit orada son nefesini verdi. Bacağındaki hafif yara ve boydan boya sıyrılıp kan içinde sarkmış sol yanağıyla Âlî İhsan, silâhına dayanarak zorbelâ, yolun kıyısındaki kayaya doğru ilerledi ve buraya oturdu. Çünkü ödemesi gereken bütün bedelleri ödediğini düşündüğünden, canı artık çekiliyordu. Tipi şiddetini daha da artırmıştı. Az sonra donacağı kesin gibiydi. Ama aslında, kulaklarında uğuldayan rüzgâr değil, tabîatın sesiydi. Evet! Tipisi ve dondurucu soğuğuyla Tabîat bir düşmandı ama, işin en acı yanı, bu düşmanın dâimâ haklı olmasıydı. Kaya üzerinde kımıltısız bekleyen Âlî İhsan, Tabîat'ın sesini dinlemeye başladı. Seste anlam yoktu ama güzellik vardı. Onu az sonra donduracak tipinin uğultusu bile güzeldi. Bunu fark ettiği için sevindi. Tabîat ona gerekli mühleti tanıyacaktı. Önce kibirli olduğu için af diledi. Cinâyetleri, hırsları, ihânetleri için af diledi. Hodbinliği, korkaklığı, hakâretleri, zulümleri, isyânları için af diledi. İnançsızlığı, cehâleti, hissizliği için af dile-

di. Yaptıkları ve yapmadıkları için af diledi. Ve nihâyet, var olduğu için af diledi. Son gücüyle başını kaldırabildiğinde, göklerdeki kapkara bulutlar ardındaki Terâzi Burcu'nu gâliba görmüştü ve gâliba kefeleri dengedeydi. Bu gücü harcadığında başı önüne düştü. Hava kararmıştı. O, artık taşa oturmuş, buzdan bir heykeldi. Derken tipi duruverdi.

Çekik gözlü, geniş suratlı, çıkık elmacık kemikli, kibiri kırılmış Moğol, karlı yol üzerinde yürüyerek buzlaşmış bedenin önüne geldi ve diz çöküp ona secde etti.

Hayâlet

Dünyada olmuş bitmiş hâdiseler hakkında Âni Âbimiz *Târih-i Külhânî*'de yalan yanlış kıtır ve palavra, şunları buyurmuşlardır ki:

"Allâhû Teâlâ'nın Âdem ile Havva'yı Cennet'ten kovmasının neticeleri pek iyi olmamıştı. Çünkü âdemoğullarından bazıları Dünya'yı cennet bellemiş ve zorbalığa meyletmişlerdi. İşte zevâtın başında şöhretli Kral Sargon geliyordu. Bin bir zahmetle ekip biçip süt sağmadan bu adam, beleşten geçinmenin ve ondan bundan zorbalıkla avanta koparmanın bir yolunu bulmuştu. Çünkü adamın ceddi serseriydi. Önce üç beş kişiyle çiftlik basıp hayvanları âfiyetle yer, o devirlerde nâm ve şöhret ancak zulümle yayıldığından, hattâ hem zâlim hem mazlum tayfasınca aynı görüldüğünden çiftçileri öldürür, sadece birini sağ bırakarak onun, zorbalıktan ibâret efsanelerini civârdaki ahâliye anlatmasını sağlar, bu çiftçi de zâten olan bitenleri bire bin katıp anlattığı için adamın şöhreti çarçabuk bütün havaliye yayılırdı. Zamanla bu zorbaya başka yiyiciler de katılmak istemişti. Ama yağma yoktu! Sargon mâiyetine öyle aksırıklı tıksırıklı, hanım evlâtlarını de-

ğil, bileğine güçlü, iş becerebilecek zorba ve zâlim yiğitleri almak yanlısıydı. Geçtikleri yerleri çekirge sürüsü gibi kuruttuklarından, ekmeklerini kazanmak için, sürekli seyahat edip yeni köyler basmak zorundaydılar. İşte âdemoğlu belki ilk kez, birbirine bu dönemde hakâret etmişti: Bir çiftliğin yağmalanması ardından ganimet bölüşüldüğü esnâda, zorbalardan biri diğer bir zorbaya, 'Korkak!' dedi mi onu, kendilerini tırmık ve yaba gibi ziraat gereçleriyle müdafaa eden çiftçilerden tırstığı için yağmayı rizikoya sokmakla ithâm etmiş, dolayısıyla zorbanın ekmeğiyle oynamış olurdu. O devirlerde ekmek kolay kazanılmadığı için ithâm edilen şahıs kendisini korkaklıkla ithâm eden zorbaya hemen oracıkta cesaretini ispat için kavga başlatmaya, ona ağız burun girmeye mecbûrdu. Aynı şekilde âdemoğlu ilk kez bu dönemde birbirine gönül alıcı sözler söylemişti: Ellerindeki yabalarla direnen çok sayıda çiftçiyi demir kılıncıyla teker teker gebertip hacamat eden bir zorba, Sargon tarafından 'Cesur!' diye methedilir, ganimetten daha fazla pay koparırdı. Aslında Kral Sargon, ziraatçılardan çok şey öğrenmişti! Çiftçilerin hayvanları evcilleştirdiği gibi o da, çiftçileri evcilleştirdi: Artık ineğin kanı değil, sütü içilecekti. Böylece ceddi vaktiyle serseri iken o, krallığını genişletti. Sarayında bir eli yağda bir eli baldaydı. Ayrıca çoluğu çocuğu torunu tosununun istikbâlleri, bu krallık sayesinde teminât altındaydı. Ama Allâh'ın sopası yok, krallığı o vefât ettikten çok sonra yıkılıverdi. İşte bu yüzden, dünya hayatından ne kadar kâm alıyorlarsa, vefât da onlar için büyük bir korku kaynağıydı. Sargon gibi diğer bir zorbanın, Ramses'in de vefât etmekten ödü patlar, bu yüzden sadece askerlerden değil, hekimlerden oluşan bir ordu da beslerdi. Ama adam bu yüzden aklını oynatmıştı! Bu firavun ilâhlığını ilân etti ve tebaasını ölümsüz olduğuna itikât ettirtti. Ancak kendisi, imân zayıflığından olsa gerek, ölümsüz bir ilâh olduğuna pek o kadar inanmıyordu. Bu se-

beple akrabalarından helâl süt emmiş, itimât ettiği şahıslara, eğer günün birinde Emri Hak vâki olursa, hekimler ordusunu seferber edip onların, bedenindeki ölüm denilen hastalığı iyileştirmelerini sağlamalarını, hekimler bunu başaramazlarsa onların tek tek öldürülmelerini vasiyet etmişti. Ama hekimler anasının gözüydü ve merhûm firavunun akrabalarına, ölüm denilen hastalık için gereken ilâçları verdiklerini, ama ilâçların tesirinin asırlar sonra görüleceğini yemin billah ede ede anlatmışlardı. Böylece bir mimarlar ordusu seferber edilerek Ramses'in bedeninin asırlarca muhâfaza edileceği bir piramit inşâ edildi. İşte firavunları birer müşteri olarak kabûl eden mumyacı hekimler ve piramit mimarlarının başı çektiği bir ahıret sanayii ortaya çıktı. Önce bir talep patlaması olmuştu. Ama ilmin sırlarının saklanmayıp ona buna öğretilmesiyle arz arttı ve nihâyet sıradan bir köylü bile, kendini karınca kararınca mumyalatabiliyor ve mütevâzı piramidine defnedilebiliyordu. Gerçi Ramses kendine piramit yaptırmıştı ama, bunda kibir mibir yoktu. Bu sadece sağlık sıhhat nedeniyleydi ve zavallı, ahırette selâmette kalmak azmindeydi. Gerçi adam ilâhlığını da ilân etmişti. Ama o devirdeki ilâhların hemen hepsi alçakgönüllüydü ve hiçbiri, 'Dünyayı Ben yarattım!' demiyordu. Ama tüccârlar yok mu! Hani şu Yunanlı tüccârlar! İşte bu hergele takımı ne Sargon'a ne de Ramses'e benzerdi. Ne açıkgöz ne de cin fikirliydiler! Pazar yerinde uygun müşteri buldular mı, adamın elini kavrayıp bırakmaz, pazarlık esnâsında müşterilerinin kolları omuzlarından çıkana kadar ha bire sallar da sallar, nihâyet kendi analarını on kuruşa satarlardı. Tüccâr Yunanlı'ya göre para ile imânın kimde bulunduğu belli olmadığından, bar bar bar konuşan farklı milletler onlar için sadece kazıklanacak birer müşteriydi. Kâh Sargon'un kâh Ramses'in zürriyeti sarayda yâhut tapınakta ahıreti tefekkür ederken, Yunanlı tüccâr yatırım hesabı, daha doğrusu sadece hesap ya-

pardı. Adamların hesaplarının doğru olması icâp ediyordu, yoksa topu atarlar, parasız çulsuz kalırlardı. Tüccârın hesabı öyle bir şeydi ki, tılsım büyü dua para etmez, ancak adam aklını kullanırsa doğru çıkardı. Para hırsları, attıkları kazıklar ve hesapları sayesinde zamanla öyle zengin oldular ki, sikkeleri kadar akılları da som ve saf oldu. İşte bu akılla felsefe denilen faâliyetin mucidi oldular. Eflatun nâm bir feylesof, 'Bu dünya, Fikirler âleminin bir taklididir,' dediğinde, Fars kralı Dârâ, 'Nah! Asıl fikirler, bu Dünya'nın bir taklididir!' demişti. Batılı ve açıkgöz Yunanlılar'a karşı Dârâ, temiz bir Doğu çocuğuydu. Hile hurda bilmezdi. Ayrıca Yunan dünyasından gelen hemşerilerinden biri Kral Dârâ'ya, bir Yunanlı sahtekâr tüccârın kendisine Apollon mabedini satıp, ihtiyarlık günleri için biriktirdiği parayı aldığını, bir başkası ise, bir amfitiyatro karşılığında yine bir Yunanlı'ya dünya para verip dolandırıldığını söyleyip sızlanıyordu. Fars Kralı Dârâ haksızlığa gelemeyen bir hükümdardı. İşin daha da tuhaf yanı, Yunan milletinin kralı bile yoktu ve bu cibilliyetsizler, menfaatlerini kollamak için reislerini rey ile seçerlerdi. Zâten reislik onlar tarafından zül ve zahmet addedildiğinden, devlet meseleleriyle uğraşmayana ceza kesilirdi. Bu yüzden ordusunu toplayıp öfkeden ağzından köpükler saça saça Yunanistan üzerine yürüdü ve taş üstünde taş bırakmadı. Ama daha sonra zuhûr edecek Filip nâm bir kral vardı ki bu diğer Yunanlılar'a pek benzemiyordu. Bu adamın parada pulda gözü yoktu. Anlaşılan o ki, oğlu İskender de kendisi gibi olsun, fetihlerle krallığını genişletsin isterdi. Hattâ oğlunun istikbâli için onun tahsilini de düşünüp Aristo nâm bir feylozofu İskender'e hoca tuttu. İşte bu oğlan daha sonra Muhteşem İskender nâmıyla ordusunu Fars diyârına sürecek, bu diyâr ahâlisinin canına yâsin okuyup Fars Krallığı'nın çırasını yakacaktı. Hocası Aristo ona, insanoğlu denilen çiğ süt emmiş yaratığın 'düşünen hayvan' olduğunu an-

latmıştı. Bu sıralarda bir hayvan, bir kurt, Romus ve Romulus nâm Rum ikizini emzirmekteydi ki, bunlardan ikincisinin zürriyeti dünyanın anasını ağlatacaktı. Roma'yı da zâten ikincisi kurdu. Bu şehirde, 'Aman kimse kral olmasın da hürriyetimizi kaybetmeyelim!' diye, 'senato' adı altında bir moruklar meclisi bile vardı. Gâyet haklı olarak o kadar ödlek, o kadar tabansızdılar ki, kendi askerlerinden bile ödleri kopardı. Çünkü Allâh korusun, ordunun paşası şeytana uyar da elindeki askerî kuvvetle Roma'yı işgâl ederse, al sana bir zorba! Bu yüzden kendi ordularının Roma'ya girmesini yasaklamışlardı. Ama günün birinde Sezar nâm bir paşa, ordusuyla alkışlar arasında Roma'ya girdi. Herkes onun iktidarı alıp ona buna çatarak zorbalık yapmak istediğini zannetmişti. Ama onun amacı iktidarı değil, çocukluğundan kalma Gülgoncası'nı almaktı. Fakat nerede ve kimde olduğunu bilmiyordu. Asker olmasına rağmen sormaya da cesareti yoktu, sadece senatoda moruklar onu bıçaklarken evlâtlığı Brütüs'e, 'Sende mi Brütüs?' diye sorabilmişti. Sezar'ı övdükten ve gömdükten sonra harpler ve fetihler devam etti. Cümle âlem Rum mezâlimi altında inim inim inliyordu. Anlaşılan bu dünya cennet falan değil, cehennemin tâ kendisiydi. Cennet olmasaydı, onu icât etmek gerekecekti. Nitekim biri etti ve onu da çarmıha gerdiler. Fakat hatırası unutulmayacaktı. O, büyük bir krallığı müjdeliyordu. İşte bu kralın tebaası, ölümden sonra cennette yaşayacaktı. İşin tuhaf yanı, dünyada kim en çok çile çekerse, bu kralın gözdesi olacaktı. Rum zulmü, bu dinden olanlar için biçilmiş kaftandı. Ancak Konstantin nâm bir kral, zahmetli bir harbi, rüyasında haç gördüğü için kazandığını zannetti ve bu dini, Rum diyârının resmî dini ilân etti. Fakat fetihlerle akan zenginliğin getirdiği rehavet bir yandan, tokat şakladıktan sonra diğer yanağı çevirme düstûru diğer yandan, Rumlar zayıflamıştı. Nihâyet Alarik nâm bir barbar Roma'yı yağma etti ve

Odavakar adlı bir diğer barbar da, artık Rum kralının bizzât kendisi olduğunu cümle âleme duyurdu. Roma'da Rumlar'dan iz eser kalmamıştı ama bir tek şey dışında: Papa! İşte bu şahıs rahiplerini saf ve vahşi barbarlarının arasına saldı. Papa'nın adamlarının anlattığı doğruysa, barbarları büyük bir tehlike bekliyordu! Barbar sormuştu: 'Nerede bu tehlikeli şey? Göster de mahvedeyim onu!' Bu sırada kanlı baltasını kaldırmıştı. Papa'nın adamı, 'İşte! Tam arkanda!' deyince, barbar arkasını dönmüş, ama kimseyi görememişti. Bunun üzerine Papa'nın adamı olan rahip, 'Nereye dönersen dön, o her zaman arkandadır. O seni yaratan ilâhtır ve şu anda canını almaya hazır! Diz çök! Af dile! Vaftiz ol!' demişti. Böylece barbarlar, Papa'nın sözünü ettiği varlıktan korkmakta bir sakınca görmediler. Varsın böyle bir ilâh olsundu! Zararı yoktu. Ama bu adamlar şarap içince birbirlerine, doğrusu pek korkunç masalları hakikî diye anlatıyorlardı. Bu sebeple onları rahipler değil, asıl kendileri dindar kıldı. Üstelik kiliselerdeki duvar resimleri o devirlerde, ressamlar pek mahâretli olmadığından, insanın içine ürküntü veriyor, din ululârının sûretleri mumların titreşen ışığında adamların içine dehşet salıyordu. Böylece barbarlardan ezkazâ kral olanların kafalarına, bizzât Papa tarafından taç yerleştirildi. Ayrıca sevap kazanmak için Papa, bu câhillere az buçuk ilim irfân bile öğretti. Ama yine de pek vahşiydiler! Hele içlerinde bir piç vardı ki, Vilyam adını taşıyordu. Piç diye alay edilen bu adam, sonunda bismillah deyip ordusuyla Britanya'yı fethetti. Fespinister Kilisesi'nde İngiltere tacını giyip derhâl Fâtih Vilyam diye anılmaya başladı. Derken kralların teker teker kıçları kalkmaya başladı. Vilyam'ın zürriyetinden Rişar, kahramanlığıyla nâm salmıştı. Papa ona ve sâir krallara, ilâhlarının çarmıha gerildiği mukaddes toprakları fethetmeleri için fitil verince, binlerce serseri ve zorba yola revân olmuş, ama Papa'nın bu şekilde kıl atmasının neticesi hüsran-

la sonuçlanmıştı. Arslan Yürekli Rişar gurbetten memleketine dönemeden vefât etti. O cesur biriydi. Fakat işe bak ki, ondan sonraki Con, epey tıynetsiz çıkmıştı. Milletine lâf lâkırdı dinletemedi. Tebaası büyük bir kartona arzuhâl yazıp adamcağızın önüne koydu. Kral da bu Büyük Karton'a mührünü basmaya mecbûr oldu. Papa'nın pompaladığı harp, yine tüccârların işine yaramış, bu tâife ziyâdesiyle zengin olmuştu. Ama bu, birçok kişinin işine geldi. Hin tüccârlar sayesinde paranın akması sonucu, kilise duvarlarına o dehşetengiz resimler yapan, menâzır hissi bozuk, beceriksiz ressamların yerini, hisli ve içli, nârin ve nâzik, eli işe yatkın üstâdlar almıştı. Bu sanatçılar, hepsi birer şâheser olan resimler ve heykeller yapa yapa keselerini dolduruyorlardı. Hele hele üstâdın biri, tam 16 kilisenin tavanını boyayıp servetine servet, şânına şân katmıştı. Çünkü kâbiliyet olduktan sonra herkese ekmek vardı. Gel gör ki elâlem dünya kadar para kazandıkça adamın birinin ağzının suyu akıyordu. Bu zât, para ve sâbit bir gelir peşindeydi. Az buçuk bilgisi ve yarın aklıyla Kraliçe İzabella'nın huzuruna çıkan bu adam allem etti kallem etti ve kadıncağızı, kendisine üç sefîne vermeye iknâ etmeyi başardı. Kolomp nâm bu zât, sefînelerle Hindistan'a varacak ve oranın vâlisi olacaktı. Derken uçsuz bucaksız deryâya yelken açtı ve hakikaten de haftalar sonra karaya vâsıl oldu. İşte bu yepyeni dünya, altun ve gümüş kaynağıydı. Çok geçmeden sefîneler, yüzlerce ton altun ve gümüşü limanlara taşıyorlardı. Ama bu madenler ne yenilir ne de içilirdi. Bu işler, zevk ü sefâ içinde yaşayan krallara ve kişizâdelere bırakılmayacak kadar nâzikti. Böylece Hindistan'a ticaret yapacak şirketler kurulmaya başlandı. Şark sultanlarının zenginlikleri harplerde kazanılan altun, gümüş, zümrüt, elmas gibi abuk sabuk şeylerden gelirken, Hindistan Kumpanyası'nın zenginliği, pamuk, tütün, baharat, ipek gibi daha mütevâzı mallardan oluşuyordu. Para oluk gibi akmakta,

hemen herkes zengin olmaktaydı. Papa bile endüljansla ihtiyacı olan günâhkârlara cennetten parsel parsel arsa satmıştı. Ama papazın biri bu koftiyi yutmamış ve Papa'nın gazabını celp edecek şekilde, bir beyânnâme karalayıp bunu mabedinin kapısına çivilemişti. Bu yetmiyormuş gibi bir de, ilâhlarının sözlerini, kulağı olan işitsin, okuması olan söksün diye kendi lisânına tercüme ederek fitne çıkarmıştı. Daha da kötüsü, Papa'nın âlimleri Latince okurlarken, zamâne âlimler kitâpları fırlatıp atmış, rasathânelere, tabiplerin teşrîh odalarına ve laboratuvarlara girmeye başlamışlardı. Artık kitâplar değil, Tabîat'ın kendisi okunuyordu. Bu da elbette küfürdü. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi İngiltere Kralı, karısını boşamak için, kız tarafını tutan Papa'yı yok bile saymıştı. Ama bu adamın ülkesinden daha sonra, kendi dinî hürriyetleri için bir grup hacı, Mayısçiçeği adını taşıyan bir sefîneyle Yeni Dünya'ya göç edip orada kendilerine, itikâtlarına yaraşır bir hayat kuracaktı. Zamanla bu kıt'aya daha da fazla muhacir geldi. Bunlar Rum lisânındaki tâbirle birer 'kolonus' yani birer çiftçiydiler. Yaşadıkları yere de koloni deniyordu. Bu çiftçiler aralarından âzâlar seçip onları meclise yolluyor, ama mecliste dâimâ, İngiltere Kralı'nın vâlisi söz sahibi oluyordu. Üstelik bu adamlar İngiltere'ye dünyanın vergisini veriyorlardı. Nihâyet vergiler bellerini büktü. Şimdi ve burada seçme ve seçilme hakları olduğu hâlde dağa çıkanlardan farklı olarak bu çiftçilerin, İngiltere Meclisi'nde kendilerini temsil etme hakları yoktu. Buna tahammül edemeyip isyân ederek bir bağımsızlık beyânnâmesi kaleme aldılar. Fransa Kralı Lui'den de yardım görüp gâlip geldiler. Ama Fransa Kralı hem bu harp hem de zevcesi Mari Antuanet'in müsrifliğiyle milletini fakir düşürmüştü. Zâten ekmek derdinde olan insanları, 'Ekmek bulamıyorlarsa pasta yesinler,' sözü galeyâna getirmişti. Baldırı çıplaklar böylece Bastil denilen kaleye yürüdüler ve burayı zapt ettiler. Derken bu nâmus-

suzlar, kendi krallarının kafasını kesti. Demek ki kralların da kafaları kesilebiliyordu. Haydi bu bir derece haklı görülebilirdi. Ama 'İhtilâlin âlimlere ihtiyacı yok!' dedikten sonra tabîat âliminin kellesini uçuran donsuz serseriye ne demeliydi? Derken ortalıkta kan gövdeyi götürmeye başladı. Baldırı çıplak ahâli birbirlerine, krallarının onlara yaptığından çok daha fazla zulmettiler. Çünkü mağlupken mazlum, gâlipken zâlimdiler. Kralın kafasının koparılmasının ardından, ortalıkta Sargon'dan ve hattâ Firavun'dan bile daha zâlim bir canavar peydâ oluverdi. Bu canavar, Leviathan, halk yığınlarının tâ kendisiydi. Asırlardır kendilerinden emilen kanı, bir anda iştahla ondan bundan, hattâ birbirlerinden emmek istiyorlardı. Ardından Napolyon nâm bodur bir topçu bu keşmekeşe son verdi. Canavarlarını kavmiyetçilikle tâ Rusya'ya sürüp telef etti. Kleopatra'nın burnu iki santim kısa, topçunun da boyu on santim uzun olsaydı tarihin akışı değişirdi. Derken iştirâkîler pâyitahtta barikatlar kurdular. Kendilerinin köle olduklarını da söylüyorlardı. Oysa Cemahîr-i Müttehide'deki köleliğe son vermek için çıkan dâhilî harpte ölen beyazların sayısı neredeyse, orada bulunan zenci kölelerin sayısına eşitti. Öte yandan Karl nâm bir Germen, 'Kral değil köleyim!' diye bağırıp haysiyet kazanan amelelere dünya cenneti vâdedince çılgına döndüler. Bu Germen, onlara imâlâttan gelen kudretlerini kullanmalarını tembih ediyordu. Oysa kitleler üretimden çok yıkıma yarıyordu. Şehirlerin sokaklarına barikatlar kurup iştirâkî bir hayat için muharebe ettiler. Medeniyet adına ne varsa, silmesinin bizzât kendilerinin mamûlü olduğunu, dolayısıyla başka hiçbir şahsın bu kalemler üzerinde hak iddiâ edemeyeceğini söylüyorlardı. Evet! Kitleler baruttan sonra keşfedilen en ölümcül silâhtı. Onları artık krallar değil, halk avcıları kullanabilirdi. Çünkü kitleler dalkavukları severlerdi. Tek iken sefil, zavallı ve haksız, biraraya geldiklerinde ise şerefli, kuvvetli ve

haklı oluyorlardı. Bu, on pezevengin biraraya gelince bir aziz etmeleri kadar akla havsalaya sığmaz bir şeydi. Derken büyük harp çıktı da biraz susar gibi oldular. Yine ölen de öldüren de onlardı. Ama şimâlde bir memlekette Çar'ın da Çariçe'nin de çocuklarının da çırasını yaktılar. Ardından kıtlıktan milyonlarca insanın vefâtına yol açtılar. Şahlanan bu canavarı dizginlemenin bir yolu olmalıydı. İşte vaktiyle onlara ölümden sonra da olsa bir cennet vâdeden ilâhlarının geri-ldiği haç, kırıldı ve bu kez gamalı olarak onları tekrar şahlandırdı. 'Hayl Hitler!' diye bağırıyorlardı. Sene 1934 idi."

Aynı sene bir akşam, Pera Palas'ın kapısı önünde Bıyık marka bir otomobil durmuş, motörü istop ettirip el frenini çeken şoför, kapıyı açıp aceleyle yerinden fırladıktan sonra kapıda bekleyen bestekârın yanına koşarak adamın çantasını elinden almıştı. Bestekâra otomobile kadar refâkat ettikten sonra kapıyı açıp adamı arka koltuğa oturttu. Bu koltukta, tıpkı bestekâr gibi asrî libaslar, meselâ fötür şapka giymiş biri daha vardı ve iki şahsın da suratları mahkeme duvarı gibiydi. Çünkü mühim ve fevkalâde bir mesele, hâlledilmek üzere onları bekliyordu.

Otomobil, parke taşlarla döşeli ve eskisinden daha da temiz ve muntazam görünen İstiklâl Caddesi'ne girmek üzereydi. Kafalarındaki panama, melon yâhut fötür şapkalara, iyi ya da kötü dikilmiş kruvaze ceketlere, kravatlara, bol ve ütülü pantolonlara bakılırsa erkek tâifesi, yeni rejim tarafından adamakıllı tedîp ve temdi edilmiş sayılırdı. Muasırlaşma yolundaki inkılâplar da fayda vermiş, bu mümtaz beylerin koluna girmiş hanımefendiler de, başlarında yana yatık şık şapkaları, roplarının altındaki midi etekleri, baldırlarını ortaya koyan ipek çorapları, sivri ve yüksek topuklu iskarpinleriyle zarâfetlerini teşhir ederek, elektrikli sokak lambalarının aydınlattığı caddede boy gösterir olmuşlardı. Elhamra Sineması'nın önü, bu hanımlar ve beyler, bir de elbette onla-

rın çocuklarıyla doluydu. Gâliba Rudol Falentino'nun filmi teşhir edilecekti. Gişe önünde beklenirken kızlar film afişlerinde bu artistin sûretlerine bakıp âh ederek ellerini boyunlarına götürürken, anaları da işe pek kayıtsız kalamıyor, aile babaları ise, "Kadındır işte!" diyerek onların hayranlıklarını müsâmahayla karşılıyorlardı. Fakat onların zihinlerinde ve kalplerinde ise, Kreta Karbo, Marlen Titrik gibi yıldızlar vardı. İşin kötüsü bu aile babalarının bıyıkları, tıpkı Klark Geybil'inki gibiydi ve bu hâlleriyle hanım kısmının tekmilini, önlerinde diz çöktüreceklerine inanıyorlardı.

Daha o akşamüstü yağan yağmur nedeniyle İstiklâl Caddesi'nin parke taşları, kaldırımları ıslaktı. Bu yüzden hem sokak lambaları hem de renk renk kıpırdaşan neon ışıkları ıslak satıhlarda yansıyor, akşam olmasına rağmen ortalığı renk cümbüşüne çeviriyordu. Bıyık marka otomobil, işte bu renk cümbüşü içinde ilerlemekte, MAKSİM, TURAN BAR, SERVET TAYYÂRE PİYANGOSU, TÜRKUVAZ gibi ebrulî neon ışıklı koskoca reklam tabelâlarının altından geçmekteydi. Nihâyet Taksim'e varınca yavaşlayıp sağa döndü ve yokuş aşağı ilerlemeye başladı. Dakikalarca süren yolculuktan sonra, Saray'ın saltanat kapısı önüne vardı ve beyaz ceketli bir polis memuru tarafından durduruldu. Evrâklar, izinnâmeler ve hüviyetler gösterildikten sonra, diğer bir polis memuru içeri telefon etti. Ardından içeri giren otomobilin farları selâmlık binâsını aydınlattı. Bu sırada yağmur başlamıştı. Zâten, gelen misafirlerin ıslanmaması için kapıda ellerinde şemsiyeyle bekleyen birkaç müstahdem vardı. Otomobil önünde durunca bunlar gelip kapıyı açtılar ve iki misafiri şemsiyelerle yağmurdan koruyarak içeri buyur ettiler. İçeride onları, yuvarlak kemik gözlüklü ve badem bıyıklı bir zât karşılayıp, "Sizi içeride bekliyorlar," diye fısıldadı. Maaşının yüksekliği ve ev geçindirme derdi nedeniyle Saray'da uzun müddet bulunması gerektiğinden, tıpkı bir ars-

lanın yanında yaşamak zorunda kalmış bir maymun gibi ürkekti. Elektrik düğmesini çevirip ışığı açmadı. Burası sadece, duvardaki birkaç aplikle aydınlanıyor ve bunlardan sızan ölgün ziyâ, saltanat devrinde devletin milyonlarca lira borçlanıp aldığı muhteşem mobilyaların yaldızlarını tutuşturmaya anca kâfi geliyordu. Merdivenden yukarı çıktılar ve adam önde, onlar arkada bir süre yürüdükten sonra nihâyet Mavi Salon'a vardılar. Dışarıda sağanak başlamış, gök gümbür gümbür gümbürdüyordu.

Salonun deniz tarafına düşen kısmına bir masa kurulmuştu. Binbaşı baştaydı. Onun yanında Teğmen oturmuştu. Ayrıca masada dört devlet adamı ile bir sedâ kayıt sanatkârı vardı. Ürkek adam iki şahsı içeri buyur ettikten sonra çıktı ve kapıyı ardından kapadı.

Binbaşı, "Bu mekânda tam bir haftadır fevkalâde hâdiseler yaşanmaktadır. Bunların milletimiz ve cumhuriyet için mühim olabileceğine inanıyorum. Her şeyi şimdi anlayacağız," dedikten sonra, sedâ kayıt sanatkârına dönerek, "Lütfen anlatınız!" diye buyurdular.

Masa üstündeki fennî cihâzıyla çelik tele manyetizmalı sedâ kaydı yapmakta mahir olan sanatkâr şunları söyledi:

"Saray çalışanları takriben bir haftadır bazı gürültülerden rahatsız olmaktadırlar. Muhafızlar sarayı didik didik etti. Fakat gürültünün menşeini kimse bulamadı. Gürültünün, tabîatüstü bir malılûk tarafından çıkarılmış olabileceği dedikodusunun ahâli arasında yayılmasının sakıncaları olacaktır. Bunun fennî bir izâhı olmalıdır. Böylece hâdise mahâlline davet edilme şeref ve imtiyâzını yaşadım. Meselenin iyi tarafı, gürültüyü kayıt cihâzına kaydettim. Lütfen bir dinleyiniz!"

Sedâ sanatkârı cihâzı çalıştırır çalıştırmaz birtakım gürültüler işitildi. Kaydedildiğine göre bu, tabîatüstü bir hâdise olmasa gerekti. İşte o gece, Mavi Salon'da toplanmış insanların zihnini meşgûl eden de buydu.

Bestekâr Cemâl Bey hemen atıldı:

"Binbaşım! İzin almadan konuştuğum için affınızı dilerim ama, gürültü dediğiniz bu sedâlar, pesten tize doğru, do, re, fa, sol, do, fa, sol ve la. Sırasıyla piyano, piyanissimo, mezzo forte, forte, fortissimo, forte ve piyano. Biz mûsikîşinaslar bunlara harmonikler deriz. Bu sedâlar hangi sazın harmonikleridir biliyor musunuz? Kornonun! Ama aynı sedâlar neden iki kez işitiliyor, orasını anlayamadım."

Teğmen hemen atıldı:

"Binbaşım, belki de iki korno vardır!"

Binbaşı:

"Aferin sana," dedi. "Şu 'korno' Frenk dilinde ne anlama gelir?"

Cemâl Bey, "'Korno', 'boynuz' demektir," diye cevap verdi.

Teğmen, "Binbaşım, Saray'da iki boynuzlu bir canavar olmasın?" diye alayla sordu.

İşte bu sırada, otomobilin bestekârla birlikte getirdiği ikinci şahıs araya girdi ve şunları söyledi:

"Böylece hayâletin ismini öğrenmiş bulunuyoruz: Zulkarneyn! Yani Çiftboynuz! Bu aynı zamanda İskender Zulkarneyn'in de ismiydi. Zâlimliği temsil eder. Mâdem ki artık ismini öğrendik, onu buraya çağırabiliriz. Bakalım bize neler öğretecek."

Bunları söyleyen zât, ince uzun, siyah ceketli ve fiyangolu, kapkara ayakkabıları gıcır gıcır ve cilâlı, ama beti benzi bembeyaz biriydi. İstanbul'da yeni türeyen, emsâline az rastlanır asrî ve fennî bir medyum olan bu zât, gürültünün kaynağı olan hayâleti, gayb âleminden dünyevî âleme çağırması için dokuz liraya tutulmuştu. Vazifesini artık îfâ etmeye sıra geldiğini zannederek, "Müsaadenizle!" bile demeden, yakışık almaz bir şekilde yerinden kalkıp ellerini bir ovuşturdu. Bu davranışı, ellerine elektrikî bir hassa kazandırmaktan ziyâde, az sonra beklediği muvaffakiyeti için olsa gerekti. Bir berjer

koltuğu masanın tam kapı tarafına, utanmadan Binbaşı'nın karşısına çekti ve buraya oturdu. Derken gözlerini tavandaki billûr avizeye dikip, "Zulkarneyyyn! Ey Zulkarneyyyn! Gel ey Zulkarneyyyn!" diye, abuk sabuk inlemeye başladı. Neden sonra inlemesi kesildi ve başı koltuğun arkasına düştü. Anlaşılan transa geçmişti. Ama nedense, az sonra horlamaya başladı. Bu esnâda ağzı açılmış, çenesi düşmüştü ve sarkan dudağının kenarından salya sızıyordu. İşte! Trans mırans hikâyeydi. Adam bal gibi uyuyordu. Masadakiler bir süre bekledikten sonra sıkılmaya başladılar. Anlaşılan bir falso yapmışlardı. Teğmen dayanamayıp, medyumun yanağına bir şamar aşk edince adam kendine geldi. Şaşkın şaşkın sağa sola bakınıyordu. Fakat bu esnâda, yan daireden bir sedâ geldi:

"Buradayım!"

Mavi Salon'da kim varsa derhâl koşup dâireye girdiler. Ama sağa sola ne kadar baktılarsa kimsecikleri göremediler. Fakat aynı sedâ bu kez, imparatorluk yatak odasından yine işitildi:

"Niye içeri girdiniz? Buradayım!"

Derhâl bu odaya doluştular. Ama manzara aynıydı. Burada kimsecikler yoktu. Bu yüzden gelip masada yerlerini aldılar. Ama ses bir türlü kesilmiyordu. Bu nedenle canı sıkılan Binbaşı, vakit geçirmek için olsa gerek, esrarengiz şahsa şöyle bağırdı:

"Kimsin sen!"

"Ben Zulkarneyn'im!"

Binbaşı gülümsedi. Çünkü dünyanın bin bir türlü hâline alışıktı. Bu yüzden balkondakine, "Mâdem tabîatüstü kâbiliyetlerin var, bunu bize ispat et! İşte şimdi önümdeki kâğıda bir sayı yazdım ve ters çevirdim. O sayıyı söyle bana!"

"246487!"

Orada bulunanlar, Binbaşı'nın senelerden beri ilk kez şaşırdığını gördüler. Cevap doğruydu ve bunda hile hurda pek

olamazdı. Binbaşı uzun bir müddet, o masanın başında düşündü durdu ve nihâyet sedânın geldiği yere doğru şöyle bağırdı:

"Peki asıl ismin ne?"

"Dedim ya! Zulkarneyn!"

"Lakâp ardına saklanman için sebep yok. İsmin ne?"

"İhsan Sait!"

"Peki İhsan Sait Efendi, şimdi neredesin ve buraya neden geldin?"

"Bu kimseyi ilgilendirmez."

"Kafamı kızdırma! Sen nereden geldin buraya!"

"İstikbâlden."

Binbaşı heyecanla yerinden doğruldu ve sordu:

"Mâdem öyle, harbin ne zaman çıkacağını söyle bana!"

"Harp marp umurumda değil!"

"Peki amacın nedir öyleyse?"

"Dünyadaki en üstün insanı bulmak!"

"Var mı böyle biri?"

"Var böyle biri ve ismi 'İ' ile başlıyor!"

"Yani?"

"Adı 'İdris'."

"Peki tam adı?"

"İdris Âmil Zula!"

Binbaşı hışımla yerinden doğruldu ve mâiyetindekilere buyurdu:

"Derhâl araştırınız!"

* * *

1930'lu senelerde memleketin münevverleri bir bakıma iki zümreden ibâretti. Bunlardan birinciler, eski adamlardı ve Divân edebiyatı üstâdı ve hayranıydılar. Bu zevât genellikle üniversitede müderris tâifesinden olur, ama eski edebiyatla meşgûl olduklarından, namazlarını, oruçlarını ve

zekâtlarını ihmâl etmez, dinlerinin tekmil icâbını yerine getirirlerdi. Hülâsa, hem münevver hem de ahıret adamıydılar. Ama ne hikmetse ictimâ mahâlleri genellikle kıraathâneler olur, işte bu mekânlarda derin edebiyat sohbetleri yaparlar, doğrusunu söylemek gerekirse gâyet güzel şiir okur ve şerh ederlerdi. Bu türe giren münevver tayfasını kıraathânede dâimâ, şâkirtlerinden oluşan bir dinleyici kitlesi takip eder, adamların sohbetini asla kaçırmazlardı. Gel gör ki bu zümreden olan münevverler, şâkirtlerinden ifrat derecesinde, neredeyse doludizgin bir hürmet beklerlerdi. Çünkü adamlar hürmete açtı. Değil karşılarında bacak bacak üstüne atıldığı, kıraathâne sandalyesinde geriye doğru şöyle bir yaslanmak bile görülmüş işitilmiş şey değildi. Zâten böyle bir şey insanın aklına bile gelemezdi. Bununla birlikte adamlar kendi sahalarında birer üstâd idiler ve bunu da kısmen gençliklerindeki heves, kısmen de hürmete şâyân birer efendi olabilmek için başarmışlardı.

Ancak diğer münevver zümresi, eski İstanbul'un kıraathânelerinde simit yiyip çay içecek şahıslardan oluşmuyordu. Beyoğlu'nu mesken tutan bu münevverler, Arapça ve Farsça üstâdı birincilerden farklı olarak Fransızca, İngilizce, Almanca gibi garp lisânlarını gâyet güzel biliyor, Avrupa edebiyatını yakından takip ediyorlardı. Mekânları ise, ya başta Markiz ve Lebon olmak üzere pastahâneler ya da meşhur ve lüks birahânelerdi. Bu tâife rakıdan anlamaz, Fransız şarapları ve konyak gibi müskirat içerdi. Doğrusu haddinden fazla şık giyiniyorlardı. Şişli'deki apartmanlardaki dâirelerinde, resepsiyonlar için dâimâ bir frak ile belki de bir silindir şapka bulunurdu. Ayrıca züp ve züppe olarak görünseler de, smokin bu adamlara yakışırdı. Çünkü bakımlıydılar. Her gün tıraş olur ve Avrupa'dan getirdikleri losyonları sürünürlerdi. Zâten hemen hepsi Avrupa'da tahsil görmüştü. Bu kıt'ada tiyatroya fazlasıyla gittiklerinden, kıraathâne mü-

nevverlerini, lâf sokmadan sadece yüz buruşturup hor görme konusunda artistik bir mahâret kazanmışlardı.

Bununla birlikte her iki zümre de, Lisân Müessesesi'nin tâbirini kullanmak gerekirse, "üretici" değil, "tüketici" idiler. Bunlar, kültür mamûllerini tüketen münhelikler, cetvel gibi dümdüz kitap kurtlarıydı. Ne var ki bir üçüncü münevver zümresinden de söz açmak doğru olacaktı. İşte bu münevverler, inkılâpların bir eseri, daha doğrusu yan tesiri sayılabilirdi. Hâriçte müstemlekecilere ve dâhilde de mürtecilere ve her iki grubun kültürüne harp ilân etmek mecbûriyetinde kalmış yeni rejim, edebiyat meydanını boş bırakmıştı ve kültür de boşluğu sevmezdi. İşte bu boşluğu, üçüncü zümredeki döküntü münevverler dolduracaktı. Geçen asır sonlarında şâhikasına ulaşmış lisân, yerini bir kabile diline bırakınca bu pestenkerânî münevverlere gün doğmuştu. Tahsilleri terbiyeleri yoktu ama, haklarını yememeli, bu ekmek derdinde oldukları içindi. Zâten hemen hepsi hüsran içindeydiler ve münevver hüviyeti onlara hak ettikleri hürmeti sağlayabilirdi. Hüsran içinde olmalarının sebebi ise, erkek olan çoğunun, zürriyetlerini sürdürme derdinde olan ana babaları tarafından lala paşa büyütüldükten sonra cemiyete salınması ve bu ortamda, vaktiyle ailelerinde kendilerine verilen kıymeti hak etmediklerini anlamalarıydı. Nasıl hak etmezlerdi! Onlar her şeye lâyıktılar! Başkalarından ne eksikleri vardı! Ama mesele gâliba, sandıklarından biraz daha zordu. Muharrir olup cemiyette hürmet görmek istiyorlardı ama, nasıl kitâp yazacaklardı! Bu işin bir kolayı olmalıydı. Neyse ki bütün kültür sıfırlanmış, herkese sıfırdan başlama imkân ve imtiyâzı verilmişti. İşte ıskartadaki bu münevverlerden biri de, Kasımpaşa'daki Piyale Mektebi Sokağı'ndaki küçük mandırasında yoğurt, peynir, sucuk, tereyağı ve yumurta satan İdris Âmil'di. Mandırasına yakın bir yerde, Birlik Sokağı'ndaki virân ahşap evde anasıyla birlikte

yaşıyordu. Kısacık olduğu için kendisine pek yakıştıramadığı boyuna göre ayarlayıp duvara astığı aynada, küçücük ve yumuk gözlerini, sivilceli yüzünü, uzun burnunu görünce, hayatın bu sûreti, kendisi gibi mümtaz bir şahsiyete ne hakla lâyık gördüğüne bir mânâ veremez, işte aynanın ona gösterdiği eksiği gediği edebiyat vâsıtasıyla kapatmaya çalışırdı. Zâten azmi ve irâdesine tam tekmil itimât eder, diğerlerine olduğu gibi tâlihin er yâhut geç kendisine de güleceğine inanırdı. Ortaokuldan mezun olup tam 21 yaşında olmasına rağmen, Sarıyer'de oturan tabip binbaşının ahbaplık ettiği emir erine az buçuk para koklatıp aracı ettiği için çürük raporu koparmayı başarabilmiş, böylece askere alınmamıştı. Ayrıca memleketin mürekkep yalamış adama ihtiyacı olduğu herkesin malûmuydu. Hâlihazırda askerlik, bu hisli ve sanatçı ruhlu adama uygun değildi. Zâten İdris Âmil, kendi hisleriyle dolu olmasa nasıl şiir yazabilirdi. Şu, ilk ve tek şiirini, Kapalıçarşı'da kuyumculuk yapan ve Fırka'nın ileri gelenleri arasına girmeye gayret eden Rişar Diriboz nâm bir hayırseverin maddî destek sağladığı, *Boz* dergisinde neşrettikten sonra yıldızı parlamıştı:

Şu
Ezlâmuteahhem
Serbaklağancıl
Özbelindirikimsi
Beryortumgantırak
Su

Bu şiiri en çok İdris Âmil beğenmişti. Ayıptır söylemesi, helâya gidip yestehlediği zaman çömeldiği yerden kalkar ve bedeninden çıkan gâitasını uzun uzun hayranlıkla, göğsü kabarana kadar seyreder, ardından da anasının her zaman dolu bıraktığı ibrikteki suyu, içi cız ederek döküp necâseti-

ni, daha doğrusu opus'unu deliğe uğurlardı. Tembel olmasına tembeldi, ama Allâh da yardım ediyordu. Tâlih ona gâyet çalışkan bir çırak hibe etmişti. Bu şebek misâli çevik ve kara çocuk, cebinde anahtarla sabahın köründe mandırayı açar ve gün boyu müşteri beklerdi. İdris Âmil ise o sıra elbette, uyuyor olurdu. Ancak öğleye doğru uyanır, anasının sini içinde getirdiği kahvaltısını türküler çığıra çığıra keyifle mideye indirirdi. Derken sökükleri dikilip ağına belirsiz bir yama vurulmuş pantolonunu, yakası tarazlanmış beyaz ve temiz gömleğini giyer, rahmetli babasından yadigâr, dirsekleri dışarı taşmış kruvaze ceketini sırtına vurup başına da o meşhur hasır şapkasını geçirdikten sonra sokağa çıkardı. Kafasındaki hasır şapkanın lifleri her ne kadar yer yer sökülmüşse de, bu bölgeleri tutkalla tamir etmişti. Ama yağmurlu havalarda tutkal eriyor ve sökükler yine ortaya çıkıyor, dolayısıyla kış aylarında ikide bir zahmete giriyordu.

Derken İdris Âmil, her münevverin yaptığı gibi ceketinin cebinde *İlmî Astroloji*, *Ruhîyât Tetkiki*, *Asrî Rüya Tâbirleri* gibi derin kitâplardan biri olduğu hâlde, mandırayı çırağına bırakarak hasır şapkasını başına geçirip hafifçe sağa yatırır, diğer münevverlerle buluştuğu kıraathâneye doğru yola koyulurdu. Ayrıca bu sanatkâr ruhlu nârin zât, Kasımpaşa ahâlisini pek hoyrat ve kabadayı bulur, çoğundan tırstığı için genellikle onlarla dostça geçinir ve hattâ zaman zaman onlara benzemeye çalışırdı. Bu iş, İdris Âmil Kasımpaşa doğumlu olduğu için zor da olmazdı. Mahâllesinde omuzlarını az geriye atıp kabara şişine dolaşırken, Lobut Sokağı'ndan Okçu Musa Caddesi'ne geldiğinde ferâhladığından olsa gerek, kendini biraz salardı. Hele hele Perşembe Pazarı Caddesi'ni geçip Câmii Cedit Sokağı'ndan Karaköy'e çıkınca durup üstüne başına bir çekidüzen verir, hasır şapkasını çıkarıp saçlarını bir tarar, ayakkabılarını pantolon paçalarında parlattıktan sonra da yoluna devam ederdi. Köprüde ise kadına

kıza, hem Kasımpaşalılık hem de münevverlik icabı, dik dik değil yangözle bakardı. Evet! İdris Âmil de o devirdeki her erkek gibi abazandı. Ama bu iyi ki böyleydi! Çünkü garpta olduğu gibi burada da o serbest kızlar olsaydı, bunlar onun belinden ziyâde mürekkep hokkasını kurutur, o güzel, saf ve Eflatunî aşk şiirlerine böylece elvedâ der, şâirlik ve münevverlik kariyeri nihâyet bulurdu. İşte bu yüzden, zaman zaman sancılı bir hayat yaşasa da, hattâ ara sıra Abanoz Sokağı'nı ziyaret etse bile, fizikî aşktan ziyâde şâirâne, romanlara yaraşır bir münasebet taraftarıydı. Zâten onun işi, kadın ile erkek arasındaki münasebetlerdi. Kısmet olur da, Allâhû Teâlâ izin verirse, bu konuda bir roman yazmak istiyordu. İşte diğer münevverler onu, yazacağı bu roman yüzünden çekemiyorlardı. Çünkü bu, muhteşem bir roman olacaktı. Eminönü'nden ne zaman, Âsâr Efendi Caddesi yoluyla Yeşil Direkli Bakkal yanındaki Klodfarer Kıraathânesi'ne yaklaşmaya başlasa, kendisine az sonra takılacak kıskanç arkadaşlarına yetiştireceği cevapları düşünürdü. Devrin âdâbı gereği, tıpkı diğer kıraathânelerde olduğu gibi, Klodfarer adlı bu münevverhâneye de kadın kız alınmaz, daha doğrusu cins-i latîf böyle yerlere girmeye asla cesaret edemezdi. Çünkü o devirde kadın kız, yabancı bir erkekle sokakta görüldü mü adı çıkar, neredeyse nâmusu kirlenir, hakkında "Falancayla konuştu! Falancayla düşüp kalktı!" dedikodusu çıktığından kısmet bulamaz, cam kenarında koca bekleye bekleye kurur giderdi. Ama İdris Âmil'in, hele Beyoğlu'nda o dünya güzeli, çivi topuklu iskarpinleriyle attıkları her adımda bembeyaz ipek çoraplarının sardığı baldırları titreyen kızları gördükçe aklı giderdi. Şuuraltı ona, yazacağı romanla bu kızların ona hayran olacağını fısıldıyordu. İdris Âmil bu sesi işitiyordu, çünkü o tabiî biriydi. Tabîat ananın bir mahsûlü olarak İdris Âmil, "samimîyetten" yanaydı ve kesinlikle yapmacık değildi. Bu yüzden yemek yediği esnâda onun odasının

duvarına kulaklarını dayayanlar, "Cap! Cap! Cap!" sedâlarını işitirlerdi. Bunlar onun ağız şapırtılarıydı. Anlaşılan yemeğin lezzetine bir de, tabîatın şarkısının keyfini katıyordu. Yediği yemeğin bedenini terk etmesi de ayrı bir heyecan, bambaşka bir âyindi! Helâda yestehlerken, tıpkı yemek yediği esnâda damağında hissettiği hazzı, bu kez makatında hisseder, ama onu labunya sanmasınlar diye bunu kimselere söylemezdi. Çünkü yakın bir arkadaşı, buraya bir şeyin girmesi ile çıkması arasında bir fark olmadığını, çünkü her iki hâlde de bir sürtünmenin mevzûbahis olduğunu çıtlatmıştı. Bu ikâz İdris Âmil'in dünyasını yıkmaktan çok, onu daha bir erkek yapmış, hattâ müzik kulağı olanların fark edeceği gibi, sesi yarım perde pesleşmişti. Fakat kazandığı bu hususîyeti çekemeyen arkadaşları ona bir kumpas kurmuşlardı: Şiirinin basıldığı *Boz* adlı mecmûayı çıkaran kuyumcu Rişar Diriboz, Yahudi olduğu gerekçesiyle Fırka'dan atıldığından dolayı, mecmûanın neşriyâtçısını, bu haksızlığa karşı İdris Âmil'in adını kullanarak bir protesto yazısı basmaya iknâ ettiler. Bu kumpastan haberi olmayan İdris Âmil, birkaç gün sonra mecmûada, kendisinin yazmadığı, ama adını taşıyan şu manşeti görmüştü:

İTHAM EDİYORUM!

İ. Âmil Zula

İdris Âmil bu manşeti görünce dizlerinin bağı çözüldü ve çenesi takırdamaya başladı. Oracıkta kaldırıma çöktü. Başına gelecekler onu esaslı bir şekilde korkuttuğundan oturup ağlamaya başladı. Ancak gelip geçenlerin nazar-ı dikkatini celp ettiğini fark edince mendilini çıkarıp gözyaşlarını silmişti. Bu yanlış anlamayı bir şekilde gidermesi gerekiyordu. Alelacele *Boz* mecmûasının idâre edildiği, üçüncü kattaki salaş dâireye çıktı. Ama heyhat! Kapı kapalıydı. Bu yetmiyormuş gibi bir de kırmızı resmî mühür vurulmuş, yani

mecmûa kapatılmıştı. Başı fenâ hâlde dertteydi. Gidip teslim olsa fenâ olmayacaktı. Böylece tramvayla tünele geldi. Doğruca Beyoğlu Polis Karakolu'na yollandı. Bu salaş binâdan içeri girdiğinde, bir polisin, kadının birini sille tokat yumruk dövdüğünü görünce aklı gitti. Kadın iyi giyimli, orta hâlli birine benziyordu ve anlaşılan, kendisini acımasızca yumruklayan polise mukâvemet ve hakâret etmişti. Diğer polisler ise sanki alelâde bir durummuş gibi işlerine devam ediyorlardı. O devirde de bunların çoğu, kendilerini tehdit eden kâtil ve zorbalardan tırsar, ama kuvvetleri sade vatandaşa yettiğinden onların tepesine biner, "Hırsıza polis olmaz, polis dostlara," sözünü doğru çıkarmak için ellerinden geleni esirgemezlerdi. Polis, kadını döverken beti benzi çoktan atmış İdris Âmil'in yanına gelen karakol âmirinin gözlerinde şüphe vardı. O anda her insan sarrafı, âmirin İdris Âmil'i tanıdığına yemin edebilirdi. İdris Âmil kem küm ederek suçunu itirâf etti ve gelip adalete teslim olduğunu beyân etti ama, âmirin ağzından şu esrarengiz cümle çıkmıştı:

"Bu mevzû hakkında bize bir malûmât gelmedi."

Afallamış bir kafayla karakoldan çıkan İdris Âmil'in biraz rahatlamaya ihtiyacı vardı. Bu yüzden Kuloğlu Sokağı'ndaki Yohan Biraderler'in kitâpçı dükkânına girdi ve sırf kafasını toplasın diye, hiç anlamadığı hâlde Fransızca, Almanca ve İngilizce kitâpları karıştırmaya, en azından eğer var ise, içindeki resimlere bakmaya başladı. İşte bu sırada sol yanında bir elektrik hissetti. Kuvvetli bir elektrikti bu. Gözlerini sola çevirmeye korkuyor, çünkü başına gelecekleri tahmin edebiliyordu. Ama elektrikî saha giderek yoğunlaştı. İdris Âmil titremeye başlamıştı. Çünkü solundaki o güzel varlığı gönül gözüyle artık görebiliyordu. Derken elektrik, dirseğine çarptı ve İdris Âmil sarsılıp titredi. Evet! Elektrikî masmavi gözler ona bakıyordu ve bir yandan da solundaki güzel kız ona, "Afedersiniz, ürküttüm mü sizi? Dalmış gitmişsiniz," diyor-

du. Ne de olsa serde hem erkeklik hem de efendilik olduğundan, kızı ürkütüp korkutmamak için İdris Âmil, "Estağfirullâh! Ricâ ederim!" dedikten sonra bir iki adım uzaklaşmıştı. Ama kızcağız kitâp kurdu olmalıydı ki, rafları incelerken kendinden geçiyor, aksi gibi İdris Âmil'in üstüne üstüne geliyor, hattâ bazen dirsekleri birbirine cızzz diye değiyordu. Derken kitâpçı dükkânı aşkla güm güm atan yürek sesleriyle inlemeye başladı. Yüreği aşktan göğsünden fırlayacakmış gibi olan İdris Âmil'in üstten üçüncü gömlek düğmesi, tazyikle kopup yere düşünce, hisleri diğer bütün korkularını silip süpürdü ve kıza, "Kitâp okumayı çok seviyor olmalısınız!" gibi tam bir Kasımpaşalı lâfı etti. Yüzü kızarmıştı. Ama inci gibi dişlerini gösteren kız, "Evet! Çok seviyorum! Anlaşılan siz de benim gibi kitâp kurdusunuz! Öyle değil mi?" deyince adamın elleri titremeye başladı. Ardından kız elini uzatarak, "Benim adım Leylâ," deyince, İdris Âmil heyecandan terleyip ıpıslak olmuş elini uzattı ve Leylâ ile tokalaşırken, "Memnun oldum. Benim de adım İdris," derken, ebeveyninin kendisine neden Cüneyt, Ekrem, Nejat gibi daha gösterişli isimler koymadığına üzüldü. Neden sonra Leylâ ona, "İdris Bey, her gün saat 9 ilâ 10 arasında bu dükkâna gelir, yeni neşredilmiş kitâplara bakar ve birkaç Avrupa gazetesi alır giderim. Sizin gibi münevver bir insanla, ayaküstü de olsa sohbet etmek beni mesut edecektir. Bunu lütfen biliniz," dedikten sonra seçtiği iki Fransızca kitâbı satıcıya götürdü. Parayı uzatıp üstünü aldıktan sonra İdris Âmil'e, "Hoşça kalınız İdris Bey!" demiş, ama sesi heyecandan boğulan adamcağızın verdiği karşılığı işitememişti.

Fırka'yı hedef alan bir protesto yazısı yazılıp bu korkunç suçun üzerine atıldığı İdris Âmil, Kasımpaşa Birlik Sokak'taki evinde gece vakti horul horul uyurken âniden, düdük sedâsıyla döşeğinden sıçrayıverdi. Bekçi düdük öttürüyordu. Ama o yeniden uykuya daldı. Fakat faydasızdı. Bekçi ge-

liyor gidiyor, tam da evlerinin önünde düdüğünü, canhıraş bir şekilde öttürüyordu. Bu sabaha kadar sürdü. En sonunda bekçinin mesaisi bitti ve vukûat tekmili vermek üzere, bağlı olduğu karakola doğru yola koyuldu. İdris Âmil artık, siyasî bir mücrim addedildiğinden emin olmaya başlamıştı. Başı fenâ hâlde dertte gibiydi. Takip edilip edilmediğini anlamak için pencerenin perdesini şöyle bir araladı. Dışarıda bir zerzevatçı, eşeğinin iki yanına yüklediği turp, lahana, karnabahar, marul gibi sebzeleri bağıra çağıra satmaya çalışıyor, onun arkasındaki kıraathânede ise iki hamal pastra oynarken, gri paltolu sarışın bir adam da onların oyununu seyrediyordu. Her şey alelâde göründüğü için İdris Âmil, anasının sinide getirdiği kahvaltısını silip süpürdükten sonra yine helâya gitti ve yine aynı haltı yaptı. Tam elinde ibrikle bahçedeki helâdan çıkıyordu ki, bulundukları Birlik Sokağı'na birdenbire, beyaz ceketleri ve yeşil pantolonlarıyla 25-30 kadar polis doluverdi. Âmir bas bas bağırıyordu: "Bu mahâlli derhâl boşaltın! Bir kanun kaçağını arıyoruz!" İşte o anda, eğer az önce helâya gitmemiş olsaydı İdris Âmil altına doldurabilirdi. Şüphesiz ki, aradıkları kanun kaçağı o idi. Bu nedenle, artık başına gelecek her şeye râzı olduğu hâlde polislerin âmirine doğru, teslim olmak üzere yürümeye başladı. Ama adamın tam önünde durmuştu ki, âmir ona, "Hadisene be adam! Çekil şuradan da az ileride dur! Biz de işimizi yapalım!" diye bağırmıştı. İşte bu sırada, kıraathânedeki gri paltolu sarışın adam kaçmaya kalkınca, polislerden ikisi ardından ateş etti ve derken onu kovalamaya başladılar. Anlaşılan, aradıkları İdris Âmil değildi. Polislerin bir kısmı sokağın iki yanını tutmuş, diğerleri ise evlerin bahçelerine girip arama yapıyorlardı. Bu esnâda sokağa resmî plâkalı bir Ford girdi ve ne tuhaf kazadır ki geçerken, zavallı İdris Âmil'e çarpar gibi oldu. Polisler hemen çevresini aldılar. Bir polis, "Ambulans çağırın!" diye bağırıyordu. O, her ne kadar, "Bir

şeyim yok! Ben iyiyim!" dese de dinlemediler ve "Belki kırık çıkık vardır. Hele bir röntgen çekilsin!" diye tutturdular. Ambulans az sonra, canavar düdüğüyle yeri göğü inlete inlete geldi. Bu, Birlik Sokağı'na o güne kadar giren ilk ambulanstı. İdris Âmil sedyeyle bu vâsıtaya taşındıktan sonra ambulans, yine canavar düdüğünü öttüre öttüre hastahâneye yollandı. Peşinden de dünya kadar çocuk fır ve kopil koşuyordu. Derken resmî plâkalı Ford'un içinden, tıpkı hekimler gibi beyaz gömlekli dört adam çıktı. Ne hikmetse bunlar, İdris Âmil'in evinin bahçesine girdiler. Beyaz gömleklilerin hepsi de kısa boylu ve miniminnacıktı. Belki de bu yüzden mikrobiyoloji mütehassısıydılar.

Bu adamlar ellerine kauçuk eldivenler geçirdikten sonra, polislerin çevirdiği boş bahçede, az önce İdris Âmil'in yestehlediği helâya girdiler. Elbette yanlarında çantaları da vardı. İçlerinden biri helânın deliğine iki elini dirseklerine kadar sokarken bir diğeri kendi çantasından kavanoz çıkardı. Çok geçmeden, İdris Âmil'in sabah yestehlediği gâita, olanca haşmeti ve bütünlüğüyle, ilkinin iki avucu içindeydi ve adam bunu, sanki İngiltere Kralı'nın tâcı gibi itinâyla tutuyordu. Üçüncüleri, bir etiketin üzerine şunları yazmaktaydı:

İDRİS ÂMİL ZULA
Gâita No: 3
Sabah 9:46

Derken gâitayı kavanoza itinâyla yerleştirdiler ve bu etiketin arkasındaki zamkı yaladıktan sonra üzerine yapıştırdılar. Artık işleri bitmiş sayılırdı. Dışarı çıkıp otomobile bindiler. Şoför gaza bastı ve oradan ayrıldılar. Polisler, toplanan ahâliye, "Haydi dağılın! Hâdise bitti! Evlerinize gidin!" diye bağırıyordu. Ama anası, "İdris'im! İdris'im! Ah şimdi hastahânelere düştü!" diye hüngür hüngür ağlıyor, ama komşuları kadıncağızı teselli ediyorlardı. Gerçekten de İdris Âmil'in has-

tahânede rahatı yerindeydi. Röntgen filmi çekilmiş, ama kırığa çıkığa rastlanmamıştı. Adam, istirâhat için öğle sonrasına kadar yatakta yatacak, yani iki üç saat sonra taburcu edilecekti. Yatakta bunca zamanın nasıl geçeceğini düşünüp sıkılıyordu ki, kapı vuruldu. İçeriye, elinde bir demet nergisle, ve elbette, o güzel masmavi gözleri, ponponlu çoraplarıyla gülümseyerek Leylâ girince, siyasî bir mücrim olduğu kanaatini o anda unutuverip aşka boğuldu.

Leylâ, "Yohan Biraderler'in kasiyeri seni sedyede taşınırken görmüş. Bana bahsetti ve hemen geldim. Hekimler âfiyette olduğunu söylüyorlar. Gâliba bugün taburcu olacakmışsın. Ama sarsılmış olmalısın," demişti. İdris Âmil ise, "Evet. Hâdiseler beni çok yordu. Biraz dinlenmeye ihtiyacım var," dedi. Bunun üzerine Leylâ, "Hastahâneden çıktıktan sonra Beyoğlu'nda dolaşıp biraz hava almaya ne dersin? Hem havadan sudan konuşuruz. Belki biraz birbirimizi tanırız," deyiverince, İdris Âmil sevince boğulmuştu. Çünkü ara sıra ziyaret ettiği Abanoz Sokağı'ndakiler dışında, belki eline ilk kez hanım eli değecekti. Nihâyet beraber hastahâneden çıktıklarında, doğruca İstiklâl Caddesi'ne gittiler. Ama Leylâ, İdris Âmil'den epey uzakta, kaldırımın diğer ucunda yürüyordu. Adamcağızın bu durumdan tedirgin olduğunu hissettiğinden olsa gerek ona, "Kusura bakma lütfen," dedi. "Birbirimize yakın yürürsek aramızda bir samimîyet olduğunu düşünürler. Ve bu düşünce doğru olur. Ama ben şimdilik onların böyle düşünmelerini istemiyorum. Dediğim gibi, şimdilik." İdris Âmil'in kalbi yerinden fırlayacakmış gibiydi. Aksilik bu ya! Karşıdan kalabalık bir insan grubu gelince Leylâ'ya yaklaşmak zorunda kaldı. Ama bu anda bir faciâ oluverdi: Kalabalıkta hoyrat bir adam sağa sola bakmaksızın Leylâ'nın üstüne doğru yürürken İdris Âmil, adam çarpmasın diye elini kızın beline değdirip az kendisine çekti. Hay yapmaz olaydı! Leylâ sanki elektrik çarpmış gibi, hayâl kı-

rıklığı ve öfke içinde gözleri yaşlı, bir elini ağzına götürüp diğeriyle de karnını kapatmış, hayretle İdris Âmil'e bakıyordu. Ardından ona, "Ben senin bildiğin kızlardan değilim! Bana nasıl dokunursun? Sana itimât etmiştim! Yazıklar olsun!" dedikten sonra, ağlaya ağlaya Galatasaray'a doğru hızlı adımlarla yürüdü gitti. İdris Âmil'de onu takip edecek, özür dileyecek cesaret hiç kalmamıştı. İşte tam bu sırada yağmur başladı. Üstelik adamcağızın şemsiyesi yoktu. Gürleyen gök, sanki onu azarlıyor, iffetli bir kızcağızın hassas yüreğini incittiği için bağırıp çağırıyordu.

O günün gecesi, üniversitenin amfisinin girişi polislerle doldu. Ayrıca çevrede, ceketlerinin üstünde görünen kabarıklıklara bakılırsa, büyük kalibreli tabancalar taşıyan sivil polisler de kol geziyordu. Ama onların amfiye girmeleri yasaktı. Burada, o geceki esrarengiz konferansa sadece, cumhuriyetin mümtaz ve helâl süt emmiş âlimleri katılacaktı. İşte bu alimler içeri girip yerlerini aldıktan sonra, kürsüye kısa boylu, tıknaz ve göbekli, yuvarlak gözlüklü bir müderris çıkıp kendini şöyle tanıttı:

"Bendeniz Abdülmuttalip Uz. Cumhuriyetimizin ilk İdrisologuyum."

Bir iki öksürüp kürsüdeki bardaktan iki yudum su içtikten sonra sözlerine devam etti:

"İdrisoloji, az sonra anlayacağınız gibi, sadece milletimizin değil, tüm dünyanın ıslâh ve hattâ imârı için vazgeçilmez bir ilimdir. Bu, bir nevî, hâşâ, dünyevî ilâhiyâttır. Bu ilim sayesinde artık dünyadaki ilâhı yaratabiliriz. Çünkü o, memleketimizde, hattâ cumhuriyetimizin avuçları içinde bulunan mukaddes bir emanettir. Evet! İdrisoloji'nin konusu, İdris Âmil Zula adlı bir vatandaşımızdır. Işıkları söndürün lütfen!"

Amfinin gerisindeki asistan ışıkları söndürdü ve projeksiyon makinesini açınca, İdris Âmil'in daha o gün hastahâne-

de çekilen röntgen filmi göründü. Adamın bütün iskeleti ortadaydı. Müderris, sözlerine şöyle devam etti:

"Boyunun kısalığına bakmayın. Kadîm zamanlarda boy kısalığı bir dezavantaj değil, avantajdı. Çünkü kısa boylu bir adamın ağırlık merkezi yere yakındır. Bu nedenle ona ne kadar vurursanız vurun, yere kolay kolay devrilmez. Tıknaz olduğuna da bakmayın. Bu hususîyeti, onun en soğuk iklimlerde bile sıcak kalmasını sağlar. İşte hem muharip hem de mukavim bir ırkın yegâne temsilcisini tetkik ediyoruz. Bu ilim, İdrisoloji'dir."

Üniversitenin amfisi alkıştan inliyordu. Müderris elleriyle kalabalığı yatıştırdıktan sonra asistanına işâret etti ve asistanı, daha o sabah alınan gâita numûnesinin bulunduğu kavanozu getirdi. Müderris bu kavanozu iki eliyle tutup, sanki Graal imiş gibi havaya kaldırarak kalabalığa gösterdi ve şunları söyledi:

"Şu gâita-yı muazzamaya bir bakın. Sanki 'merd süprem'. Yaptığımız tetkiklerde gâita muhteviyatının, bulgur, kuru fasulye, ekmek ve turşudan ibâret olduğunu keşfetmiş bulunuyoruz. İşte bu ırk, yetersiz koşullarda ve yetersiz besinle bile hayatta kalabilecek üstün bir ırk."

Müderris, amfidekilere bir baktıktan sonra nihâyet, ağzından baklayı çıkardı:

"Siz mümtaz âlimler artık İdrisoloji ilmiyle tanışmış bulunuyorsunuz. Şimdi size teklifimi iyi düşününüz ve icâp eden tetkikleri de yapıp bir karar veriniz. Teklifim şudur: İdris Âmil Zula'yı, ırkımızın ıslâhı için damızlık olarak kullanmalı mıyız?"

Üniversitenin amfisinin alkıştan inlediği sırada, hakkında alınan kararlardan habersiz İdris Âmil, Leylâ'yı incittiği için bin pişman olduğu hâlde, Galata Rıhtımı'nda bir kafede oturup çay içmişti. Yağmur dindiği için artık biraz kalkıp dolaşabilir, günün yorgunluğunu az da olsa üzerinden atabilirdi.

Ardından rıhtım boyunca yürümeye başladı. Ama arkasından, ıslak yolda ilerleyen birinin ayak sesleri geliyordu. Başına gelen onca şeyden sonra, artık en kötü akıbeti bile kabûllenmiş olan İdris Âmil dönüp bakmadı bile. Bu kişi olsa olsa, siyasî şubeden bir polisti. Alt tarafı, yazdığı iddiâ edilen yazı nedeniyle onu alır götürür, adamakıllı ıslatıp mahkemeye çıkartır, en fazla beş altı yıl hapis cezası verirlerdi. Fakat başına böyle bir şey gelmedi. Arkasından gelen ayak sesleri giderek yaklaştı ve gecenin o karanlığında, bir Valter parıldayıverdi. Bu tabancanın namlusu, göbeğine tevcih edilmişti. O sabah, evinin karşısındaki kıraathânede oturan, gri paltolu sarışın adamı tanıdı. Epey asabî görünen adam, dişlerinin arasından, bozuk bir lisânla, "Dediğimi yap! Yoksa ölürsün!" diye fısıldamıştı. Adam arkada o önde, deniz kıyısında tenhâ bir yere gittiler. Derken az ilerideki filikayı gördü. İçinde üç kürekçi vardı. Adam ona, "Bin!" diye emretti. İdris Âmil denileni yaptı. Filikadaki yegâne ışık kaynağı olan pilli fener, âhenk içinde, uzaktaki bir şilebe doğru kürek çeken adamların donuk yüzlerini aydınlatıyordu. Hepsi de sarışındılar. Çok geçmeden şilebe yaklaştıklarında, İdris Âmil bu sefînenin bandırasında gamalı haç olduğunu gördü. Şilepte onları bekliyor olmalıydılar ki, iskele hemen indi. Adam elinde tabancayla ona, "Çık yukarı!" diye buyurdu. O da denileni yaptı. Zâten başka çâresi yoktu. Güverte loştu, ama o anda şimşek çaktığında, korkunç ve donuk görünüşlü bir SS zâbitinin şapkasındaki kurukafayı görünce beti benzi atıverdi. Bu zâbit onunla açık konuştu:

"Seni bırakacağız. Ama bizim de üstün ırkımızı daha da üstün kılmamız icâp ediyor. İçeride kamarada, Helga seni beklemekte. Onu döllediğinde seni bırakacağız."

Zâbit bunları söyledikten sonra çekip gitmişti. Güvertedeki adamlar İdris Âmil'i ite kaka içeri soktular ve bir koridor boyunca tekme tokat tâ ilerideki bir odaya kadar sürdü-

ler. Anlaşılan, münevver arkadaşlarında olduğu gibi bu kişiler de onun ırkını kıskanıyorlar, kısa boyunu, sivilceli suratını çekemiyorlardı. Hem ne vardı bunda? Alt tarafı bir kadını dölleyecekti. Zâbitin dediğine bakılırsa, kadının adı Helga'ydı. Mecmûalarda gördüğü kadarıyla da, Alman kadınları bir içim su olurlardı. Ama bu sırada aklına Leylâ geliverdi. İşte ona ihânet edemezdi. Fakat canı söz konusuydu. Zâten Helga'nın odasının kapısı da aralanmıştı. Allâh bilir, içeride bir çilingir sofrası, gramofonda romantik bir müzik, şamdanda yanan mumlar, bir de kırmızı çarşaflı rahat yatak vardı. Hâl böyle olunca Alman kadınla iyice bir cilveleştikten sonra, erkeklik vazifesini yapar, giderdi. Derken kapı ardına kadar açıldı ve İdris Âmil, karşısında, gülle fırlatmada dereceye girmiş, ızbandut gibi, bir jinekolojik muayene masası üzerine sırtüstü uzanıp iki yana iyice açtığı bacaklarını ayaklıklara geçirmiş, donuk yüzlü çıplak bir kadın azmanıyla karşılaştı. Bu yetmiyormuş gibi ağızlarına maske ve ellerine de cerrâh eldiveni geçirmiş iki hekim ile bir hemşire, dölleme ameliyesi için hazır bekliyorlardı. Şaşkınlıktan ağzı bir karış açılan İdris Âmil'in dili tutulmuştu. "Ama ben... Ben... Böyle bir ortamda yapamam ki!" diye kekeliyordu. Şâirin, "Kapunun mandalın kalkmayınca feth-i bâb olmaz," mısrai doğru çıkmıştı. Ama zararı yoktu. Almanlar'ın da, Helga'nın da dünya kadar zamanı vardı. Fakat bu haftalar sürmedi. Dört gün sonra bir gece sabaha karşı İdris Âmil'i aynı filika, Sarayburnu'nda karaya çıkardı. Tam karaya ayak basarken kıçına tekmeyi basmışlar, ardından da pantolonuyla donunu fırlatmışlardı.

Bitkin bir hâlde Eminönü'ne doğru yürüdü. Başına gelen onca şeyden sonra artık, mecâlsiz dizleri titremeye başlamıştı. Alman şilebindeyken, dört gündür başından hiç çıkarmadığı hasır şapkası kir içindeydi. Bu hâliyle sendeleye sendeleye Köprü'yü geçti. Üstelik, siyasî bir mücrim olduğundan

olsa gerek, polisler onu şüpheli şüpheli süzüyorlardı. Ah! Keşke Leylâ yanında olsaydı! Ah! Keşke ona sarılıp hüngür hüngür ağlasaydı! Ve Ah! Keşke o da, İdris Âmil'in gözyaşlarını, o kalbi kadar beyaz mendiliyle silse ve bir de o ağlasaydı! Ah! Keşke! Ama Leylâ incinmişti. Fakat İdris Âmil'in ona ihtiyacı vardı! Bu yüzden Tünel'den yukarı çıktı. Tekrar bastıran yağmurun altında, onu koruyacak bir şemsiye bile olmadan İstiklâl Caddesi'ne varınca, doğruca Yohan Biraderler'in kitâpçı dükkânına gitti. Ama dükkân daha açılmamıştı. Hem tepeden tırnağa ıslak ve hem de aç olan İdris Âmil, ortalığı velveleye veren bir simitçi çocuğun başında taşıdığı tabladan, son parasını vererek en yumuşak görünen simidi aldı. Bunun sebebi, diş fırçalama alışkanlığı olmamasından, yeşilleşmiş ön dişlerinin çürük içinde kalmasıydı. Derken sokağın çay ocağından veresiye bir çay söyleyip kahvaltısını yaptı. Çayını içerken, paketinde kalan dört cıgaradan birini yakmış, tüttürmeye başlamıştı. Arada bir de, sol el serçe parmağının uzun bıraktığı tırnağıyla, dişlerinin arasındaki susam kırıntılarını temizliyordu. Ne de olsa Yohan Biraderler'in dükkânı açılmıştı ve Avrupa gazetelerini almak için Leylâ'nın gelmesinin eli kulağındaydı. Çok geçmeden sokağın başında, elinde pembe şemsiyesiyle masmavi gözlü o kız belirdi. İdris Âmil yerinden kalkıp ceketinin düğmelerini iliklemiş, işâret parmağını avurduna sokup sıyırarak son simit kalıntılarını gidermişti.

Leylâ onu görünce olduğu yerde kalakalmış, o güzel ve iri, masmavi gözlerini ayırmadan İdris Âmil'e bakıyordu. Yağmurda sırsıklam ıslanmış bu münevver adam, ona doğru birkaç adım attıktan sonra durunca, Leylâ koşar adımlarla İdris Âmil'e yaklaştı ve âdeta bir ana şefkatiyle elini yanağına koyup, merhametli bakışlarla sordu:

"Ne olmuş sana! Aman Allâhım! Bunu sana kimler yaptı!"

İdris Âmil'in gözünden süzülen yaşlar, hasır şapkasının

siperinden akan yağmur damlalarına karışıyordu. Ardından iki sevgili birbirlerine sarıldılar. Bir müddet öylece kalıp birlikte hıçkıra hıçkıra ağladılar. Neden sonra Leylâ, "Hasta olacaksın!" demişti. "Derhâl kuru bir şeyler giymen gerekir. Benimle gel sevgilim!" Bunları söyledikten sonra kolunu İdris Âmil'in beline doladı. Bir anlık tereddütten sonra adamcağız da kolunu Leylâ'nın omuzuna atmıştı. Böylece iki sevgili, Leylâ'nın Hüseyin Ağa Sokağı'ndaki dâiresine geldiler. Burası konforlu bir apartmanın ikinci katındaydı ve kalorifer yanıyordu. Üstelik sıcak su da vardı. İçeri girdikten sonra Leylâ şifonyeri açmış, İdris Âmil'e kırmızı bir bornoz verip ona banyonun kapısını göstermişti. Hayatında ilk kez duşta yıkanan İdris Âmil, bornozu giydikten sonra bunun kısacık olduğunu fark etti. İşin kötüsü bu, üzerindeki yegâne elbiseydi. Acaba bu hâliyle banyodan çıksa, Leylâ yine incinir miydi? Bu yüzden ne olur ne olmaz, bir saat kadar bekledi. Ancak, bu sürenin sonunda dışarıdan Leylâ'nın sesini duydu:

"İşin bitmedi mi sevgilim? Artık çıksana! Sana ıhlamur yaptım."

Hâl böyle olunca İdris Âmil, Yaradan'a sığınıp dışarı çıktı ve salona gidip kanepeye oturdu. Ama kör tâlih, bornozun etekleri o kadar kısaydı ki, İdris Âmil ikide bir aşağı çekiştirmek zorunda kalıyordu. Ama az sonra Leylâ, elinde tepsiyle ona ıhlamur ikrâm ederken eğildiğinde kızın memelerine gözü ilişmiş, o ana kadar uyuyan zebbi, o daracık bornozu adamakıllı zorlamaya başlamıştı. Leylâ'nın temiz hislerini incitmek istemeyen İdris Âmil, şiddetli bir acı duymasına rağmen zebbini aşağı kıvırıyor, ama bu ıstıraba daha ne kadar dayanabileceğini kestiremiyordu. Hayâl gücünü zorlayıp aklına dünyanın en çirkin kadınlarını getirdi. Gel gör ki bütün bunlar fayda etmiyordu. Yetmiyormuş gibi bir de, Leylâ yanına oturuvermişti. İşin kötüsü kızın kal-

çası onun bacaklarına değiyor, zebbinin sabrını taşırıyordu. Ardından kız başını İdris Âmil'in omuzuna dayadı ve gözlerini kapadı. Anlaşılan derin hulyâlara dalmıştı. Bunun üzerine adamcağız da, kolunu Leylâ'nın omuzuna attı. Az sonra elini, kızın yanağında şefkatle gezdiriyordu. Leylâ gözleri kapalı, derin derin solumaktaydı. Genç kız çok geçmeden, elini İdris Âmil'in bacağına koyuverdi. Gözleri hâlâ kapalıydı. Adamcağız tam önüne bakınca dehşete düştü: Zebbi bornozdan fırlamış, artık meydandaydı! Öyle ki Allâh korusun, Leylâ gözlerini bir açsa dehşete düşer, onu yaka paça evden kovardı. Ama tam da bu sırada, genç kızın mırıltısını duydu:

"Sevgilim! Aşkına artık dayanamıyorum. Al beni! Artık seninim!"

Ve o gün öğle vaktine doğru İdris Âmil hayatında, düğmelerinin itinâyla çözdüğü bluzunu bile incitmemeye özen göstererek, ilk kez âşık olduğu bir kızla birlikte oldu.

Sonra her erkekte olduğu gibi onu bir uykudur bastırmıştı. Ama Leylâ hıçkıra hıçkıra ağlıyor, bir yandan da, "Allâhım! Ne yaptım ben! Aşkıma yenildim!" diye söyleniyordu. Az sonra İdris Âmil'e, "Kalk sevgilim!" dedi. "Bu saatten sonra annem her an gelebilir. Seni görmemeli. Tekrar görüşeceğiz. Aşkımızı sakın unutma." İdris Âmil ise elinde ceketi olduğu hâlde dâire kapısı önünde, "Sakın merak etme! Anamı yollayıp seni isteteceğim!" diyordu.

Adamcağız gittikten sonra, zâten çırılçıplak olan Leylâ üzerine sabahlığını aldı ama önünü kapatmadı. Göğüsleri meydandaydı. Dolabın kapağını açıp bir votka şişesi çıkardı ve ağzına dikip lıkır lıkır beş altı yudum aldı. Ardından, geçen gece kalorifer radyatörüne yapıştırdığı sakızını ağzına atıp çak çak çiğnemeye başladı. Gözlerinde iş bitirici bir ifâde peydâ olmuştu ki kapı çaldı. Kız gidip açtığında içeri hemen iki adam girdi. Biri fötür şapkalı ve yaşlıydı ve elinde bir hekim çantası taşıyordu. Panama şapkalı ve ekose ceket-

li olan diğerinin elinde ise bir buz kovası vardı. Yaşlı adam, "İş tamam mı?" diye sorunca, Leylâ, cırtlak, kenar mahâlle sesiyle, "Tabiî! Ne sandın! Biz kaçın kurasıyız!" diye cevap vermişti. Adam Leylâ'ya kanepeye uzanmasını söyleyince, kız denileni kayıtsızca yaptı. Adam çantasını açtı ve "Kasma kendini, rahat ol," deyince kadın, "Neden kasayım ayol! Kaç yıllık âşifteyiz!" deyiverdi. Bu sırada ekose ceketli adam kadının memelerini mıncıklamaya çalışıyor, o ise kıkırdayarak, "Bana o kırmızı terlikleri al, belki o zaman buluşuruz!" diyordu. Nihâyet hekim, İdris Âmil'in menisini şırıngaya doldurdu ve bunu buz kovasına koyduktan sonra diğer adama, "Eğlenip sallanmayı bırak da, bu numûneyi derhâl üniversitenin İdrisoloji Kürsüsü'ne yetiştir!" diye buyurdu.

Kasımpaşa'daki evine dönerken İdris Âmil'in içi içine sığmıyordu. Bir de türkü tutturmuş, keyif ve coşkusundan yolu üzerindeki konserve kutularını, şişe kırıklarını, buruşturulup atılmış kâğıtları tekmeleye tekmeleye yürüyordu. Artık dünyada yalnız değildi. Aynı yastığa baş koyacağı bir sevgilisi, yani müstakbel zevcesi vardı. Ah! Leylâ! Gün batsa ve yarın tekrar ışısa da yine onun güzel masmavi gözlerini bir görseydi. Bu hâliyle eve geldiğinde anası, İdris Âmil'in sarhoş olduğunu zannetmişti. Hele oğlan bütün gece uyumayıp sabaha kadar şarkı söyleyince bir an onun aklını kaybettiğine bile inanası geldi. Sabah olduğunda derhâl evden çıkan İdris Âmil, anası nezdinde meçhûl bir yere yollanmıştı. Gittiği yer belliydi: Yohan Biraderler'in kitâpçı dükkânı! Ancak zavallı adam, öğleden sonraya kadar beklemesine rağmen Leylâ gelmemişti. Başına bir iş gelmiş olmasındı? Biraz daha bekledikten sonra, az buçuk tereddütle İdris Âmil hiç olmazsa, Leylâ'nın Hüseyin Ağa Sokağı'ndaki dâiresinin önünden bir geçmeye karar verdi. Ama apartmanın önüne geldiğinde, dâire pencerelerinde perde merde olmadığını hayretle gördü. Ayak uçları üzerinde doğrularak cam-

lardan içeri baktığında, dâirenin boşaltılmış olduğunu hayretle fark etti. Apartmanın altındaki bakkal, "Kimin oturduğunu bilmiyorum. Belki bir, belki üç kişi. Ben ona buna bulaşmam. Ama daha dün akşam taşındılar," demişti. O anda İdris Âmil'in aklına bin bir şey geldi. Ne yapıp edip Leylâ'yı bulacak ve onunla evlenecekti! Bu yüzden o gün akşama kadar, sevgilisine rastlama umuduyla bütün Beyoğlu'nu dolaştı. Bu çabası ertesi gün ve daha sonraki günler de sürecekti. Aşktan ve umutsuzluktan erimiş, bir deri bir kemiğe dönmüştü. Başından hiç çıkarmadığı hasır şapkası da adamakıllı sökülmüş, tamirini ihmâl ettiğinden, zavallının dilenci sanılmasına ramak kalmıştı.

Nihâyet günün birinde İstiklâl Caddesi'nde Leylâ'yı gördü: Pırıl pırıl bir Mersedes'in ön koltuğunda, klark bıyıklı kalantor bir adamın yanındaydı. Adamın kıllı eli, kızın çıplak ve yuvarlak omzunu şehvetle kavramıştı. Bunu gören İdris Âmil, "Leylâ!" diye haykırmıştı. Ama kız başını çevirip ona bakmış ve kahkahayı patlatmıştı:

"Hah-hah-hayyyt!"

Derken kalantor adam otomobilin gazına basmış ve Mersedes'in egzozundan püsküren duman, İdris Âmil'in gözlerini yaşartmıştı. Zâten başına gelen onca şeyden sonra, artık gözyaşları bile kurumuştu. Gel gör ki felâketler silsilesi devam ediyordu: Mersedes gözden kaybolduktan sonra o, Taksim'e doğru bîtâp vaziyette yürürken, tam da Bahçeli Sokak'ın önünden geçtiği sırada biri yakasına yapışıp onu bir apartman girişine sürüklemişti. Burada iki şahıs daha vardı. Bunlardan biri kasketli, daha iyi giyimli, çantalı ve şişman olan diğeri ise fötür şapkalıydı. Kendisini buraya sürükleyen adam ise dışarıda erkete beklemeye başlamıştı. Ne oluyor demeden, fötür şapkalı adam, çantasından bir dolmakalem ile bir evrâk çıkarıp ona uzatarak, "İmzâla!" diye buyurmuştu. Kâğıtta, "Reisicumhurluk makamı üzerindeki bütün

hak ve salâhiyetlerimden feragât ediyorum," yazılıydı. Fötür şapkalı adam durmadan, "Haydi! Adını soyadını yaz ve bas imzâyı!" diye tutturuyordu. Bu sırada çantasından bir sarı zarf da çıkarmış, ona uzatmaktaydı. Zarfı da alan İdris Âmil, içinde 400 lira olduğunu gördü. Kasketli adam ona okkalı bir tokat çarpınca, kâğıda adı ve soyadını yazıp imzâyı basmıştı. Derken erkete bekleyen adam da içeri geldi ve zavallının göbeğine bir yumruk indirip yere devirdi. Sonra da iki şahıs, yerde ıstırapla kıvranan İdris Âmil'i tekmelerken, bir yandan da ona şunları söylüyorlardı:

"Bu hâdise kimsenin kulağına gitmeyecek! Yoksa önce sen ölürsün!"

Artık bıçak kemiğe dayanmıştı! Adamlar koşar adım uzaklaştıktan nice sonra yerinden doğrulan İdris Âmil'in burnundan kan sızıyordu. Tam oradan uzaklaşacaktı ki, yerdeki sarı zarfı gördü. Açtı. İçinde hepsi yüzlük, tam dört kâğıt para vardı ve gıcır gıcırdılar. Zarfı alıp cebine koydu. İstiklâl Caddesi boyunca Taksim'e doğru yürürken herkes bu zavallı adama bakıyordu. Bir eskici dükkânı önünde durup vitrine baktı ve o kırık dökük, Reminkton yazı makinasını fark etti. Satıcıyla pazarlık bile yapmadan, 14 liraya satın aldı. Çantasının içinde evine kadar taşıdı. "Ah oğlum! Vah oğlum! Neler oldu sana!" diye bağırıp feryât eden anasına aldırmadan odasına kapandı ve *BURUK AŞK* adlı romanını yazmaya başladı. Bir edebiyat dâhisi gibi cetvelvâri ve dümdüz, yani sade bir üslûbu vardı. Hakikî zamanın hikâye zamanına eşit, hattâ daha bile fazla olduğu bin sayfalık romanını, iki buçuk ay sonra tamamladı. Mandırasını ipotek edip aldığı borca, cebinde kalan son parasını ekleyerek kendi kitâbını yine kendisi, anlaştığı matbaada bastırdı. 40 nüshayı mandırasındaki bir rafa koydu ve altı ay içinde bunların 12'sini sattı. Ama münevver arkadaşları onun bu muvaffakiyetini kıskanmış olmalıydılar ki, yeniden açı-

lan *Boz* dergisinde romanı hakkında, zehir zıkkım bir tenkit yazısı yazdılar.

* * *

Saray'ın geniş ve ferâh o Mavi Salonu sabah vakti biraz karışıktı. Teşkilât'tan gelen, lalettâyin çivilenmiş ve kıymıkları raspalanmamış birkaç sandık içindeki sararmış evrâklar, incelenmek üzere o değerli hereke ve acem halılarının üzerine gelişigüzel yerleştirilmişti. Kahvaltılarını yapmamış olacaklar ki, salondaki sekiz kişi yaldızlı ve mavi saten kaplı muhteşem imparatorluk sandalyelerini pencere kenarına çekmiş, simitlerini kemirip bir yandan da çaylarını içiyorlardı. Az önce yedikleri zeytinle peynirin yağının parmaklarından bulaştığı çay bardakları saydamlığını kaybetmiş, bu yağ tabakasına bir de susam kırıntıları yapışmıştı. Öyle ki, o sırada yerde uzanan köpek, bu bardaklardaki peynir bulaşığını, yağ tabakasını ve susamları bir yalasa, üç gün tok kalırdı. İşte bu adamlar üst başlarındaki susam kırıntılarını temizledikten sonra birer cıgara yaktılar ve dışarıdaki, ağaçları, havuzu çiçekleri dalgın dalgın seyretmeye devam ettiler. Sanki bu manzara içinde kaybolup gitmişler ya da bir ruhîyâtçı onları hipnotizma etmişti. Bu hâlleriyle, Tabîat'ı seyrede seyrede onunla bir olan doğulu bir bilgeye benziyorlardı ve tıpkı bu bilge gibi, hiçbir dünyevî nimete arzu ve ilgi duymuyor gibiydiler.

Çok geçmeden dazlak, yani Âlî Remzi Meysâlim Beyefendi, "Dilim damağım kurudu! Çaydanlıkta çay kaldı mı?" dedi. Kel kafası, Mavi Salon'un tavanına asılı üç buçuk tonluk kesme billûrdan, ama yanmayan avize gibi parıldayan adamı kimse kaale almamış gibiydi. Dazlağın, ara sıra yağını mendiliyle sildiği kafası yanında salonda parlayan bir diğer şey, ortadaki sehpanın üzerindeki, söndürmeyi unuttukları idâre lambasıydı. O Mavi Salon'da, ne mücevherlerle murassa,

yaldızla müzehheb ne de deniz kabuklarıyla müzeyyen cicili bicili, telli pullu, süslü püslü imparatorvâri alâmetler, dazlağın cilâlı kafasıyla yarışabiliyordu. Hattâ boyları bir âdemoğlununkinden daha da yüksek, Beykoz camından dört şamdan, duvarlarda yalap yalap alevlenen altun yaldızlar, kapılarda çıldır çıldır şavkıyan kakmalar, billûr aynalarda par par gümüşlenen bezemeler, tavanda bile ışıl ışıl yakamozlanan bezekler, dazlağın perdâhlı kafası yanında solda sıfır kalıyordu. Ama dazlak, mütevâzı bir şahıs olmalıydı ki, bu faziletini örtbas etmek için ikide bir mendilini çıkarıp, yağ içinde kalmış bu bezle kafasını şöyle bir sıvazlıyor, bu sûretle şâşaasına nihâyet veriyordu. Dili damağı kuruyan böyle bir insanın, hele parıl parıl parlak, ışıl ışıl ışıldayan âlâ ve mübeccel bir şahsiyete sahipse, arzusunun derhâl emir telakki edilip kendisine bir bardak çay takdim edilmesi gerekmez miydi? Ama bunu, Allâh'ın hiçbir kulu yapmadı. Hâl böyle olunca, haklı olarak tepesi atan dazlak, kasketli Sadri Müslim'e, "Sandalyende pinekleyeceğine git de bana bir çay koy. Burada işimiz çok!" diye çıkıştı. Ayaklarında pabuç yerine, ucundan tırnağı uzamış ve kirli başparmağının fırladığı yırtık pırtık bir terlik olan kasketli ise, öfkelenerek, "Burnunu silmeye de uşak ister misin? Git kendi çayını kendin koy!" dedi. Bir yandan da terliğini çıkarmış, eliyle ovuştura ovuştura parmak arasındaki kirleri temizliyordu. Ama onun bu densizce karşılığı üzerine dazlak yerinden fırladı ve sandalyesinde oturan kasketlinin yakasına yapışarak, "Bana bak! Benim kim olduğumu biliyor musun! Alırım şimdi seni ayağımın altına!" diye bağırıp zavallıyı adamakıllı hırpaladı. Bir yandan da zavallının sol terliğini almış, Allâh yarattı demeden adamın ensesine ensesine patlatıyordu. Kasketli ona direnecek gibi oldu ama, dazlak onun suratına şaplağı basınca yeri öptü. Düşüp kaldığı Hereke halısı üzerinden başını kaldırıp baktığında, hırs ve öfkeden dudaklarını büz-

müş dazlağın, ikinci bir darbe için yumruğunu yukarı kaldırmış, alesta beklediğini gördü. Salondaki siyah beyaz köpek de yerinden yine doğrulmuş, onlara havlıyordu. Bunun üzerine kasketli, Mavi Salon'un ortasındaki masif sehpaya doğru yöneldi. Bir zamanlar billûr şampanya kadehlerinin konduğu bu sehpaya gazete kâğıdı yayılmış, üzerine de, harıl harıl yanmakta olan bir ispirto ocağı yerleştirilmişti. Ocakta dibi kararmış, fokur fokur kaynayan ve ağzından "Fıssssss" sesi çıkaran, boyası kısmen dökülmüş mavi bir çaydanlık, onun üzerinde de, çayın kokusu kaçmasın diye ağzına kıvrılmış cıgara kâğıdı tıkılı çatlak bir porselen demlik vardı. Halının üzerinden güç belâ kalkmışa benzeyen kasketli, çaydanlığa doğru iki büklüm giderken göğsünü tutmuş öksürüyordu. Ama aslında bu bir numaraydı. Çünkü dazlağın çayını koyduktan sonra, öksürerek boğazından söktüğü yeşil balgamı bardağa tükürmüştü. Çayı tepsi içinde kendisine sunulan dazlak, "Gördünüz mü?" dedi. "Bunların suratına bir tokat çarpıp kıçlarına bir tekme indirdiniz mi, her şeyi yaptırabilirsiniz. Buna cesaret derler!" Ardından fedora şapkalı ve kravatında yıldırım ile ananas desenleri olan Rıza Emlîke Beyefendi, "Yapılacak iş çok. İhsan Sait'le alâkalı sandıklar dolusu evrâk arasında dişe dokunur bir şeyler arayacağız. Hava kararmadan şu işi bitirelim," diye mırıldandı. Smokinli İsmail Hakkı Bernus, "Şu karmakarışık evrâk yığınının azâmetine bakın! Kâbus gibi! Bu işin altından nasıl kalkacağız? İhsan Sait denilen adamın başımıza açtığı işe bakın! Mühim biri olmalı. Bu zât hayâlet mi, yoksa hakikaten gelecekten mi geldi?" diye sordu. Kasketli, "Hayâlettir," dedi. "Burası saray, hem de karanlık ve sarayda hayâletler olur." Fedora şapkalı ise, "Gelecekten de gelmiş olabilir bana kalırsa," diye itiraz etti. Dazlak, "Peki bu nasıl olur?" diye sorunca, o da, "Duran bir cismin hızı daha da azalırsa ne olur, bir hayâl edin!" demişti. "Bu cisim durur

mu, yoksa hareket mi eder? Ayrıca bu dünya zâten, geleceğe giden bir zaman makinası. Hele hele gelecekteki fennî bir düşünün! Eğer bir yolunu bulup geleceğe gittiyse, İhsan Sait denilen adam, geleceğin ilim ve fenni, hikmeti ile yaşadığımız bu asra geri dönebilir pekâlâ!" Kasketli ile, koltuğunun altında deri bir çanta taşıyan iri kıyım bereli buna karşı çıktılar. Ama fötür şapkalı, boz takım elbisesiyle aynı renk yeleğinin üç beş düğmesi kopuk Âlî Kâmil Kafezât onları susturdu. Sesi o kadar gür çıktı ki, Mavi Salon'daki sandıkların arasına uzanmış köpek, yerinden doğrulup yine havlamaya başladı. Gürültüye sinirlenen, süveterli ve ayağında, kalıpta şık birer iskarpin gibi siyah kauçuktan dökülmüş ise de kösele kadar sağlam olmadığından yer yer yırtılmış pabuçlar olduğu hâlde İsmail Tebernî, gözüne kestirdiği gözlüklü ve göbekli Yusuf Sâzen'e, "İşimiz çok! Haydi geç şu sandıkların başına da evrâkları kontrol et! Bak sallanıyor hâlâ! Ne duruyorsun tembel!" dedi. Ama gözlüklü bu lâfın altında kalmamış, "Ben iş miş yapmam! İşi sen yapacaksın!" demişti. Hâl böyle olunca süveterli, rahat sandalyesinden kalkıp alt dudağını ısırarak, gözlüklünün dört kıvrımlı ensesine tokadı çarpınca Mavi Salon, "Şaaak!" sedâsıyla inledi. Süveterli, adamın karnına bir de yumruk indirmişti. Dazlak da, çay getirmedi diye dövdüğü kasketlinin yanı sıra fedora şapkalıya da, "Allâh yarattı demem, alırım ayağımın altına bak! Sen de geç evrâkların başına! Karıştır, yokla bakalım, neyin nesi kimin fesiymiş bu İhsan Sait!" diye buyurmuştu. Bu esnâda süveterli, fötür şapkalıyı da, yakasına yapıştığı gibi ite kaka evrâk sandıklarının başına getirmişti. Zavallılar itilip kakılmak bir yana, düzenlemek için çıkardıkları evrâkların bulunduğu ve acemî marangozlarca yapılan sandıkların kıymıkları ellerine batıyordu. Bu sandıklarda fişlenenlerin sayısı fazlaydı ve işe bu kadar az sayıda kişinin yetip yetmeyeceğini Allâh bilirdi. Bu esnâda, eskiciden ikinci el bir

smokin alıp beyazımsı gömleğine de fiyango yerine ayakkabı bağcığı bağlamış olan kişi, "Allâh vere de akşama kalmadan İhsan Sait'in bütün kayıtlarını bulsak da kâbusumuz bitse! Hava kararınca hayâletler daha korkunç görünür!" diye mırıldanmıştı. Ama saatler sonra, dazlak ile süveterlinin zorla iş yaptırdığı zavallılar, sandıkları boşaltıp Teşkilât'ın gayr-i muntazam bir şekilde fişlediği şahısların isimlerini okumaktan, daha şimdiden bîtâp düşmüşlerdi. Öyle ki, dazlak ile süveterli onları ikide bir tekmeleyip tokatlamasa idi, yorgunluktan yere yığılabilirlerdi. Bedenlerine darbeler alırken bu bîçâreler, iki zâlime yalvarıyorlar ve onlardan merhamet diliyorlardı. Nitekim gözlüklü, "Elini ayağını öpeyim vurma artık! Bırak biraz dinleneyim! Yalvarıyorum sana!" diye yakarırken, kasketli, "Kulun kurbanın olayım! Yetsin bu ıstırap! Bu zavallı adama acımıyor musun?" diye sızlanıyordu. Diğer çalışanların da onlardan farkları yoktu. Fakat onları asıl yoran, aynı şahıslar hakkında birden fazla kayıt olmasıydı. İşte bunca faâliyet arasında çalışan zavallılardan ismi lâzım olmayan biri, yerinden doğrulup, kendisi gibi eziyet çekenlere, "Dostlarım!" dedi. "Bu mekânda sonsuza kadar kalmayacağız. Burada olduğumuz sürece bize eziyet edebilirler. Ama buradan çıktıktan sonra, Âmirimiz'in makamında onlarla eşit olacağız ve zâlim mazlum ayrımı kalmayacak. O yüzden kendinizi kip tutup, kendinize olan saygınızı sakın kaybetmeyin! Âmirimiz dışarıda onların cezasını, bizim de mükafâtımızı verecek!" Diğerleri, "Şükürler olsun! Şükürler olsun!" diye nidâ ve niyâz ettiler. İşte bu esnâda, fişleri karıştıranlardan kasketli, "Bakın!" dedi. "Bizleri de fişlemişler. Âlî Remzi, Rabbî mahlaslı bir şâirmiş!" Fedora şapkalı, "Evet! Ben de buldum. Seni de Abdî kod adıyla fişlemişler," dedi. Ama bu zavallıları tekme tokat çalıştıran dazlak ile süveterli, binânın dışındaki Âmirleri'ne hesap vereceklerini anlamış olmalıydılar ki, az buçuk yumuşar gibi

oldular. Hiç görmedikleri Âmir anlaşılan sert biriydi. İşin kötüsü çalıştırdıkları adamlar yine iş başındaydılar ama, sanki kıçları kalkmış gibiydi. Tırstıklarından bir şeyler yapmak gerekiyordu ki, bunu da dazlak yaptı. Çünkü balıksırtı kumaştan kruvaze ceketi, muazzam göbeği, bol ve lacivert pantolonu, gıcır gıcır boyalı, iki renk ayakkabılarıyla bu kalantor, içlerinde en gösterişli olanıydı. Bir iki öksürdükten sonra, "Arkadaşlarım!" diye hitâp etti. "Burada bir iş yapılması gerekiyor. Hayâleti bulmak zorundayız. Bunun için kayıtları tek tek inceleyeceğiz. Ama bizler, burada bir kardeş cemaatiyiz. Bir cemaatin reisinin olması gerektiğini takdir edersiniz. Bu reis, haklıyla haksızı ayıracak âdil biri olmalı. Bu yüzden reis olarak kendimi öneriyorum! Var mı itirâzı olan bir nâmert!" Kazandıkları bu sınırlı hürriyetle çoğunun gözleri umutla parıldadı. Hem bu sayede az buçuk kaytarma, ara sıra gidip bir çay içme imkânına ve belki de bir cıgara molasına kavuşmuşlardı. Ellerini ağırdan alabilirlerdi. Derken işlerini savsaklaya savsaklaya evrâkları karıştırmaya başladılar. Çok geçmeden, birine Zulkarneyn diye iftira atan Bevval nâm bir gammazın, Rebaz isimli bir şarapçının kayıtlarına rastladılar. Hele hele bir paşanın dindar ve fen meraklısı oğlunun bile fişlendiğini gördüklerinde şaşkınlıktan ağızları bir karış açıldı. Fakir fukarâ takımı, meselâ Selo adlı bir tamirci çocuk bile fişlenmiş, hattâ gözlük numarası bile yazılmıştı. Doğrusu teşkilât fenâ çalışmamıştı! Bu esnâda kibrinden dazlağın yanına yaklaşılmazken, gözlüklü ve fedora şapkalı ona kıl çekmekteydi. Ama bu, hep böyle sürmeyecekti. Teşkilât'ın fişlediği şahısları hür ve keyfî bir şekilde incelerlerken, çeşitli kademelerde vazife yapanların aldıkları rüşvetleri, yaptıkları yolsuzlukları, usûlsüz davranışlarını bir bir öğrendiler. Ama bu sırada, sandıklardan birinden bir evrâk çıktı. Bu evrâk, Âmir hakkındaydı. Evet! Âmirleri hakkında evrâkta öyle korkunç şeyler yazıyordu ki, sadece bu

belgeyle, daha bir saat öncesine kadar korktukları bu şahsı alaşağı edebilirlerdi! Ama bu nankörlük sayılırdı. Daha az öncesine kadar bel bağladıkları Âmir'e ihânet edeceklerdi. Olsun! O, zâten bunu hak etmiyor muydu? Hak yerini bulmuştu! Önce efendileri olan dazlak ile süveterliden, şimdi ise asıl efendileri olan Âmir'den kurtuldukları için iyice hürdüler. Böylece sabahtan bu yana çalışanlar, reislerinin Âmir korkusuyla kendine tanıdıkları hürriyetle, yine aynı Âmir'e duydukları korkunun tam da kendisinden kurtulduklarında o kalantor dazlağın üzerine yürüdüler. Adama tekme tokat girişip yere devirdiler. Derken sıra, olup bitenlerden birbirlerini suçlamaya gelmiş ve hemen herkes birbirini yumruklayıp tekmelemeye başlamıştı. Ortalıkta bir keşmekeş hüküm sürüyordu ki, smokinli, gücü ve forsunu kullanarak onları ayırdı ve kargaşaya son verdi. Bu sırada bereli, "Arkadaşlar! Durun! İşimiz bitmedi, hayâleti bulmadık daha!" diye bağırdı. Diğerleri duraksamışlardı. Bereli sözlerini şöyle sürdürdü: "Bize gerçek bir reis lâzım." Bir süre sessiz kaldıktan sonra ağzından şu sözler çıktı: "Aramızdan hangimiz hayâleti bulursa, reis o olsun! Kabûl mü?" Diğerleri bir süre duraksadıktan sonra, "Evet", "Tabiî", "Niçin olmasın" diye mırıldandılar. Teklif kabûl edilmişti ki, yerde ağzı burnu kan içinde yatan dazlak, "Durun bir dakika!" diye bağırdı. "Biz burada yedi vazifeliyiz. Ama şimdi sayıyorum ki, tam sekiz kişiyiz!"

Evet! Hayâlet, aralarındaydı.

Koltuğunun altında bir çanta taşıyan bereli, ağzını işte bu anda açtı:

"Benim adım İhsan Sait! Hayâlet benim!"

O sırada evrâk sandıkları arasında kıvrılmış yatan köpek, yerinden doğrulduğu hâlde, bu çekik gözlü, geniş suratlı, elmacık kemikleri çıkık, kasıntı Moğol'a, yani İhsan Sait'e havlamaktaydı.

Azâmetfurûş hâliyle Moğol'un yanına salavâtla varılacak gibiydi. Çünkü ilim ve fennin muazzam olduğu tâ gelecek asırlardan, zamanda seyahat ederek tâ bu tarihe kadar gelmeye muvaffak olan adam, salonda racon kesmekte kendini haklı görüyordu. Gel gör ki, çalımlanıp kabarmasına rağmen, somurtuk suratında cefakeş bir ifâde vardı. Sanki evdeki hesap çarşıya uymamış, hevesi kursağında kalmış gibiydi. Salonda fiyakalı bir şekilde bir aşağı bir yukarı yürüdükten sonra, "Sizinle az önce yaptığımız ahdi hatırlayın!" dedi. "Hayâleti kim bulursa, reis o olacaktı. Şimdi hayâletin ben olduğumu yine ben size söyledim. Öyleyse reisiniz benim!"

Salondakiler mırıldanıyordu ki, İhsan Sait, "Haydi! Şu evrâkları derhâl düzene sokun!" diye buyurdu.

Ahde vefâ etmeye niyetli bazıları tam bu işe girişiyorlardı ki, kasketli atıldı:

"Hayır! Reisimiz sen değilsin. Çünkü hayâletin kim olduğunu bilen değil, bulan reis olacaktı. Sen ise hayâlet olduğunu söyledin ve biz de seni, yani hayâleti, böylece bulduk! Dolayısıyla sen bizim reisimiz değilsin. Tam tersi, bizler senin reisiniz. Kâbustan ibâret bunca evrâkı düzenleme işi de sana düşüyor."

Doğru söze ne denirdi? Hâl böyle olunca, İhsan Sait'in yüzü alabora oluverdi. Ama bu çatık yüzden hâlâ, muazzam, barbarvâri bir kibir fışkırıyordu. Ancak bir barbar ahde vefâsızlık etmezdi. Bu yüzden umutsuzluk içinde muazzam evrâk yığınına baktı ve oracıkta bir sandalyeye çöktü.

Dazlağı yere yıktıktan sonra birbirleriyle kavgaya tutuşanların yol açtığı keşmekeşe nihâyet veren smokinli, "Ama bu adam tek başına işin üstesinden gelemez ve bizim kâbusumuz da nihâyet bulmaz!" dedi. "Bunun daha akıllıca bir yolu vardır muhakkak. Ayrıca evrâkların tasnifi bizim de işimiz. Eğer o, bu işte muvaffak olamazsa, bizler de muvaffak

olamamış sayılırız. Bu meseleyi çözmenin bir yolu yöntemi vardır mutlaka. İpucu bulmalıyız."

Fötür şapkalı, "Evet!" dedi. "Bakın! Çantasına bakın! Sanki içinde değerli bir şeyler varmış gibi sımsıkı sarılmış!"

Smokinli, Moğol'dan çantasını istedi. Ama onlara tepeden bakan, hiçbirini adam yerine koymayan kibirli barbar çantayı vermiyordu. Nihâyet yedisi birden üzerine çullanıp çantasını almayı başardılar. Masanın üzerine koyup içini açtıklarında, kucağında siyah-beyaz ve irice bir kedi olan, açık renk gözlü ve son derece güzel bir kadının fotoğrafını gördüler. Çantada bundan başka bir fotoğraf daha vardı ve bundaki kişi de, yanağındaki yara lekesi olmasa, tıpkı İhsan Sait'ti. Çantada ayrıca bir de Prenses Döjira imzâlı bir mektuba rastladılar. Yedi kişi, mektuba atılan tarihi görünce, az kalsın küçük dillerini yutacaklardı. Neredeyse hep birlikte, "Haklıymış!" dediler. "Adam çok uzak bir gelecekten tâ bu zamana seyahat etmiş!"

Smokinli adam Döjira'nın mektubunu baştan sona kadar okudu ve ardından, ikinci fotoğrafa baktı. Bu fotoğraftaki şahıs İhsan Sait'in aynısıydı. Ama yanağında derin bir yara izi vardı. Smokinli, Moğol'a dönerek, "Bu kadını geleceğe gidip aradın ama orada bulamadın, değil mi?" diye sorunca, barbar onu hayretle süzdü ve sordu:

"Nasıl bildin?"

"Neredeyse bütün tarih boyunca yolculuk ediyor ve nerede bir hata yaptığını merak ediyorsun, değil mi?"

"Bütün bunları nasıl bilebilirsin?"

Smokinli, arkasında horoz resmi olan cep aynasını çıkardı ve İhsan Sait'in yüzüne tuttu. Ardından sordu:

"Ne görüyorsun?"

"Hah-hah-hah-ha! Bir yarı-ilâh!"

"İlâh olmayı pek beceremiyorsun. En iyisi bu işi Başkası'na bırak! Sorumu değiştireyim: Neyi görmüyorsun?"

İhsan Sait şaşırmıştı.

Bunun üzerine smokinli, İhsan Sait'in, seneler önce, gelecekten, yani Döjira'nın yanından gelmiş hâliyle çekilmiş fotoğrafını gösterdi ve "Şimdi, bu fotoğraftaki, kendi yanağına bak!" dedi.

Evet! Bu fotoğrafta, İhsan Sait'in sol yanağında derin bir yara izi vardı. Ardından smokinli, Döjira'nın mektubunu getirdikten sonra, "Bak, sevdiğin kadın sana ne yazmış: 'Sizi yanağınızdaki nişâneden tanıyacağım.' Alık, izansız seni! Kara câhil adam! Ahmak! Kleopatra'nın burnunun uzunluğu gibi bir yara izinin de tarihi değiştirebileceğine nasıl inanmazsın! Sen Döjira'nın çağına, yanağında yara iziyle gitmedin! Hâl böyle olunca, elbette Döjira'yı, orada bulamazsın. Çünkü tarih değişmiştir!"

Süveterli, "Yaptığı bu hatayı buldurmak için bir de, bizi bu dünya kadar evrâkı düzenleme zahmetine sokacaktı az kalsın!" dedi.

Smokinli, "Sus! Şimdi sırası değil. Her şeyin yazılı olduğu o evrâkların şu ya da bu şekilde, nasıl olsa düzenlenmesi lâzım. Ama önce şu meseleyi çözelim," diyerek İhsan Sait'e döndü ve sordu:

"Az önce sana kim olduğunu sordum ve sen de, 'Bir yarı-ilâh,' diye cevap verdin. Hâlâ aynı fikirde misin?"

"Elbette!"

"Tuh sana! Yarım bir ilâh olacağına tam bir insan ol önce!"

Sandalyede oturan İhsan Sait'in çevresinde döndükten sonra sordu:

"Mâdem ilâhsın, peki her şeye gücün yeter mi?"

"Şüphesiz!"

"Ya ıstırap çekmeye! Hele bir insan olarak ıstırap çekmeye! Yoksa sen insanları tanımayan, bilmeyen, câhil ve korkak bir ilâh mısın!"

İhsan Sait başını önüne eğdi. Gözleri dolmuştu. Daha az öncesine kadar havlayan köpek bile sesini kesmiş, salonu bir

sessizlik kaplamıştı. Derken İhsan Sait, hüngür hüngür ağlayarak sordu:

"Peki ne yapayım? Aşkım Döjira'ya kavuşmak için ne yapayım?"

Smokinli ona, "Döjira, bir insana âşık," dedi. "Bir ilâha değil. Hata ve günâhlarından kurtulman için belki ıstırap suyuyla abdest alman gerekir."

Salonda sadece İhsan Sait'in hıçkırıkları işitiliyordu. Yıkılmış bir hâlde sandalyesinden kalktı ve iki tarafında billûr birer boy aynası olan kapıya doğru ilerledi. Ne yapacağını artık biliyordu. Önce, o güne kadar tanıdığı en iyi, en saf, insan denmeye en yaraşır kişinin adını alacaktı. "Âlî İhsan" adını seçmişti, zâten bu temiz adı bir yerlerden hatırlar gibiydi. Geçmişe seyahat etmek ise artık, onun için dünyanın en kolay işiydi. Aslında kendine ağlıyordu. Çünkü bu dünyada, en büyük haksızlığı yine kendine yapmıştı. Bu yüzden kendinden af dilemeliydi. Kendine borcunu ödemeli ve mutlaka ve mutlaka, secde edilecek kadar saf olmalıydı. Çünkü bir şeytan olarak o, bütün olanlardan sonra artık, kendine secde etmek zorundaydı. Belki bu, Döjira'ya kavuşmaktan bile daha mühimdi. Kendini sevmeyen biri, bir başkasını nasıl sevebilirdi? Gözlerinden yaş boşanıyordu. Dönüp salondaki yedi kişiye baktıktan sonra kapının tokmağını kavradı. Bu hâliyle dışarıya çıktı. Diğer yedi kişi ardından koşup baktılar, ama kimsecikleri göremediler. Smokinli, "Nereye gittiğini biliyorum," dedi. Diğerleri, "Nereye?" diye sorunca o, "İnsan olmaya," diye cevap vermişti.

Artık akşam olmuştu. Salonun ortasındaki sehpada bulunan ocağa bir sahan koydular. Fötürlü cebinden yarım sucuk çıkarıp çakısıyla dilim dilim kestikten sonra sahana itinâyla yerleştirdi. Dilimler cızırdayıp yağ salmaya başlayınca, kasketli, elinde üç küçük kesekâğıdıyla geldi. Bunlardan birinden çıkardığı iki yumurtayı sahandaki sucukların

üzerine kırdı. Diğer kesekâğıdının birinde ucuzundan beyaz peynir, ötekinde ise zeytin vardı. Dazlak da ceketinden koskoca iki ekmek çıkardı ve parçalara ayırdı. Ancak süveterli, yumurtayı pişirirken, çatalla sarılardan birini kazârâ patlattı. Fakat yemek artık hazırdı ve smokinli, ekmekten kopardığı koskoca parçayı patlak olmayan yumurtanın sarısına banıp ağzına tıktı. Kavgayı ayırıp ortama nizâm getirdiği için bunu hakkı olarak görüyordu. Anlaşılan diğerleri de aynı fikirdeydiler ki, yumurtanın sarısını son lokma olarak muhâfaza eden smokinlinin hakkına kimse tecâvüz etmedi. Yemekten sonra geğirip, ellerinin tersiyle ağızlarını sildiler. Ama dazlak, ağzını mendiliyle silmiş, ardından da kafasını yine aynı mendille şöyle bir sıvazlamıştı. Yemekten sonra çay demlediler ve pencereden dışarıya, karanlığa baka baka İhsan Sait'i beklemeye koyuldular. Bir yandan çaylarını içiyor, diğer yandan cıgaralarını tüttürüyorlardı. Aradan böylece saatler geçti ve nihâyet, Mavi Salon'un duvar saati 12'yi vurdu. Dışarıdaki karanlıkta bir baykuş sesi işitildi.

Derken kapı gıcırdayarak açıldı ve bir zamanların o kibirli Moğolu, atlattığı nice varta ve çektiği onca sıkıntıdan sonra bir deri bir kemik ve iki büklüm, âdeta mezar kaçkını gibi karşılarında belirdi. Gerçi salondakiler için alt tarafı birkaç saat geçmişti. Ama bir de bunu İhsan Sait'e, daha doğrusu asıl adıyla Âlî İhsan'a bir sormalıydı! Mavi Salon'daki yedi kişiden aldığı hayat dersi ve nasihatin bir semeresi olarak, gelecekten bugüne değil, daha da geçmişe, seneler ve seneler öncesine tekrar seyahat edip ağzının payını alan bu sabık barbar, çok önceki bir başka devirde, yani şeytanî bir mahlûk olduğu zamanlarda, haftalar ve aylarca, dağlarda dolaşıp Tabîat'ta Yüce Varlık'ı aramış, dünya nimetlerine yüz çevirmiş, kendisine yapılan türlü haksızlığa gülüp geçmeyi öğrenmiş, ve en önemlisi, dünyaya ve burada yaşayanlara borcunu ödemeye muvaffak olmuştu. Benliği gitmişti, onda ka-

lan başkasına âit yegâne şey, Dö jira'ya vereceği kendi kalbiydi. Mavi Salon'da yedi kişinin yemeklerini yediği süre onun için senelerce sürmüştü. Ama Tabîat'ın işi! Onun senelerce yaşadığı bu süreyi, salonda bulunanlar sadece birkaç saat, o da sucuklu yumurta yiyerek yaşamışlardı. Elbette, yaşadığı macera ve ödediği borçla kâra geçen o idi. İşte bu hâliyle salondan içeri girdiğinde, aldığı en büyük mükafâtı yüzünde taşıyordu: Sol yanağında, harpte aldığı derin yaranın izi vardı. Hayattaki en büyük hatasını düzeltmişti!

Kasketli ona, "Artık adama benzemişsin. Gerçek bir insan olmuşsun!" dediyse de o, "Hayır!" diye cevap verdi. "Henüz olmak istediğim kişi değilim."

"Peki olmak istediğin kişi nasıl biri?"

"Onu zâten buraya çağırdım. Az sonra kapıyı çalar. Gelir ve onu görürsünüz."

Gerçekten de çok geçmeden kapı çalındı. Kasketli kapıya koşturup sordu:

"Kim o?"

"Ben'im."

"Buradakiler senin kim olduğunu sorarlarsa onlara ne diyeyim?"

"O'dur dersiniz... Zahmet olmazsa."

Kasketli, kapıyı açar açmaz içeri İdris Âmil Zula girdi. O meşhur hasır şapkasını hürmetten çıkartmış, tedirgin bir vaziyette elinde tutuyordu.

Smokinli, İhsan Sait'in kulağına, "Demek senin 'insan-ı kâmil'in bu şahıs. Peki neden onu seçtin? Üstünlüğü ne?" diye fısıldadı.

Bunun üzerine İhsan Sait, "Onun üstünlüğü, hiçbir üstünlüğünün olmaması. Dâimâ ortada, yani merkezde durması. İdris Âmil Merkez-î Kâin, daha doğrusu Merkez-i Kâinât. Onun bu görünüşüyle sathî olduğunu düşünebilirsin. Evet! O derin değildir. Ama derinlik denen şey, satıhtakiler için

bir mânâ taşır. Dolayısıyla Kâinât'ın derinliğini ancak o görebilir. O, Rum medeniyetinin maksimum yâhut minimumu değil, optimumu ve optimusu. İşte İnsan-ı Kâmil ile İnsan-ı Alaküllihâl aynı şey. Kâinât onun için yaratıldı. Üstelik onun ibâdet etmesi değil, idâre-i maslahat etmesi yeter. Göktaşları, seyyâreler, yıldız ve takım yıldızlar, pulsar ve bulutsular onun çevresinde tekbir getire getire dönüyor. Çünkü o merkez! Hırslarımızdan, eksik ve fazla her şeyden ıstırap suyuyla abdest alarak arınıp, biz de İdris Âmil'i, bu Beşerî Kâbe'yi tavâf etmeliyiz. Çünkü bu âliülâlâ zât, Kâbe'nin taştan değil, etten kemikten hâli. Evet! O, Kâinât'ın kıblesidir! Hey Allâhım! Kâinât yaratma fikri aklına nereden geldi! İşte! İdris Âmil sayesinde artık bir nebze tekamül şansım var. Onun mertebesine nâil olmam çok zor. Ama bu şahsı az buçuk iplemem ve hafif tertip onun gibi olmam için, mübârek dualarınızı üzerimden eksik etmeyiniz!"

Ürkek tavırlarına bakılırsa, İdris Âmil bu gösterişli ve görkemli saraydan bir an önce gitmek istiyordu. Ama kasketli, belki onun hâline acıyarak cebinden bir kâğıt para çıkardı ve "Hava kararda ve dışarısı yağmurlu. Lütfen bu parayı kabûl buyurunuz da, bir faytona binip evinize gidiniz," diyerek ona verdi. İdris Âmil, 20-34223 seri numaralı parayı aldı ve inceledikten sonra, "Kusura bakmayın efendim ama, bu seneler önce tedavülden kalktı. Ama yine de sizden bir hatıra olarak saklarım," dedi. Köpek yerinden doğrulmuş, bu kez çok daha gür bir sedâyla havlıyordu. Süveterli, köpeğe bağırdı:

"Sus Kıtmir!"

Ama köpek havlamaya devam ediyordu. Süveterli tekrar bağırmak zorunda kaldı:

"Kıtmir! Sus dedim sana!"

Ve köpek sesini kesti.

İdris Âmil, artık hiçbir iktisadî kıymeti olmayan kâğıt pa-

rayı sırf nezaketen aldıktan sonra, hürmeten geri geri giderek salonun kapısından çıkmıştı.

İhsan Sait ise oradakilere şöyle dedi:

"Âlî Remzi Meysâlim Beyefendi, Sadri Müslim ve Rıza Emlîke Beyler, Bay İsmail Hakkı Bernus, Âlî Kâmil Kafezât ve İsmail Tebernî Beyler ve nihâyet Yusuf Sazen Beyefendi, yani siz Yedi Uyuyan ulu kişi, hem şu anda zeplinde olduğum için uyuyan ve hem de burada olduğum için uyanık benim gibi sizler de, hem uyuyor hem de rüyanızda beni, yani hakikati gördüğünüz için uyumuyorsunuz. Bu perişân evrâktan ibâret keşmekeşi, sizin mâsum uykunuza giren bir kâbusu mübârek uykunuza soktuğum için beni lütfen affediniz."

Kasketli, "Peki bu kâbus gibi evrâkları kim düzenleyecek?" diye sordu.

İhsan Sait, "Ben!" diye cevap vermişti.

Smokinli, "İşte bu mutlak şiirdir," diye mırıldandı.

Bu durum herkesi memnun etmişti. Sekiz kişinin de yüzü gülüyordu. Hepsi de coşkuluydu.

Yedi kişi masaya geçip kâğıtları ve kalemlerini hazırladılar. İki kişi cümlelerin başını, üç kişi ortalarını, iki kişi ise sonlarını kaleme alacaklardı.

Derken İhsan Sait, bayramlık ağzını açıp Yedi Uyurlar'a, onların asıl rüyası olan işte bu kitâbı yazdırmaya başladı. Paşaoğlu'nu, Demir Minâreler'i, orayı nasıl ele geçirdiğini, Alman'la yaptığı şatranç müsabakasını, Rebaz'ı, Döjira'dan aldığı ilk mektubu, ona olan aşkını ve çektiği acıyı, imâl ettirdiği uçağı, zeplini, kendini dondurucu soğukta muhâfaza ettirerek geleceğe nasıl yolculuk ettiğini, kibrini, kibriyle işlediği günâh ve cinâyetleri, nasıl Âlî İhsan adıyla harbe gittiğini, orada çektiği sıkıntıları, aldığı vicdânî ve bedenî yaraları, yine gelip kendine nasıl secde edip, kendini nasıl affetmeyi başardığını, bütün bunlardan çıkardığı dersleri, İdris

Âmil'i, nâm-ı diğer İnsan-ı Kâmil'i, ona olan özlem ve gıptasını, dünyada olup bitenleri bir bir yedi kişiye yazdırdı. Yazdırırken muhterisleri de düşündü ve bu kitâbındaki kusurları, rastlayınca sevinip tatmin olsunlar diye onlara sadaka olarak verdi. Allâh kabûl etsin! O, bütün rızklara kefildir, umulur ki doyarlar.

Kitâbını tam altı gün boyunca yazdırdı. Dojira'ya kavuşma vakti gelmişti. Nihâyet altıncı günün gecesi saatler 12'yi vururken şöyle dedi:

"Artık yoruldum ve yarın dinleneceğim, siz de öyle yapın."

Kitâbının son cümlesi de bu cümle idi.

"Als ikh kan!"
23 Temmuz 2012
Karşıyaka